

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ
РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК
КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША
АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

МАЗМҰНЫ

Кіріспе.....	3
Жалпы мәліметтер.....	4
Өндіріс және тұтыну қалдықтары.....	6
Медициналық қалдықтар.....	20
Жойылуы қиын органикалық ластағыштар.....	39
Аймақтардағы жағдай.....	41
Табиғат пайдаланушылардың санын талдау.....	202
Полигондар мен қалықтарды орналастыру орындарын талдау.....	204
Даму болашағы.....	214
Қорытынды.....	215

КІРІСПЕ

Қалдықтардың мемлекеттік кадастры қалдықтарды орналастырудың әрбір объектісі (олардың кеңістіктегі орналасуын көрсете отырып) бойынша, сондай-ақ қалдықтардың түрлері, олардың шығу көздері мен физикалық-химиялық қасиеттері (халыққа және қоршаған ортаға қауіптілігі ескеріле отырып), құрамдастық құрамы, сапалық және сандық көрсеткіштері, сақтаудың, көму мен тастаудың техникалық, гидрогеологиялық және экологиялық шарттары, пайдаланылу мен залалсыздандырылу технологиялары бойынша біріздендірілген мәліметтердің геоақпараттық жүйелер негізінде жүйелендірілген, кезең-кезеңімен толықтырылып және нақтыланып отыратын жиынтығын білдіреді. Кадастр Қоршаған ортаны қорғаудың бірыңғай ақпараттық жүйесінде (бұдан әрі – ҚОҚ БАЖ) жүзеге асырылды және <http://oos.ecogeo.gov.kz> порталына орналастырылды.

Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу Орхус, Роттердам, Стокгольм конвенцияларының ережелеріне және Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшу жөніндегі тұжырымдамасына және 2007 жылғы 9 қаңтардағы Экологиялық кодексінің (бұдан әрі – ҚР ЭК) 30-тарауына сәйкес жүзеге асырылады.

2020 жылға арналған Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу нәтижелері бойынша ақпараттық шолуды (бұдан әрі – Шолу) қалыптастырудың мақсаты аймақтардағы қалдықтарды басқару саласындағы ағымдағы жағдайды талдау және тұрмыстық қатты қалдықтармен (бұдан әрі – ТҚК) жұмыс істеу, оның денсаулығы мен әл-ауқатықтары үшін қолайлы қоршаған ортаны қалыптастыру, қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша сот төрелігіне қол жеткізуге шешімдер қабылдау процесіне жұртшылықтың қатысуына арналған экологиялық ақпаратқа қол жеткізу сияқты құрауыштарды қамтитын инфрақұрылымды дамыту жөнінде шаралар қабылдау болып табылады.

Шолуды жасау кезінде ҚОҚ БАЖ қалдықтарының мемлекеттік кадастрының кіші жүйесіне ұсынылған табиғат пайдаланушылардың деректері пайдаланылды. Сонымен қатар Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің (бұдан әрі – ҚР ЭГТРМ) (<https://www.gov.kz/memleket/entities/ecogeo/about?lang=ru>) ресми сайтында орналастырылған талдамалық және анықтамалық ақпарат пайдаланылды.

Шолуда өндіріс және тұтыну қалдықтары саласында жүргізіліп жатқан мемлекеттік саясат, қалдықтарды басқару саласындағы Қазақстан Республикасының (бұдан әрі – ҚР) негізгі іс-шаралары туралы ақпарат ұсынылған. Сондай-ақ, табиғат пайдаланушылар саны мен қалдықтарды орналастыру полигондарының талдауы ұсынылды. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрының жұмысын жетілдіру, ақпараттық қамтамасыз ету және техникалық инфрақұрылым, саланы дамыту және ағымдағы проблемаларды шешу бойынша ұсынымдар берілді. Қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы халықаралық тәжірибе зерделенді. Шолу ҚР ЭГТРМ және ҚР ЭГТРМ «Қоршаған ортаны қорғаудың ақпараттық-талдау орталығы» ШЖҚ РМК-мен әзірленді.

ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР

Өндіріс және тұтыну қалдықтары саласындағы мемлекеттік саясат, қалдықтарды басқару саласындағы ҚР негізгі іс-шаралары.

Қазақстанның қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы мемлекеттік саясаты Қазақстан Республикасының «жасыл» экономикаға көшуі бойынша тұжырымдамада айқындалған және қалдықтарды бөлек жинауды енгізуге, қалдықтарды қайта өңдеу секторын дамытуға, оның ішінде мемлекеттік-жекешелік әріптестік арқылы қайталама шикізаттан өнім алуға бағытталған. Осы тұжырымдамаға сәйкес 2030 жылға қарай қалдықтарды қайта өңдеу үлесі 40% - ға, 2050 жылға қарай 50% - ға дейін жеткізілуге тиіс. ТҚҚ өңдеу саласын дамыту мақсатында нормативтік құқықтық база жетілдірілді.

Технологиялық прогресс экологиялық жағдайдың нашарлауына алып келеді. Аумағы орасан зор және табиғи ресурстары мол Қазақстан да ерекшелік емес. Алайда, ел басшылығы экологияны жақсарту, жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды кеңейту, табиғатқа ұқыпты қарауды культивациялау мәселелеріне бірінші кезекте көңіл бөледі. ҚР ЭК 19-тарауына сәйкес ҚР ЭГТРМ ҚОҚ БАЖ-да іске асырылған Өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастрын жүргізеді, ол мына мекенжай бойынша интернет-ресурста орналастырылған: <https://oos.ecogeo.gov.kz/>.

Қалдықтарды түгендеу бойынша есептерді ұсыну міндетті сипатқа ие және ҚР «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» кодексінің 351-бабына сәйкес жауапкершілікті көздейді (аталған бап ҚР 2021 жылғы 2 қаңтардағы «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» ҚР Кодексіне экология мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» № 403-VI заңымен алынып тасталды). Өндіріс және тұтыну қалдықтарын есепке алу, кәдеге жарату және залалсыздандыру қағидаларын бұзу лауазымды адамдар мен шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – 10, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – 20, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне 200 АЕК мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

ҚР Президенті Қ.Тоқаев «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауында Үкіметке бизнес субъектілерін, әсіресе санитарлық – эпидемиологиялық саладағы белгіленген нормалар мен ережелерді бұзуға жауапкершілікке тарту бойынша жұмысты жандандыруды тапсырды.

Азаматтардың қолайлы қоршаған ортаға құқығы Конституцияда бекітілген. Негізгі Заңның 31-бабының 1-тармағында: «Мемлекет адамның өмірі мен денсаулығына қолайлы қоршаған ортаны қорғауды мақсат етіп қояды» делінген. 2020 жылы жетекші сарапшылар мен бизнес-қауымдастық үздік халықаралық тәжірибеге негізделген ҚР жаңа ЭК әзірлеу бойынша үлкен жұмыс атқарды. Жаңа ЭК 2021 жылғы 2 қаңтарда жарияланды және 2021 жылғы 1 шілдеде қолданысқа енгізілді. ҚР ЭК 7 негізгі қағидаттан тұрады:

1. «Ластаушы төлейді және түзетеді»;
2. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың жаңа тәсілдері;
3. Ең озық қолжетімді технологияларды енгізу және ынталандырудың экономикалық шаралары;
4. Экологиялық іс-шараларға эмиссия үшін төлемақыны жіберу;
5. Шығарындылар мониторингінің автоматтандырылған жүйесін құру;
6. Экологиялық бақылауды күшейту;
7. Өндіріс және тұтыну қалдықтарын басқаруды жетілдіру.

ҚР ЭГТРМ 2021 жылғы 6 тамыздағы №314 бұйрығымен қауіпті, қауіпті емес және айналы қалдықтарға бөлінген қалдықтардың Жаңа жіктеуіші бекітілді. Қауіпті қалдықтардың түрлері, қауіпті құрамдас қалдықтардың түрлері, қауіпті немесе қауіпті емес

қалдықтарға бөлінген қалдықтардың Жаңа жіктеуіші бекітілді. Қауіпті қалдықтардың түрлері,

Қалдықтарды жіктеу еуропалық каталогқа сәйкес келеді және қалдықтармен кезең-кезеңімен және айналыммен жұмыс істеуге бағытталған: қалдықтардың пайда болуын азайту, пайда болған қалдықтарды қайта пайдалану, қайта өңдеу, кәдеге жарату және полигондарда көму:

- 1) қалдықтардың түзілуінің алдын алу;
- 2) қалдықтарды қайта пайдалануға дайындау;
- 3) қалдықтарды қайта өңдеу;
- 4) қалдықтарды кәдеге жарату;
- 5) қалдықтарды жою.

Сондай-ақ, қауіпті қалдықтарды қайта өңдеу, кәдеге жарату және жою жөніндегі қызметті жүзеге асыру үшін лицензиялық тәртіп, тасымалдау үшін осы қызмет түрлерін жүзеге асыратын компаниялар үшін хабарлама тәртібі енгізілетінін атап өткен жөн.

ҚР ЭК 156-бабы ҚР Қоршаған ортасы мен табиғи ресурстарының жай-күйі туралы Ұлттық деректер банкіне қолжетімділік шарттарын қарастырады, оның шеңберінде ірі ластағыш кәсіпорындардың қоршаған ортаға зиянды заттар шығарындыларының көлемін мониторингілеудің автоматтандырылған жүйесін құру көзделген. Сонымен қатар, БАҚ арқылы экологиялық бұзушылық және шағымдар фактісі бойынша кәсіпорынды тексеру туралы алдын ала хабарлау рәсімі алынып тасталды, бұл уәкілетті мемлекеттік органдарға қоршаған ортаға келтірілген залалдың дереу ден қоюына және жолын кесуге мүмкіндік береді.

Жаңа ЭК сондай-ақ қалдықтардың 5 сатылы иерархиясын және оларды пайдалануда міндетті «кезеңділікті» енгізеді: түзілуді болдырмау/азайту – қайталама пайдалану, қайта өңдеу, кәдеге жарату – көму. ҚР ЭК 119-бап шеңберінде экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын да көздейді. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы қоршаған ортаға теріс әсерді кезеңділікпен төмендету көзделеді, жоспарланған іс-шаралар кестесі қоршаған ортаға теріс әсерді кезең-кезеңімен төмендетудің әрбір тиісті көрсеткішіне қол жеткізуді қамтамасыз ететін әрбір іс-шаралар кешені бойынша жеке айқындалады.

ӨНДІС ЖӘНЕ ТҰТЫНУ ҚАЛДЫҚТАРЫ

1-кесте

ҚР бойынша 2018-2020 жж. қауіпті қалдықтардың қозғалысы (мың тонна)

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	2 397 526,0	2 518 969,6	2 649 914,5
Түзілгені	149 962,4	180 506,7	137 828,0
Басқа тұлғалардан түскені	11 698,7	8 700,7	16 063,9
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	29 993,2	36 645,3	30 712,1
Залалсыздандырылғаны	451,4	305,0	299,0
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	121 043,7	328 826,6	116 277,8
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	11 113,4	13 374,8	15 142,4
Жыл соңында болғаны	2 518 080,5	2 658 156,9	2 757 951,9
Барлығы	5 239 869,3	5 745 485,6	5 724 189,6

Қауіпті қалдықтар-құрамында қауіпті қасиеттері (уыттылығы, жарылыс қаупі, радиоактивтілігі, өрт қауіптілігі, жоғары реактивтілігі) бар зиянды заттар бар және қоршаған орта мен адам денсаулығы үшін дербес немесе басқа заттармен байланысқа түскен кезде тікелей немесе ықтимал қауіп төндіруі мүмкін қалдықтар.

Мынадай қасиеттердің біріне немесе бірнешеуіне ие қалдықтар қауіпті деп танылады:

- 1) жарылғыш заттар;
- 2) тез тұтанғыш сұйықтықтар;
- 3) тез тұтанғыш қатты заттар;
- 4) өздігінен тұтанатын заттар мен қалдықтар;
- 5) тотықтырғыш заттар;
- 6) органикалық пероксидтер
- 7) уытты заттар;
- 8) ұзыққа созылатын және созылмалы ауруларды тудыратын улы заттар;
- 9) жұқтырушы заттар;
- 10) коррозиялық заттар;
- 11) экоуытты заттар;
- 12) сумен байланыста болған кезде от қауіпті газдар бөлетін заттар немесе қалдықтар;
- 13) ауамен немесе сумен байланыста болған кезде улы газ шығара алатын заттар немесе қалдықтар;
- 14) жоғарыда аталған қасиеттердің біріне ие басқа материалдарды түзуге қабілетті заттар мен материалдар.

Радиоактивті қалдықтар да қауіпті, бірақ оларға арнайы экологиялық талаптар қойылады.

Қалдықтарды тасымалдау, кәдеге жарату, сақтау және көму мақсаттары үшін 2007 жылғы 9 қаңтардағы ЭК қауіпті қалдықтарды трансшекаралық тасымалдауды және оларды жоюды бақылау туралы Базель конвенциясына сәйкес қауіптіліктің 3 деңгейі белгіленген:

- 1) Жасыл – G индексі;
- 2) Янтарлы – A индексі;
- 3) Қызыл – R индексі.

Қазіргі уақытта Қазақстандағы өзекті мәселелердің бірі электрондық өндіріс қалдықтарын қауіпсіз кәдеге жарату болып табылады. Күн сайын пайдалану мерзімі аяқталған электрондық және электр өнімдерінің саны өсуде. Осы проблемамен тағы бір сұрақ тығыз байланысты-қауіпті заттармен не істеу керек? Құрамында ауыр металдар мен токсиндер бар қауіпті қалдықтар ерекше қауіп төндіреді.

Экологияға теріс әсер ету дәрежесі бойынша қауіпті өнеркәсіптік қалдықтар қауіптіліктің 5-сыныбына бөлінеді

- 1-сынып - өте қауіпті;
- 2-сынып – аса қауіпті;
- 3-сынып - орташа қауіпті;
- 4-сынып - қауіптілігі төмен;
- 5-сынып - қауіпті емес.

Бірінші сыныптағы қалдықтарға құрамында сынабы бар қалдықтар жатады. Олардың қатарына мыналар кіреді:

Құрамында сынабы бар материалдарды үнемі тастау табиғатта сынап концентрациясының жоғарылауына алып келеді. Сынап және люминесцентті лампаларда 20-500 миллиграмм сынап бар. Олардың көпшілігі бұған арналмаған полигондарда жойылады. Аздап зақымдалған кезде сынаптың атмосфераға булануы өте тез жүреді. Термометрлермен және басқа құрылғылармен сынаптың өте көп мөлшері табиғатқа енеді. Бірінші қауіптілік сыныбының қалдықтары жеке-жеке, ескерту жапсырмасы орналастырылатын арнайы контейнерлерде сақталуы тиіс.

Кәдеге жарату шикізаты екінші сыныпқа түседі, бұл экожүйеге айтарлықтай қауіп төндіреді-оның әсерінен болатын зиянды кем дегенде 30 жылдан кейін қалпына келтіруге болады. Екінші сыныптағы қалдықтарды білікті емес өңдеу топырақтың қорғасын мен қышқылмен улануына алып келеді. Мұндай қалдықтарды мамандандырылған жерлерде, шатыр астында, осы мақсатқа арналған контейнерлерде сақтау керек. Оларды соққыларға және басқаларға ұшыратуға болмайды. Бұл сыныптағы қалдықтарға: пайдаланылған автомобиль аккумуляторлары, оргтехниканың батареялары мен қуат элементтері, қышқыл және сілтілі ерітінділер және т. б. жатады.

Қауіптіліктің үшінші сыныбына орташа қауіпті заттар кіреді. Олардың қоршаған ортаға зиянды әсерінің орташа деңгейі бар. Олар әлі де экологиялық жүйенің бұзылуына әкеледі, бірақ қалпына келтіру үшін шамамен 10 жыл қажет. Осыдан кейін инфекция көзінің әсері азаяды. Қауіптіліктің бұл сыныбына марганец, күміс, никель, мыс қосылыстары, құрамында бензині бар қалдықтар, тұз қышқылы, трихлорэтилен, фосфаттар, этил спирті және басқа заттар жатады. Олардың әсерінен экологиялық жүйе бұзылады және оны қалпына келтіру үшін 10 жыл қажет. Қауіптіліктің үшінші сыныбындағы қалдықтар тізбесіне жататындығын айқындау есептеу немесе эксперименттік әдіспен жүзеге асырылады.

Қауіптіліктің төртінші сыныбына мұнай немесе газ ұңғымаларын бұрғылау, мұнай өнімдері бар ағынды суларды тазарту кезінде пайда болған құрамында мұнай бар қалдықтар жатады. Осындай қалдықтардың ұрамы кең шектерде құбылып отырады. Олар

жабдықталған алаңдарда немесе бункерлерде сақталады. Қалдықтардың осы түрін сұрыптау немесе жіктеу жүргізілмейді. Сонымен қатар, дұрыс сақталған кезде олар тотығуға және микроорганизмдерге ықпал ететін қалпына келтірілуі мүмкін.

Қауіптіліктің бесінші сыныбына металл, пластик, резеңке және ұқсас заттар сияқты қатты қалдықтар кіреді. Олар табиғат үшін қауіпті емес, қарапайым полигондарда сақтауға рұқсат етілген. Сонымен қатар, жаңа өнімді алу үшін оларды оңай өндеуге болады. Экологиялық талаптарды бұза отырып қалдықтарды қайта пайдалану немесе көму қоршаған ортаның Елеулі ластануына әкелуі мүмкін және уақыт өте келе табиғатқа да, адам денсаулығына да айтарлықтай теріс әсер етуі мүмкін.

Қалдықтардың мемлекеттік кадастрының деректеріне сәйкес 2018-2019 жылдармен салыстырғанда қауіпті қалдықтардың көлемі 2020 жылдың соңында ұлғайып, 2 757 951,9 мың тоннаны құрады. Сондай-ақ қалдықтарды залалсыздандыру, қайта өңдеу, қайта пайдалану және жағу көлемдерінің төмендеуі, сондай-ақ меншікті объектілерде орналастыру көлемдерінің төмендеуі байқалады (1-кесте).

Жаңа бекітілген қалдықтар сыныптауышына сәйкес қауіптіліктің жаңа сыныптары көзделеді: қауіпті, қауіпті емес және айналы қалдықтар.

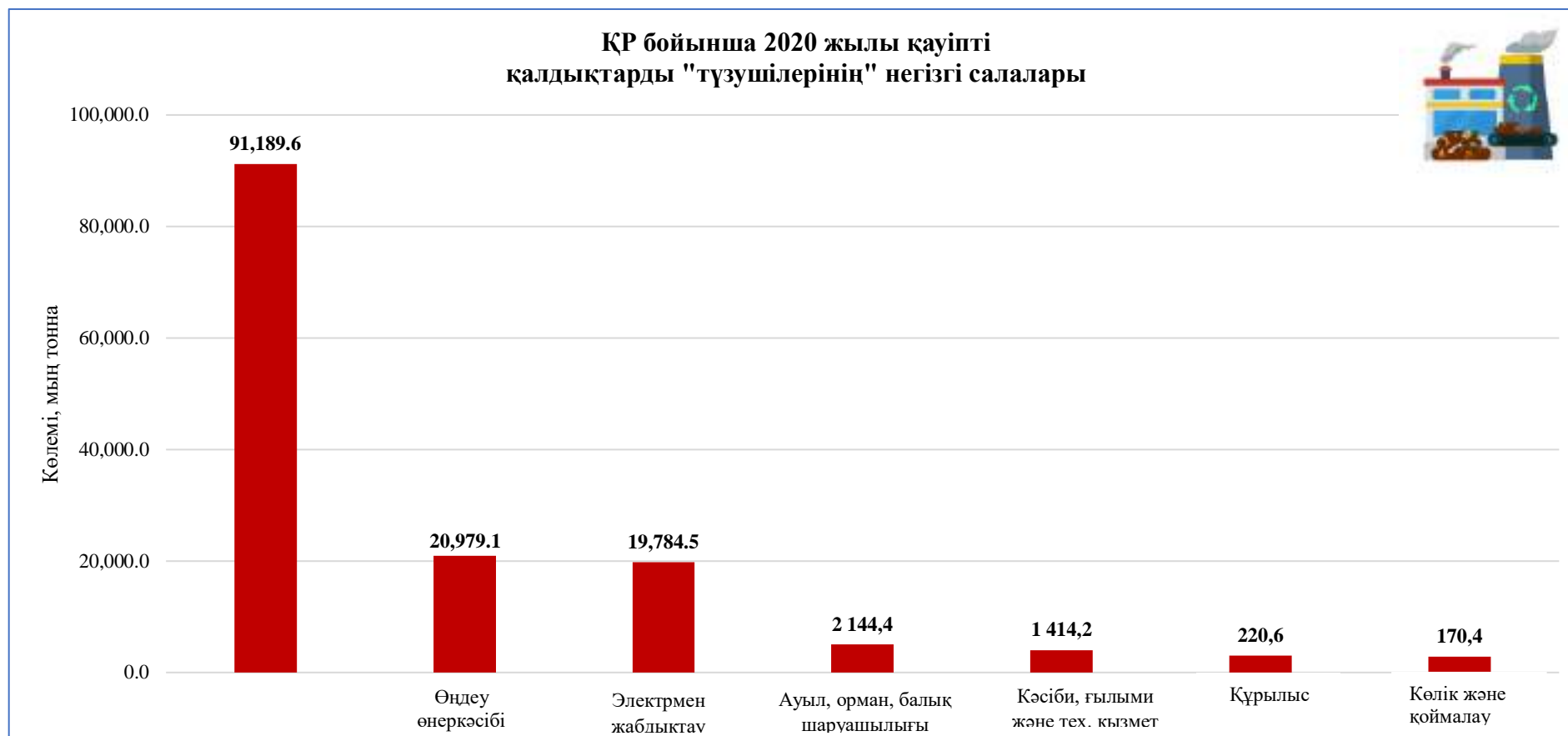
Айналы қалдықтар – құрамындағы қауіпті заттардың шоғырлану деңгейіне немесе қалдықтар түрінің қауіпті сипаттамаларының адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына және қоршаған ортаға әсер ету дәрежесіне қарай әртүрлі кодтар бере отырып, бір мезгілде қауіпті және қауіпті емес ретінде айқындалуы мүмкін қалдықтар.

Қауіпті қалдықтар – құрамында қауіпті қасиеттері (уыттылығы, жарылыс қаупі, радиоактивтілігі, өрт қауіптілігі, жоғары реактивтілігі) бар зиянды заттар бар және қоршаған орта мен адам денсаулығы үшін дербес немесе басқа заттармен байланысқа түскен кезде тікелей немесе ықтимал қауіп төндіруі мүмкін қалдықтар.

Қауіпті емес қалдықтар – қауіпті және инертті қалдықтарға жатпайтын қалдықтар (ҚР ЭК 1-бабы 1-тармағының 22-тармақ).

1-диаграмма

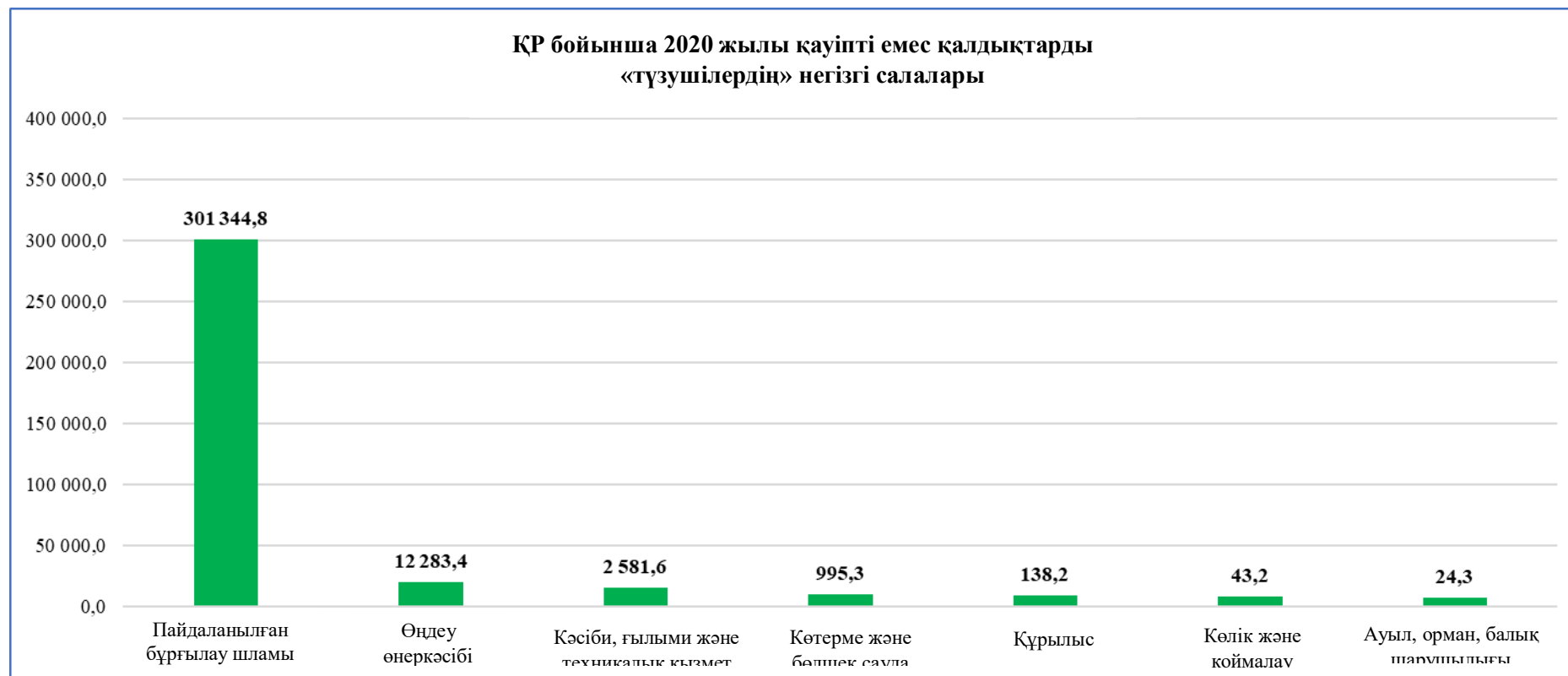
Бүгінгі таңда қоршаған ортаға теріс әсер ететін негізгі салалар қалыптасты. Танымал нанымға қайшы, ластанудың көптеген маңызды проблемалары компаниялармен емес, қолөнер өндірісі, ұсақ металды қайта өңдеу және қараусыз қалған зауыттар сияқты нашар реттелетін шағын өндірістермен байланысты. Соған қарамастан, ірі компаниялар бұл мәселені жанама түрде ушықтырады, өйткені стратегиялық тауарлар мен тұтыну тауарларына сұраныс көп жағдайда табысы жоғары елдердің экономикасына негізделген. Осылайша, олар табысы аз елдердегі ластану проблемаларының ауырлығын арттыра отырып, осы шағын өндірістердің көпшілігін қолдайды.

Мемлекеттік қалдықтар кадастрына ұсынылған табиғат пайдаланушылардың есептері бойынша қауіпті қалдықтардың түзілуінің негізгі көзі – тау-кен өнеркәсібі – 91 189,6 мың тонна қауіпті қалдықтар және 301 344,5 мың тонна қауіпті емес қалдықтар. Бұдан әрі өңдеу өнеркәсібі – 20 979,1 мың тонна және 12 283,4 мың тонна, ауыл шаруашылығы, орман және балық шаруашылығы – 2144,4 тонна, электрмен жабдықтау – 19 784,5 тонна, құрылыс – 220,6 тонна, көлік және қойма – тиісінше 170,4 тонна (1-диаграмма, 2-диаграмма).

Тау-кен өнеркәсібі Қазақстан экономикасының басты салаларының бірі болып табылады. Оның айрықша ерекшелігі – өндірілетін пайдалы қазбалардың алуан түрлілігі және соның салдарынан кен орындарын барлау және пайдалану саласында, сондай-ақ жер қойнауын пайдалану процестерін материалдық-техникалық қамтамасыз ету саласында тікелей жұмыс істейтін кәсіпорындардың көп болуы. Экономикалық тұрғыдан алғанда, Қазақстанның қазба ресурстарының маңызды ерекшелігі, олар көбінесе жер бетіне жақын орналасады, сондықтан арзан ашық тәсілмен (карьерлерде) әзірленеді. Сонымен қатар, кейбір жағдайларда олар кешенді пайдалану үшін ыңғайлы орналасқан. Мысалы, Орталық Қазақстанда түсті және қара металл кендері, кокстелетін тас көмір, әктас және отқа төзімді саздар бір-біріне жақын орналасқан. Қаратау, Кенді Алтай, Мұғалжар таулары, Торғай алқабы және Маңғыстау түбегі қазба ресурстарының алуан түрлілігімен ерекшеленеді.

2-диаграмма

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

ҚР бойынша 2020 жылға арналған қауіпті емес қалдықтардың негізгі салалары бойынша 2-диаграмма 301 344,8 тонна көрсеткіштерімен тау-кен өнеркәсібі қауіпті емес қалдықтардың негізгі үлесін алады. «Қауіпті емес» қалдықтардың ең аз мөлшерін көлік және қоймалау, сондай-ақ ауыл, орман, балық шаруашылығы алып отыр, олардың саны 43,2 және 24,3 тоннаны құрайды.

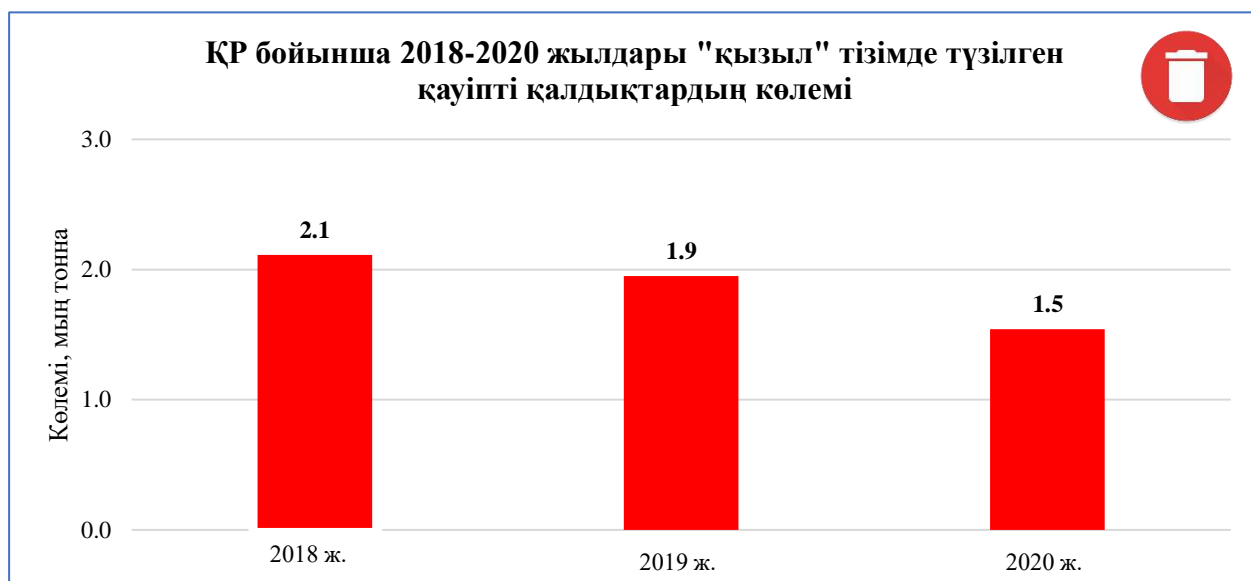
Түзілген қауіпті және қауіпті емес қалдықтардың ең аз көлемі ауыл шаруашылығына, құрылыс саласына, сондай-ақ көлік және қоймалау секторына сәйкес келеді.

3-диаграмма

3-диаграммаға сәйкес 2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы қауіпті және қауіпті емес қалдықтардың динамикалық өсуі байқалады. 2020 жылы қауіпті және қауіпті емес қалдықтар көлемінің айтарлықтай төмендеуі қадағалануда.

4-диаграмма

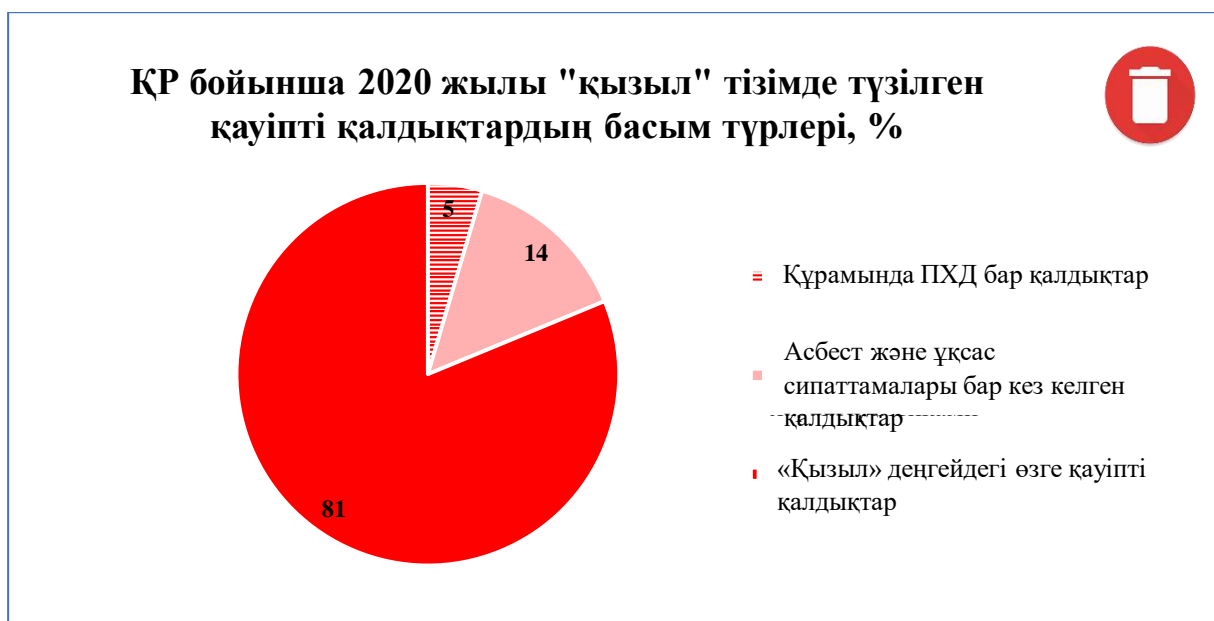
2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

«Қызыл» тізімдегі қалдықтарға полибромдалған дифенил, асбест, қорғасын қосылған антиденотациялық қоспалардың шламдары, полихлорланған дибензодиоксинге ұқсас кез келген қосылыс және басқалар жатады.

«Қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі 2020 жылы (1,5 мың тонна) 2018 жылмен (2,1 мың тонна) және 2019 жылмен (1,9 мың тонна) салыстырғанда айтарлықтай төмендеді (4-диаграмма).

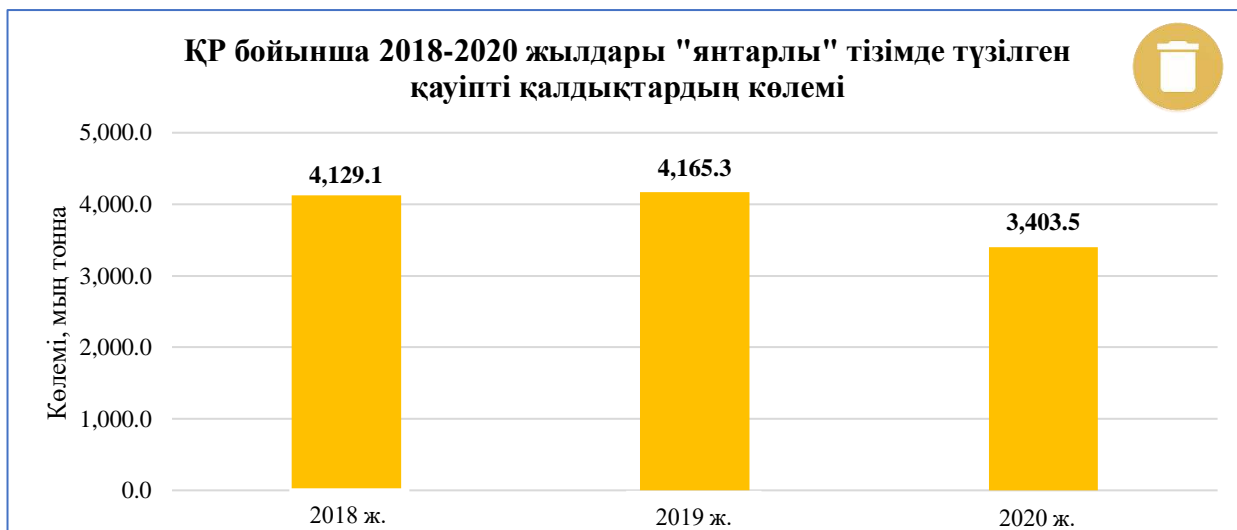
1-картада ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылға «қызыл» тізімнің түзілген қауіпті қалдықтарының көлемі бойынша деректер ұсынылған.

5-диаграмма

5-диаграммаға сәйкес, асбест және ұқсас сипаттамалары бар кез келген қалдықтар ел бойынша 2020 жылғы «қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың барлық көлемінің 14%-ын құрады. Құрамында ПХД бар қалдықтар 5%, «қызыл» басқа да қауіпті қалдықтар 81%-ды құрады.

6-диаграмма

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

«Янтарлы» тізімдегі қалдықтарға құрамында сынап, мышьяк, хром, қорғасын, мырыш, цианидтер, лак бояулары, пестицидтер, улы химикаттар, мұнай шламдары, өңделген бұрғылау шламы, шошқа садырасы және басқалары бар қалдықтар жатады.

6-диаграммаға сәйкес, «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың 2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы өсуі, кейін 2020 жылы төмендеуі байқалады.

2-картада ҚР аймақтар бөлінісінде 2020 жылы «янтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша деректер ұсынылған.

7-диаграмма

2020 жылғы «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың басым түрлеріне 7-диаграммаға сәйкес мұнай шламы, пайдаланылған бұрғылау шламы және шошқа садырасы (тиісінше 5%, 6% және 7%) жатады. «Янтарлы» тізімнің өзге де қауіпті қалдықтары 82%-ды құрады.

8-диаграмма

«Жасыл» тізімдегі қалдықтарға хром, кадмий, алюминий, мыс, қорғасын, мырыш, марганец қалдықтары мен сынықтары, пластмасса, полиэтилен қалдықтары,

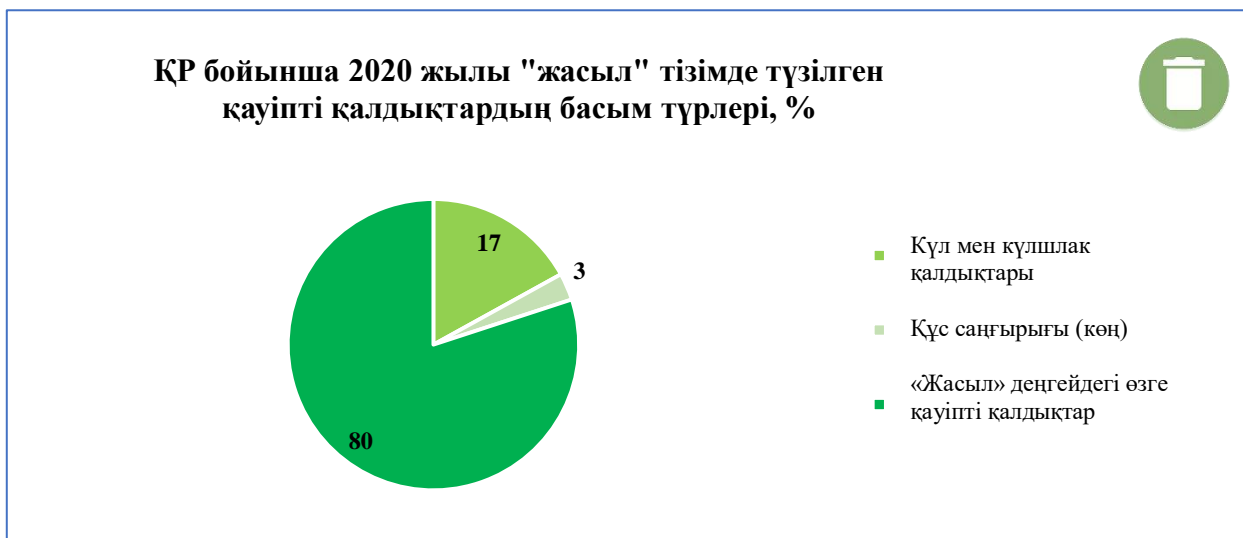
2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

пайдаланылған шиналар мен басқа да резеңке қалдықтар, күл мен күлшлақтар қалдықтары және басқалары жатады.

8-диаграммаға сәйкес 2019 жылы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтар көлемінің өсуі байқалады – 2018 жылғы 145 831,2 мың тоннаға қарсы 176 339,5 мың тонна. 2020 жылы осы қалдықтар көлемінің 134 422,9 мың тоннаға төмендеуі байқалады.

3-картада ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылы «жасыл» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша деректер ұсынылған.

9-диаграмма

9-диаграммаға сәйкес 2020 жылы «жасыл» тізімде қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне 80% көрсеткіші бар «жасыл» тізімдегі басқа қауіпті қалдықтар жатады, одан әрі күл мен күлшлақ қалдықтары –17%, құс саңғырығы/көң 3% көрсеткішімен ең аз көлемді алады.

2-кесте

ҚР бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі (мың тонна)

	2018 ж.	2019 ж.	2020ж.
Қаптауыш материалдар	37,1	82,6	181,9
Макулатура	211,3	227,8	150,5
Пластик қалдықтары	13,3	68,8	89,8
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	4,0	1,3	1,1
Ірі көлемді қалдықтар	3,8	73,7	0,4
Құрылыс қалдықтары	690,0	486,1	398,1
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	194	135	102
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	294 495,3	334 510,9	319 281,4
Барлығы	295 648,8	335 586,2	320 205,2

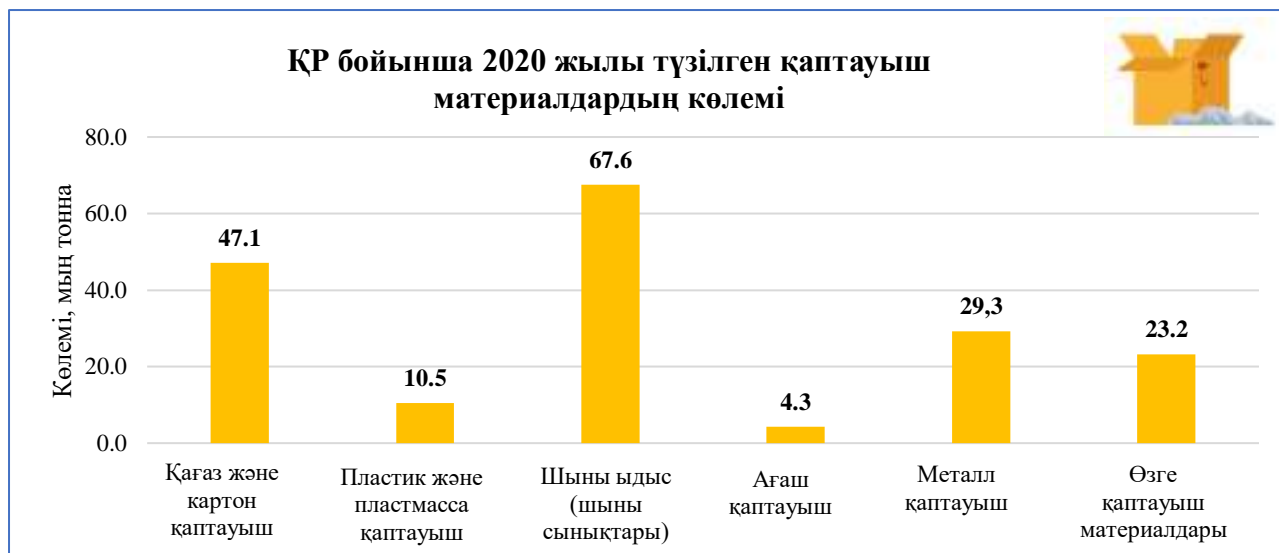
Ұсынылған 2-кестеден 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың динамика көрінеді. 2019 жылмен салыстырғанда жағдайдың біршама жақсаруы байқалады, қоршаған ортаға нақты қауіп-қатер мәселелері ашық күйінде қалып отыр. Мысалы, қауіпті емес қалдықтар санатына жататын құрылыс қалдықтары бойынша. Құрылыс жұмыстарының нәтижесі тек жаңа ғимараттар ғана емес, сонымен қатар құрылыс алаңдарының айналасында және одан тыс жерлерде орналасқан тонна құрылыс қоқыстары. Осыдан кейін қалдықтар полигондарға шығарылады, онда олар ұзақ жылдар бойы ыдырап, экологияны уландырады. Сондай-ақ қалдықтардың түзілуіндегі маңызды буын жеке тұлғалар болып табылады. Апатты жағдайдағы ескірген құрылыстар мен ғимараттарды, ескі үйлерді бұзу, жеке тұлғалардың меншігіндегі орынжайларды жөндеу өзінің теріс үлесін қосады. Мұндай әрекеттер нормативтен тыс қатты құрылыс қалдықтарының түзілуіне алып келеді. Қағидаларға сәйкес оларды әрдайым жою немесе көму мүмкін емес, сондықтан қайта өңдеу – бұл сөзсіз пайда әкелетін тамаша нұсқа болып табылады.

Ережеге сәйкес оларды жою немесе көму әрдайым мүмкін емес, сондықтан қайта өңдеу – бұл сөзсіз пайда әкелетін тамаша нұсқа.

2020 жылы ғарыштық мониторингпен қамтылған 23 қалада <https://waste.garysh.kz> 8 884 рұқсат етілмеген қоқыс полигоны анықталып, 80% жойылды. Бүгінгі таңда ғарыш мониторингімен ауданы 250 025 шаршы шақырымнан асатын 35 ірі елді мекен қамтылған.

Алматы маңында Қарасай ауданында Іргелі ауылының маңында өңірдегі құрылыс қалдықтарының ең ірі үйінділері орналасқан. Кеңес дәуірінен бері қаланың бірнеше шаршы шақырымында сынған кірпіш, ескі плиткелер, бетон кесектері, сылақ, тұсқағаз сынықтары, ескі линолеум, ғимараттарды жөндеуден кейін қалған есіктер әкелінді. Бұл апатты полигон облыста да, елде де жалғыз емес.

10-диаграмма

Дағдарыстық құбылыстарға қарамастан, ыдыс қаптауыш индустриясы соңғы 10 жылда экономиканың неғұрлым серпінді дамып келе жатқан сегменті болып табылды, бұл ыдыс пен қаптама қалдықтарының түзілу санының өсуімен қатар жүрді. Полимер қалдықтарының, оның ішінде пайдаланылған ПЭТ-бөтелкелердің, ламинатталған қағаздан жасалған қаптама қалдықтарының, алюминий банкалардың түзілу көлемі ерекше тез өсті.

Қаптауыш материалдардың түрлеріне мыналар жатады:

1. Металл ыдыс – қаңылтыр немесе алюминий контейнерлер, банкалар, кегтер;
2. Ағаш ыдыс-жәшіктер, паллеттер;
3. Шыны ыдыс-шыны бөтелкелер, банкалар;

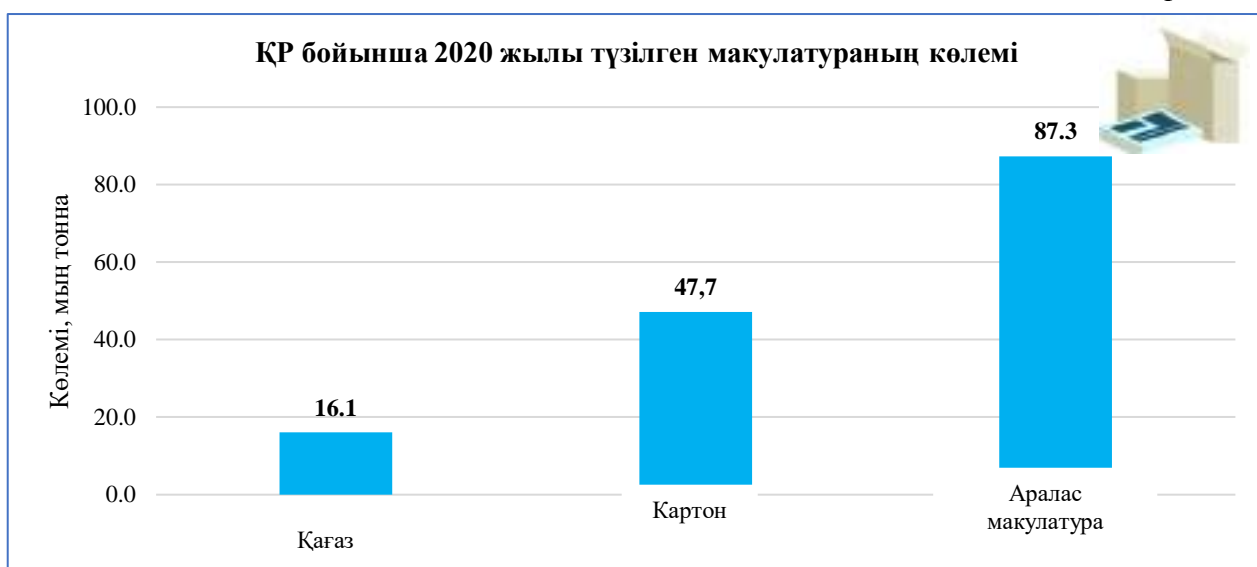

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

4. Пластик ыдыс;
5. Картоннан жасалған қаптауыш және ыдыс: гофрокорап, бума, төсем, жәшіктер, торлар, науалар, картон-орауыш түтіктер;
6. Қағаз қаптамасы: пакеттер (1 және 2 қабатты), крафт пакеттері, стик пакеттері, сэндвич бәг;
7. Полимер қаптамасы: стрейч-үлдір, полиэтиленді үлдір және пакеттер, скотч, саше-пакеттер, ламинатты туба және басқалары.

Қазір қаптауыш материалдарының ассортименті өте кең, әр компания бәсекеге қабілетті өнімді ойлап табуға тырысады. Ұсынылған диаграммадан 2020 жылы түзілген қаптауыш материалдарының көлемі бойынша көп бөлігін шыны ыдыстан (67,6 тонна) қалдықтар құрағаны байқалады, екінші орынды қағаз және картон қаптауыш (47,1 тонна) алды (10-диаграмма).

11-диаграмма

ҚР бойынша 2020 жылы түзілген макулатураның көлемі келесідей үлгіде бөлінді: қағаз 16,1 тонна, картон 47,7 тонна және аралас макулатура 87,3 тонна түзілді (11-диаграмма).

12-диаграмма

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

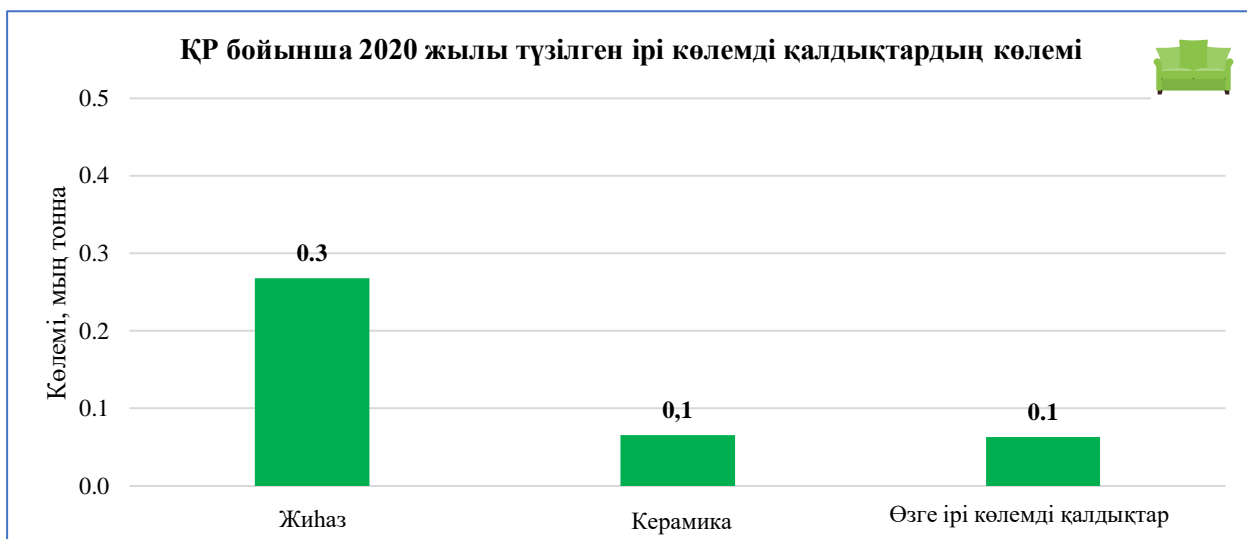
12-диаграммаға сәйкес республика бойынша 2020 жылы түзілген пластик қалдықтарының көлемі бойынша негізгі үлес қатты пластикке (74,2 мың тонна), жұмсақ пластикке (5,8 мың тонна) тиесілі. Төмен қысымды полиэтилен және жоғары қысымды полиэтилен қалдықтары (тиісінше 0,8 мың тонна және 0,2 мың тонна) ең аз көлемге ие болды.

13-диаграмма

13-диаграммаға сәйкес ірі көлемді тұрмыстық жабдықтың, жарықтандыру жабдығының қалдықтары және электрондық және электр жабдығының өзге де қалдықтары бір деңгейде және 0,3 тоннаны құрады, ірі көлемді тұрмыстық жабдық пен электр және электрондық аспаптар да бір деңгейде қалып, 0,1 тоннаны құрады.

14-диаграмма

Ірі көлемді қалдықтардың көлемі керамикадан және басқа да ірі көлемді қалдықтардан – 0,1 тоннадан, жиһаз қалдықтары 0,3 тоннаны құрайтындай етіп бөлінді.

15-диаграмма

Қоршаған ортаның жалпы ластануының едәуір үлесі (10-12%-ға дейін) құрылыс өнеркәсібіне және құрылыс материалдарын өндіруге тиесілі.

Құрылыс материалдарын өндіру – бұл өнімдердің үлкен номенклатурасының көп тонналық өндірісі (құрғақ қоспалар, талшықты жылудан қорғайтын материалдар, лак-бояу материалдары, мастикалар, герметиктер, пластмассадан, металдан, ағаштан, шыныдан жасалған дайын құрылыс бұйымдары және тағы басқалар).

Экологиялық қауіпсіздікті сақтай отырып, құрылыс материалдарының барлық алуан түрлі қалдықтарын дұрыс кәдеге жаратуды қамтамасыз ету маңызды (15-диаграмма).

2021 жылдан бастап құрылыс және тамақ қалдықтарын көмуге тыйым салынды. Аталған нормаларды енгізу қалдықтарды өңдеу саласында шағын және орта бизнесті ынталандыруға және дамытуға мүмкіндік берді.

МЕДИЦИНАЛЫҚ ҚАЛДЫҚТАР

ҚР Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы №176 бұйрығымен бекітілген «Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар «санитариялық қағидаларын бекіту туралы» санитариялық қағидаларға сәйкес – медициналық қалдықтар Денсаулық сақтау мекемелері қызметінің жанама өнімі болып табылады және қанмен ластанған өткір құралдарды, өткір емес материалдарды, қанды, дененің және тіндердің бөліктерін, химиялық заттарды, фармацевтикалық препараттарды және радиоактивті материалдарды қамтиды.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының ақпараты бойынша Медициналық-санитариялық қызмет қалдықтарының жалпы санының шамамен 85%-ы кәдімгі қауіпті емес қалдықтар болып табылады. Қалған 15%-ы жұқпалы, химиялық немесе радиоактивті болуы мүмкін қауіпті материалдар болып саналады.

Әлемде жыл сайын 16 миллиард инъекция жасалады деген болжам бар, бірақ барлық инелер мен шприцтер тиісті түрде қолданылғаннан кейін жойылмайды.

Кейбір жағдайларда медициналық қалдықтарды ашық жағу нәтижесінде диоксиндер, фурандар және басқа да улы ауа ластағыштары пайда болуы мүмкін.

Медициналық қалдықтарды қауіпті емес және экологиялық негізделген жоюды қамтамасыз ету бойынша шаралардың арқасында мұндай қалдықтардың денсаулыққа және қоршаған ортаға, оның ішінде дәрілік төзімді микроорганизмдерді қоса алғанда, қауіпті химиялық және биологиялық заттардың қоршаған ортаға абайсызда шығарылуы нәтижесінде теріс әсерін болдырмауға және сол арқылы пациенттердің, денсаулық сақтау қызметкерлерінің және жалпы халықтың денсаулығын қорғауға болады.

Медициналық қалдықтардың негізгі көздері мыналар болып табылады:

- ауруханалар және басқа да медициналық мекемелер;
- зертханалар мен зерттеу орталықтары;
- мәйітханалар және патологиялық-анатомиялық мекемелер;
- жануарларға зерттеу және тестілеу жүргізілетін зертханалар;
- қан банктері және қан алу қызметтері.

Табысы жоғары елдерде аурухана төсегіне күніне орта есеппен 0,5 кг-ға дейін қауіпті қалдықтар өндіріледі; ал табысы төмен елдерде – орташа есеппен 0,2 кг алайда, табысы төмен елдерде медициналық қалдықтар көбінесе қауіпті және қауіпті емес болып сұрыпталмайды, бұл қауіпті қалдықтардың нақты санының айтарлықтай өсуіне алып келеді.

Қоршаған ортаға әсер ету

Медициналық қалдықтарды өңдеу және жою қоршаған ортаға қоздырғыштардың немесе уытты ластағыштардың шығуы нәтижесінде жанама түрде денсаулыққа қауіп төндіруі мүмкін. Өңделмеген медициналық қалдықтарды қоқыс үйінділеріне шығару, олар тиісті түрде салынбаған жағдайда, ауыз судың, жер үсті және жер асты суларының ластануына алып келуі мүмкін.

Медициналық қалдықтарды химиялық дезинфекциялаушы заттармен өңдеу, егер бұл заттардың айналымы, сақталуы және жойылуы экологиялық негізделген тәсілдермен жүзеге асырылмаған жағдайда, қоршаған ортаға химиялық заттардың шығарылуына алып келуі мүмкін.

Қалдықтарды жағу кеңінен қолданылады, бірақ дұрыс жақпау немесе дұрыс емес материалдарды жағу атмосфераға ластағыш заттардың шығарылуына және күл қалдықтарының түзілуіне алып келеді. Құрамында хлор бар немесе хлормен өңделген

жағылатын материалдар адам ағзасы үшін канцерогендер болып табылатын және денсаулыққа бірқатар жағымсыз салдарлармен байланысты диоксиндер мен фурандар түзуі мүмкін. Ауыр металдардың немесе жоғары металл материалдарының (әсіресе қорғасын, сынап және кадмий) жануы улы металдардың қоршаған ортаға таралуына әкелуі мүмкін.

Тек 850-1100°C температурада жұмыс істейтін және газ тазартуға арналған арнайы жабдықтармен жабдықталған заманауи пештер диоксиндер мен фурандар шығарындыларының халықаралық стандарттарына сәйкес келеді.

Химиялық және басқа да қауіпті заттардың түзілуі мен шығарылуын барынша азайтуға мүмкіндік беретін, осындай жүйелердің жұмыс істеуі мен оларды ұстап тұру және өңделген қалдықтарды жою үшін жеткілікті ресурстар болған кезде қалдықтарды кәдеге жаратудың (автоклавтау, қысқа толқынды пештерде өңдеу, ішкі араластырумен бірге бумен өңдеу сияқты) жағудың баламалы тәсілдерін қолдану мүмкіндіктерін қарастырған жөн.

Медициналық қалдықтарды залалсыздандыру негізінен өртеу арқылы жүзеге асырылады. Қалдықтарды жағу технологиясының кемшілігі – қалдық күлмен бірге бу, көмірқышқыл газы және азот оксидтерін қоса алғанда, газ тәрізді шығарындылардың түзілуі. Бірақ бұл шаралар, ең алдымен, медициналық қызметтердің көптеген түрлерінің денсаулыққа қауіпті болуы мүмкін қалдықтарды шығаратындығына байланысты. Бұл медициналық қалдықтарды қауіпсіз жою адамдар үшін ықтимал қауіптерді төмендетуі мүмкін.

Демеркуризация-бұл сынапты заттарды одан әрі жою арқылы залалсыздандыру мақсатында жүргізілетін шара. Сынап түтінімен аздап әсер ету ауыр патологияға әкелуі мүмкін емес, бірақ әр адам кем дегенде демеркуризация туралы кішкене түсінікке ие болуы керек.

Біздің елімізде медициналық қалдықтарды басқару жүйесі, ең алдымен, жұқпалы аурудың таралуын болдырмауға бағытталған.

Медициналық қалдықтармен жұмыс істеу бойынша санитариялық нормативтерді сақтау халық пен қоршаған ортаның эпидемиологиялық және экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Денсаулық сақтау мекемелерінен шыққан уытты қоқыс Мұқият өңделіп, толық жойылуға жатады. Адам денсаулығына уытты қауіп төндіретін ЕПМ-нен өңделген материалдарды А сыныбының медициналық қалдықтарымен бірге ортақ полигондарға шығаруға тыйым салынады.

16 - диаграмма

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

2018-2020 жж. келтірілген статистика медициналық қалдықтармен жұмыс істеу бойынша есептердің өсуін көрсетеді. Көрсеткіштердің өсу үдерісі тұтынудың өсуімен және қалдықтардың өсу үрдісі тұтынудың өсуімен және алдықтармен жұмыс істеу бойынша есептердің өсуін көрсетеді (16-диаграмма).

4-картада ҚР сыныптар мен аймақтар бөлінісінде 2020 жылы түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша ақпарат ұсынылған.

17 - диаграмма

17-диаграммада ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылға медициналық қалдықтармен жұмыс істеу бойынша ұсынылған есептердің саны бойынша деректер көрсетілген.

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

«А» сыныбындағы медициналық қалдықтар

«А» сыныбындағы медициналық қалдықтарға құрамы бойынша ТҚҚ жақын, биологиялық сұйықтықтармен немесе инфекциялық науқастармен байланысқа түспеген эпидемиологиялық қауіпсіз, улы емес қалдықтар жатады. Оларға кеңсе тауарлары, қаптауыштар, жиһаз, инфекциялық және фтизиатриялықтан басқа, тұтыну қасиеттерін жоғалтқан жабдықтар, аумақты жинаудан, орталық ас блоктарын және емдеу-профилактикалық мекеме (бұдан әрі – ЕПМ) бөлімшелерін өңдеуден алынған сметаларды жатқызады.

3-кесте

**ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылғы «А» сыныбындағы медициналық
қалдықтардың көлемі (денсаулық сақтау ұйымының есептеріне сәйкес)**

Аймақ	Көлемі, м ³	
	Түзілді	Залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) берілді
Ақмола облысы	1 355 139,6	1 289 754,3
Ақтөбе облысы	3 414 371,0	1 967 285,9
Алматы облысы	771 492,6	774 674,7
Атырау облысы	504 132,6	502 866,3
Шығыс Қазақстан облысы	3 849 335,9	2 643 807,8
Жамбыл облысы	388 574,0	388 574,0
Батыс Қазақстан облысы	6 002,3	6 002,3
Қарағанды облысы	129 572,8	141 992,8
Қостанай облысы	20 570,7	20 350,8
Қызылорда облысы	7 522 629,0	7 522 180,5
Маңғыстау облысы	44 713,6	44 714,4
Павлодар облысы	416 260,1	416 291,4
Солтүстік Қазақстан облысы	2 883 034,2	2 877 082,3
Түркістан облысы	183 814,6	183 787,5
Нұр-Сұлтан қ.	22 252,3	92 855,6
Алматы қ.	42 863,3	43 521,7
Шымкент қ.	272 798,4	264 317,0
Барлығы	21 827 558,6	19 180 059,3

2020 жылы түзілген медициналық қалдықтар бойынша есептерге сәйкес «А» сыныбындағы қалдықтардың ең көп мөлшері Қызылорда, Ақтөбе, Солтүстік Қазақстан және Шығыс Қазақстан облыстарында түзілген (3-кесте).

18-диаграмма

18-диаграммаға сәйкес 2018-2020 жылдары «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің төмендеу динамикасы байқалады. 2020 жылы көлемдер 2019 жылмен салыстырғанда 2,5 есеге азайды, ал 2018 жылы бұл сандар айтарлықтай төмен болды.

«Б» сыныбындағы медициналық қалдықтар

«Б» сыныбындағы медициналық қалдықтар жұқтыру әлеуетіне ие және эпидемияға алып келуі мүмкін. Оларға мыналар жатады:

- биологиялық сұйықтықтармен, мысалы қанмен ластанған материалдар мен құралдар;
- патологиялық-анатомиялық қалдықтар;
- операциядан кейінгі органикалық (органдар, тіндер);
- тамақ-инфекциялық бөлімдерден;
- патогендігі 3-4 топтағы микроағзалармен айналысатын зертханалардан (микробиологиялық, диагностикалық клиникалардан), фармацевтикалық өндірістерден алынған қалдықтар;
- пайдалануға жарамсыз тірі вакциналар.

4-кесте

**ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылғы «Б» сыныбындағы медициналық
қалдықтардың көлемі
(денсаулық сақтау ұйымының есептеріне сәйкес)**

Аймақ	Көлемі, тонна		
	Түзілді	Денсаулық сақтау объектісінің өзі залалсыздандырды	Залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) берілді
Ақмола облысы	4 036 605,9	4 067 217,4	324 393,2
Ақтөбе облысы	5 409 024,3	4 674 690,1	737 745,1
Алматы облысы	470 914,1	64 968,4	533 820,6

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Атырау облысы	42 864,1	13 717,5	28 389,2
Шығыс Қазақстан облысы	18 015 058,9	2 983 763,9	42 990 024,3
Жамбыл облысы	32 337,1	18 563,7	13 783,4
Батыс Қазақстан облысы	111 433,1	14 385,5	98 205,2
Қарағанды облысы	48 939,5	31 211,9	50 018,4
Қостанай облысы	12 248,8	6 298,8	12 129,9
Қызылорда облысы	3 972 417,1	19 024,9	3 968 885,1
Маңғыстау облысы	199 383,4	1 870,0	197 616,6
Павлодар облысы	11 250 026,7	11 231 268,7	11 248 575,1
Солтүстік Қазақстан облысы	3 284 925,6	5 814,0	3 284 904,4
Түркістан облысы	10 593,2	0,0	10 593,2
Нұр-Сұлтан қ.	189 259,3	1 505,9	413 590,0
Алматы қ.	2 281 836,4	11 980,3	2 285 872,1
Шымкент қ.	412 095,9	88 903,4	347 215,1
Барлығы	39 820 555	14 414 591	64 921 412,8

4-кестеге сәйкес «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша Шығыс Қазақстан, Павлодар және Ақтөбе облыстары көш бастап тұр. «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтарды кәдеге жарату бойынша көшбасшы Шығыс Қазақстан облысы болып табылады.

5-кесте

ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылғы «Б» сыныбындағы медициналық қалдықтардың көлемі (медициналық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы мамандандырылған ұйымдардың есептеріне сәйкес)

Аймақ	Көлемі, тонна		
	Денсаулық сақтау ұйымдарынан және басқа да арнайы ұйымдардан қабылданды	Залалсыздандырылды	Көмуге берілді
Ақмола облысы	179 125,3	339,9	279,0
Ақтөбе облысы	4 313,0	4 313,0	1,5
Алматы облысы	127 420,7	117 423,8	17 198,8
Атырау облысы	293,4	8 459,5	2,6
Шығыс Қазақстан облысы	420,8	173,5	288,4
Жамбыл облысы	0	0	14,6
Батыс Қазақстан облысы	2 828,0	2 824,7	255,0
Қарағанды облысы	3 727,1	29 848,4	16 925,6
Қостанай облысы	32,4	32,4	99,8
Қызылорда облысы	4 059,1	0,9	4 059,9

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Маңғыстау облысы	2 070,0	485,0	4 546,6
Павлодар облысы	81 607,5	81 608,3	12,2
Солтүстік Қазақстан облысы	240,9	240,9	94,9
Түркістан облысы	0	0	8,3
Нұр-Сұлтан қ.	1 090,0	90 022,2	90 884,7
Алматы қ.	0,2	0	4 054,5
Шымкент қ.	142 289,2	2 331,3	199 743,8
Барлығы	549 517,6	338 103,8	338 470,2

Медициналық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы мамандандырылған ұйымдардың есептеріне сәйкес 2020 жылы «Б» сыныбындағы түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша Ақмола облысы көшбасшы орынды алады, көрсеткіштері - 179 125,3 тонна. Ақмола облысында жерлеу және залалсыздандыру үшін жалпы түзілген көлемінің 3%-нан аспайды.

Ақмола облысынан кейін Алматы облысы түзілген қалдықтардың 127 420,7 тоннасының көрсеткішімен келеді. Алматы облысы бойынша залалсыздандыру және көму көрсеткіштері Ақмола облысына қарағанда жоғары және – 117 423,8 тоннаны құрайды. Одан әрі Шымкент қаласы мен Павлодар облысы.

Аймақтар арасында залалсыздандыру мәселелері бойынша неғұрлым қолайлы жағдай Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Қостанай облыстарында ұсынылған (5-кесте).

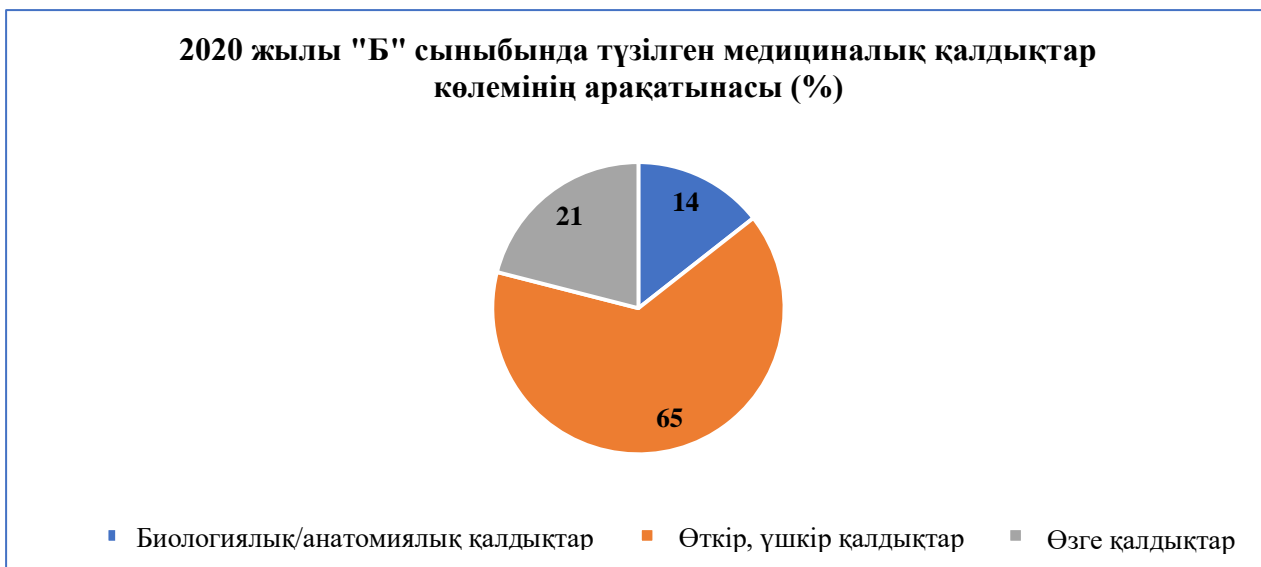
19-диаграмма

19-диаграммаға сәйкес 2018-2020 жылдары түзілген «Б» сыныбындағы медициналық қалдықтар көлемінің айтарлықтай төмендеуі байқалады.

20-диаграмма

20-диаграммаға сәйкес 2020 жылы «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың басым көлемі «Биологиялық/анатомиялық қалдықтар» түрлері бойынша 65% - ға артқан.

21-диаграмма

21-диаграмма жалпы көлемнің 45%-нан астамы залалсыздандырылғанын, залалсыздандырудың басым түрі-жағу әдісі екенін көрсетеді.

«В» сыныбындағы медициналық қалдықтар

Аталған сыныптағы медициналық қалдықтар-жұқпалы аурулармен байланыста болған және инфекцияның таралуына себеп болатын өте эпидемиологиялық қауіпті қалдықтар.

«В» сыныбындағы медициналық қалдықтарға мыналар жатады:

- патогендігі 1-2 топтағы микроағзалармен айналысатын зертханалар мен фармацевтикалық өндірістер;

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

- фтизиатриялық стационарлар;
- туберкулез қоздырғышымен жұмыс істейтін микробиологиялық зертханалар.

6-кесте

**ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылғы «В» сыныбындағы медициналық
қалдықтардың көлемі
(денсаулық сақтау ұйымының есептеріне сәйкес)**

Аймақ	Көлемі, тонна		
	Түзілді	Денсаулық сақтау объектісінің өзі залалсыздандырды	Залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) берілді
Ақмола облысы	7 776,6	304,8	5 671,8
Ақтөбе облысы	7 104 681,9	1 929 544,8	5 175 403,4
Алматы облысы	367 678,8	8 772,3	364 436,3
Атырау облысы	9 121,6	5 669,9	3 451,8
Шығыс Қазақстан облысы	726 881,7	487,0	726 669,5
Жамбыл облысы	9 141,1	5 702,0	3 459,2
Батыс Қазақстан облысы	6 980,8	5 337,0	6 686,4
Қарағанды облысы	4 130,6	2 026,5	3 937,0
Қостанай облысы	2 434,2	1 959,7	2 434,2
Қызылорда облысы	363 595,2	4 374,2	359 971,1
Маңғыстау облысы	63,0	62,4	2 121,5
Павлодар облысы	4 440 563,5	4 440 091,3	4 440 531,8
Солтүстік Қазақстан облысы	2 173,2	16,2	2 168,6
Түркістан облысы	11,0	2,9	13,6
Нұр-Сұлтан қ.	40 372,5	106,7	109 368,6
Алматы қ.	213 600,3	16,2	2 314 473,3
Шымкент қ.	64 405,2	50 046,0	13 652,2
Барлығы	13 363 611,2	6 454 519,9	13 534 450,6

2020 жылы «В» сыныбындағы медициналық қалдықтар көлемінің 6-кестесіне сәйкес кәсіпорынның өзі залалсыздандырған өнімдер саны бойынша Атырау, Жамбыл облыстары және Шымкент қаласы көш бастап тұр. Басқа аймақтарға қатысты осы сыныптағы медициналық қалдықтардың салыстырмалы түрде көп мөлшері полигондар мен полигондарда кәдеге жаратуды білдіреді.

ҚР аймақтары бөлінісінде «В» сыныбындағы медициналық қалдықтар көлемі көрсеткіштерінің жыл сайынғы өсуі оларды залалсыздандыру және кәдеге жарату бойынша шұғыл шараларды қолдану қажеттілігін көрсетеді, себебі «В» сыныбындағы медициналық қалдықтар өте қауіпті болып саналады, құрамында патогенді микроағзалар бар.

7-кесте

**ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылғы «В» сыныбындағы медициналық
қалдықтардың көлемі (медициналық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы
мамандандырылған ұйымдардың есептеріне сәйкес)**

Аймақ	Көлемі, тонна		
	Денсаулық сақтау ұйымдарынан және басқа да арнайы ұйымдардан қабылданды	Залалсыздандыр ылды	Көмуге берілді
Ақмола облысы	3 282,3	3 258,5	3 258,8
Ақтөбе облысы	1,5	1,5	0
Алматы облысы	63 336,5	63 336,5	3 277,7
Атырау облысы	524,6	123,2	405,1
Шығыс Қазақстан облысы	96,6	94,4	2,5
Жамбыл облысы	0	0	2,7
Батыс Қазақстан облысы	72,7	30,1	42,6
Қарағанды облысы	286,7	239,5	33 120,8
Қостанай облысы	1,0	1,0	0
Қызылорда облысы	6,4	6,4	0,1
Маңғыстау облысы	10,0	10,0	866,3
Павлодар облысы	0,9	0,9	5,0
Солтүстік Қазақстан облысы	43,5	43,5	0
Түркістан облысы	0	0	1,9
Нұр-Сұлтан қ.	243,7	2 950,1	1 681,8
Алматы қ.	0	84,0	515,5
Шымкент қ.	12 635,4	148,0	5 849,2
Барлығы	80 541,80	7 0327,6	49 030,00

Медициналық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы мамандандырылған ұйымдардың есептеріне сәйкес ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылы «В» сыныбындағы медициналық қалдықтардың көлемі бойынша көрсеткіштері сәйкес Алматы облысы мен Шымкент қаласы 63 336,5 тонна және 12 635,4 тонна құрайды.

22-диаграмма

22-диаграммаға сәйкес 2018-2020 жылдары түзілген «В» сыныбындағы медициналық қалдықтар көлемінің динамикалық өсуі байқалады.

23-диаграмма

23-диаграммада көрсетілгендей, 2020 жылы «В» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың басым көлемі «Биологиялық/анатомиялық қалдықтардың» түрлері бойынша 47% - ға артты.

24-диаграмма

24-диаграммада «Б» сыныбындағы медициналық қалдықтардың түзілуінің жалпы санының 52% – дан астамы залалсыздандырылғанын, залалсыздандырудың басым әдісі- өртеу екенін көрсетеді.

«Г» сыныбындағы медициналық қалдықтар

Г сыныбындағы медициналық қалдықтарға құрамы жағынан өнеркәсіптік қалдықтарға жақын токсикологиялық қауіпті қалдықтар жатады. Олардың ішінде:

- мерзімі өтіп кеткен дәрілік заттар мен антисептиктер;
- цитостатиктер және химиялық препараттар;
- құрамында сынабы бар заттар, аспаптар мен жабдықтар;
- фармацевтикалық өндіріс қалдықтары;
- жабдықтарды, жарықтандыру жүйелерін және т. б. пайдалану қалдықтары.

8-кесте

ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылғы «Г» сыныбындағы медициналық қалдықтардың көлемі (денсаулық сақтау ұйымының есептеріне сәйкес)

Аймақ	Құрамында сынабы бар заттар (дана)		Сұйық (л), қатты (тонна) дәрілік заттар		Өзге медициналық қалдықтар (кг)	
	Түзілді	Тараптық ұйымдарға залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) берілді	Түзілді	Тараптық ұйымдарға залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) берілді	Түзілді	Тараптық ұйымдарға залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) берілді
Ақмола облысы	2 587	2 301	0,1	0,1	468,1	468,1
Ақтөбе облысы	5 520	4 185	8,0	0	50,0	50,0
Алматы облысы	7 168	7 215	0,5	0,5	2 427,0	2 426,0
Атырау облысы	2 348	2 320	14,7	11,0	251,1	151,1
Шығыс Қазақстан облысы	6 937	6 999	0,9	0	371,8	371,8
Жамбыл облысы	4 262	2 556	762,2	7,1	525,2	525,2
Батыс Қазақстан облысы	3 185	3 036	1,0	1,1	536,0	316,0
Қарағанды облысы	4 690	4 882	66,0	1 000,0	3 403,9	3 403,9
Қостанай облысы	3 015	2 988	0	0	1,4	1,4
Қызылорда облысы	644	644	0	0	332 459,7	332 453,0
Маңғыстау облысы	2 156	2 456	0	0	0	0
Павлодар облысы	3 200	3 042	1,8	0	0	0
Солтүстік Қазақстан облысы	3 032	2 932	0,1	0,1	1 047,5	1 047,5
Түркістан облысы	5 416	5 416	0	0	95,1	95,1
Нұр-Сұлтан қ.	2 619	5 822	2 040,9	0,2	3 773,9	3 778,9

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Алматы қ.	12623	12 656	1,9	1,9	3 263,7	3 263,7
Шымкент қ.	1 531	1 713	1,4	0,1	1 160,2	1 160,2
Барлығы	7 093 3	71 163	2 899,5	1 022,1	349 834,6	349 511,9

2020 жылы құрамында сынабы бар 70,9 мың дана зат түзілді, оның 71,2 мың данасы тараптық ұйымдарға залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) берілді.

Есептілік кезеңде 2 899,4 литр (тонна) дәрілік зат түзілді, оның ішінде 141,18 литр (тонна) жағу жолымен денсаулық сақтау объектісінің өзі залалсыздандырылды, 34,5 литр (тонна) – жақпау әдістерімен. Тараптық ұйымдарға залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) 1022,1 литр (тонна) берілді.

Есептілік кезеңде «Г» сыныбындағы басқа да медициналық қалдықтарға жататын 349,8 тонна қалдық түзілді, оның ішінде тараптық ұйымдарға 349,5 тонна залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) берілді (8-кесте).

9-кесте

**ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылғы «Г» сыныбындағы медициналық қалдықтардың көлемі
(медициналық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы мамандандырылған ұйымдардың есептеріне сәйкес)**

Аймақ	Құрамында сынабы бар заттар (дана)		Сұйық (л), қатты (тонна) дәрілік заттар		Өзге медициналық қалдықтар (кг)	
	Денсаулық сақтау ұйымдарынан және басқа да арнайы ұйымдардан қабылданды	Демеркур изациялан ды	Денсаулық сақтау ұйымдарынан және басқа да арнайы ұйымдардан қабылданды	Залалсызд андырылд ы	Денсаулық сақтау ұйымдарынан және басқа да арнайы ұйымдардан қабылданды	Көмуге берілді
Ақмола облысы	451	451	0	0	0	0
Ақтөбе облысы	2 940	3 240	0	0	1 850,0	1 850,0
Алматы облысы	200	0	56,9	3,9	0	0
Атырау облысы	222	222	0,2	0	110,0	110,0
Шығыс Қазақстан облысы	1 546	0	0,7	0,7	0	0

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

Жамбыл облысы	0	0	0	0	0	0
Батыс Қазақстан облысы	76	76	0	0	0	0
Қарағанды облысы	24 367	18 359	14,6	14,6	23 790,0	523 790,0
Қостанай облысы	7 951	7 951	0,1	0,1	9 520,0	952,0
Қызылорда облысы	0	0	0	0	0	0
Маңғыстау облысы	2 300	2 300	10,3	10,0	0	0
Павлодар облысы	525	0	0	0	0	200 000,0
Солтүстік Қазақстан облысы	9 672	9 087	0,1	0,1	1 550,0	1 550,0
Түркістан облысы	0	0	0	0	0	0
Нұр-Сұлтан қ.	2 194	590	2,3	1,1	1 090,0	2 965 090,0
Алматы қ.	120	0	0	0	0	0
Шымкент қ.	20 894	0	0	0	0	0
Барлығы	73 458	42 276	85,2	30,5	37 910	3 693 342,00

ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылғы «Г» сыныбындағы медициналық қалдықтардың көлемі бойынша 9-кесте (медициналық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы мамандандырылған ұйымдардың есептеріне сәйкес) құрамында сынабы бар заттардың түзілуі бойынша Қарағанды облысы 24 367 тонна көрсеткішімен және Шымкент қаласы 20 894 тонна санымен жетекші орынды алатынын көрсетеді. 56,9 және 14,6 л (тонна) көрсеткіштерімен Алматы және Қарағанды облыстары сұйық және қатты дәрілік заттар бойынша көшбасшы болып қалды. Басқа да медициналық қалдықтардың ең көп саны Қарағанды облысында 23 790,0 тонна көрсеткішімен түзілген. Жамбыл және Түркістан облыстарында медициналық қалдықтар пайда болған жоқ, олардың мәні нөлге тең.

25-диаграмма

25-диаграмма 2018-2020 жылдары «Г» сыныбында түзілген құрамында сынабы бар заттар көлемінің динамикасын көрсетеді, мәселен, 2019 жылы құрамында сынабы бар заттар көлемінің 26 979 тоннаға ұлғаюы байқалды, ал 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда көлемнің 7 417 тоннаға төмендеуі байқалады.

26-диаграмма

26-диаграмма 2019 жылы қалыптасқан дәрілік заттар көлемінің 2018 жылмен салыстырғанда 6,1 есе елеулі өсуін көрсетеді, ал 2020 жылы дәрілік заттар көлемінің жылына 2 899,4 тоннаға дейін айтарлықтай төмендеуі байқалды.

27-диаграмма

27-диаграммада көрсетілген деректерге сәйкес 2020 жылы «Г» сыныбындағы құрамында сынабы бар заттардың жалпы санының 90% демеркуризациялау механикалық-химиялық әдістерді қолдану жолымен, 8% термо-вакуум әдісімен, қалған 2% – өзге әдістермен жүргізілді.

Сондай-ақ, ұсынылған 9-кестеден әрдайым қалыптасқан көлемнің жойылмағанын, залалсыздандырылғанын немесе жойылмағанын көруге болады. «Г» сыныбындағы медициналық қалдықтарды алдын ала залалсыздандырмай сақтауға тыйым салынады. Дезактивациялауға персоналдың жеке қорғану құралдары мен кәдеге жаратылуы қажет техникалық құрылғылар жатады.

«Д» сыныбындағы медициналық қалдықтар

«Д» сыныбындағы медициналық қалдықтарға радиоактивті қалдықтар жатады және олар біршама қауіпті қалдықтар болып табылады.

10-кесте

**ҚР аймақтары бөлінісінде 2020 жылғы «Д» сыныбындағы медициналық
қалдықтардың көлемі
(денсаулық сақтау ұйымының есептеріне сәйкес)**

Аймақ	Көлемі, тонна	
	Түзілді	Залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) берілді
Ақмола облысы	6,0	6,0
Ақтөбе облысы	0,0	42,0
Алматы облысы	750,0	750,0
Атырау облысы	83,4	83,4
Шығыс Қазақстан облысы	15,0	15,0
Жамбыл облысы	1 145,0	0
Батыс Қазақстан облысы	480,0	480,0
Қарағанды облысы	540,0	540,0

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Қостанай облысы	0	0
Қызылорда облысы	0	0
Маңғыстау облысы	0	0
Павлодар облысы	0	0
Солтүстік Қазақстан облысы	10,1	10,1
Түркістан облысы	0	0
Нұр-Сұлтан қ.	65,0	65,0
Алматы қ.	68,3	68,3
Шымкент қ.	66,8	66,8
Барлығы	3 229,6	2 126,6

Есептілік кезеңде 3,2 тонна «Д» сыныбындағы медициналық қалдықтар түзілді. Тараптық ұйымдарға залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) 2,1 тонна берілді. Аймақтар бөлінісі бойынша жағдай әртүрлі. Мысалы, Жамбыл облысында 1,1 тонна «Д» сыныбындағы медициналық қалдықтар түзілді, бірақ бұл қалдықтар белгісіз себептермен кәдеге жаратуға берілмеді. Радиациялық фонның жоғарылауына байланысты олар адам денсаулығына және экожүйеге өте қауіпті (10-кесте).

28-диаграмма

«Д» сыныбындағы медициналық қалдықтардың жыл сайынғы өсуі байқалады. Бұл қалдықтар медициналық қалдықтардың барлық сыныптары арасында адам денсаулығы мен қоршаған орта үшін аса қауіпті. Оларды дұрыс қолданбаған жағдайда, радиациялық инфекциялар мен қауіпті аурулардың өршуі мүмкін. Өсу динамикасы диагностикалық жабдыққа арналған шығын материалдарының өсуімен байланысты болуы мүмкін (28-диаграмма).

ЖОЙЫЛУЫ ҚИЫН ОРГАНИКАЛЫҚ ЛАСТАҒЫШТАР

Жойылуы қиын органикалық ластағыштар (ЖҚОЛ) – бұл адам денсаулығы мен қоршаған ортаға теріс әсер ететін улы химикаттар. Ауа мен су арқылы тарала отырып, олар адамдарға және тірі табиғатқа олар пайдаланылған және атмосфераға шығарылған жерден едәуір қашықтықта әсер етуі мүмкін. Олар ұзақ уақыт бойы ыдырамайды және азық-түлік тізбегі арқылы жиналып, берілуі мүмкін.

ЖҚОЛ проблемасын шешу үшін 2001 жылғы мамырда Стокгольмде Тұрақты даму бойынша Стокгольм конвенциясына қол қойылды. Бұл 12 негізгі ЖҚОЛ өндірісін қысқарту немесе тоқтату, пайдалану және атмосфераға шығару туралы шарт. Сонымен қатар, конвенция басқа ЖҚОЛ-ны қауіпті заттар қатарына жатқызуға мүмкіндік беретін ғылыми талдау әдісін анықтады.

Елде ЖҚОЛ өндірісі тоқтатылған жағдайда да, тұрғындар бұл заттардың әсеріне ұшырауы мүмкін, өйткені атмосферада байқаусызда шығарылатын ЖҚОЛ болуы мүмкін немесе бұл заттар басқа жерден жел немесе су арқылы тасымалдануы мүмкін. Елдер бойынша жағдай әр түрлі: дамыған елдердің көпшілігі ЖҚОЛ-ды қатаң бақылауға алған кезде, көптеген дамушы елдер олардың өндірісін, пайдаланылуын және атмосфераға шығарылуын шектей бастады.

11-кесте

2020 жылы пайдаланылған пестицидтерден босаған
залалсыздандырылған ыдыс саны

Аймақ	Пайдаланылған пестицидтерден босаған залалсыздандырылған ыдыс саны	
	дана	тонна
Ақмола облысы	880 324	
Ақтөбе облысы	19 155	
Алматы облысы	9 334	
Атырау облысы	619	
Жамбыл облысы	364	
Батыс Қазақстан облысы	1 757	
Қарағанды облысы		81,9
Қостанай облысы		252,6
Қызылорда облысы	9 792	
Павлодар облысы	2 764	
Солтүстік Қазақстан облысы	340 448	
Түркістан облысы	501	
Нұр-Сұлтан қ.	1 060	
Барлығы	1 266 118	334,5

Қазақстанның ауыл шаруашылығында пестицидтерден босаған ыдыстарды кәдеге жарату проблемасы жыл сайын елеулі болып келеді. Аграршылар өз білімдері мен мүмкіндіктеріне қарай канистрлерді кәдеге жаратады. Ыдыстарды жоюдың кейбір әдістері экологияға зиян келтіреді және заңдылық тұрғысынан күмән тудырады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі (бұдан әрі – ҚР АШМ) Агроөнеркәсіптік кешендегі мемлекеттік инспекция комитетінің деректеріне сәйкес 2020 жылы пайдаланылған пестицидтерден босаған залалсыздандырылған ыдыстың ең көп саны Ақмола (880 324 дана) және Солтүстік Қазақстан (340 448 дана) облыстары бойынша байқалады (11-кесте).

12-кесте

Пестицидтер қорымдарын орналастыру орындары

Аймақ	Пестицидтер қорымдарын орналастыру орындары
Ақмола облысы	1. Зеренді ауданы, Симферополь ауылдық округі
Алматы облысы	1. Көксу ауданы, Мұқыр ауылы 2. Іле ауданы, Ақши ауылы
Қостанай облысы	1. Наурызым ауданы, Дәмді ауылдық округі

Пестицидтерді уақытша және тұрақты орналастыру үшін арнайы сақтау орындары (қорымдар) – тыйым салынған, жарамсыз пестицидтерді (улы химикаттар) көмуге арналған сақтау орындары қолданылады.

Бүгінгі күні ҚР аумағында Ақмола, Алматы және Қостанай облыстарының аумағында орналасқан 4 мамандандырылған пестицидтер қорымы жұмыс істейді (12-кесте).

13-кесте

2020 жылғы залалсыздандырылған тыйым салынған немесе жарамсыз болып қалған пестицидтер, сондай-ақ олардан босаған ыдыстар

Залалсыздандырылған тыйым салынған немесе жарамсыз болып қалған пестицидтер орындары, сондай-ақ олардан босаған ыдыстар	Залалсыздандырылған тыйым салынған немесе жарамсыз болып қалған пестицидтер саны, сондай-ақ олардан босаған ыдыстар, кг
Атырау облысы	213,2
Қостанай облысы	901,4
Барлығы	1114,6

Ұсынылған деректерге сәйкес, 2020 жылы Атырау облысының аумағында залалсыздандырылған тыйым салынған немесе жарамсыз болып қалған 213,2 дана, Қостанай облысында – 901,4 дана пестицид, сондай-ақ олардан босаған ыдыстар тіркелген (13-кесте).

5-картада аймақтар бөлінісінде ЖҚОЛ бойынша ағымдағы жағдай ұсынылған.

АЙМАҚТАРДАҒЫ ЖАҒДАЙ

14-кесте

2020 жылы ҚОҚ БАЖ-да тіркелген қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар

№ р/с	Аймақ	Қауіпті қалдықтарды орналастыру полигондары	Қауіпті емес қалдықтарды орналастыру полигондары	ТҚҚ орналастыру полигондары
1	Ақмола облысы	13	35	91
2	Ақтөбе облысы	19	13	89
3	Алматы облысы	2	4	287
4	Атырау облысы	17	4	80
5	Шығыс Қазақстан облысы	7	30	138
6	Жамбыл облысы	7	28	216
7	Батыс Қазақстан облысы	5	2	167
8	Қарағанды облысы	8	54	132
9	Қостанай облысы	2	8	285
10	Қызылорда облысы	10	3	157
11	Маңғыстау облысы	29	10	14
12	Павлодар облысы	10	21	176
13	Солтүстік Қазақстан облысы	-	1	338
14	Түркістан облысы	5	32	198
15	Нұр-Сұлтан қ.	-	5	1
16	Алматы қ.	-	4	-
17	Шымкент қ.	9	5	1
	Барлығы	143	259	2 370

strategy2050.kz интернет-порталдың деректеріне сәйкес бүгінгі таңда Қазақстанда жинақталған ТҚҚ көлемі 100 млн. тоннадан асады. Бұл ретте жыл сайын елімізде 5-6 млн. қалдық түзіледі. 2025 жылға дейін олардың көлемі біртіндеп артып, жыл сайын 8 млн. тоннаға жетеді. ТҚҚ бірлесіп сақтау нәтижесінде түзілген зиянды қосылыстар экологиялық ортаға үлкен зиян келтіреді, сонымен қатар оны жақсарту шығындарын арттырады.

ТҚҚ негізгі жеткізушілер жоғары өндірістік әлеуеті бар халық тығыз орналасқан ірі аймақтар болып табылады. Оларға Павлодар облысы (жылына 647,0 тонна), Алматы облысы (жылына 600,0 тонна) және Қарағанды облысы (жылына 655,0 тонна) жатады. Осыған байланысты ҚР ЭК нормаларына сәйкес келетін ТҚҚ үшін полигондар ашу қажеттілігі және өндіріс пен тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар туралы мәселе туындайды.

Бүгінгі күні ҚР ЭГТРМ деректеріне сәйкес полигондардың жалпы саны 3 030 бірлікті құрайды, олардың 593-і экологиялық нормаларға сәйкес келеді, бұл жалпы санның 19,57%-ы.

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

Экологиялық нормаларға сәйкес келетін полигондардың ең аз үлесі Батыс Қазақстан, Павлодар және Қызылорда облыстарында орналасқан. Нұр-Сұлтан (1 полигон), Шымкент (1 полигон) және Жамбыл облысындағы (158 полигон) барлық полигондар экологиялық нормаларға сәйкес келеді.

Аймақтар бөлінісінде 2020 жылға ТҚҚ түзілу көлемі бойынша ақпарат 6-картада ұсынылған.

14-кестеде ҚОҚ БАЖ-да тіркелген қауіпті, қауіпті емес және ТҚҚ орналастыру полигондары бойынша ақпарат берілген.

АҚМОЛА ОБЛЫСЫ

15-кесте

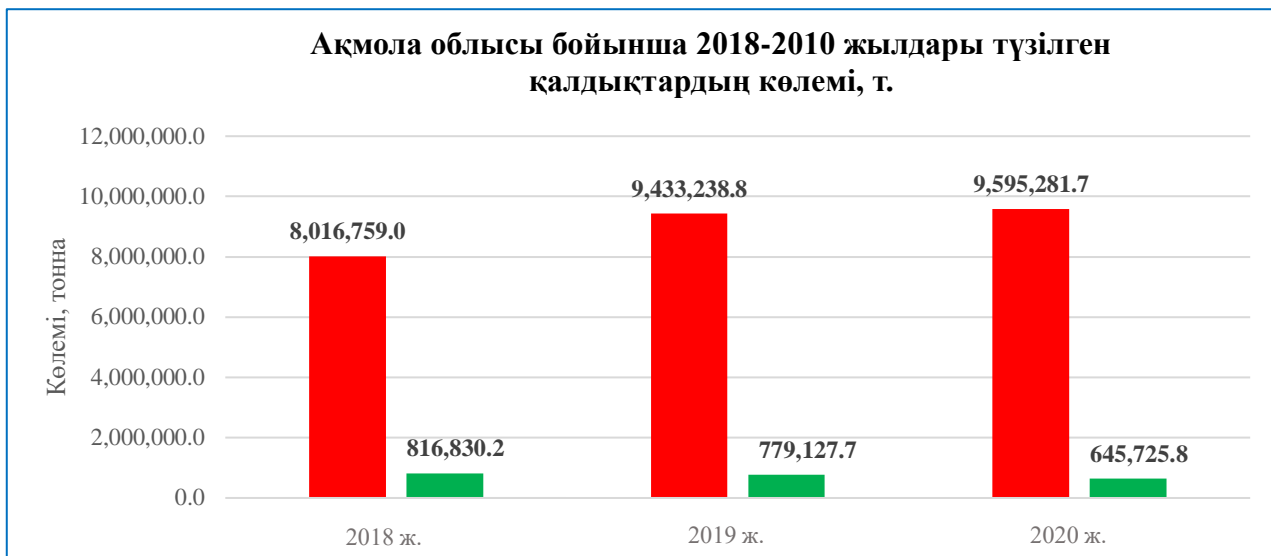
Ақмола облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы (т)

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	10 069 957,4	17 508 288,0	25 762 929,3
Түзілгені	8 016 759,0	9 433 238,8	9 595 281,7
Басқа тұлғалардан түскені	170 509,6	145 728,4	193 604,6
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	341 556,4	864 883,1	1 381 268,9
Залалсыздандырылғаны	18 594,5	9 682,0	21 011,9
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	7 547 506,6	8 193 511,1	8 057 219,6
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	403 279,1	421 574,5	303 413,4
Жыл соңында болғаны	17 512 390,6	25 800 797,6	33 867 133,3
Барлығы	44 080 553,20	62 377 703,50	79 181 862,70

2020 жылы қалдықтардың қозғалысы бойынша көрсеткіштердің өсуі байқалады. Өсудің оң динамикасын мынадай позициялар бойынша байқауға болады – егер 2019 жылы 864 883,1 тонна қайта өңделіп, қайта пайдаланылса, 2020 жылы бұл көрсеткіштер 1 381 268,9 тоннаға дейін өсті. Егер 2019 жылы 9 682,0 тонна қауіпті қалдықтар залалсыздандырылса, 2020 жылы бұл көрсеткіш 2 еседен астамға (21 011,9 тонна) өсті (15-кесте).

29-диаграмма

29-диаграммада келтірілген деректерге сәйкес, Ақмола облысы бойынша түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 2018-2020 жылдары ұлғайды, ал Ақмола облысы бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі 2018-2020 жылдары керісінше азайды.

30-диаграмма

Қалдықтардың мемлекеттік кадастрына ұсынылған табиғат пайдаланушылардың есептілігіне сәйкес Ақмола облысы бойынша 2018-2020 жылдарға арналған «яңтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша өсу динамикасы байқалады (30-диаграмма).

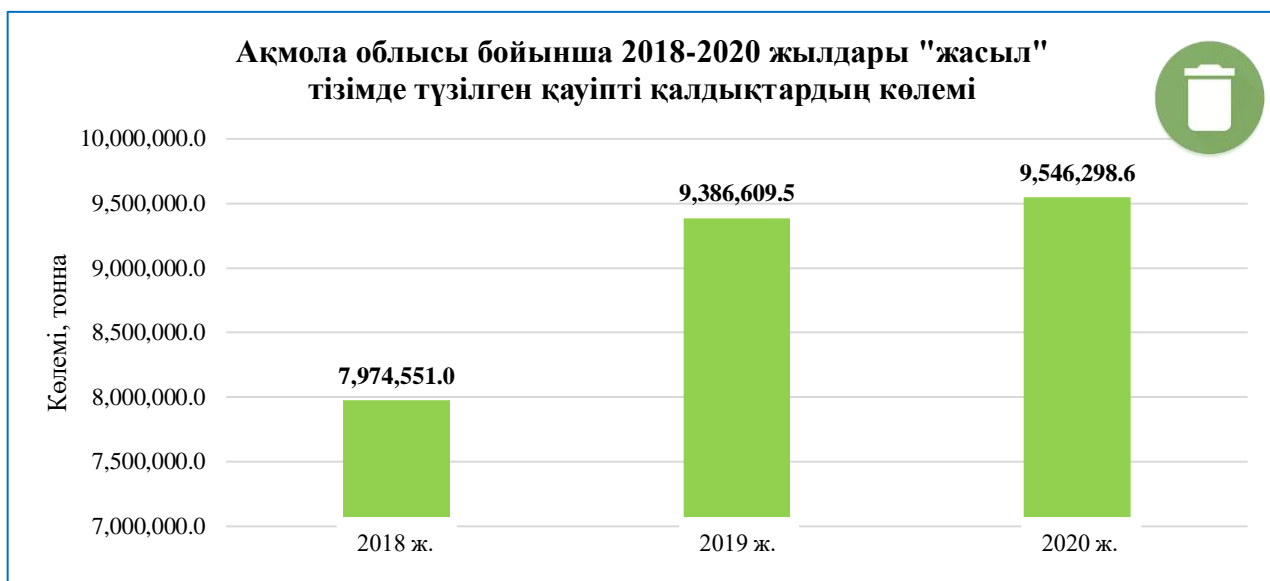

31-диаграмма

Ақмола облысының аумағында 2020 жылы «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың басым түрлеріне шошқа еті (61%) және пайдаланылған майлар (17%) жатады (31-диаграмма).

32-диаграмма

Сондай-ақ, 32-диаграммаға сәйкес Ақмола облысы бойынша 2018-2020 жылдары «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтар көлемінің ұлғаюы байқалады.

33-диаграмма

33-диаграммдан Ақмола облысының аумағында 2020 жылы «жасыл» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне күл мен күлшлак қалдықтары жататынын көруге болады. Дамыған елдерде өндірілетін қалдықтардың жыл сайынғы мөлшері жылына бір адамға 15 тоннаға дейін, шикізат экономикасы бар елдерде – 50-100 тоннаға дейін, Қазақстанда –60 тоннаға жуық.

16-кесте

Ақмола облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі (т)

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	2 104,2	30 136,1	1 089,1
Макулатура	52,1	6 483,2	888,4
Пластик қалдықтары	211,5	416,8	323,7
Электрондық және электр жабдық қалдықтары	2,9	88,8	74,3
Ірі көлемді қалдықтар	20,6	119,3	84,7
Құрылыс қалдықтары	112,3	1 554,1	9 445,0
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	236	0	13
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	3 120,4	740 329,3	633 820,7
Барлығы	5 860,00	779 127,60	645 738,90

Ақмола облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі бойынша деректері бар кесте 2019 жылмен салыстырғанда 2020 жылы қалдықтар көлемінің төмендегенін көрсетеді. Үш жылдағы есептілік деректерді талдай отырып, құрылыс қалдықтарының түзілу көлемінің айтарлықтай өсуін көруге болады. Осыған байланысты 2018 жылмен салыстырғанда 2020 жылы 84 есе өскен «Құрылыс қалдықтары» позициясына көбірек көңіл бөлу қажет (16-кесте).

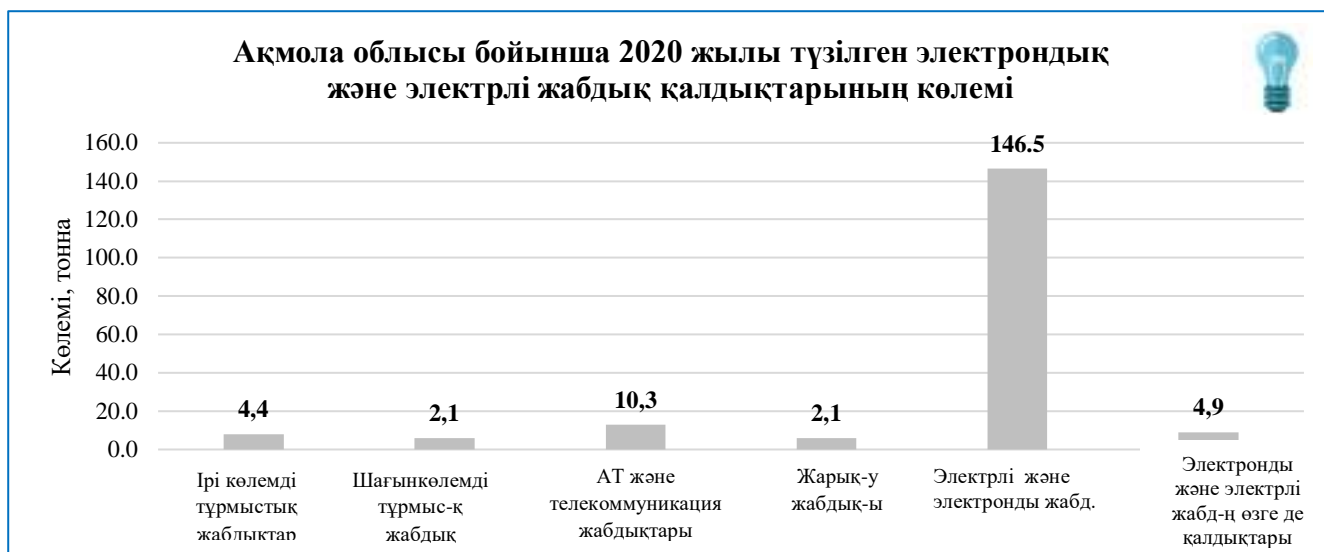

34-диаграмма

2020 жылы түзілген қаптауыш материалдарының көлемін көрсететін диаграммаға сәйкес жылына қалдықтардың көп бөлігін қағаз және картон қаптауыш – 542,0 тонна, келесі позицияларды пластик және пластмасса қаптауышы (185,2 тонна), сондай-ақ өзге де қаптауыш материалдары (жылына 154,1 тонна) алады (34-диаграмма).

35-диаграмма

Ақмола облысы бойынша 2020 жылы түзілген электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының көлемі бойынша диаграммада қалдықтардың ең көп көлемі электрондық және электрлі құралдар – 146,5 тонна, ең азы – жарықтандыру жабдықтары мен шағын көлемді тұрмыстық қалдықтар (жылына 2,1 тоннадан) құрағандығы көрсетілген (35-диаграмма).

36-диаграмма

Ақмола облысы бойынша 2020 жылы түзілген макулатура көлемі бойынша диаграммаға сәйкес негізгі көлемі – 1 588,3 тонна қағаз болды (36-диаграмма).

37-диаграмма

Ақмола облысы бойынша 2020 жылы түзілген ірі көлемді қалдықтардың көлемі басқа да ірі көлемді қалдықтарға тиесілі екенін көрсетеді – жылына 422,2 тонна. Одан кейін жиһаз қалдықтары – 33,0 тонна және керамика – 11,7 тонна келеді (37-диаграмма).

37-диаграммада Ақмола облысының аумағында 2020 жылға арналған ірі көлемді қалдықтардың түрлері мен көлемі туралы ақпарат берілген.

38-диаграмма

Құрылыс қалдықтары – бұл құрылыс немесе бұзу жұмыстары кезінде түзілген қалдықтардың жалпы түсінігі. 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының ішінде Ақмола облысы бойынша ең көп көлем аралас қалдықтар (418,2 тонна) және құрылыстың ағаш қалдықтары (142,6 тонна), ең азы бетон бұйымдары (36,0 тонна) бойынша қалыптасты (38-диаграмма).

39-диаграмма

2020 жылы Ақмола облысы бойынша пластик қалдықтарының ішінде ең көп көлемі жұмсақ және қатты пластик арасында (тиісінше 42,2 тонна және 36,2 тонна), ең азы – жоғары қысымды полиэтилен бойынша (39-диаграмма) түзілді.

40-диаграмма

Ақмола облысы бойынша 2018-2020 жылдары «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлеміне қатысты 40-диаграммаға сәйкес 2019 жылы 380 421,3 тоннаға өсім байқалды, ал 2020 жылы бұл мәндер төмендеп, 2018 жылдың деңгейінде қалды және 1 355 139,6 тоннаны құрады.

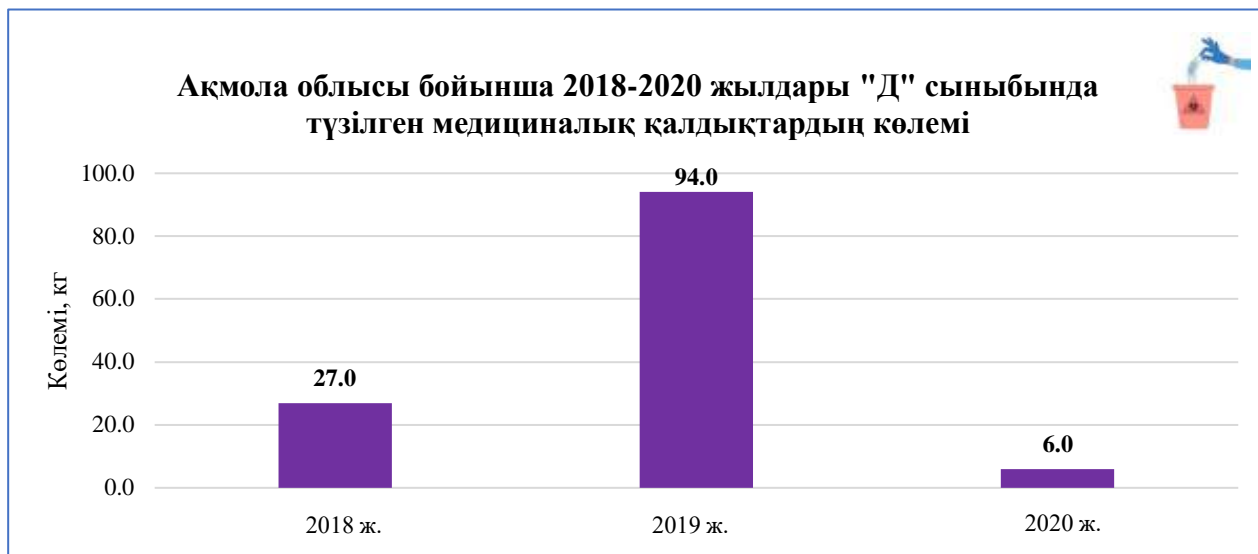
41-диаграмма

41-диаграмма 2020 жылы «Б» сыныбындағы медициналық қалдықтардың көлемінің 2018-2019 жылдармен салыстырғанда 176% және 177% аса өсуінің динамикасын көрсетеді.

43-диаграмма

43-диаграммаға сәйкес 2019 жылы «Д» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі 2018 жылмен салыстырғанда 27,0 тонна мәндерімен 94,0 тонна көрсеткіштерімен 3,4 есеге жуық өсті. 2020 жылы көлем айтарлықтай 6,0 тонна мәніне дейін төмендеді (43-диаграмма).

17-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға
арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Белағаш» ЖШС	Ақмола облысы, Жақсы ауданы, Белағаш а.о., Белағаш ауылы
«Подгорное-1» ЖШС	Ақмола облысы, Жақсы ауданы, Подгорненский а.о., Подгорное ауылы
«Жаңа - Жол» ЖШС	Ақмола облысы, Жақсы ауданы, Жаңа Қима а.о., Жаңа Қима ауылы
«Шұңқыркөл» ЖШС	Ақмола облысы, Жақсы ауданы, Чапаевский а.о., Чапаевское ауылы
«Заречный» ЖШС	Ақмола облысы, Есіл ауданы, Зареченский а.о., Заречное ауылы

18-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Қазгер-Құс» ЖШС	Ақмола облысы, Біржан сал ауданы, Степняк қ.
«Capital Projects Ltd» ЖШС	Ақмола облысы, Целиноград ауданы, Акмол ауылы
«Ижевский» ӨК	Ақмола облысы, Аршалы ауданы, Ижевское ауылы
«Макинск құс фабрикасы» ЖШС	Ақмола облысы, Бұланды ауданы, Қараөзек а.о.

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

«Kazbeef Ltd» ЖШС	Ақмола облысы, Еңбекшілдер ауданы, Мамай ауылы
--------------------------	--

19-кесте

**2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар**

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Казахалтын Technology» ЖШС	Ақмола облысы, Степногор қ., Бестөбе к. ә., Бестөбе к.
«Степногорск тау-кен-химиялық комбинаты»	Ақмола облысы, Степногор қ.
«ЕПК Степногорск» АҚ	Ақмола облысы, Степногор қ. Бөгенбай ауылы
«Экобизнес» ЖШС	Ақмола облысы, Степногор қ.
«Эко-Гарант» ЖШС	Ақмола облысы, Зеренді ауданы, Симферопольский а. о., Симферопольское ауылы

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ

20-кесте

**Ақтөбе облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)**

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	5 850 197,5	6 487 880,3	6 139 873,1
Түзілгені	2 034 411,4	1 916 348,4	1 434 638,5
Басқа тұлғалардан түскені	1 861 113,7	3 679 276,1	309 408,6
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	2 287 415,4	3 358 096,7	1 269 122,5
Залалсыздандырылғаны	21 037,5	5 173,7	8 793,6
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	473 596,2	362 511,2	231 762,5
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	961 465,6	2 495 376,8	401 859,4
Жыл соңында болғаны	6 496 841,7	6 230 031,4	6 212 938,3
Барлығы	19 986 079,00	24 534 694,60	16 008 396,50

Өнеркәсіптік дамуға байланысты негізгі проблемалардың бірі-көптеген қауіпті қалдықтардың түзілуі. Көптеген өнеркәсіптік дамыған елдер қауіпті қалдықтарды қауіпсіз өңдеу және жою үшін қажетті тиісті технологиялар мен әкімшілік рәсімдерді әзірлеуге кірісті.

Ақтөбе облысы бойынша 2018-2019 жылдармен салыстырғанда 2020 жылдың соңында қалдықтардың азаюының оң динамикасы байқалады. 21-кестенің деректеріне сәйкес әртүрлі операциялар бойынша қалдықтардың өсуі байқалады, сонымен қатар

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

қалдықтардың залалсыздандыру көлемінің өсуі байқалады. Мысалы, егер 2019 жылы залалсыздандыру көлемі 5 173,7 тоннаны құраса, 2020 жылы бұл көрсеткіш 1,7 есеге артты.

44-диаграмма

2020 жылы Ақтөбе облысы бойынша түзілген қалдықтар көлемінің 2018-2019 жылдармен салыстырғанда төмендеуі байқалады. Жағдайдың жақсаруы қалдықтарды кәдеге жарату бойынша мемлекеттік органдардың тиімді шараларына байланысты болуы мүмкін (44-диаграмма).

45-диаграмма

Сонымен қатар, Ақтөбе облысы бойынша «яңтарлы» тізімде түзілген қалдықтар көлемінің шамамен 40%-ға төмендегені байқалады (45-диаграмма). Ақтөбе облысы бойынша 2018-2020 жылдарға арналған «яңтарлы» тізімде түзілген қалдықтардың көлемі бойынша 45-диаграмма көлемдердің жыл сайын біртіндеп төмендеуін көрсетеді.

46-диаграмма

Ақтөбе облысы бойынша 2020 жылы қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне пайдаланылған бұрғылау шламдары (12%), мұнай, мазут, химикаттармен сіңірілген топырақ (8%), мұнай шламдары (6%) жатады (46-диаграмма).

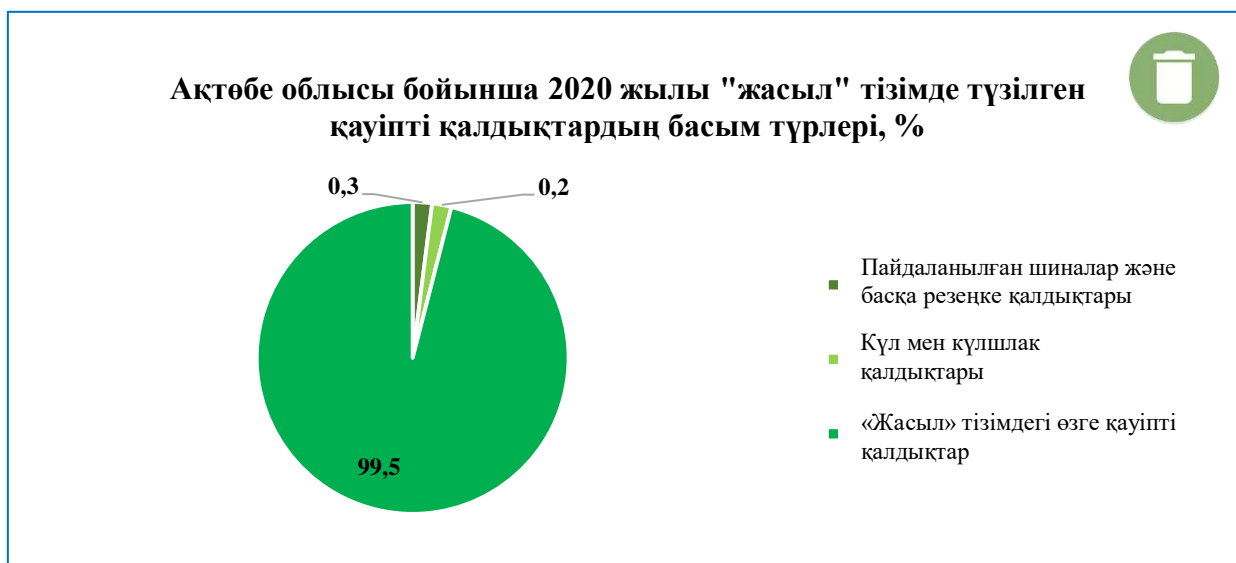
47-диаграмма

Ақтөбе облысы бойынша «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі 2018-2020 жж. төмендеу динамикасын көрсетеді (47-диаграмма).

48-диаграмма

48-диаграммаға сәйкес Ақтөбе облысының аумағында 2020 жылы 99,5% көрсеткіштерімен «жасыл тізімдегі» өзге де қауіпті қалдықтар» түріне жататын қауіпті қалдықтардың түзілу көлемі басым. 2019 жылы аталған түр 98,3%-ды құрады (48-диаграмма).

21-кесте

Ақтөбе облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі (т)

	2018 жыл	2019 жыл	2020 жыл
Қаптауыш материалдар	2 239,2	383,3	473,9
Макулатура	1 777,0	1 615,5	910,2
Пластик қалдықтары	48,2	836,2	83,2
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	130,9	252,9	223,0
Ірі көлемді қалдықтар	1,3	2,5	2,6
Құрылыс қалдықтары	10 139,9	9 883,9	6 033,7
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	2	2	0
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	127 128,3	103 481,0	121 247,8
Барлығы	141 466,80	116 457,3	128 974,4

21-кестенің деректеріне сәйкес 2018-2020 жылдарында Ақтөбе облысы бойынша қауіпті емес қалдықтардың кейбір түрлерінің түзілу көлемінің төмендегені байқалады. Сонымен, егер 2018 жылы қаптауыш материалдарының көлемі 2 239,2 тоннаны құраса, 2020 жылы бұл көрсеткіш 5 есеге дейін төмендеді. 2018 жылы пластик қалдықтары 836,2 тоннаны құрады, 2020 жылы бұл көрсеткіш 10 есеге азайды. Түзілген қауіпті емес қалдықтардың басым бөлігін құрылыс қалдықтары құрайтынын атап өту қажет.

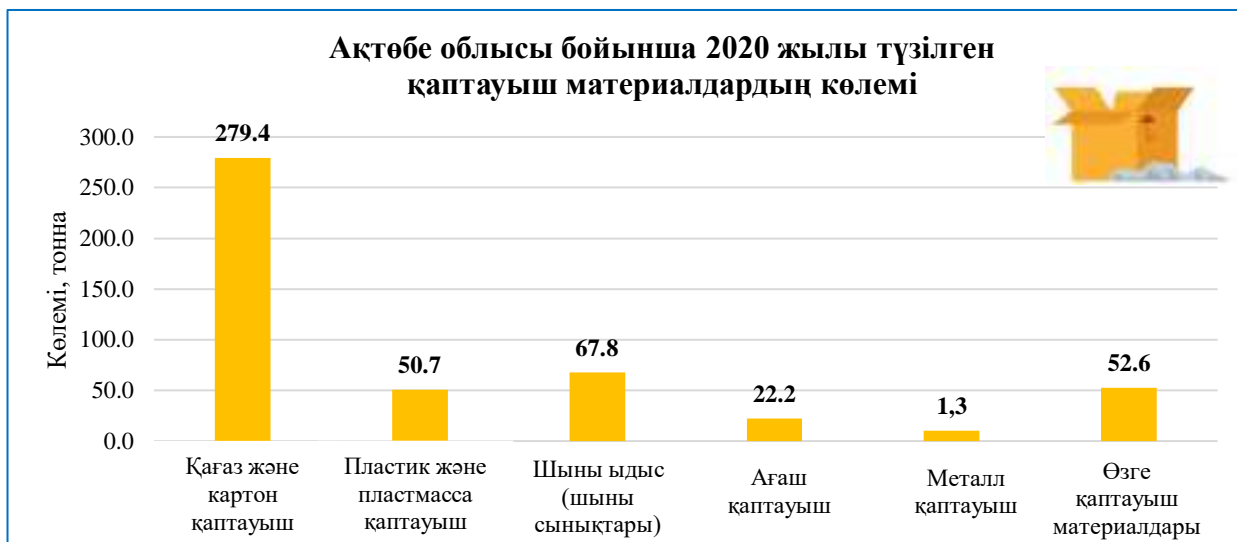
49-диаграмма

Ақтөбе облысы бойынша 2020 жылы электрондық және электрлі жабдықтардың түзілген қалдықтарының көлемі бойынша диаграмма ең үлкен көлемді жарықтандыру жабдығының (200,0 тонна), ең азы – ірі көлемді тұрмыстық жабдықтың (0,7 тонна) құрағанын көруге мүмкіндік береді (49-диаграмма).

2020 жылы Ақтөбе облысы бойынша электрондық және электр жабдығының түзілген қалдықтарының негізгі үлесін 200,0 тонна көрсеткіші бар жарықтандыру жабдығы алады, қалдықтардың ең аз мөлшері 0,7 тонна сандары бар ірі көлемді тұрмыстық жабдықтан түзілген.

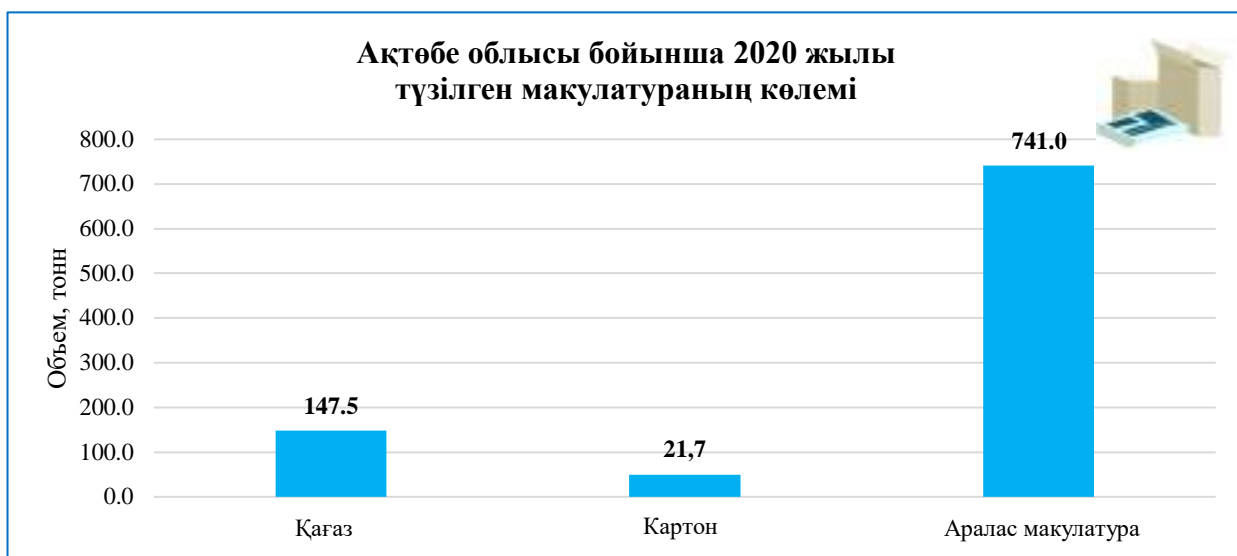
50-диаграмма

50-диаграммадан қағаз және картон қаптамаларының басым болуы байқалады. Қалыптасқан жағдай азық-түлік және азық-түлік емес тауарлар номенклатурасының, олар үшін ассортимент пен қаптауыш түрлерінің ұлғаюымен түсіндіріледі.

51-диаграмма

51-диаграмма 2020 жылы түзілген макулатураның көлемін көрсетеді, Ақтөбе облысы бойынша макулатураның үш түрін құрайды. Қалыптасудың негізгі үлесін жылына 741,0 тонна көрсеткіштермен аралас макулатура құрайды, одан әрі қағаз – 147,5 тонна және картон – 21,7 тонна.

52-диаграмма

52-диаграммаға сәйкес 2020 жылы Ақтөбе облысы бойынша ірі көлемді қалдықтар жиһаздың үлесіне – 2,5 тонна, керамиканың үлесіне – 0,1 тонна болатындай етіп бөлінді.

53-диаграмма

2020 жылы түзілген пластик қалдықтарының көлемі Ақтөбе облысы бойынша жоғары қысымды полиэтиленнің үлесіне жылына 52,4 тонна, жұмсақ пластик – 28,7 тонна, пластиктің басқа да қалдықтары – 1,2 тонна және қатты пластик – 0,8 тонна келетіндей болып бөлінді (53-диаграмма).

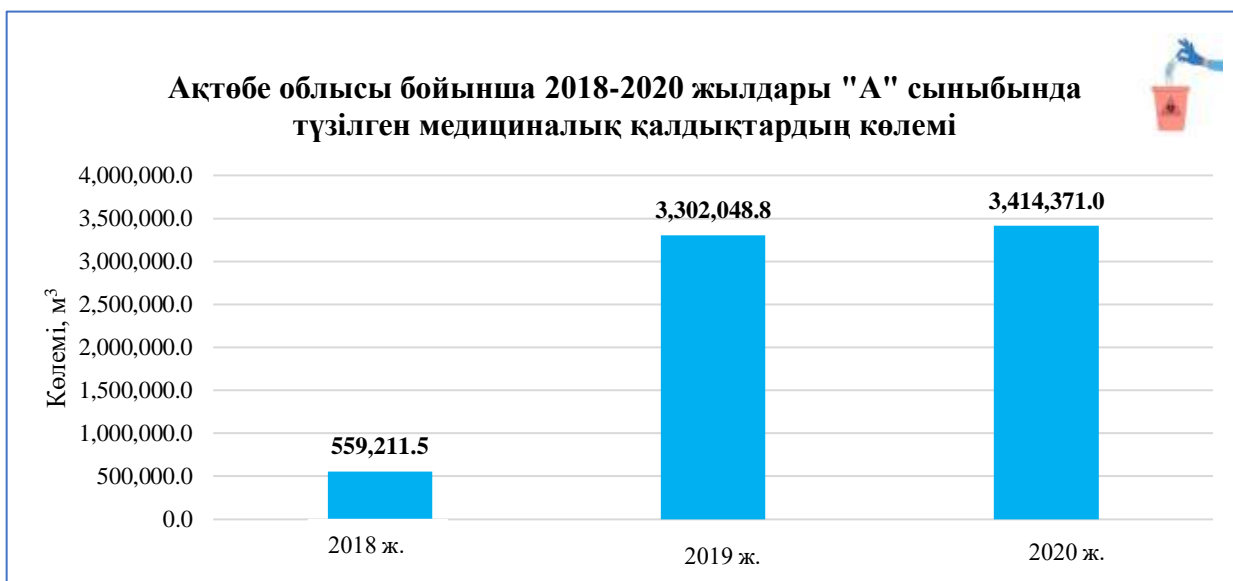
54-диаграмма

Ақтөбе облысы бойынша түзілген құрылыс қалдықтары ең аз мөлшері бетон бұйымдарының сынығынан, кірпіш сынығынан және аралас құрылыс қалдықтарынан (тиісінше 131,0; 266,6; 328,2 тонна) түзілген (54-диаграмма).

55-диаграмма

2020 жылы «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың 2018 жылмен салыстырғанда айтарлықтай өсуі байқалады – 3 414 371,0, 559 211,5 тоннаға қарсы (55-диаграмма).

56-диаграмма

2018-2020 жылдары «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі Ақтөбе облысы бойынша 2019-2020 жылдары көлемі 2018 жылмен салыстырғанда едәуір төмендеп, тиісінше 3 908 100,6 және 5 409 024,3 тоннаны құрады (56-диаграмма).

57-диаграмма

57-диаграмма 2020 жылы түзілген «В» сыныбындағы медициналық қалдықтардың айтарлықтай өсуін көрсетеді (2018 жылғы 1 163 090,0 тоннаға қарсы 2020 жылы 7 104 681,9 тонна).

22-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«CNPC-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы
ЖК «Бимаханов»	Ақтөбе облысы, Шалқар қ.
«Қазэкосервис Ақтөбе» ЖШС	Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Батпақкөл а.о., Қожасай а.
«Neo Plus» ЖШС	Ақтөбе облысы, Ақтөбе қ.
«Ж.Е.С.» ЖШС	Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Қандыағаш қ.

23-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Ақжар-Хром» ЖШС	Ақтөбе облысы, Хромтау қ.
«CNPC-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	Ақтөбе облысы, Ақтөбе қ.
«ТНК» «Казхром» АҚ филиалы – «Дөң тау кен байыту комбинаты»	Ақтөбе облысы, Хромтау ауданы, Хромтау қ.
«Ұлы қабырға» Қазақстан-Қытай бұрғылау компаниясы ЖШС	Ақтөбе облысы, Ақтөбе қ.
«Восток нефть и сервисное обслуживание» ЖШС	Ақтөбе облысы, Ақтөбе қ.

24-кесте

**2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар**

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Қазхром» Трансұлттық компаниясы» АҚ филиалы Ақтөбе феррокорытпа зауыты	Ақтөбе облысы, Ақтөбе қ.
«Ақтөбе хром қосындылары зауыты» АҚ	Ақтөбе облысы, Ақтөбе қ.
«Таза Табиғат-Ан» ЖШС	Ақтөбе облысы, Байғанин ауданы
«Ақжаройл-Ас» ЖШС	Ақтөбе облысы, Байғанин ауданы, Жарқамыс а.о., Жарқамыс а.
«Экология 2030» ЖШС	Ақтөбе облысы, Темір ауданы, Кенқияқ а.о., Кеңқияқ а.

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ

25-кесте

**Алматы облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)**

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	4 506 307,7	5 026 357,9	5 541 229,6
Түзілгені	633 673,1	629 549,4	657 209,1
Басқа тұлғалардан түскені	31 251,5	67 565,4	50 877,5
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	58 984,0	43 683,8	45 275,4
Залалсыздандырылғаны	182,9	4,9	4 955,1
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	3 822 410,9	4 221 731,2	4 597 892,5
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	84 825,7	106 109,7	202 854,3
Жыл соңында болғаны	5 027 422,6	5 573 679,2	6 001 186,4
Барлығы	14 165 058,40	15 668 681,50	17 101 479,90

Есептілік кезеңнің қорытындылары 2018 жылмен (5 027 422,6 тонна) және 2019 жылмен (5 573 679,2 тонна) салыстырғанда 2020 жылы (6 001 186,4 тонна) түзілген қалдықтар санының ұлғаюын көрсетеді. Залалсыздандырылған қалдықтар көлемі бөлігінде 2020 жылы көрсеткіштер 2018 жылға қарағанда әлдеқайда жоғары болды (27 есеге өсті). Сондай-ақ, қалдықтарды тараптық ұйымдарға беру бөлігіндегі көрсеткіштер 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда 2 есеге артты (25-кесте).

58-диаграмма

Алматы облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қалдықтарды талдау қауіпті қалдықтар көлемінің 2018 жылы 633 673,1 тонна және 2019 жылы 629 549,4 тонна көрсеткіштерімен шамалы өсуін көрсетеді, 2020 жылы көлемдер 657 209,1 тонна мәніне жетті. Қауіпті емес қалдықтар бойынша жағдай біршама өзгеше. Егер 2018 жылы көлемдер 34 032,7 тоннаны құраса, 2019 жылы бұл көрсеткіштер 25 829,5 тоннаға дейін төмендеді. 2020 жылы қалдықтар көлемі қайтадан 31 842,1 тоннаға дейін ұлғайды (58-диаграмма).

59-диаграмма

Алматы облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша деректерді салыстырмалы талдау 43,4 тонна белгісімен 2020 жылы қалдықтар түзілуінің елеулі өсуін көрсетеді (59-диаграмма).

60-диаграмма

Алматы облысы бойынша 2020 жылы түзілген қызыл тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері 58% үлесі бар полихлорланған дибензофуранға ұқсас кез келген қосылыс болып қала береді (60-диаграмма).

61-диаграмма

Алматы облысы бойынша «яңтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша диаграммаға сәйкес, 2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы яңтарлы тізімдегі қалдықтардың динамикалық өсімі 35 202,0 тоннаны, бұл сәйкесінше 44 674,0 тоннаны құрады. 2022 жылы осы тізімдегі қалдықтар көлемінің төмендеуі байқалады – 29 430,1 тонна (61-диаграмма).

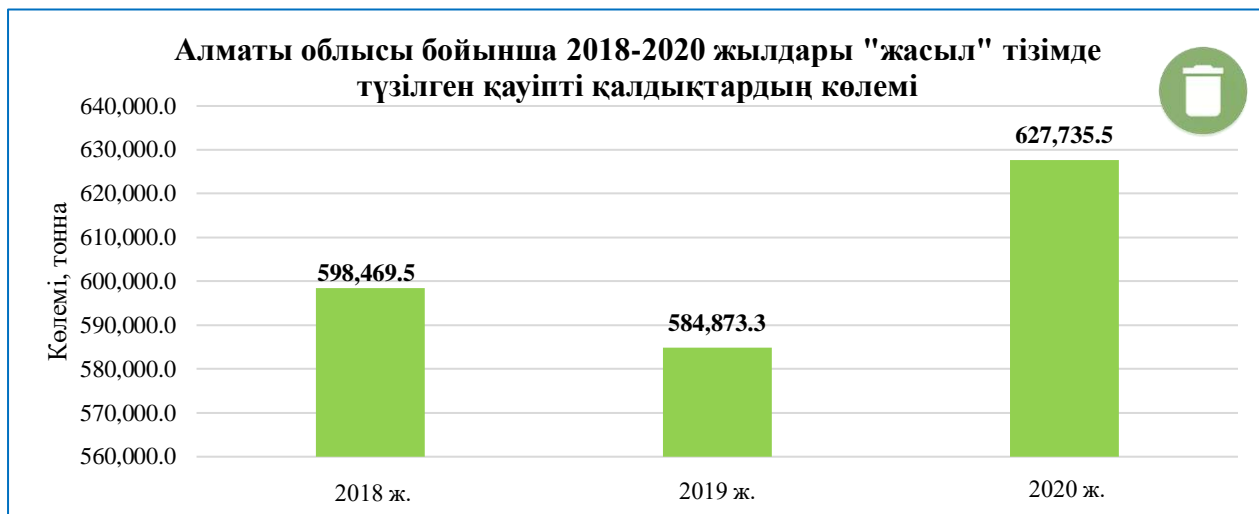

62-диаграмма

63-диаграммаға сәйкес, «янтарь» тізімінде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне 2020 жылы Алматы қаласы бойынша мыналар жатады: өнеркәсіптік кәсіпорындардың тұнба тұнбасы (23%), құрамында қорғасын (10%) және шикі мұнай қалдықтары (3%) бар қалдықтар (62-диаграмма).

63-диаграмма

Алматы облысы бойынша «жасыл» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша диаграмма 2019 жылы осы тізімдегі қалдықтардың 2018 жылмен салыстырғанда динамикалық төмендеуін көрсетеді – тиісінше 598 469,5 тоннаға қарағанда 584 873,3 тонна. 2020 жылы аталған тізімдегі қалдықтар көлемінің – 627 735,5 тонна өскені байқалады (61-диаграмма).

64-диаграмма

64-диаграммдан Алматы облысының аумағында 2020 жылы «жасыл» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне күл мен күлшлак қалдықтары (73%) мен құс саңғырығы/көң (17%) болып табылады (64-диаграмма).

26-кесте

2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	2 336,5	4 437,4	2 826,2
Макулатура	854,3	2 354,0	7 956,7
Пластик қалдықтары	185,1	175,4	114,1
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	11,5	23,4	30,6
Ірі көлемді қалдықтар	3,9	6,2	5,2
Құрылыс қалдықтары	17 178,2	3 427,5	1 484,3
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	10	21	5
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	13 463,3	15 405,6	19 425,0
Барлығы	34 042,80	25 850,50	31 847,10

Алматы облысы бойынша қауіпті емес қалдықтардың түзілу көлемін салыстырмалы талдау қалдықтар көлемінің белсенді өсуін көрсетеді. Негізінен макулатураның көлемі 2018 жылы 854,3 тоннаны құрап, ал 2020 жылы 9 есеге өсті (26-кесте).

65-диаграмма

Алматы облысы бойынша 2020 жылы түзілген электрондық және электрлі жабдықтар қалдықтарының көлемі бойынша диаграммада қалдықтардың негізгі үлесін «Электронды және электрлі жабдықтардың өзге де қалдықтары» құрағанын көрсетеді (138,0 тонн). Ақпараттық технологиялар мен телекоммуникация жабдықтары (6,5 тонна), электрлі және электрондық жабдықтар (4,6 тонна) аз көлемде ұсынылған. Ең аз көлемі ірі көлемді және шағын көлемді тұрмыстық жабдық – 0,1 тонна және 0,3 тонна, сондай-ақ жарықтандыру жабдығы – 0,3 тонна болды (65-диаграмма).

66-диаграмма

2020 жылы Алматы облысы бойынша құрылыс қалдықтарының негізгі көлемін аралас құрылыс қалдықтары алады – 1 047,8 тонна. Ең аз саны-құрылыстың ағаш қалдықтары және кірпіш сынықтары (тиісінше 2,4 тонна және 3,6 тонна) (66-диаграмма).

67-диаграмма

2020 жылы түзілген қаптама материалдарының көлемі Алматы облысы бойынша келесідей бөлінді. Қалдықтардың ең көп мөлшері шыны ыдыспен – 1 088,8 тонна, одан әрі 655,3 тонна көрсеткіші бар ағаш қаптауыштар, 577,3 тонна қағаз және картон қаптауыштар, 323,6 тонна пластик және пластмасса қаптауыштар, 158,0 металл қаптауыштар және өзге де қаптауыш материалдары бойынша аталған мөлшер – 23,2 тонна (67 – диаграмма).

68-диаграмма

Түзілген макулатураның негізгі көлемін көрсеткіші 7 490,7 тонна қағаз, одан кейін көрсеткіштері 402,6 тонна картон және аралас макулатура 63,5 тонна құрайды (68-диаграмма).

69-диаграмма

Алматы облысы бойынша пластиктің түзілу қалдықтарының ішінде 2020 жылы ең аз көлемді жұмсақ пластик көлемі – 3,8 тонна және төмен қысымды полиэтилен – 4,4 тоннаны құрады (69-диаграмма).

70-диаграмма

Алматы облысы бойынша 2018-2020 жылдары «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша диаграмманың салыстырмалы талдауы 2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы көлемнің төмендегенін, бірақ 2020 жылы осындай деңгейге жеткенін көрсетеді (67-диаграмма).

71-диаграмма

Алматы облысы бойынша 2018-2020 жылдары «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша диаграмманың салыстырмалы талдауы соңғы үш жыл ішінде қалдықтардың түзілуінің өскенін көрсетеді. Егер 2018 жылы түзілген қалдықтардың көлемі 261 533,9 тоннаны құраса, 2020 жылға қарай бұл көрсеткіш 2 есеге жуық өсті (470 914,1 тонна) (71-диаграмма).

72-диаграмма

72-диаграмма Алматы облысы бойынша «В» сыныбындағы түзілген медициналық қалдықтар көлемінің динамикасын көрсетеді. Сонымен, 2018 жылмен салыстырғанда түзілген қалдықтардың айтарлықтай өсуі байқалады. Егер 2018 жылы көлем 10 076,7 тоннаны құраса, 2020 жылы көлем 367 678,8 тоннаға дейін өсті.

73-диаграмма

78-диаграмма Алматы облысы бойынша «Д» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемін көрсетеді. Деректер 2018 жылмен салыстырғанда түзілген қалдықтардың өсуін көрсетеді, бұл кезде көрсеткіштер 444,4 кг құрады, бірақ 2020 жылы бұл көрсеткіштер 750,0 кг-ға дейін өсті

9-картада Алматы облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны туралы ақпарат берілген.

27-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Эко Сервис Групп» ЖШС	Алматы облысы, Талғар ауданы, Кеңдала а.о.

28-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Алень Агро» АҚ	Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Қарасай ауданы, Іле ауданы
«Когер ЛТД» ЖШС	Алматы облысы, Талдықорған қ.
«Сұңқар алматы құс фабрикасы» ЖШС	Алматы облысы, Жамбыл ауданы
«Алсад Қазақстан» ЖШС	Алматы облысы, Қарасай ауданы

29-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Алматы электр станциялары» АҚ	Алматы облысы, Өтеген Батыр к.

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

«Талдықорған қаласының Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі» ММ «Талдықорғанжылусервис» ШЖҚ КМК	Алматы облысы, Ескелді ауданы, Қарабұлақ к.ә., Қарабұлақ к.
«Текелійский энергокомплекс» ЖШС	Алматы облысы, Текелі қ.

АТЫРАУ ОБЛЫСЫ

30-кесте

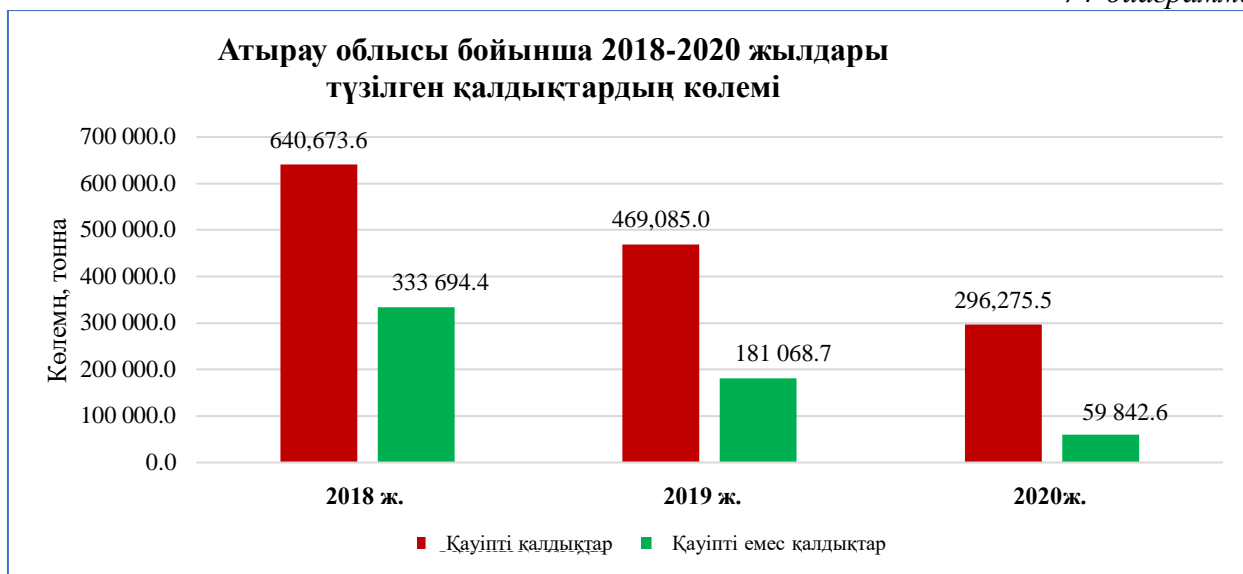
**Атырау облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті
қалдықтардың қозғалысы (т)**

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	179 493,1	389 388,2	643 107,3
Түзілгені	640 673,6	469 085,0	296 275,5
Басқа тұлғалардан түскені	358 307,2	455 548,8	261 211,0
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	287 475,3	310 095,6	165 246,0
Залалсыздандырылғаны	158 602,4	148 386,0	97 280,1
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	190 655,3	226 419,7	206 455,0
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	465 204,8	345 159,9	208 542,2
Жыл соңында болғаны	425 793,9	658 766,5	826 805,6
Барлығы	2 706 205,60	3 002 849,70	2 704 922,70

Атырау облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы бойынша 26-кестеге сәйкес 2020 жылы «қайта өңделген, қайта пайдаланылған, өртелген» және «залалсыздандырылған» позициялары бойынша көрсеткіштердің айтарлықтай төмендегені байқалады, бұл есептілік жылдың соңындағы көрсеткіштердің өсуіне әсер етті.

74-диаграмма

Түзілген макулатураның негізгі көлемін көрсеткіші 7 490,7 тонна қағаз, одан кейін көрсеткіштері 402,6 тонна картон және аралас макулатура 63,5 тонна құрайды (68 – диаграмма).

75 -диаграмма

75-диаграммаға сәйкес Атырау облысы бойынша 2020 жылы «яңтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне пайдаланылған бұрғылау шламы (36%), мұнай шламдары (16%) жатады. Мұнай, мазут, химикаттар сіңірілген топырақ осы тізімдегі барлық қалдықтардың тек 4%-ын құрайды.

76-диаграмма

75-диаграмма Атырау облысы бойынша 2020 жылғы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері бойынша жағдайды көрсетеді. «Жасыл» тізімдегі басқа да қауіпті қалдықтар 96% цифрмен, 1% құс саңғырығы мен күлден және пайдаланылған шиналардан және 2% көрсеткішпен басқа да резеңке қалдықтардан басым болып қалады.

31-кесте

2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	14 094,7	3 156,2	1 319,7
Макулатура	3 509,7	3 655,2	7 740,6
Пластик қалдықтары	1 454,4	12 140,5	9 434,4
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	117,4	147,9	175,2
Ірі көлемді қалдықтар	5,2	78,1	8,6
Құрылыс қалдықтары	292 370,8	141 741,9	24 433,4
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	5	0	0
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	22 142,1	20 148,9	16 730,6
Барлығы	333 699,30	181 068,70	59 842,50

2020 жылы 2018-2019 жылдармен салыстырғанда Атырау облысы бойынша құрылыс қалдықтарының түзілу көлемінің күрт төмендегені байқалады. Көлемі шамамен 6 есеге азайды.

Өткен екі жыл ішінде қабылданған шаралардың арқасында «қолданыстан шыққан автокөліктер» позициясы бойынша көрсеткіштер деңгейі нөлдік мәнге жетті.

Сонымен қатар макулатура, электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының түзілу көлемінің өсуі байқалады (31-кесте).

77-диаграмма

Атырау облысы бойынша 2020 жылға арналған электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының түзілу көлемін көрсететін диаграммаға сәйкес шағын көлемді тұрмыстық жабдықтар (0,5 тонна) түзілу көлемімен сипатталады (77-диаграмма).

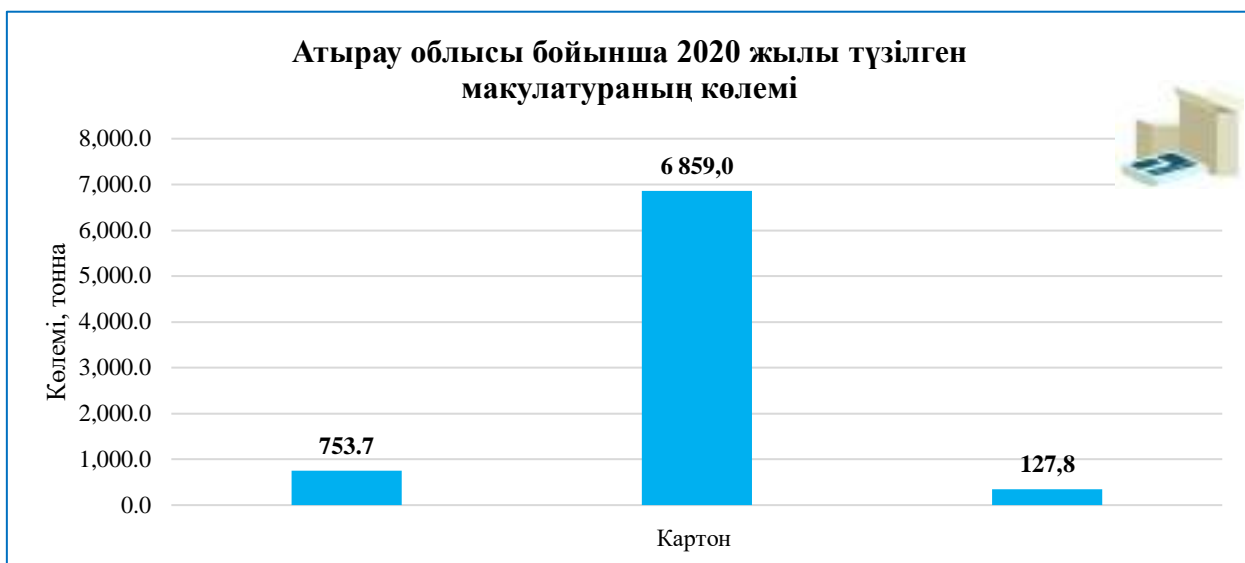
78-диаграмма

78-диаграмма Атырау облысы бойынша 2020 жылғы қалыптасқан қаптауыш материалдар көрсеткіштерін көрсетеді. Ұсынылған деректерден ең үлкен көлем 381,4 тонна көрсеткішімен қағаз және картон қаптауыштарды құрайды, одан әрі өзге де қаптауыш материалдар – 331,7 тонна, шыны ыдыс – 317,4 тонна, ағаш қаптауыштар – 163,9 тонна, пластик және пластмасса қаптауыштар – 90,2 тонна және металл қаптауыштар – 35,0 тонна.

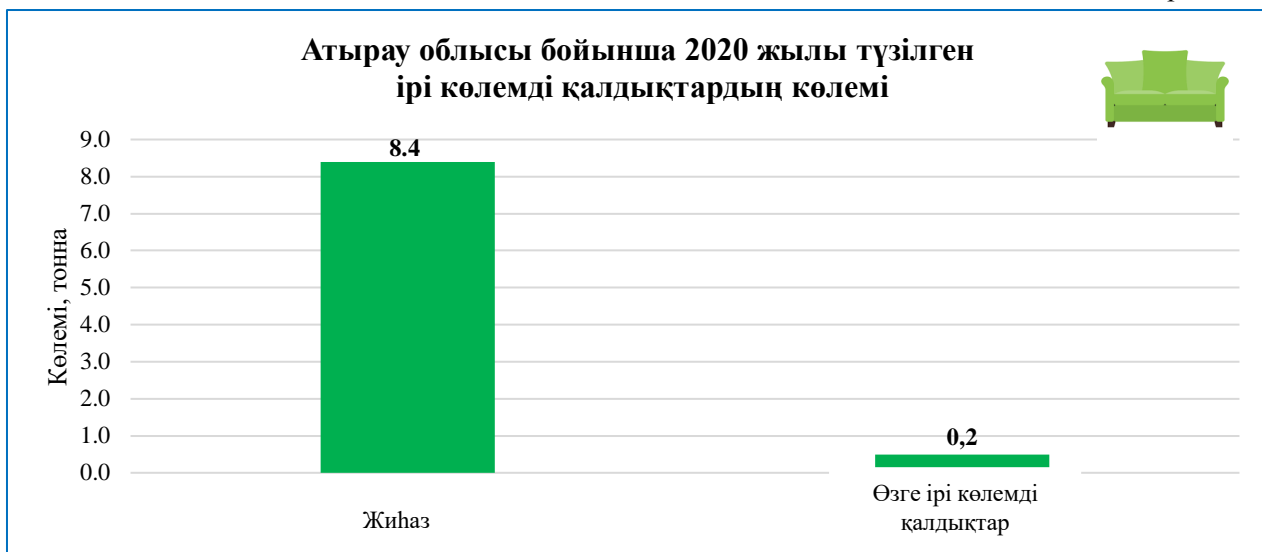

79-диаграмма

Егер 2019 жылы түзілген макулатураның жалпы санынан картон көлемі 2 623,3 тоннаны құраса, 2020 жылы бұл көрсеткіш 6 859,0 тоннаға дейін өсті (79-диаграмма).

80-диаграмма

2020 жылы түзілген ірі көлемді қалдықтардың ішінде Атырау облысы бойынша негізгі үлесті жиһаз алады (8,4 тонна) (80-диаграмма).

81-диаграмма

Атырау облысы бойынша 2020 жылы түзілген пластик қалдықтарының көлемі бойынша жағдай келесідей бөлінген: ең аз көлемі төмен және жоғары қысымды полиэтиленмен (тиісінше 10,9 тонна және 20,1 тонна) ұсынылған, жетекші позициялар 8 125,3 тонна мәнімен «пластиктің өзге қалдықтары» түріне жатады (81-диаграмма).

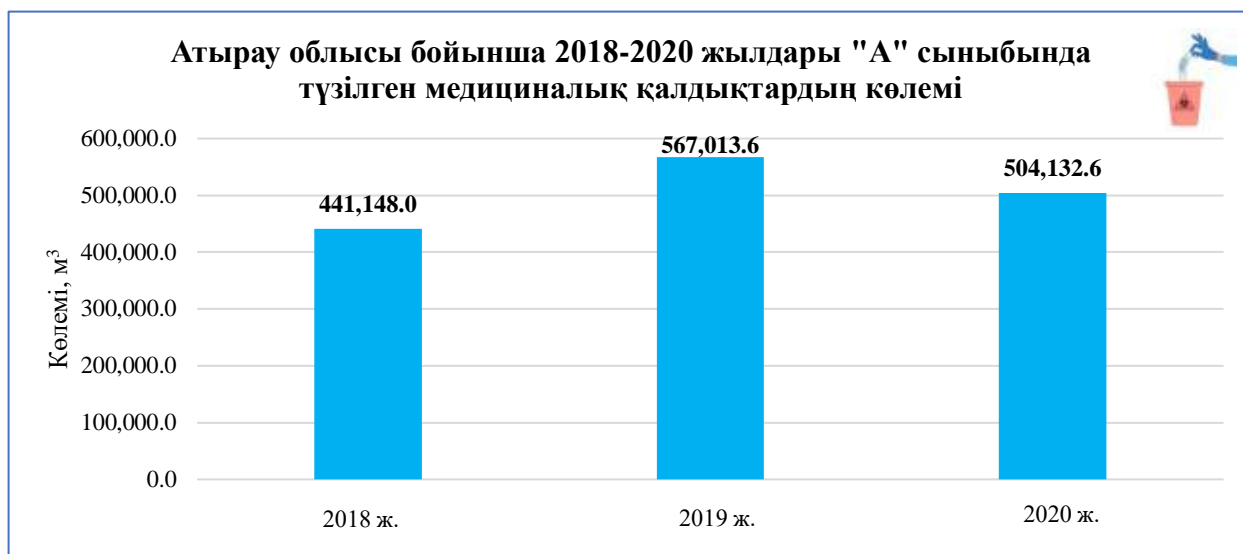
82-диаграмма

Егер түзілген құрылыс қалдықтарының көлемін 2019 жылғы көлеммен салыстыратын болсақ, онда барлық түрлер бойынша төмендеу үрдісін байқауға болады. Мысалы, егер 2019 жылы түзілген аралас құрылыс қалдықтарының көлемі 56 132,4 тоннаны құраса, 2020 жылы бұл көрсеткіш шамамен 50%-ға төмендеп, 10 026,4 тоннаны құрады (82-диаграмма).

83-диаграмма

83-диаграмма Атырау облысы аумағында өткен үш жыл ішінде «А» сыныбында медициналық қалдықтардың түзілу көлемінің динамикасын көрсетеді.

84-диаграмма

Атырау облысының аумағында 2018-2020 жылдары «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша диаграммаға сәйкес 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда көрсеткіштер жақсарды – қалдықтар көлемі 1,2 есеге азайды (84-диаграмма).

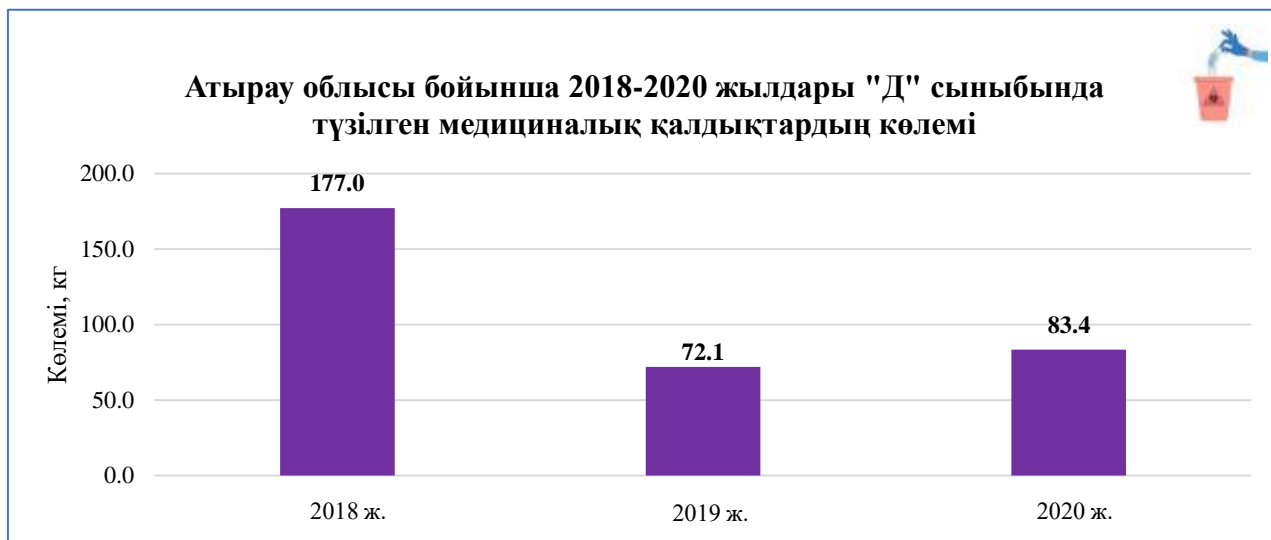

85-диаграмма

Атырау облысы аумағында 2018-2020 жылдары «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің диаграммасына сәйкес 2019 жылы 2018 жылмен салыстырғанда көлемдердің өсуі, содан кейін 2020 жылы төмендеуі байқалады (85-диаграмма).

86-диаграмма

Атырау облысының аумағында «Д» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша диаграммаға сәйкес 2019 жылы көлемнің 2,5 есеге төмендеуі және 2020 жылы 1,2 есеге ұлғаюы байқалады (86-диаграмма).

10-картада Атырау облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны туралы ақпарат берілген.

32-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға
арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Спецавтобаза» ЖШС	Атырау облысы, Атырау қ.
«Жылыой Тазалық» ЖШС	Атырау облысы, Жылыой ауданы, Құлсары қ.ә. Құлсары

33-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Қазмұнайгаз-бұрғылау» Сервистік бұрғылау кәсіпорны» ЖШС	Атырау облысы, Атырау қ.
«Антарес акр» ЖШС Құлсары қаласындағы филиалы	Атырау облысы, Жылыой ауданы
«Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті шекара қызметінің Атырау облысы бойынша департаменті» РМК	Атырау облысы, Атырау қ.
«Ocean Petroleum» ЖШС	Атырау облысы, Жылыой ауданы, Құлсары қ.
«Кожан» АҚ	Атырау облысы, Атырау қ.

34-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Теңізшевройл» ЖШС	Атырау облысы, Жылыой ауданы
«Атырау мұнай өндеу зауыты» ЖШС	Атырау облысы, Атырау қ.
«Потенциал ойл» ЖШС	Атырау облысы, Исатай ауданы
«Алтиес петролеум интернэшнл Б.В.» компаниясының Атырау филиалы	Мақат ауданы, Жылыой ауданы
«Казтрансойл» АҚ	Атырау облысы, Атырау қ.

ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ

35-кесте

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті
қалдықтардың қозғалысы

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	21 637 207,0	22 764 150,9	18 075 709,7
Түзілгені	2 262 909,1	3 178 011,7	2 398 992,2

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Басқа тұлғалардан түскені	204 768,0	172 859,2	76 744,5
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	893 947,1	757 864,5	659 298,8
Залалсыздандырылғаны	447,0	1,6	952,7
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	2 633 132,9	1 867 199,1	2 628 825,4
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	386 028,2	332 459,0	356 929,6
Жыл соңында болғаны	22 738 863,4	25 024 698,3	19 535 217,9
Барлығы	50 757 302,70	54 097 244,30	43 732 670,8,

36-кестеге сәйкес Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы есептілік кезеңнің соңында қалдықтар көлемінің азаюы байқалады.

87-диаграмма

2018-2020 жылдары түзілген қалдықтардың көлемі бойынша Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылы 2 262 909,1 тонна қауіпті қалдықтардың түзілгенін, 2019 жылы оның көлемінің 1,4 есеге артқанын, ал 2020 жылы іс жүзінде 2018 жылғы деңгейге дейін төмендегенін көрсетеді. Қауіпті емес қалдықтар бойынша өсу динамикасы байқалады – 2020 жылы 2018 жылмен салыстырғанда көлемі 4 есеге ұлғайды (87-диаграмма).

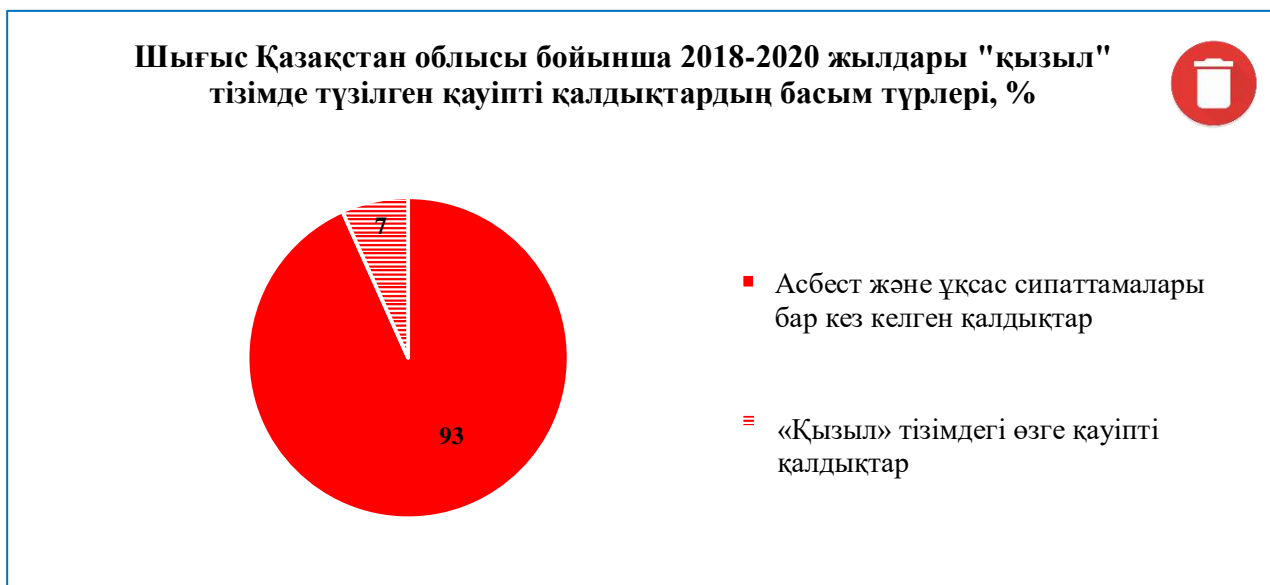

88-диаграмма

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша диаграмма көлемдердің 2 есеге жуық төмендеу динамикасын көрсетеді (88-диаграмма).

89-диаграмма

89-диаграммаға сәйкес 2020 жылы түзілген «қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері Шығыс Қазақстан облысы бойынша асбестті алып жатыр және 93% үлесімен ұқсас сипаттамалары бар кез келген қалдықтар, тек 7%-ы «қызыл» тізімнің өзге де қауіпті шығындарды құрайды.

90-диаграмма

«Янтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтар көлемінің диаграммасына сәйкес Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда көлемдер аздап төмендеді (90-диаграмма).

91-диаграмма

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы «янтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне өнеркәсіптік кәсіпорындардың тұнба шөгіндісі (39%), құрамында мышығы бар қалдықтар (17%) және пайдаланылған майлар (2%) жатады (91-диаграмма).

92-диаграмма

Шығыс Қазақстан облысының аумағында 2019 жылы осы тізімдегі қалдықтардың өсімі 1,4 есеге, 2020 жылы көлем 2018 жылдың деңгейіне жетті (92-диаграмма).

93-диаграмма

«Жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне күл мен күлшлак қалдықтары – 22% және құс саңғырығы/көң-3%, 75% «жасыл» тізімдегі өзге де қауіпті қалдықтар жатады (93-диаграмма).

36-кесте

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	627,5	997,4	688,5
Макулатура	2 933,0	885,3	299,3

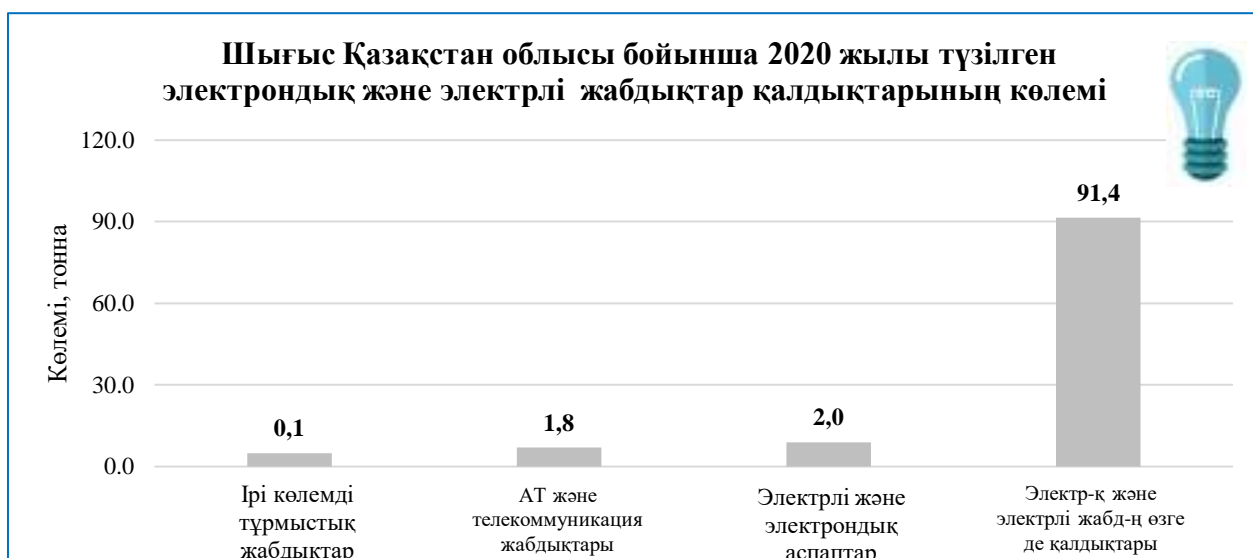

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Пластик қалдықтары	269,1	376,2	10,1
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	563,8	97,5	95,3
Ірі көлемді қалдықтар	12,2	3,5	7,1
Құрылыс қалдықтары	23 007,5	5 166,5	9 989,0
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	15	2	0
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	566 260,3	2 226 158,107	2 613 812,3
Барлығы	593 688,4	2 233 686,507	2 624 901,6

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемін көрсететін 37-кестенің деректеріне сәйкес құрылыс және ірі көлемді қалдықтардан басқа барлық түрлері бойынша қалдықтар көлемінің азаюы байқалады (2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда көлемі 2 есеге артты).

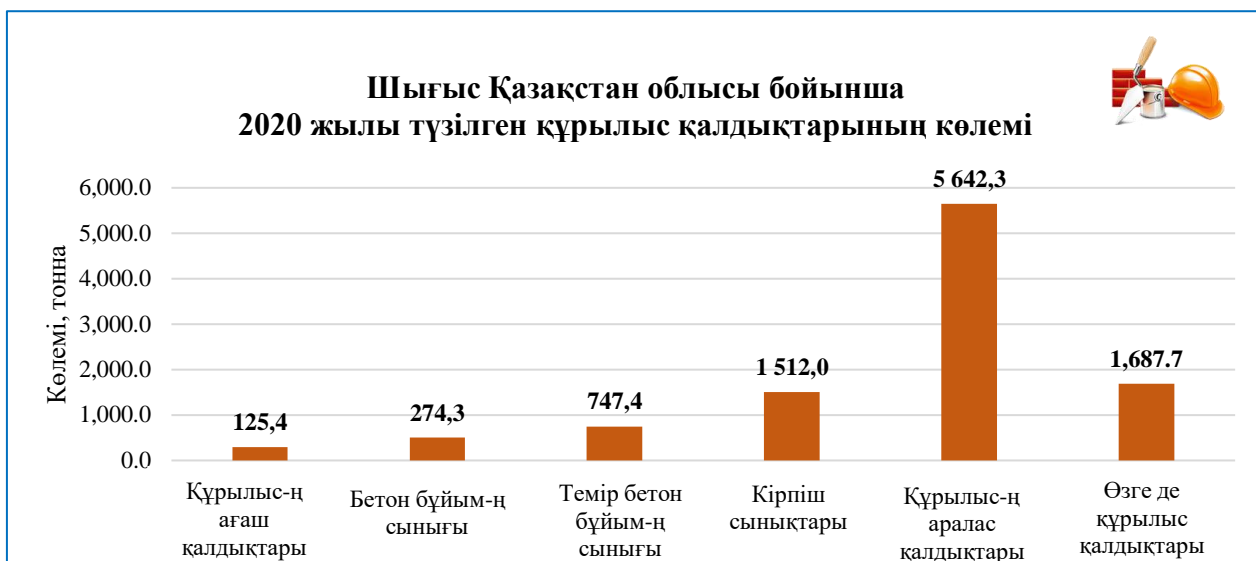
94-диаграмма

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының көлемі бойынша диаграмма қалдықтардың негізгі көлемін «электрондық және электр жабдықтың өзге де қалдықтары» түріндегі қалдықтар (91,4 тонна) құрағанын көруге мүмкіндік береді. Ең аз көлемі ірі тұрмыстық жабдықтармен ұсынылған (0,1 тонна) (94-диаграмма).

95-диаграмма

95-диаграмма Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының көлемін көрсетеді. Ұсынылған диаграммадан түзілген құрылыс қалдықтарының ең көп санын аралас құрылыс қалдықтары – 5 642,3 тонна, басқа құрылыс қалдықтары – 1 687,7 тонна, кірпіш сынығы – 1 512,0 тонна, 747,4 – темірбетон бұйымдарының сынығы, 274,3 – бетон бұйымдарының сынығы және 125,4 – құрылыс қалдықтары құрайды.

96-диаграмма

Ұсынылған 95-диаграммадан қалдықтардың осы сыныбының негізгі бөлігін басқа қаптауыш материалдары (418,0 тонна) алатынын байқауға болады, содан кейінкөрсеткіші 252,9 тонна болатын қағаз және картоннан жасалған қаптауышталар, пластик және пластмасса қаптауыштар – 11,6 тонна, шыны ыдыстар – 4,9 тонна, металл қаптауышы – 0,7 тонна, ал ең аз көлемін 0,4 тонна санымен ағаш қаптауыш алады.

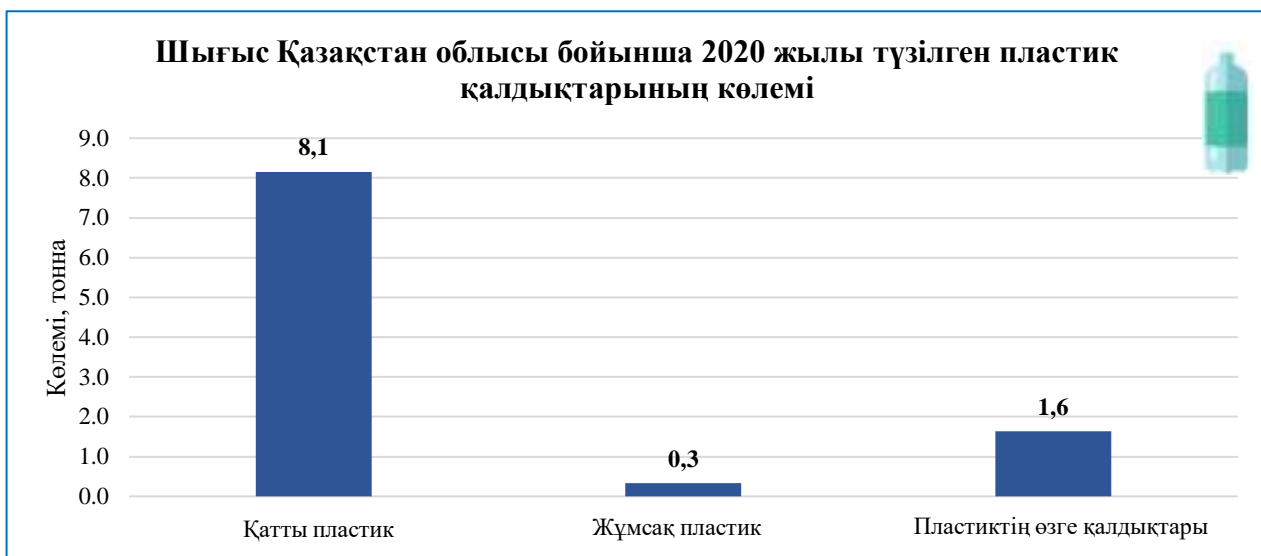

97-диаграмма

97-диаграмма Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген макулатура көлемін көрсетеді. Негізгі түзушілердің ішінде ең көп саны аралас макулатура – 183,0 тонна, қағаз – 106,6 тонна және картон – 9,6 тонна.

98-диаграмма

2020 жылы Шығыс Қазақстан облысы бойынша түзілген пластиктің көлемі келесідей бөлінді: ең аз көлемді жұмсақ пластик (0,3 тонна), ең үлкен көлемді қатты пластик (8,1 тонна) құрайды (98-диаграмма).

99-диаграмма

99-диаграмма аталған сыныпта түзілген қалдықтардың 2019 жылы 1 438 818,1 м³ төмендеу динамикасын және 2020 жылы 3 849 335,9 м³ дейін ұлғаюы динамикасын көрсетеді.

100-диаграмма

Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдары «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің динамикасы өткен 2 жылда айтарлықтай төмендегені байқалады (сәйкесінше 109 800,9; 15 620 095,1; 18 015 058,9 тонна) (100-диаграмма).

101-диаграмма

2018-2020 жылдары «В» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі айтарлықтай өсті, 96 156,5-тен 726 881,7 тоннаға дейін (101-диаграмма).

102-диаграмма

ШҚО бойынша «Д» сыныбында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің диаграммасы көлемдердің динамикалық өсімін көрсетеді (102-диаграмма).

11-картада Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны бойынша ақпарат ұсынылған.

37-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға
арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Фирма «Эталон» ЖШС	Шығыс Қазақстан облысы, Риддер қ.
«Риддер жылу электр орталығы» АҚ	Шығыс Қазақстан облысы, Риддер қ.
Жарма ауданы әкімдігінің «Горводхоз» К	Шығыс Қазақстан облысы, Жарма ауданы, № Шар қ.
«Дигорос» ЖШС	Шығыс Қазақстан облысы, Зырян ауданы
ЖК «Хазипов»	Шығыс Қазақстан облысы, Семей қ.

38-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Бұқтырма цемент компаниясы» ЖШС	Шығыс Қазақстан облысы, Зырян ауданы, Октябрь к.ә., Октябрьский к.
«Семей Цемент зауыты» ЖШС	Шығыс Қазақстан облысы, Семей қ.
«Өскемен құс фабрикасы» АҚ	Шығыс Қазақстан облысы,, Ұлан ауданы, , Молодежненская к.ә., Молодежный к.
«Қазмырыш» ЖШС	Шығыс Қазақстан облысы, Алтай қ.
«Май» АҚ	Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қ.

39-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Үлбі металлургия зауыты» АҚ	Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қ.
«Тарбағатай Мұнай» ЖШС	Шығыс Қазақстан облысы, Зайсан ауданы, Қарабұлақ а.о., Қарабұлақ а.
«Өскемен ЖЭО» ЖШС	Шығыс Қазақстан облысы, Глубокое ауданы
«Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының ТКШЖТИ» ММ ШЖҚ «Теплокоммунэнерго» МКК	Шығыс Қазақстан облысы, Семей қ., Новобаженов а.о., Новобаженно а.
«Согра ЖЭО» ЖШС	Шығыс Қазақстан облысы, Глубокое ауданы, Глубокое к.ә. Глубокое к.

ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ

40-кесте

Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)

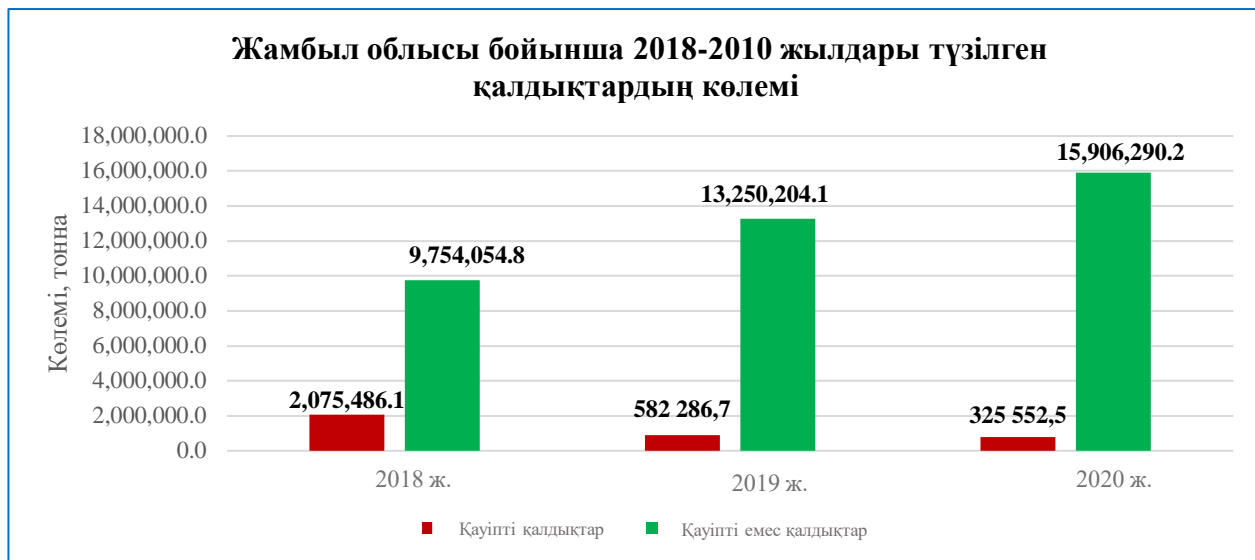
	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	12 042 069,1	12 426 679,4	12 662 712,0
Түзілгені	2 075 486,1	582 286,7	325 552,5
Басқа тұлғалардан түскені	102 555,6	71 053,7	45 577,6
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	164 107,0	185 466,2	235 190,1
Залалсыздандырылғаны	700,0	0,0	0,0
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	352 651,0	130 624,1	128 946,9
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	1 626 147,4	220 837,4	25 112,2
Жыл соңында болғаны	12 429 856,4	12 673 716,2	12 773 539,7
Барлығы	28 793 572,60	26 290 663,70	26 196 631,00

40-кестенің деректеріне сәйкес залалсыздандырылған қалдықтар көлемі бойынша теріс динамика байқалады. Осылайша, 2018 жылы түзілген қалдықтардың 700 тоннасы залалсыздандырылды, кейінгі 2019 және 2020 жылдары бұл көрсеткіштер нөлдік мәнді құрады. Шамасы, залалсыздандыру жұмыстары жүргізілген жоқ.

«Жасыл» экономикаға көшу жөніндегі тұжырымдама қалдықтармен жұмыс істеудің негізгі мәселелерін реттейді. Тұжырымдамаға сәйкес, заңнамаға өзгерістер енгізілді, халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастыру және арттыру бойынша жоспар және қалдықтарды жинау және кәдеге жарату бойынша ең озық технологияларды енгізу үшін инвестицияларды негіздеу әзірленді. «Жасыл» экономикаға көшу жөніндегі тұжырымдаманы, тиісті «жол карталарын», сондай-ақ өндірушілердің кеңейтілген міндеттемелері жөніндегі қағидаларды іске асыру қалдықтарды қайта өңдеу үлесін 2030 жылға қарай 40%-ға дейін және 2050 жылға қарай 50%-ға дейін ұлғайтуға мүмкіндік береді. Мүмкін, осындай шаралардың арқасында түзілген қалдықтарды қайта өңдеу, қайта пайдалану және жағу жұмыстарының шамалы өсуін байқауға болады (40-кесте).

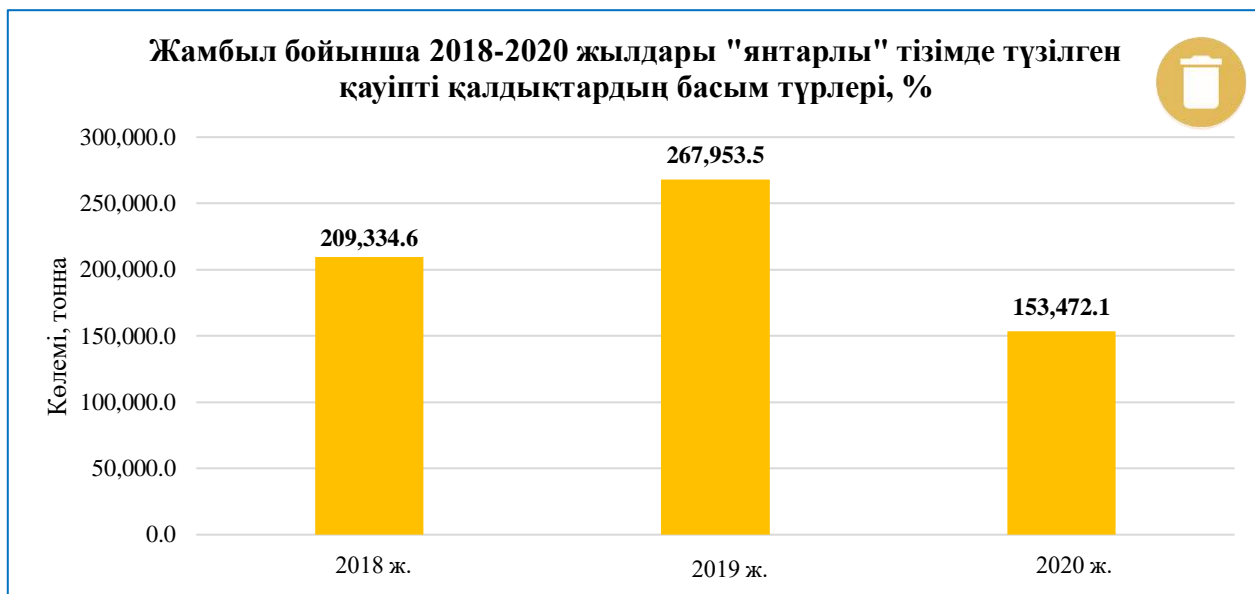
103-диаграмма

Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қалдықтардың көлемі бойынша ұсынылған диаграммадан қауіпті қалдықтардың түзілу көлемінің төмендеу динамикасы көрінеді. Мәселен, егер 2018 жылы көлем 2 075 486,1 тоннаны құраса, 2019 жылы – 582 286,7 тоннаны құрады. 2020 жылы бұл көрсеткіштер 325 552,5 тоннаға дейін төмендеді.

Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті емес қалдықтар бойынша жағдай қалдықтар көлемінің ұлғаюымен сипатталады. Мәселен, егер 2018 жылы көрсеткіш 9 754 054,8 тоннаны құраса, 2019 жылы – 13 250 204,1 тонна, 2020 жылы бұл көрсеткіш 15 906 290,2 тоннаға дейін өсті.

104-диаграмма

Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген «яңтарлы» қалдықтардың көлемі 2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы өсіп, 267 953,5 тоннаға жетті. 2020 жылы көлемдердің 153 472,1 тоннаға төмендеуі байқалады (104-диаграмма).

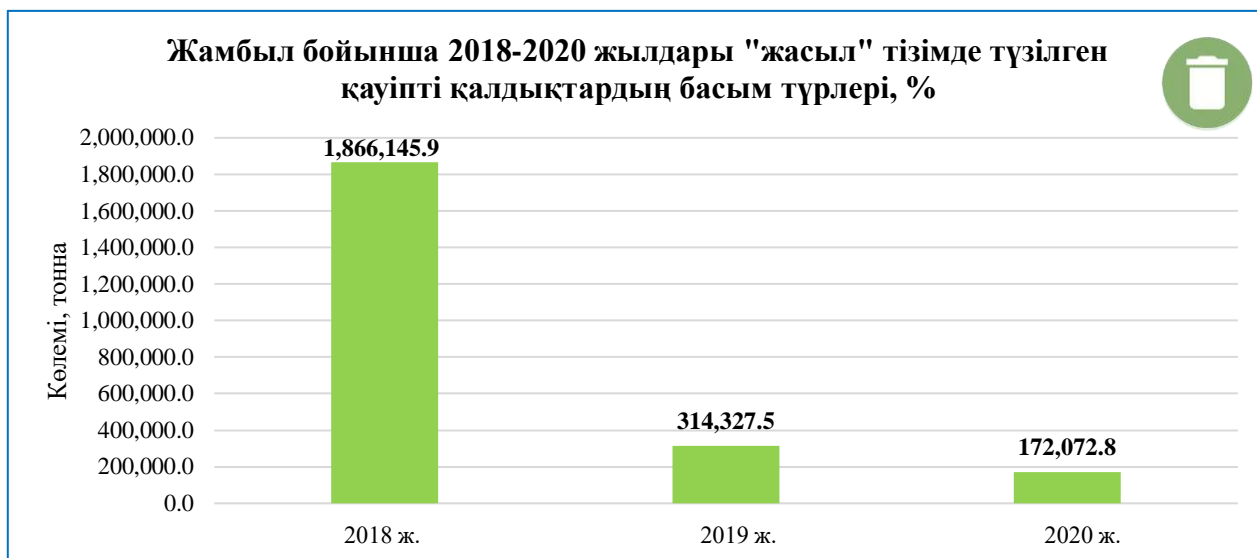

105-диаграмма

Жамбыл облысы бойынша 2020 жылы «янтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлері бойынша диаграммаға сәйкес пайдаланылған майлар мен пайдаланылған бұрғылау шламдары осы тізімдегі барлық қалдықтардың жалпы көлемінің 0,4%-ын құрады (105-диаграмма).

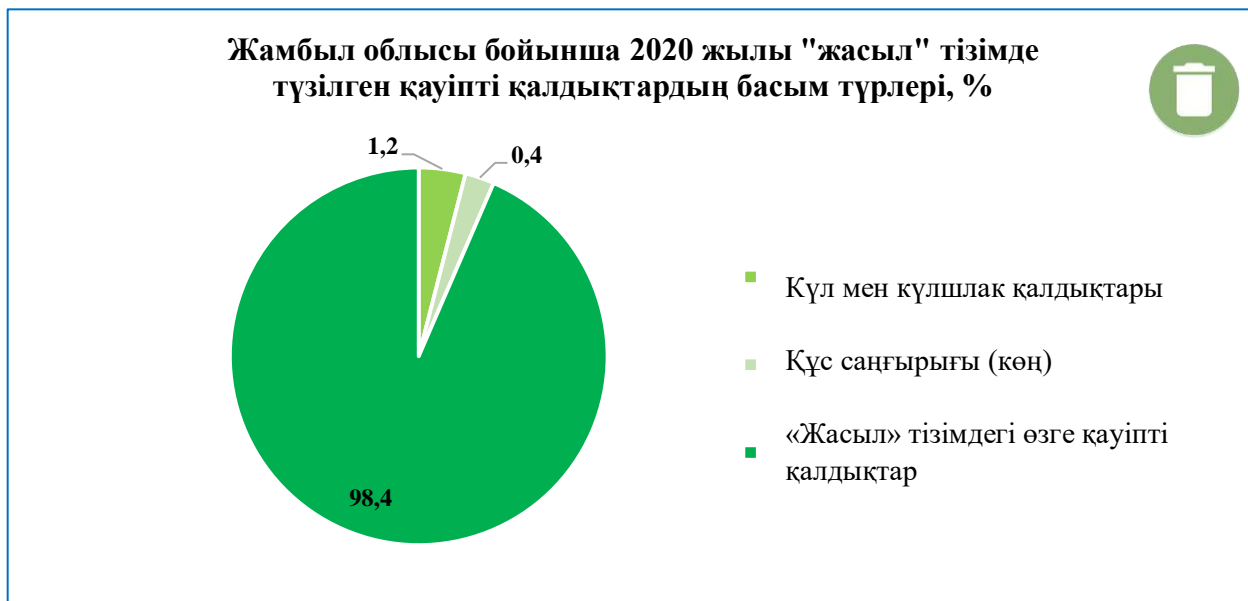
106-диаграмма

Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдары «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың түзілу көлемі бойынша диаграмма жыл сайын жағдайдың жақсаратынын көрсетеді. Сонымен 2018 жылы түзілген қалдықтардың көлемі 1 866 145,9 тоннаны құрады, 2019 жылы көлемі 314 327,5 тоннаны құрай отырып, төмендеді, 2020 жылы көрсеткіш 172 072,8 тоннаны құрады, бұл 2018 жылғы көлемнен 10%-ға аз (106-диаграмма).

107-диаграмма

107-диаграммаға сәйкес Жамбыл облысы аумағында 2020 жылы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне күл мен күлшлак қалдықтары (1,2%) және құс саңғырығы/көң (0,4%) жатады.

41-кесте

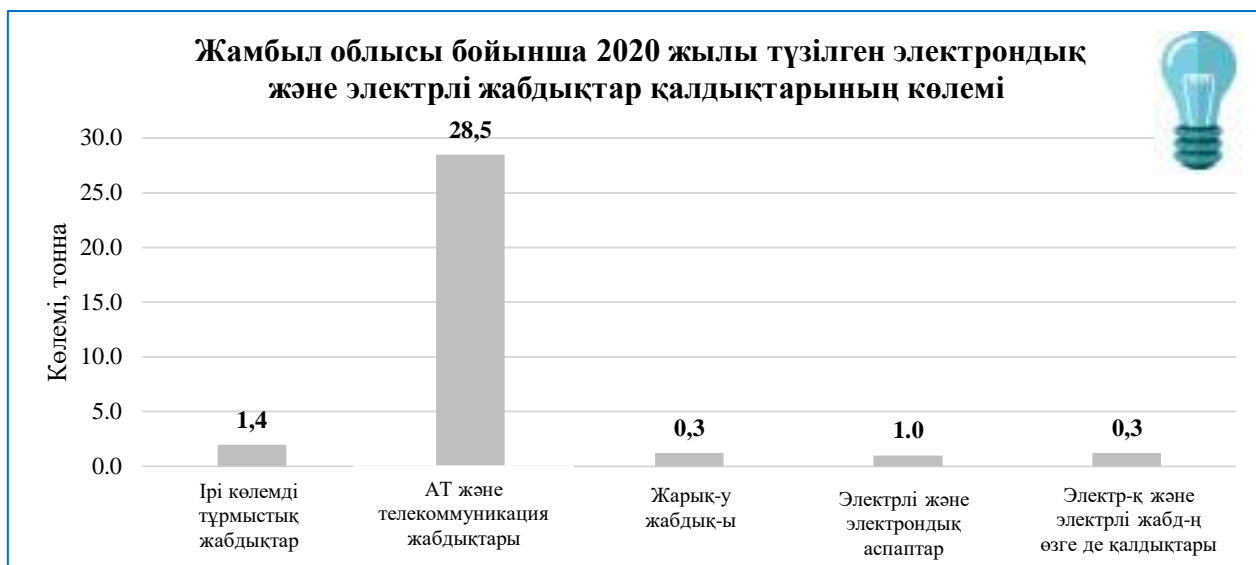
Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	836,6	7 469,4	912,6
Макулатура	449,5	1 302,1	205,8
Пластик қалдықтары	6,6	603,3	81,8
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	1,6	12,6	30,7
Ірі көлемді қалдықтар	1,5	1,4	4,3
Құрылыс қалдықтары	682,3	24 789,8	8 415,0
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	9 752 076,8	13 216 025,5	15 896 640,1
Барлығы	9 754 054,9	13 250 204,10	15 906 290,3

41-кестеден Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтар көлемінің динамикасын байқауға болады. Жалпы, 2019 жылы түзілген қалдықтардың сыни өсу жылы болғандығы байқалады. Қабылданған тиімді шаралардың арқасында ғана 2020 жылы қаптауыш материалдары, макулатура, пластик қалдықтары мен құрылыс қалдықтары көлемінің төмендеу нәтижелері байқалады. Сонымен қатар, электрондық және электрлі жабдық қалдықтары мен ірі көлемді қалдықтардың түзілуінің өсуі байқалады (41-кесте).

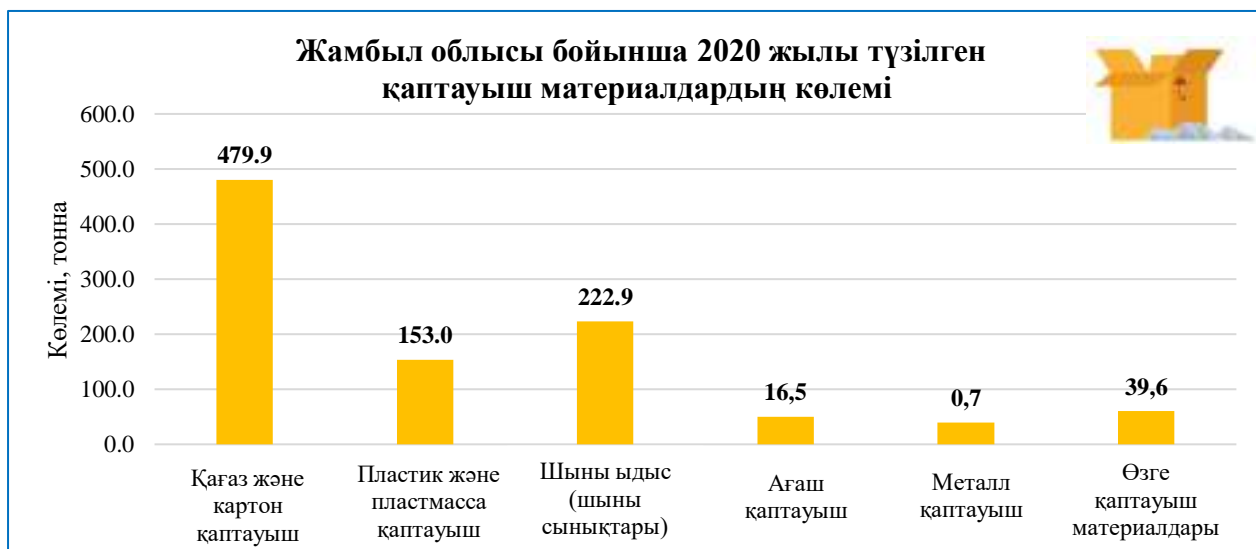

108-диаграмма

Жамбыл облысы бойынша 2020 жылы түзілген электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының көлемі бойынша диаграмма қалдықтардың негізгі бөлігін ақпараттық технологиялар мен телекоммуникация жабдықтары (28,5 тонна) құрағанын көруге мүмкіндік береді. Ірі көлемді тұрмыстық жабдықтардың, электрлі және электрондық жабдықтардың көлемі айтарлықтай төмен деңгейде қалып отыр. Ең аз көлемді жарықтандыру жабдығы және электрондық және электрлі жабдықтың өзге де қалдықтары-0,3 тоннадан құрады (108-диаграмма).

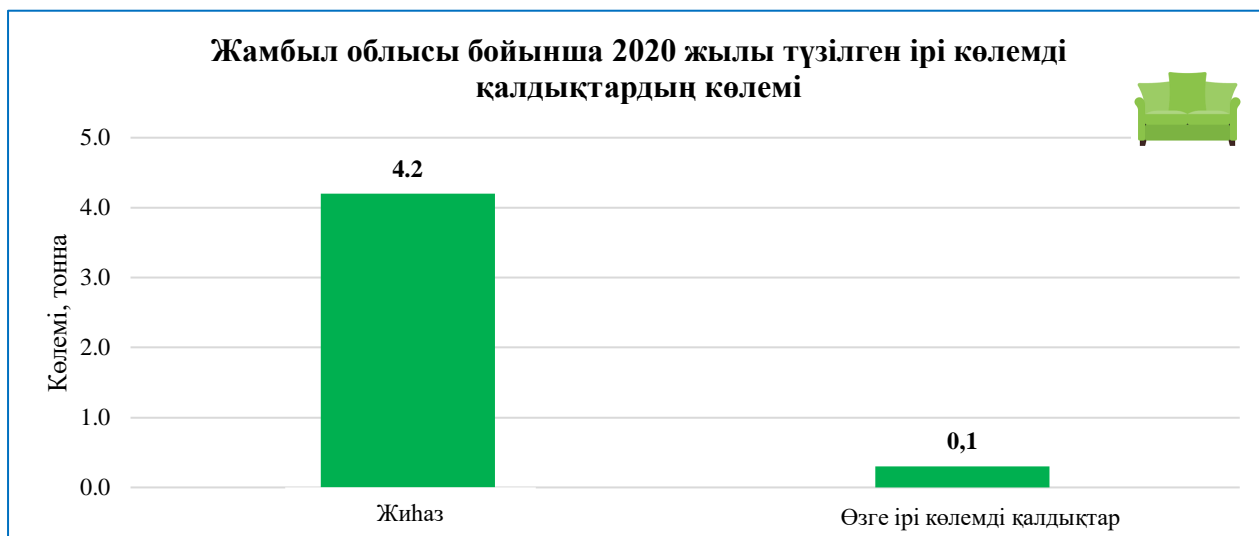
109-диаграмма

Жамбыл облысының аумағында түзілген қаптауыш материалдарының көлемі бойынша диаграмма қағаз және картон қаптауышының (479,9 тонна) ең көп көлемімен сипатталатындығын көрсетеді. Келесі позицияны шыны ыдыс (222,9 тонна) құрайды (109-диаграмма).

110-диаграмма

Жамбыл облысының аумағында түзілген ірі көлемді қалдықтардың көлемі бойынша диаграмма ең үлкен көлеміндегі қалдықтар жиһаз қалдықтарына тән екендігін көрсетеді (4,2 тонна) (110-диаграмма).

111-диаграмма

Аймақ бойынша 2020 жылы түзілген макулатура бойынша қалдықтардың негізгі көлемі – 157,6 тонна картон, одан кейін 38,0 тонна мәндегі қағаз және аралас макулатура – 10,1 тонна құрады (111-диаграмма).

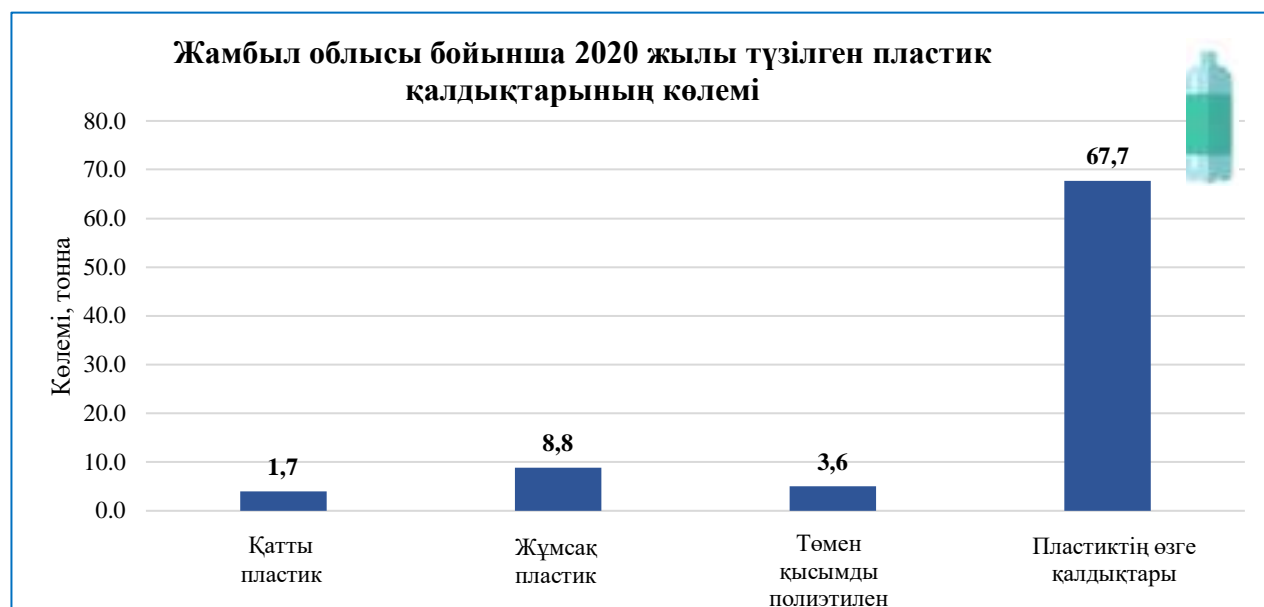

112-диаграмма

Жамбыл облысы аумағында түзілген құрылыс қалдықтарының көлемі бойынша диаграммада қалдықтардың көп бөлігін аралас құрылыс қалдықтарынан (5 366,9 тонна) құрылғанын, келесі жолды темірбетон бұйымдары (2 250,4 тонна) алып жатқанын көрсетеді. Ең аз түзілу көлемі кірпіш сынықтарына (11,5 тонна) сәйкес келеді (112-диаграмма).

113-диаграмма

2020 жылы Жамбыл облысы бойынша түзілген пластиктің көлемі ең аз көлемді қатты пластмасса – 1,7 тонна, ал ең үлкені – басқа пластикалық қалдықтар (67,7 тонна) алатындай етіп бөлінді (113-диаграмма).

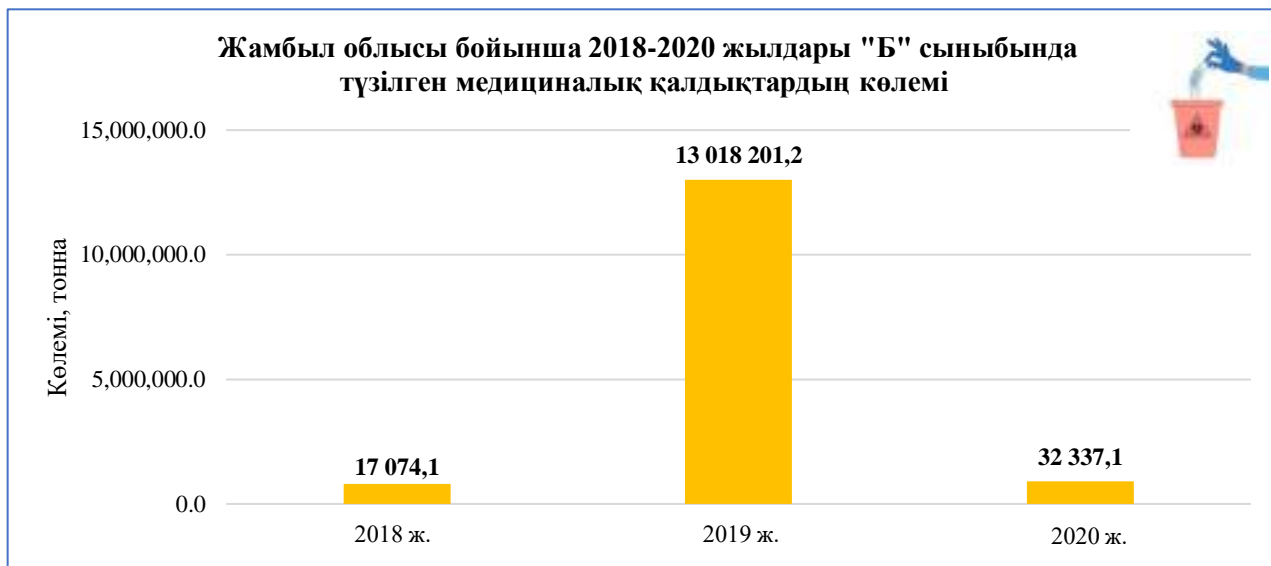

114-диаграмма

Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдары медициналық қалдықтардың түзілу көлемі бойынша салыстырмалы диаграмма 2019 жылмен салыстырғанда 2020 жылы жағдайдың жақсарғанын көрсетеді. Егер 2019 жылы көлем 37 696 316,0 м³ құраса, 2020 жылы бұл көрсеткіштер 388 574,0 м³ белгісіне дейін төмендетіліп, 2018 жылғы көрсеткіштерге (18 439,8 тонна) жақындады (114-диаграмма).

115-диаграмма

Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдары «Б» сыныбындағы медициналық қалдықтардың түзілу көлемі бойынша салыстырмалы диаграмма 2019 жылмен салыстырғанда 2020 жылы жағдайдың жақсарғанын көрсетеді. Егер 2019 жылы көлем 13 018 201,2 тоннаны құраса, 2020 жылы көрсеткіштер 32 337,1 тонна белгісіне дейін төмендеді, осылайша 2018 жылғы көрсеткішке (17 074,1 тонна) жақындады (115-диаграмма).

116-диаграмма

Жамбыл облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «В» сыныбындағы медициналық қалдықтардың түзілу көлемі бойынша салыстырмалы диаграмма 2019 жылмен салыстырғанда 2020 жылғы жағдайдың өзгеруін көрсетеді. Егер осы қалдықтардың көлемі 2019 жылы 11 512,3 тоннаны құраса, 2020 жылы көрсеткіш 9 141,1 тоннаға дейін төмендеді. (116-диаграмма).

12-картада Жамбыл облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны туралы ақпарат ұсынылған.

42-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Казфосфат» ЖШС	Жамбыл облысы, Жамбыл ауданы
«Жамбыл облысы Жуалы ауданы әкімдігінің тұрғын-үй коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» КММ	Жамбыл облысы, Жуалы ауданы, Б. Момышұлы а.о., Б.Момышұлы атындағы ауыл
Жамбыл облысы Жамбыл ауданы әкімдігінің «Таза Мекен» ШЖҚ КМК	Жамбыл облысы, Жамбыл ауданы, Қаракемер а.о., Қаракемер а.
«Амангелді Газ» ЖШС	Жамбыл облысы, Талас, Мойынқұм аудандары
«Көкқайнар ауылдық округі әкімінің аппараты» КММ	Жамбыл облысы, Шу ауданы, Көкқайнар а.о., Көкқайнар

43-кесте

**2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша
сақтау объектілері**

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«АБК-Автодор НС» ЖШС	Жамбыл облысы, Мойынқұм ауданы, Хантау к.э., Хантау к.
«Меркі қант зауыты» ЖШС	Жамбыл облысы, Меркі ауданы, Ойтал а.о., Ойтал а.
«Мыңарал тас компаниясы» ЖШС	Жамбыл облысы, Мойынқұм ауданы, Мыңарал а.о., Мыңарал а.
	Жамбыл облысы, Мойынқұм ауданы, Мирненская к.э., Мирный к.
«Жамбыл облысы әкімдігінің денсаулық сақтау басқармасы Байзақ аудандық орталық ауруханасы» ШЖҚ МКК	Жамбыл облысы, Байзақ ауданы, Сарыкемер а.о., Сарыкемер а.
«Әулие-Ата Феникс» ЖШС	Жамбыл облысы, Байзақ ауданы, Мырзатай а.о., Мырзатай а.

44-кесте

**2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар**

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Тараз металлургиялық зауыты» ЖШС	Жамбыл облысы, Тараз қ.
«Минералды тыңайтқыштар» «Казфосфат» ЖШС Тараз филиалы	Жамбыл облысы, Тараз қ.
«Казфосфат» ЖШС «Қаратау» Тау-кен өндіру кешені	Жамбыл облысы, Сарысу ауданы, Жаңатас қ.
«Казфосфат» ЖШС «Шолақтау» Тау-кен өндіру кешені	Жамбыл облысы, Талас ауданы, Қаратау қ.
«Ақ Алтыналмас» АҚ	Жамбыл облысы, Мойынқұм ауданы, Ақбақай к.

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ

45-кесте

**Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)**

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	339 906,4	356 586,9	375 265,7
Түзілгені	202 754,9	173 809,2	129 247,4
Басқа тұлғалардан түскені	38 221,1	29 872,3	2 171 851,2

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	89 442,3	90 431,2	2 187 563,0
Залалсыздандырылғаны	169,0	125,6	135,6
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	31 579,7	40 593,2	30 304,7
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	133 411,1	94 304,9	79 846,0
Жыл соңында болғаны	358 029,0	375 532,4	408 955,3
Барлығы	1 193 513,50	1 161 255,70	5 383 168,90

45-кестеге сәйкес Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылдың соңында қалдықтардың шамалы өсуі байқалады (408 955,3 тонна). Бұл көрсеткіш бойынша көлем 2018 жылы 358 029,0 тоннаны, 2019 жылы 375 532,4 тоннаны құрады. Аймақта «қайта өңделді, қайта пайдаланылды, жағылды» позициясы бойынша қалдықтар көлемінің өсуі байқалады. 2020 жылы бұл көрсеткіш 2 187 563,0 тоннаны құрады, бұл 2018-2019 жылдары көрсеткішінен 25 есеге артық (45-кесте).

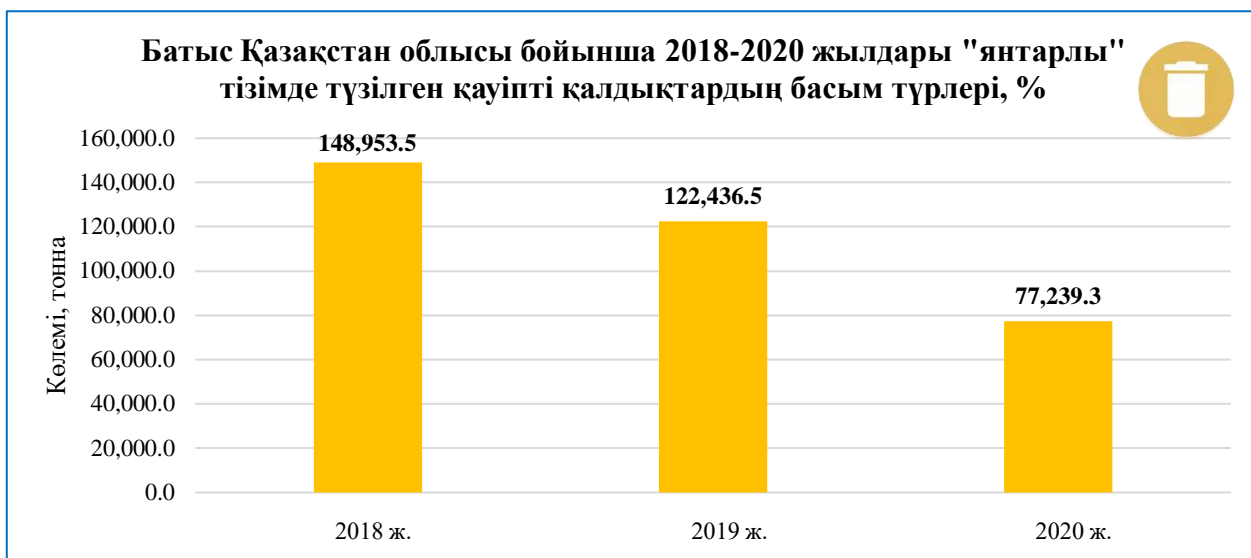
117-диаграмма

Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қалдықтар көлемі бойынша диаграмманың салыстырмалы талдауы қауіпті қалдықтар көлемінің төмендегенін көрсетеді. Сонымен егер 2018 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 202 754,9 тоннаны құраса, 2019 жылы бұл көрсеткіш 173 809,2 тоннаға, ал 2020 жылы 129 247,4 тоннаға дейін төмендеді. Қауіпті емес қалдықтардың түзілу жағдайы басқаша. Егер 2018 жылы қауіпті емес қалдықтардың көлемі 11 519,4 тоннаны құраса, 2019 жылы 13 566,4 тоннаға дейін, ал 2020 жылы 764 142,3 тоннаға дейін ұлғайды (117 – диаграмма).

118-диаграмма

113 - диаграммаға сәйкес 2018-2020 жылдардағы «яңтарлы» тізімдегі қалдықтар көлемінің динамикалық төмендеуі байқалды-2018 жылы 148 953,5 тонна, 2019 жылы 122 436,5 тонна және 2020 жылы 77 239,3 тонна (118-диаграмма).

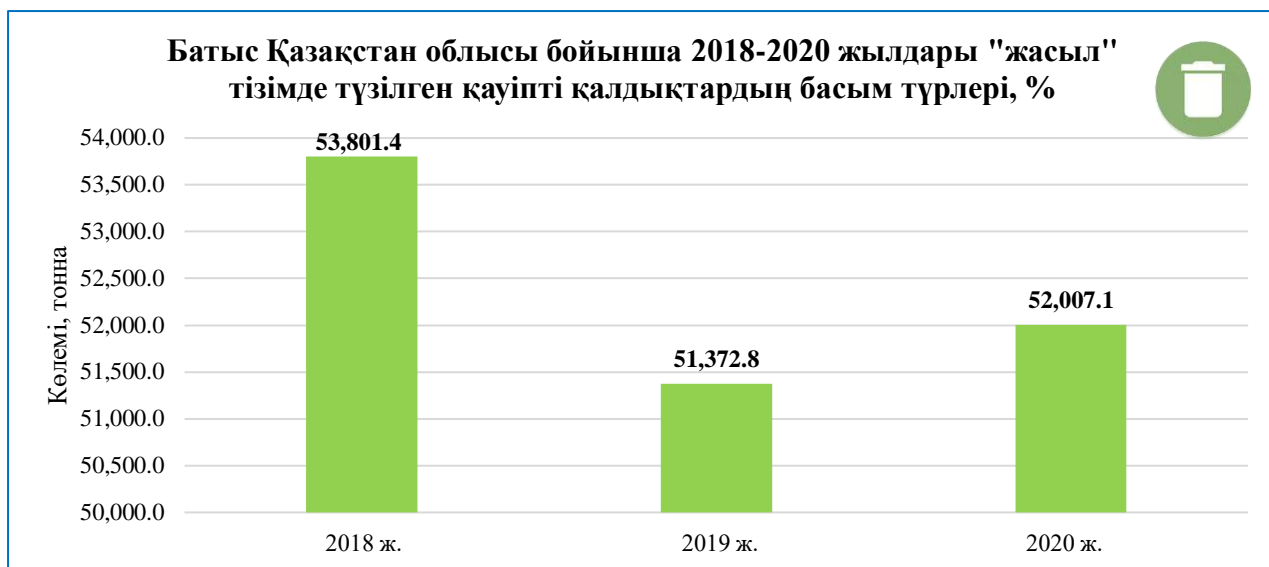
119-диаграмма

Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдары «жасыл» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша диаграмманың салыстырмалы талдауы түзілген қалдықтардың төмендеу динамикасын көрсетеді. Сонымен егер 2018 жылы қалдықтардың көлемі 53 801,4 тоннаны құраса, 2019 жылы көрсеткіштер 51 372,8 тоннаға дейін төмендеді, ал 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда аздап ұлғайып, 52 007,1 тоннаны құрады (119-диаграмма).

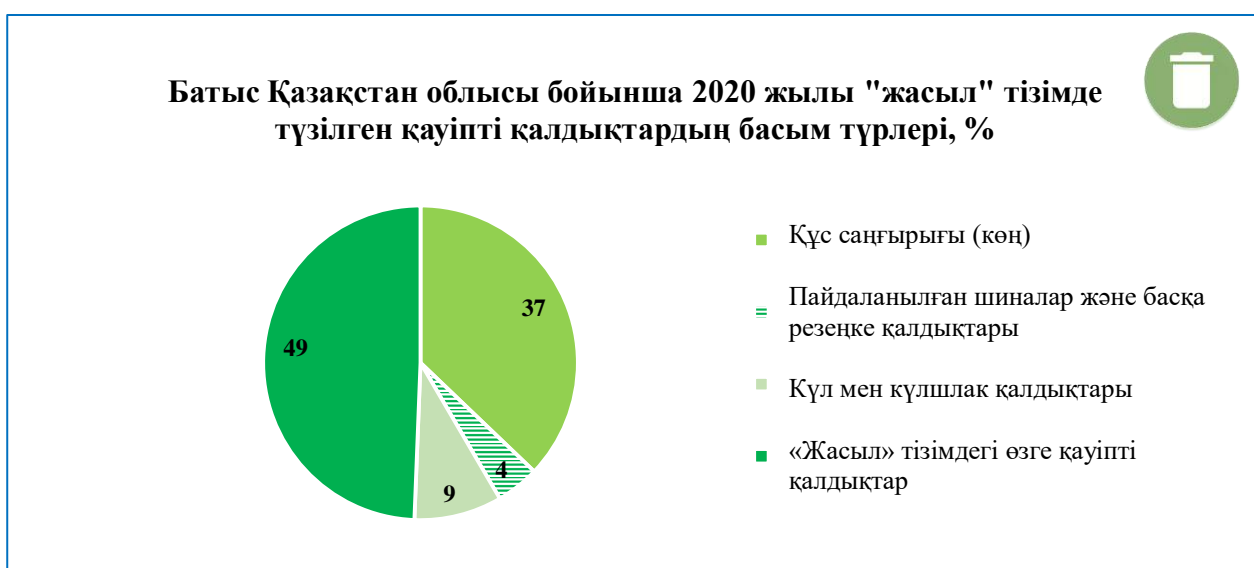
120-диаграмма

Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың түзілу көлемі бойынша диаграмманы талдау түзілген қалдықтардың төмендеу динамикасын көрсетеді. Мәселен, егер 2018 жылы қалдықтардың көлемі 53 801,4 тоннаны құраса, 2019 жылы көрсеткіштер 51 372,8 тоннаға дейін төмендеді, ал 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда аздап ұлғайып, 52 007,1 тоннаны құрады (120-Диаграмма).

Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы «яңтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлері бойынша диаграммаға сәйкес барлық қалдықтардың жартысына жуығын мұнай, мазут, химикаттар сіңірілген топырақтар-45%-ды, пайдаланылған майлар және пайдаланылған бұрғылау шламдары тиісінше 9%-ды және 10%-ды құрайды (120 - диаграмма).

121-диаграмма

121-диаграммаға сәйкес Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері құс саңғырығы (37%), күл мен күлшлак

қалдықтары (9%), пайдаланылған шиналар және басқа резеңке қалдықтар (4%) болып табылады.

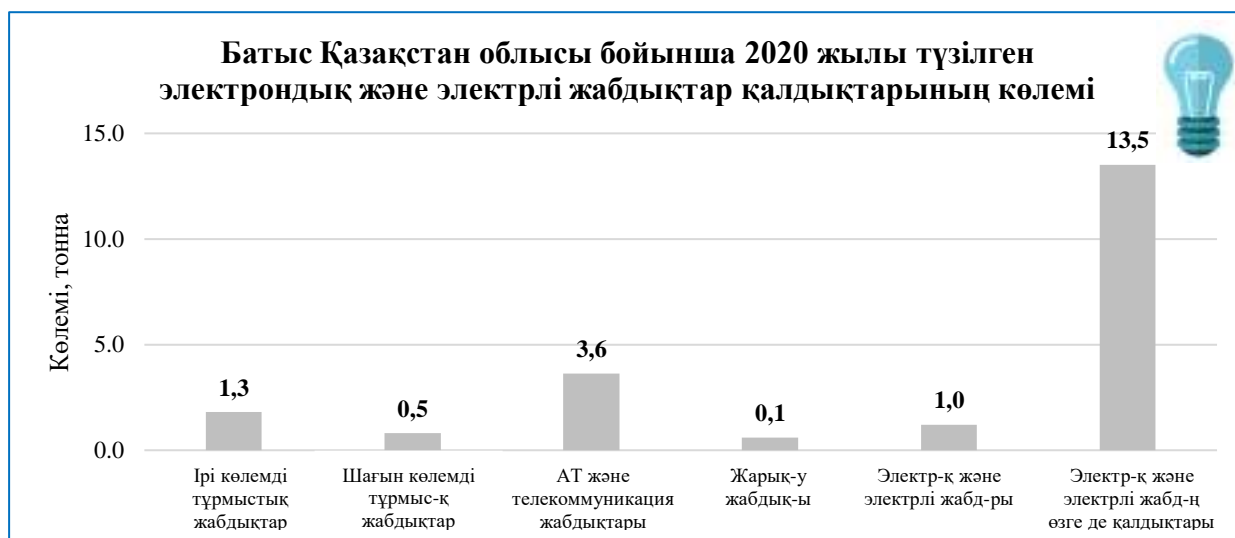
46-кесте

Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес
қалдықтардың көлемі (т)

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	1 162,4	645,9	1 388,0
Макулатура	1 643,8	1 812,4	2 238,9
Пластик қалдықтары	287,1	343,6	456,4
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	106,2	100,0	20,1
Ірі көлемді қалдықтар	30,3	2,0	5,9
Құрылыс қалдықтары	5 455,7	6 188,9	10 129,9
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	21	8	5
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	2 833,8	4 473,7	749 903,1
Барлығы	11 540,30	13 574,5	764 147,30

Түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі бойынша Батыс Қазақстан облысы аумағындағы жағдай макулатура көлемінің өсуін көрсетеді, олар 2018 жылы 1 643,8 тоннаны, 2019 жылы 1 812,4 тоннаны құрады, 2020 жылы бұл көрсеткіш 2 238,9 тоннаға дейін өсті. Сондай-ақ құрылыс қалдықтарының көлемі бойынша белсенді өсім байқалады. «Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары» түрі бойынша көрсеткіштердің төмендегені байқалады, олар 2018 жылы 106,2 тоннаны, 2019 жылы 100,0 тоннаны құрады және 2020 жылы 20,1 тоннаға дейін төмендеді (46 – кесте).

122-диаграмма

Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының көлемі бойынша диаграммада электрондық және электрлі жабдықтың өзге де қалдықтары – 13,5 тонна қалдықтардың негізгі көлемін құрағанын

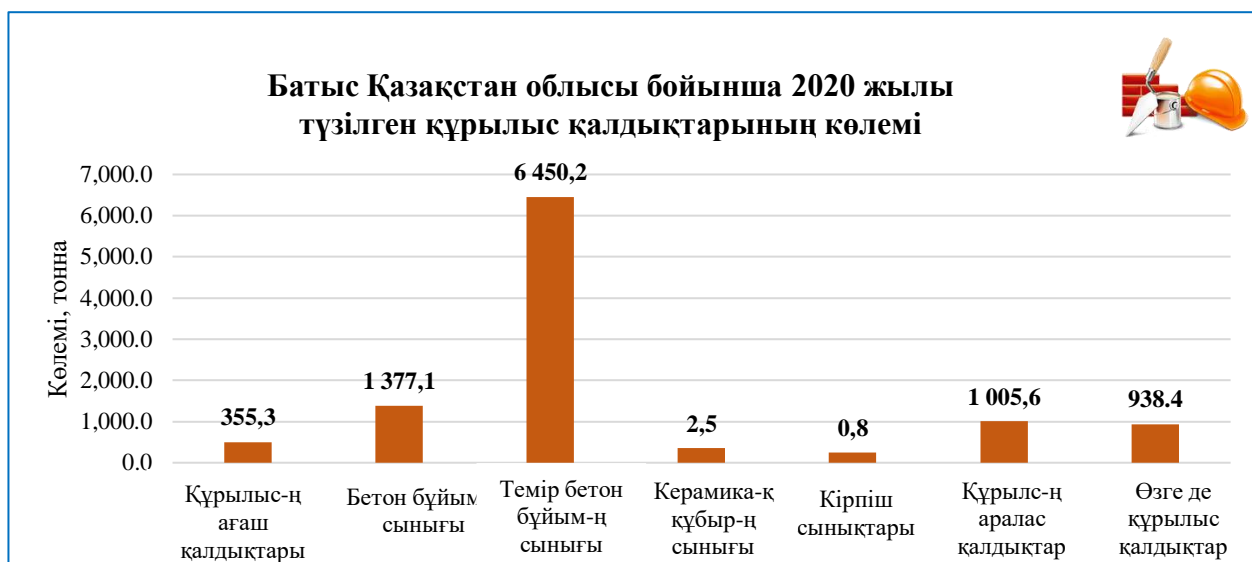
көрсетеді, ақпараттық технологиялар мен телекоммуникация жабдықтары (3,6 тонна) айтарлықтай төмен деңгейде қалып отыр. Ең аз көлемдерді электрлі және электрондық жабдықтар (1,0 тонна), ірі көлемді тұрмыстық жабдықтар (1,3 тонна) және шағын көлемді тұрмыстық жабдықтар (0,5 тонна) құрайды (122-диаграмма).

123-диаграмма

123-диаграмма Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген ірі көлемді қалдықтар көлемінің динамикасын көрсетеді. Көлемнің негізгі үлесі жиһаз қалдықтары – 5,6 тонна, одан әрі басқа да ірі көлемді қалдықтар – 0,3 тонна және керамика – 0,1 тонна.

124-диаграмма

124-диаграммада құрылыс қалдықтарының түзілуінің негізгі үлесі 6 450,2 тонна көрсеткішімен темірбетон бұйымдарының сынығы болып табылатындығы, одан әрі бетон бұйымдарының сынығы – 1 377,1 тонна, аралас құрылыс қалдықтары – 1 005,6 тонна, басқа құрылыс қалдықтары – 938,4 тонна, құрылыстың ағаш қалдықтары – 355,3 тонна, керамикалық құбырлардың сынығы – 2,5 тонна және кірпіштің сынуы – 0,8 тонна екендігі көрсетілген.

125-диаграмма

125-диаграмма Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген қаптауыш материалдарының көлемін көрсетеді. Еліміздің басқа аймақтарындағыдай қағаз және картон қаптауыштардың басым көрсеткіштері – 600,5 тонна, одан әрі өзге де қаптауыш материалдары – 391,9 тонна, шыны ыдыс – 199,7 тонна, пластик және пластмасса қаптауыштар – 137,1 тонна, металл қаптауыштар – 49,4 тонна және ағаш қаптауыштар – 9,4 тонна.

126-диаграмма

126-диаграмма Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген қаптауыш материалдарының көлемін көрсетеді. Қалдықтардың ең көп мөлшерін қағаз – 1 727,3 тонна, одан кейін картон – 308,6 тонна және аралас макулатура – 203,1 тонна құрады.

127-диаграмма

Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген пластиктің көлемі төмен қысымды полиэтиленнің-6,9 тонна және пластиктің басқа да қалдықтарының – 11,7 тонна ең аз көлемін, жұмсақ пластиктің – 373,6 тонна көлемін алатындай етіп бөлінді (127 – диаграмма).

128-диаграмма

128-диаграмма Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы қолданыстан шыққан автокөлік қалдықтарының көлемін көрсетеді. Облыс бойынша көрсеткіштер 3 тоннаны құрайды – бөлшектелмеген және бөлшектенгеннен кейін 2 тонна.

13 картада Батыс Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны туралы ақпарат берілген.

47-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға
арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Достық» ауылдық округі әкімінің аппараты ММ	Батыс Қазақстан облысы, Зеленовский ауданы, Достық а.о., Достық а.
«Ақтау» ауылдық округі әкімінің аппараты ММ	Батыс Қазақстан облысы, Тасқала ауданы Ақтау а.о. Ақтау а.
«Батыс Қазақстан облысы Жәнібек ауданы Тау ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ	Батыс Қазақстан облысы, Жәнібек ауданы, Тау а.о. Тау а.
«Батыс Қазақстан облысы Казталов ауданы Талдыапан ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ	Батыс Қазақстан облысы, Казталов ауданы, Талдыапан а.о. Талдыапан а.
«Батыс Қазақстан облысы Казталов ауданы Талдыапан ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ	Батыс Қазақстан облысы, Казталов ауданы, Талдыапан а.о. Талдыапан а.

48-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Казтрансойл» АҚ	Батыс Қазақстан облысы, Орал қ.
Карачаганак Петролиум Оперейтинг Б.В. Қазақстандық филиалы	Батыс Қазақстан облысы, Бөрлі ауданы
«Орал тауық фабрикасы» ЖШС	Батыс Қазақстан облысы, Орал қ.
«Жайық ет» ЖШС	Батыс Қазақстан облысы, Орал қ.
Astana railway services» ЖШС-тің «Орал вагон жөндеу депосы» филиалы	Батыс Қазақстан облысы, Орал қ.

49-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
Карачаганак Петролиум Оперейтинг Б.В. Қазақстандық филиалы	Батыс Қазақстан облысы, Бөрлі ауданы
«Казтрансойл» АҚ	Батыс Қазақстан облысы, Зеленовский ауданы, Көшім а.о.

ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫ

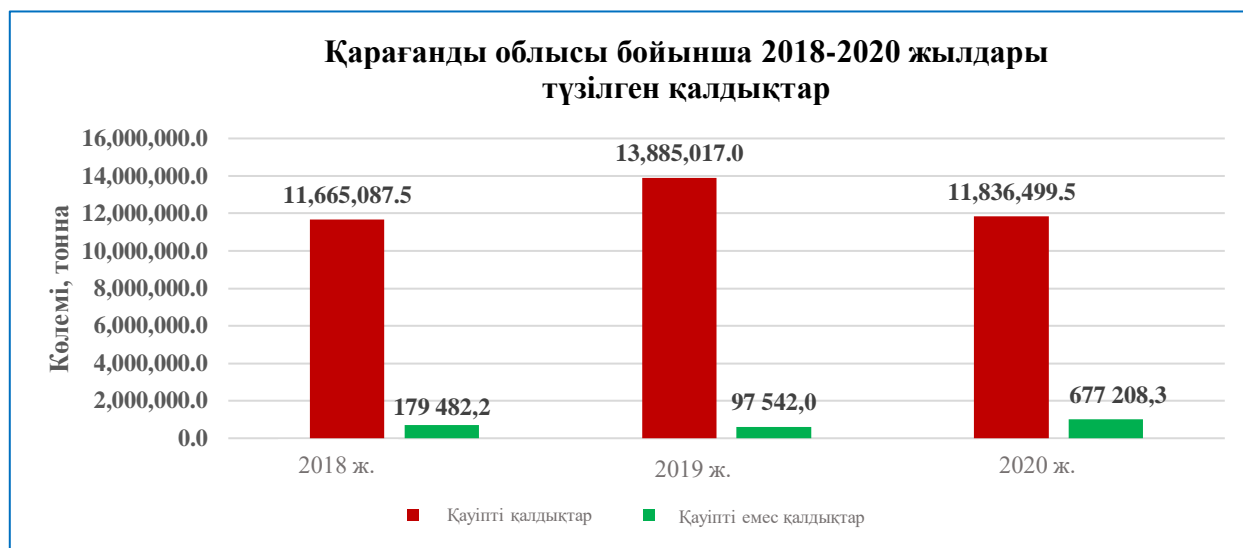
50-кесте

Қарағанды облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	725 378 553,5	731 519 390,7	739 480 820,1
Түзілгені	11 665 087,5	13 885 017,0	11 836 499,5
Басқа тұлғалардан түскені	2 569 162,9	2 267 958,5	1 872 098,8
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	5 734 557,7	4 156 061,6	3 977 162,2
Залалсыздандырылғаны	457,9	74,7	4 584,1
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	7 492 006,3	6 518 492,9	5 973 102,0
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	2 263 010,2	3 977 038,7	3 481 908,9
Жыл соңында болғаны	731 701 281,4	739 539 266,0	745 730 347,3
Барлығы	1 486 804 117,40	1 501 863 300,10	1 512 356 522,90

Үш жылдағы қауіпті қалдықтардың қозғалыс кестесі біркелкі өсуді көрсетеді, сондықтан жыл сайын көлемдер 0,9 есеге артады.

129-диаграмма

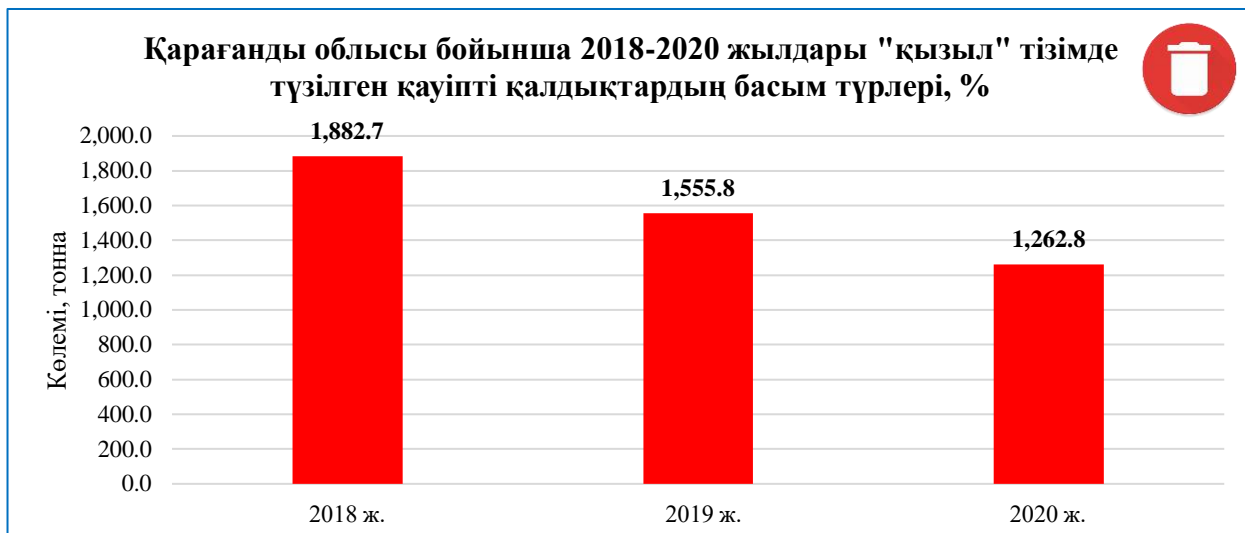
Барлық 3 жылдық кезеңдегі қауіпті қалдықтардың көлемі қауіпті емес қалдықтармен салыстырғанда едәуір үлкен сандарды көрсетеді. 2018 жылы қауіпті қалдықтардың көлемі қауіпті емес қалдықтардың көлемінен 65 есеге асады. 2019 жылы қауіпті қалдықтар қауіпті

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

емес қалдықтардан 142,3 есеге көп болды. 2020 жылы бұл салыстыру 17,4 еседен асты (129-диаграмма).

130-диаграмма

Қарағанды облысы бойынша «қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі 2020 жылы 2018 жылмен салыстырғанда 1,5 есеге және 2019 жылмен салыстырғанда 1,2 есеге төмендегенін көрсетеді (130-диаграмма).

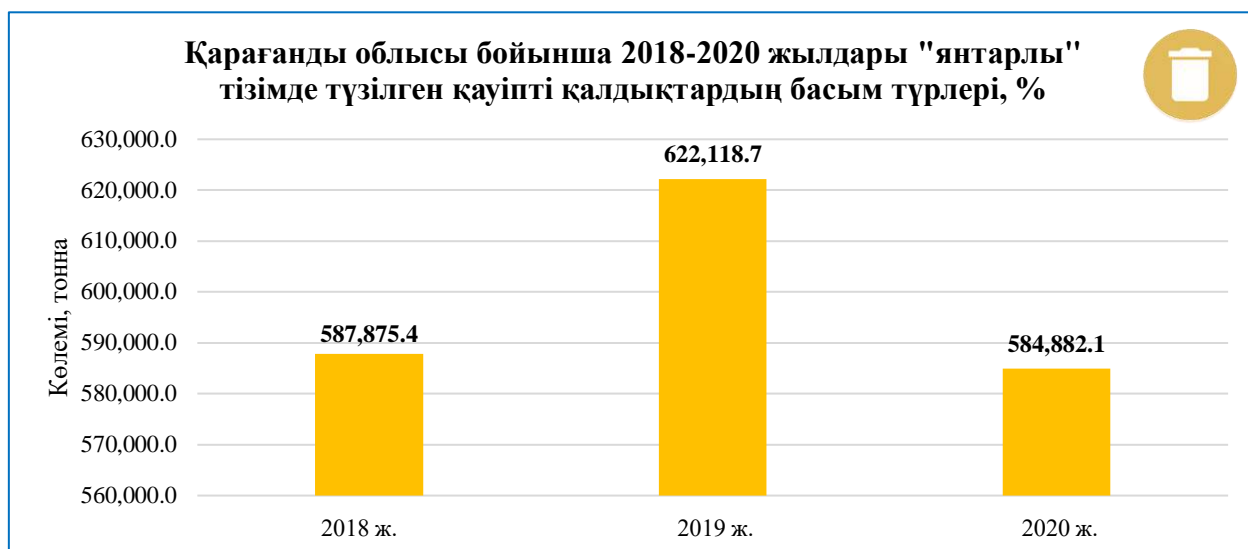
131-диаграмма

131-диаграмма «қызыл» деңгейдегі басқа қауіпті қалдықтардың басым бөлігін – 95%-дық көрсеткішпен, одан әрі асбест және ұқсас сипаттамалары бар кез келген қалдықтар – 4%-ын және құрамында ПХД бар қалдықтар – 1%-ын алып жатқанын көрсетеді.

132-диаграмма

Сондай-ақ 2020 жылы «яңтарлы» тізімде түзілген қалдықтардың көлемі 2018 және 2019 жылдармен салыстырғанда орта есеппен 1,2 есеге азайды. (132-диаграмма).

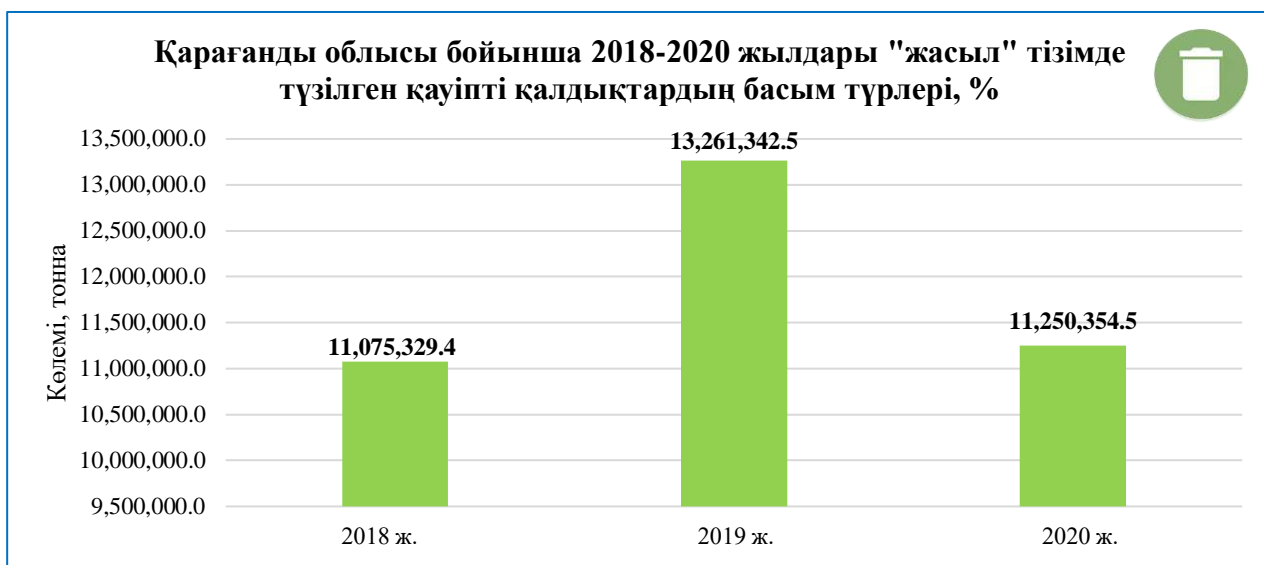
133-диаграмма

Қарағанды облысының аумағында 2020 жылы «яңтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлерін шөпке садырасы – 6%, өнеркәсіптік кәсіпорындардың тұнба шөгіндісі – 5% және мұнай, мазут және химикаттар сіңірілген топырақтар – 4% құрайды (133-диаграмма).

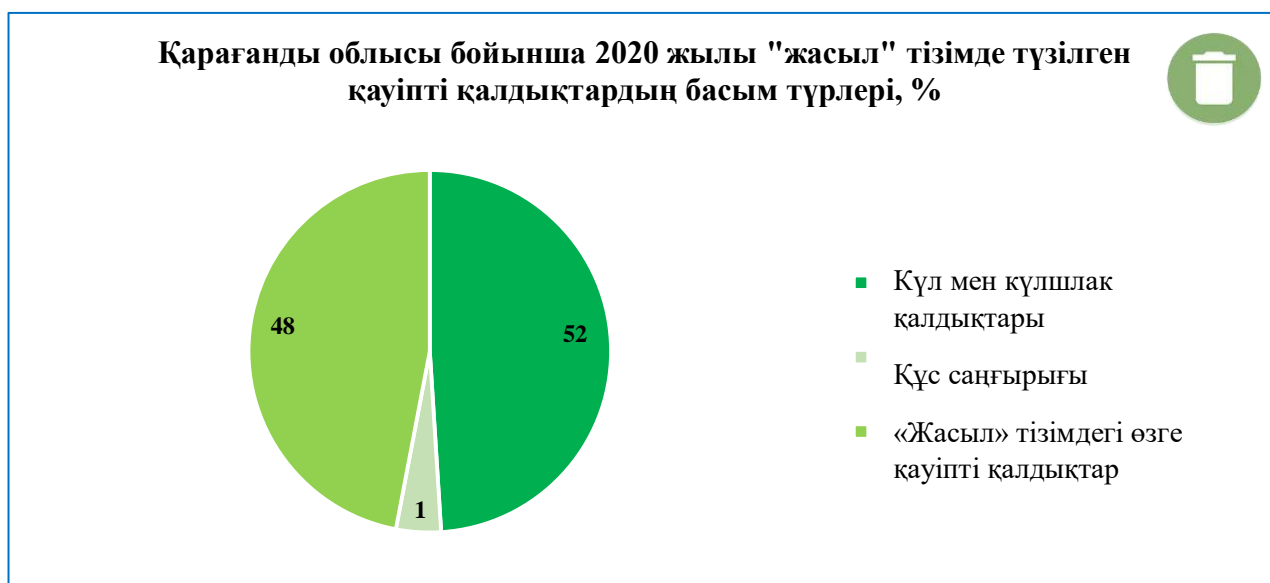

134-диаграмма

Қарағанды облысының аумағында 2019 жылы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың 2018 жылмен салыстырғанда 1,2 есеге қарқынды өсуі байқалады. Сондай-ақ, 2020 жылы көлем қайтадан 1,2 есе азаяды (134-диаграмма).

135-диаграмма

2020 жылғы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне күл мен күлшлак қалдықтары – 52%, құс саңғырығы (көң) – 1% құрайды (135-диаграмма).

51-кесте

2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	2 513,9	9 970,7	144 387,5

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Макулатура	35 621,1	2 402,1	51 389,1
Пластик қалдықтары	134,0	553,4	68 504,7
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	1 218,9	131,5	155,1
Ірі көлемді қалдықтар	42,3	215,0	143,2
Құрылыс қалдықтары	56 813,4	72 115,8	71 143,7
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	8	86	62
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	83 138,7	12 153,6	341 485,1
Барлығы	179 490,30	97 628,10	677 270,40

Қарағанды облысы бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі бойынша жеке алынған позициялар бойынша көрсеткіштердің үлкен өсуі байқалады. Сонымен 2018 жылы қаптауыш материалдарының көлемі 2019 жылмен салыстырғанда 3,9 есеге ұлғайды, ал 2020 жылы олардың көлемі 14,4 есеге өсті. Сондай-ақ 2018-2019 жылдармен салыстырғанда 2020 жылға пластик, макулатура, құрылыс және басқа да қауіпті емес қалдықтар бойынша көрсеткіштер артты.

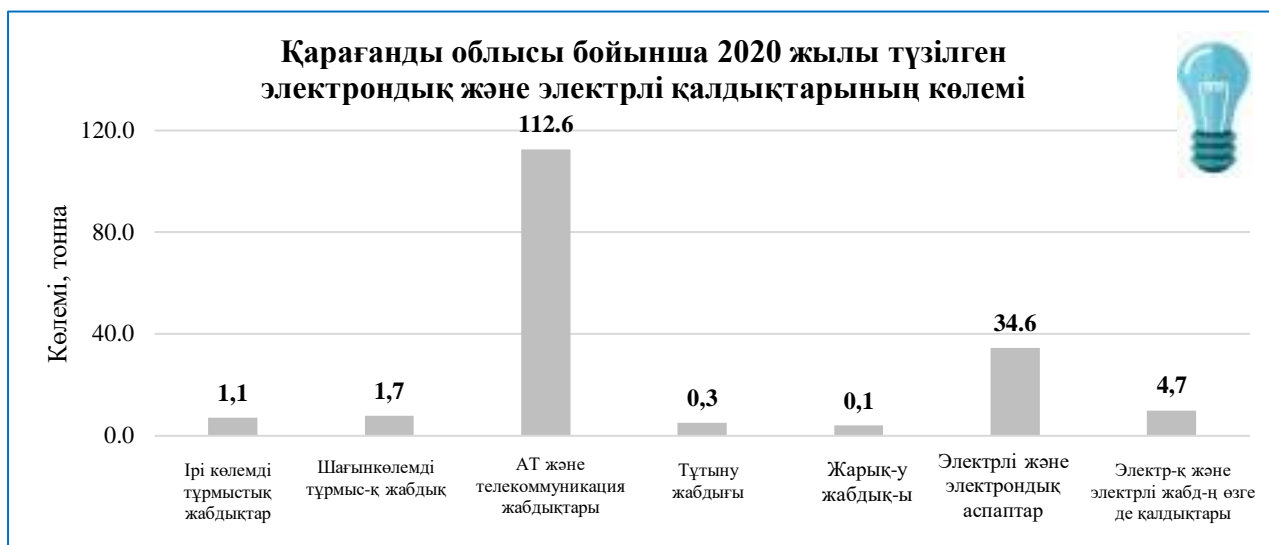
136-диаграмма

136-диаграмма Қарағанды облысы бойынша 2020 жылы түзілген қаптауыш материалдарының көлемін көрсетеді. Басқа аймақтардан айырмашылығы Қарағанды облысы бойынша түзілген қалдықтардың ең көп санын шыны ыдыс – 63 856,2 тонна, қағаз және картон қаптауыш – 41 658,9 тонна, металл қаптауыш – 28 770,7 тонна, пластмасса пластик қаптауыш – 6 614,4 тонна, ағаш қаптауыш – 2 535,7 тонна және өзге де қаптауыш материалдар – жылына 951,6 тонна алады.

137-диаграмма

Қарағанды облысы бойынша 2020 жылы электронды және электрлі жабдықтардың түзілген қалдықтарының көлемі бойынша диаграммада ақпараттық технологиялар және телекоммуникация жабдықтарының көлемі қалдықтардың негізгі бөлігін – 112,6 тоннаны құрағанын көрсетеді. Электрлі және электрондық жабдықтың көлемі 34,6 тоннаны құрады, электрондық және электрлі жабдықтың өзге де қалдықтары – 4,7 тоннаны құрады, тұтыну және жарықтандыру жабдығы – 0,1 және 0,3 тонна айтарлықтай төмен деңгейде қалып отыр (137-диаграмма).

138-диаграмма

138-диаграмма Қарағанды облысы бойынша 2020 жылы түзілген макулатура көлемін көрсетеді. Ұсынылған ақпараттан ең көп саны аралас макулатура – 41 438,5 тонна, одан әрі картон – 7 140,3 және қағаз – 2 810,2 тонна болғанын көруге болады.

139-диаграмма

139-диаграмма Қарағанды облысы бойынша 2020 жылы түзілген ірі көлемді қалдықтардың санын көрсетеді. Көлемнің негізгі көрсеткіштері жиһаз – 137,5 тоннаны құрайды, басқа да ірі көлемді қалдықтар – 5,7 тонна көрсеткішке ие.

140-диаграмма

Түзілген құрылыс қалдықтарының негізгі үлесін 51 629,1 тонна көрсеткіші бар аралас қалдықтар құрайды (140-диаграмма).

141-диаграмма

141-диаграмма Қарағанды облысы бойынша 2020 жылы пластиктің түзілген қалдықтарының санын көрсетеді. Бұл көрсеткіштер мыналардан құралады: қатты пластик қалдықтарынан – 63 142,2 тонна, жұмсақ пластик – 5 177,3 тонна, пластиктің басқа қалдықтарынан – 168,8 тонна, төмен қысымды полиэтилен – 16,0 тонна, жоғары қысымды полиэтилен – 0,3 тонна.

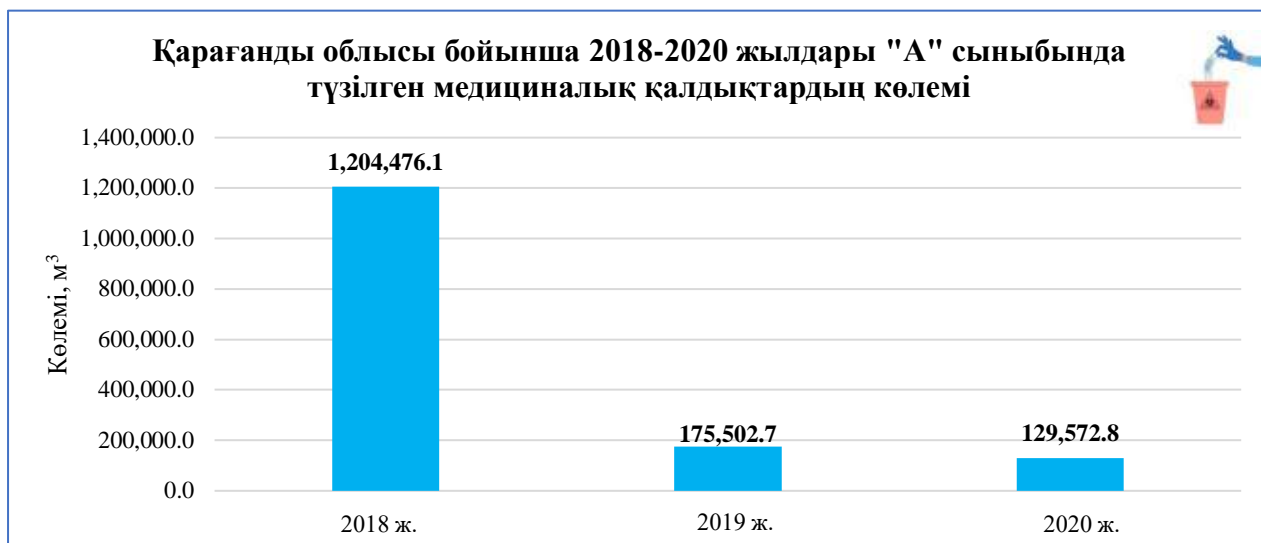
142-диаграмма

142-диаграмма Қарағанды облысы бойынша 2020 жылы қолданыстан шыққан автокөлік бойынша суретті көрсетеді. Бөлшектелмеген - 60 дана және бөлшектеуден кейінгі – 2 дана.

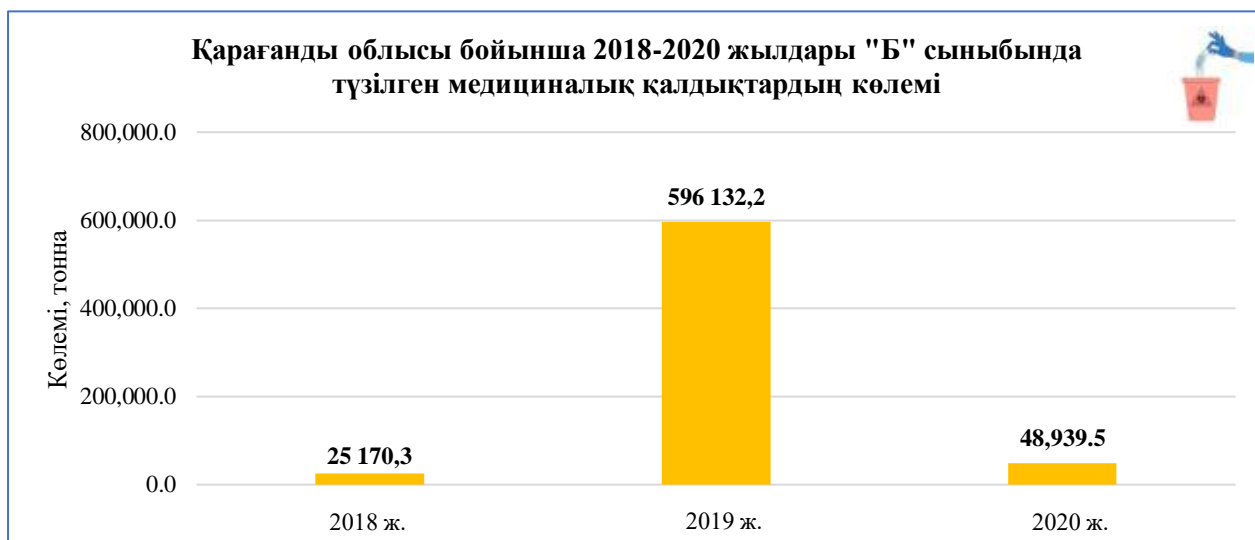

143-диаграмма

Қарағанды облысы бойынша «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі төмендеу динамикасын көрсетеді. Сонымен 2018 жылдан бастап түзілген қалдықтардың көлемі 2019 жылмен салыстырғанда 6,8 есеге азайды. Егер 2020 жылмен салыстырсақ, онда бұл көрсеткіш 9,2 есеге азайды (143-диаграмма).

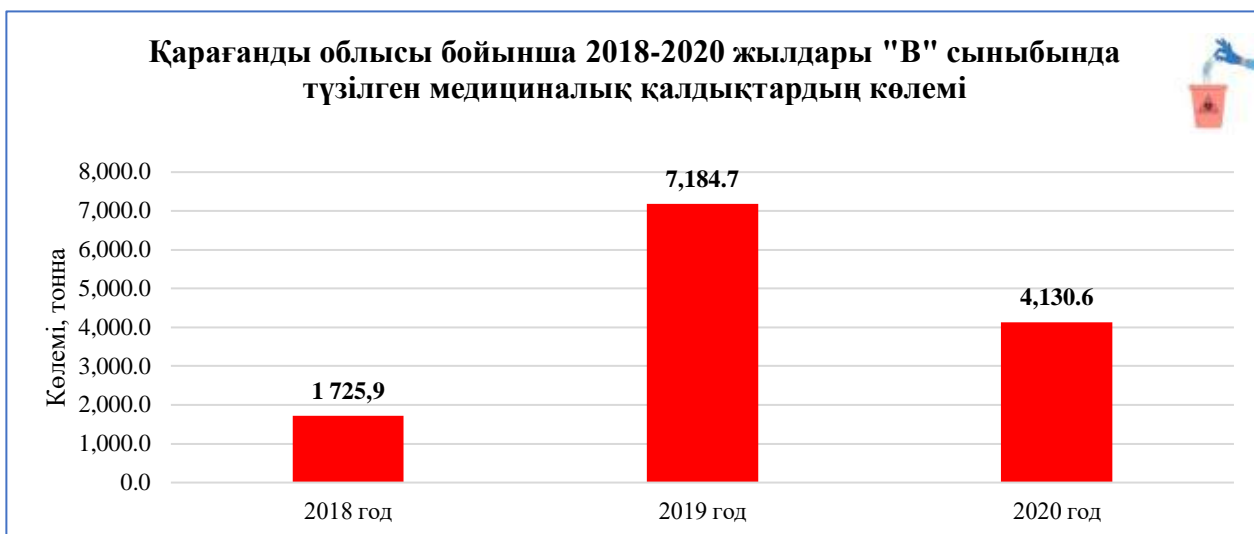
144-диаграмма

Қарағанды облысы бойынша «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемін талдау күрт өзгерістердің динамикасын көрсетеді. 2018 жылы түзілген қалдықтардың көлемі 2019 жылдың көлемінен 23,6 есеге аз. 2020 жылы көлемдер 2019 жылмен салыстырғанда 12,2 есеге азайды (144-диаграмма).

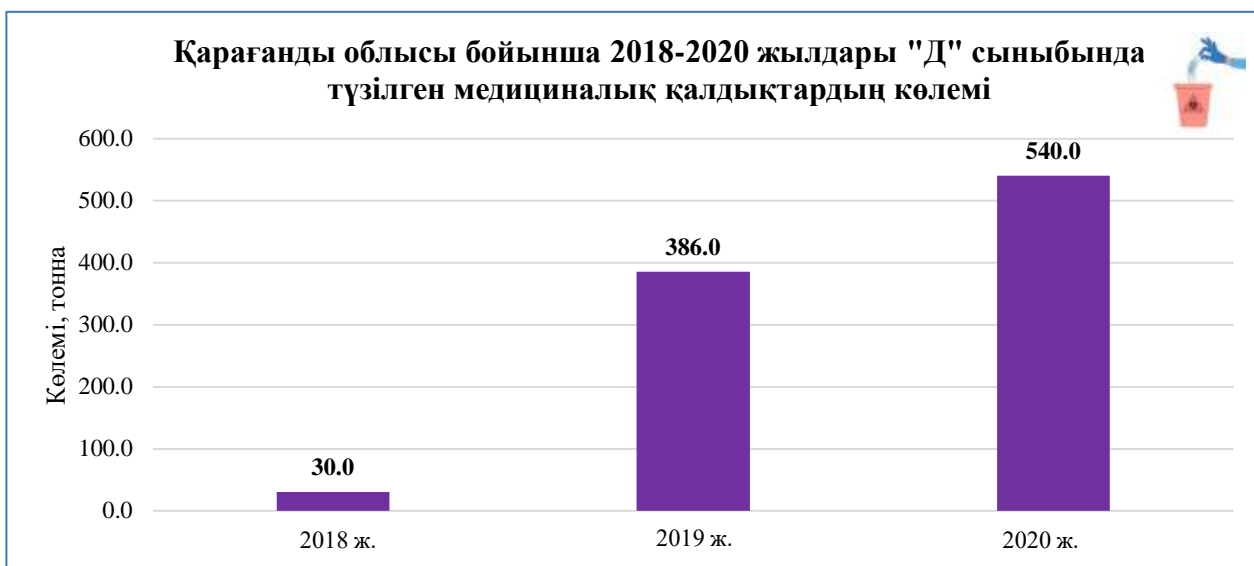

145-диаграмма

«В» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша салыстырмалы талдауға сәйкес Қарағанды облысы бойынша өзгерістердің тұрақсыз динамикасы байқалады. 2020 жылы қалдықтар көлемі 2019 жылмен салыстырғанда 1,7 есеге азайды (145-диаграмма).

146-диаграмма

Қарағанды облысы бойынша «Д» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемін салыстырмалы талдау өзгерістердің теріс динамикасын көрсетеді. 2018-2019 жылдары түзілген қалдықтардың көлемі 12,8 есеге артты. 2019 жылдан бастап 2020 жылға дейін көлем тағы 1,4 есеге ұлғайды (146-диаграмма).

14-картада Қарағанды облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны туралы ақпарат ұсынылған.

52-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға
арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
Шахтинск қаласы әкімдігінің «Горкомхоз» ЖШС	Қарағанды облысы, Шахтинск қ.
«Аль-Матин» ЖШС	Қарағанды облысы, Бұқар жырау ауданы, Ақтау к.
«Шұбаркөл Көмір» АҚ	Қарағанды облысы, Нұра ауданы
«Гордорсервис - Т» ЖШС	Қарағанды облысы, Бұқар жырау ауданы
«Ізашар» ЖШС	Қарағанды облысы, Бұқар жырау ауданы, Доскей ауылдық а.ә. Доскей а.

53-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Kazakhmys Energy» ЖШС	Қарағанды облысы, Жезқазған қ.
«Kazakhmys Distribution» ЖШС	Қарағанды облысы, Сәтпаев қ.
«Kazakhmys Smelting» ЖШС	Қарағанды облысы, Жезқазған қ.
«Трестшахтспецстрой» ЖШС	Қарағанды облысы, Шаханская к.ә., Шахан к.
«Қазақмыс корпорациясы» ЖШС	Қарағанды облысы, Жезқазған қ.

54-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Арселормиттал Теміртау» АҚ	Қарағанды облысы, Теміртау қ.
«Агрофирма Курма» ЖШС	Қарағанды облысы, Абай ауданы, Құрма а.о., Құрма а.
«К. Маркс атындағы құс фабрикасы» ЖШС	Қарағанды облысы, Бұхар-Жырау ауданы, Үштөбе а.о., Үштөбе а.
«Племптицеторг» ЖШС	Қарағанды облысы, Жезқазған қ., Кенгір а.о., Кенгір а.

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ

55-кесте

Қостанай облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	998 633 730,9	1 063 529 064,9	1 156 184 459,5
Түзілгені	75 383 533,7	111 311 228,2	76 414 996,2
Басқа тұлғалардан түскені	95 950,9	40 683,6	34 039,5
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	10 236 607,9	16 395 451,3	13 254 492,2
Залалсыздандырылғаны	45,1	62,5	38,1
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	64 643 661,5	92 735 763,5	62 968 034,5
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	345 459,2	2 289 994,3	217 017,0
Жыл соңында болғаны	1 063 571 773,7	1 156 195 531,1	1 219 161 966,4
Барлығы	2 212 910 762,90	2 442 497 779,40	2 528 235 043,40

Қостанай облысы бойынша 2018-2020 жж. қауіпті қалдықтардың қозғалысы бойынша 55-кестеге сәйкес 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда түзілген қалдықтар көлемінің айтарлықтай төмендеуі байқалады, сондай-ақ «басқа тұлғалардан келіп түсті» көрсеткіші бойынша 2018-2020 жж. көлемдерінің төмендеу динамикасы байқалады.

147-диаграмма

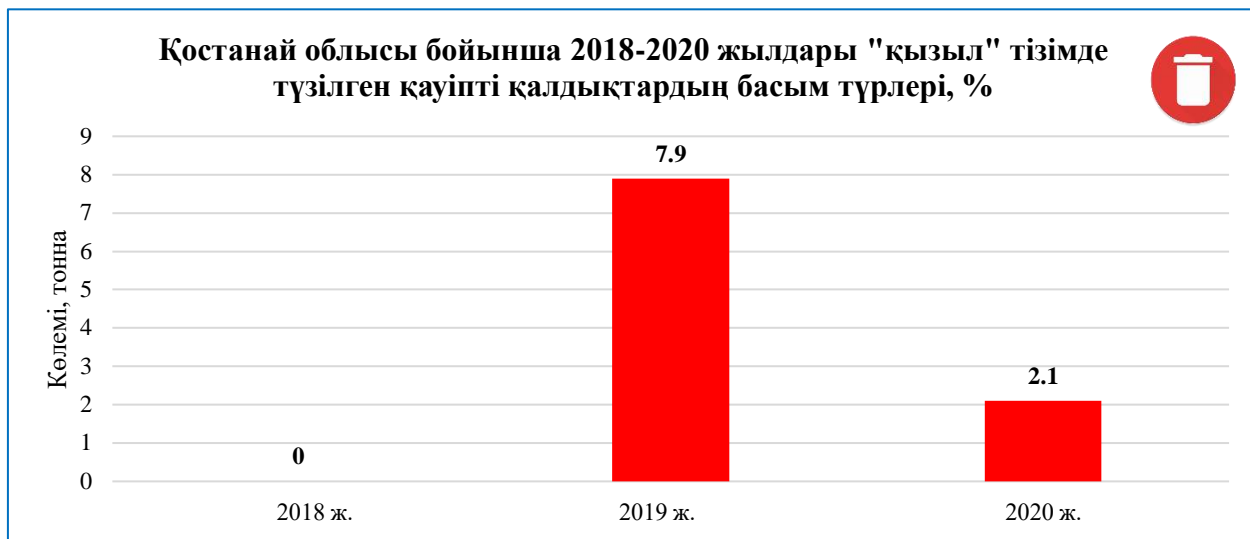
146-диаграммаға сәйкес Қостанай облысы бойынша 2018 жылдан бастап 2020 жылға дейін түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі орта есеппен 1,2 есеге өсті. Қауіпті емес қалдықтармен жағдай басқаша, 2018 жылы қауіпті емес қалдықтардың көлемі 191 719 785,7

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

тоннаны, 2019 жылы – 215 425 112,1 тоннаны, 2020 жылы – 182 919 711,4 тоннаны құрады (147-диаграмма).

148-диаграмма

Қостанай облысы бойынша «қызыл» тізімде түзілген қалдықтардың көлемі бойынша диаграмма 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда түзілген қалдықтардың көлемі 3,7 есеге төмендегенін көрсетеді (148-диаграмма).

149-диаграмма

2020 жылы «яңтарлы» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі 2018 жылмен салыстырғанда – 3,5 есеге, 2019 жылмен салыстырғанда – 3,4 есеге айтарлықтай төмендеді (149-диаграмма).

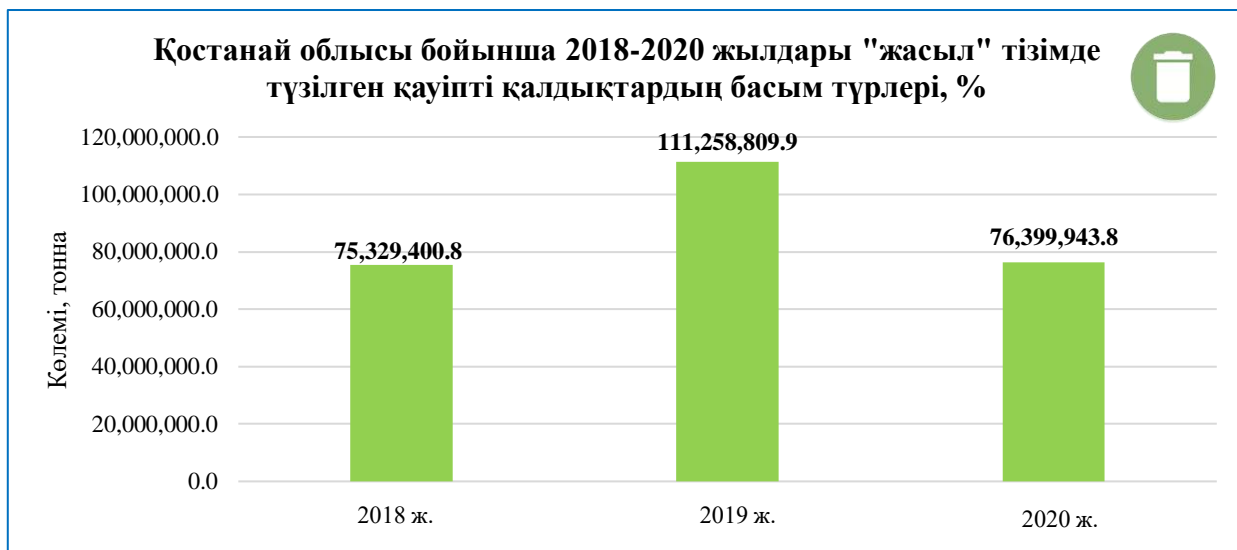

150-диаграмма

2020 жылға арналған «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың басым түрлеріне Қостанай облысының аумағында шошқа садырасы – 60% және пайдаланылған майлар – 18% жатады (150-диаграмма).

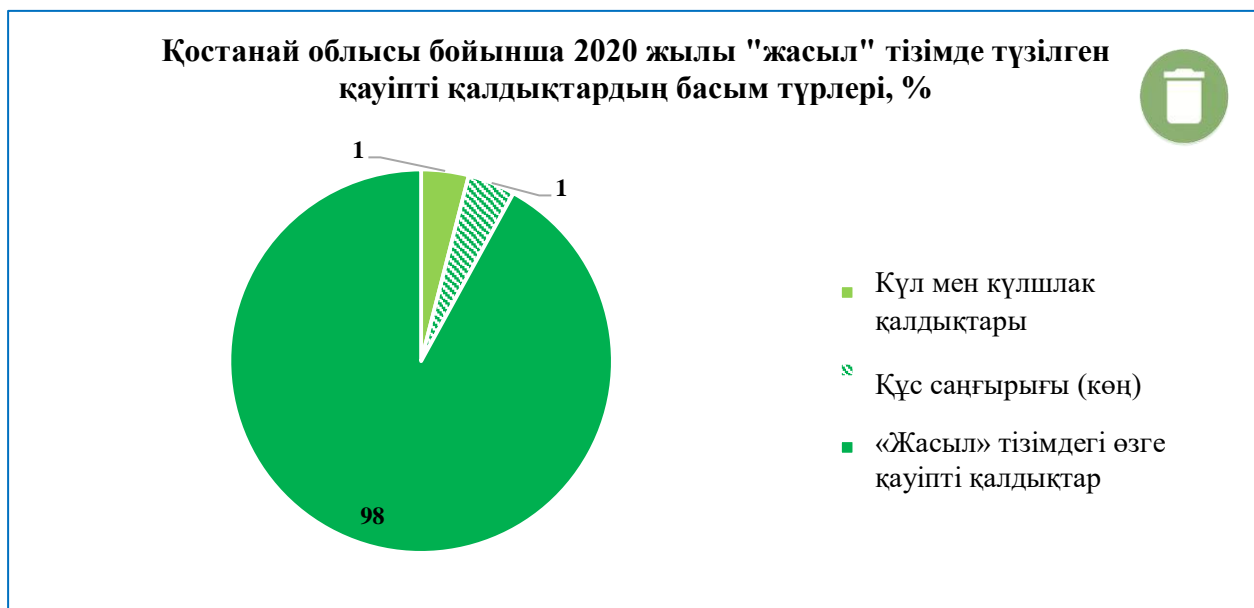
151-диаграмма

151-диаграммадан «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтар көлемінің ауытқуы байқалады. 2018 жылдан бастап 2019 жылға дейін көлемдер 1,5 есе өсті, 2020 жылға қарай қалдықтар көлемі 2018 жылдың деңгейіне қайта жетті.

152-диаграмма

Қостанай облысының аумағында 2020 жылы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне жалпы түзілудің жалпы көлемінің 1%-ы бойынша күл мен күлшлак қалдықтары және құс саңғырығы / көң жатады (152-диаграмма).

56-кесте

Қостанай облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	120,6	2 115,5	302,5
Макулатура	1 677,8	2 135,8	283,4
Пластик қалдықтары	115,0	11,6	26,8
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	6,3	10,9	22,2
Ірі көлемді қалдықтар	6,7	6,0	8,2
Құрылыс қалдықтары	2 207,2	1 204,4	12 068,6
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	2	11	7
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	191 715 652,1	215 419 628,0	182 906 999,7
Барлығы	191 719 787,7	215 425 123,20	182 919 718,4

56-кестеге сәйкес 2020 жылы құрылыс қалдықтарының көлемі 2019 жылмен салыстырғанда 10 есе артқаны байқалады. Қаптауыш материалдары мен макулатура бойынша 2020 жылы көлемдердің азаюы байқалады (56-кесте).

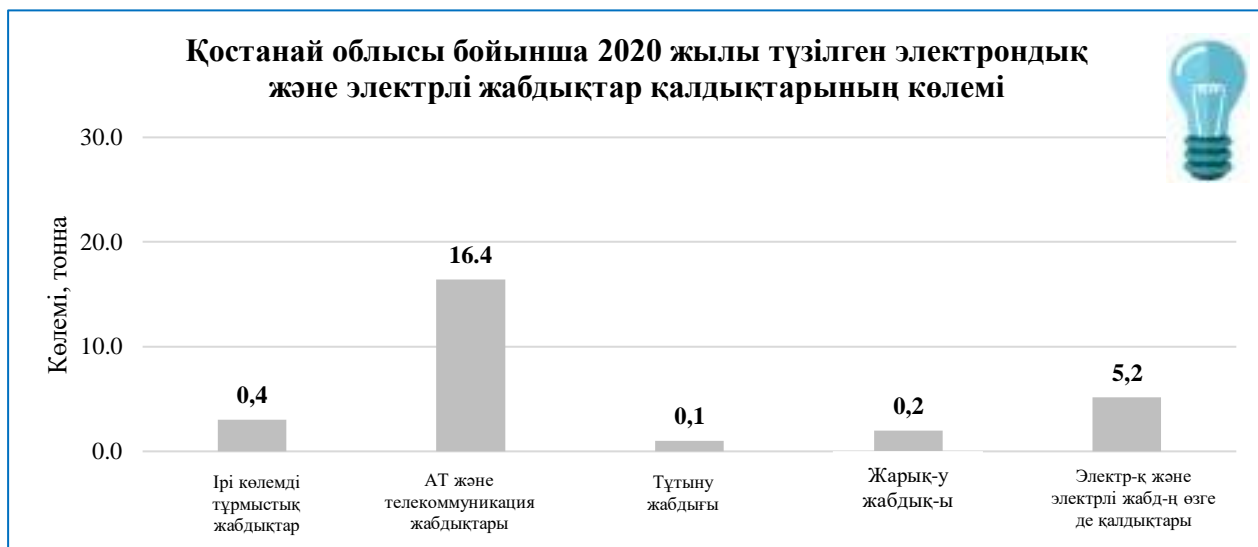

153-диаграмма

153-диаграмма Қостанай облысы бойынша 2020 жылғы қалыптасқан қаптама материалдарының бейнесін көрсетеді. Негізгі көлемнің үлесі 114,2 тонна ағаш қаптауыштарға тиесілі, одан кейін 69,9 шыны ыдыс, 59,7 қағаз және картон қаптауыштары, 58,1 тонна пластик және пластмасса қаптауыштар және 0,5 тонна басқа да қаптауыш материалдар бар.

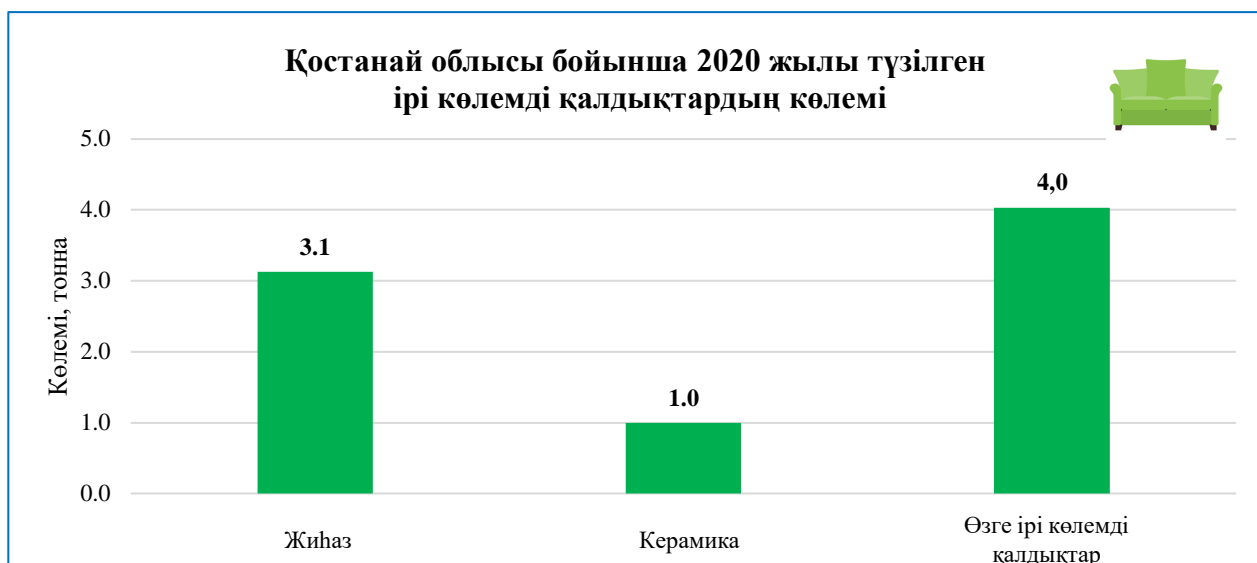
154-диаграмма

2020 жылы Қостанай облысы бойынша электрондық және электр жабдығының түзілген қалдықтарының көлемі бойынша диаграмма қалдықтардың негізгі көлемін ақпараттық технологиялар және телекоммуникация жабдықтары – 16,4 тонна құрағанын көруге мүмкіндік береді. Ең аз көлемді тұтыну жабдығы алады – 0,1 тонна (154-диаграмма).

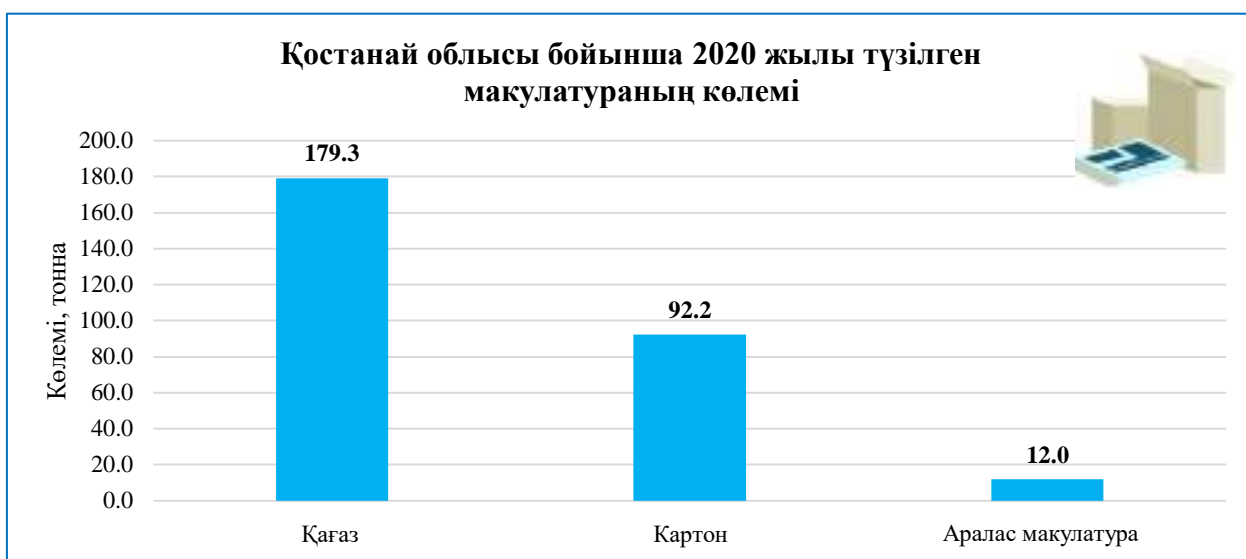

155-диаграмма

155-диаграмма Қостанай облысы бойынша 2020 жылы түзілген ірі көлемді қалдықтардың көлемін көрсетеді. Негізгі көлем жылына 4,0 тонна басқа ірі көлемді қалдықтарға, 3,1 тонна жиһазға және 1,0 тонна керамикаға тиесілі.

156-диаграмма

Қостанай облысы бойынша 2020 жылы түзілген макулатура көлемі келесідей бөлінді, негізгі көлем басқа қағаз қалдықтарына – 179,3 тонна, картонға – 92,2 тонна және аралас макулатураға – жылына 12,0 тонна (156-диаграмма) тиесілі.

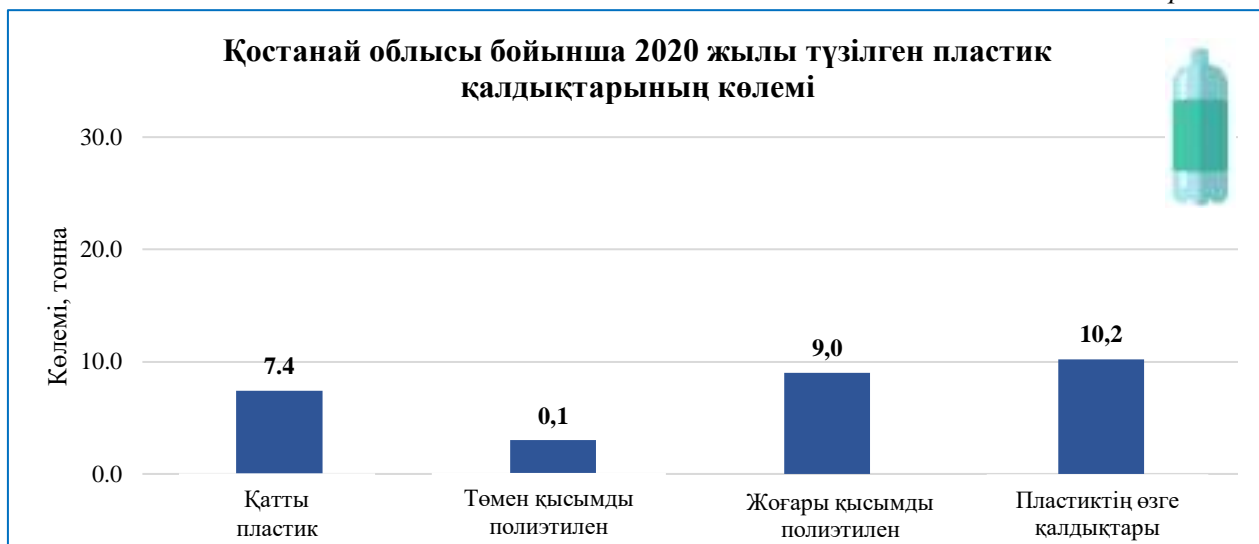

157-диаграмма

157-диаграмма Қостанай облысы бойынша 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының көлемін көрсетеді. Негізгі көлем басқа құрылыс қалдықтарына тиесілі – 10 911,6 тонна, әрі қарай аралас құрылыс қалдықтары – 633,2 тонна, құрылыстың ағаш қалдықтары – 371,5 тонна, темірбетон бұйымдарының сынығы – 120,7 тонна, бетон бұйымдарының сынығы – 23,8 тонна және кірпіштің сынығы – жылына 7,9 тонна.

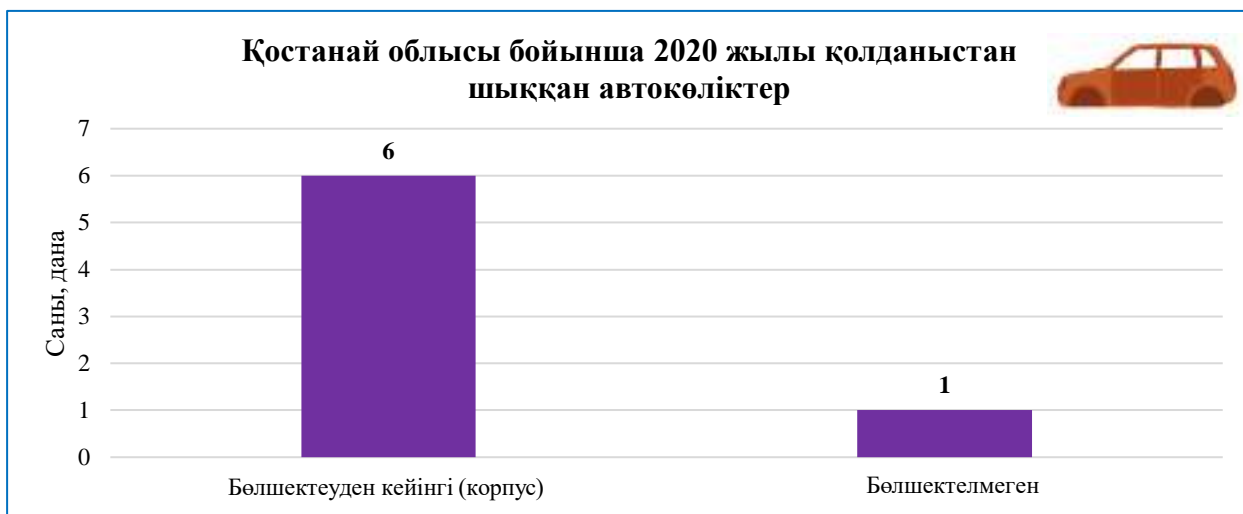
158-диаграмма

Қостанай облысы бойынша 2020 жылы түзілген пластик қалдықтарының көлемі келесідей болып бөлінді – ең аз көлемді төмен қысымды полиэтилен (0,1 тонна), ең көп – пластиктің басқа да қалдықтары (10,2 тонна) алады (158-диаграмма).

159-диаграмма

159-диаграмма Қостанай облысы бойынша 2020 жылы пайдаланудан шыққан автокөліктен түзілген қалдықтардың көрінісін көрсетеді. Қалдықтардың көп бөлігі бөлшектеуден кейінгі – 6 дана және бөлшектелмеген – 1 дана түзіледі.

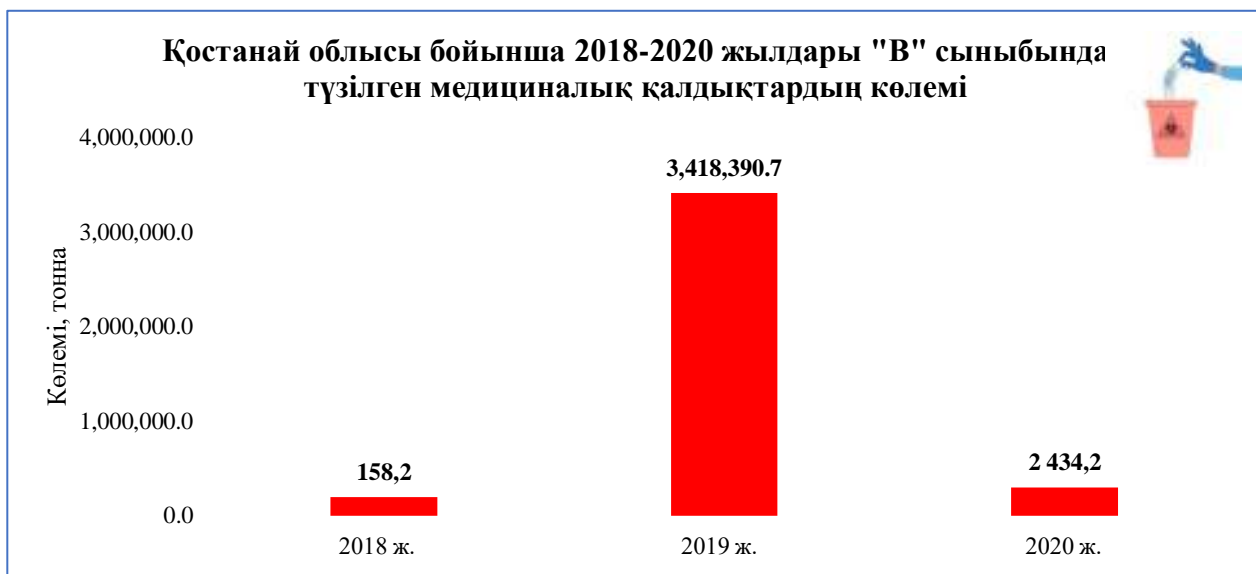
160-диаграмма

Қостанай облысы бойынша 2018 жылдан бастап 2019 жылға дейін түзілген «Б» сыныбындағы медициналық қалдықтардың көлемі шамамен 400 есеге өсті. 2020 жылы көлемдер 270 есеге күрт төмендеді (160-диаграмма).

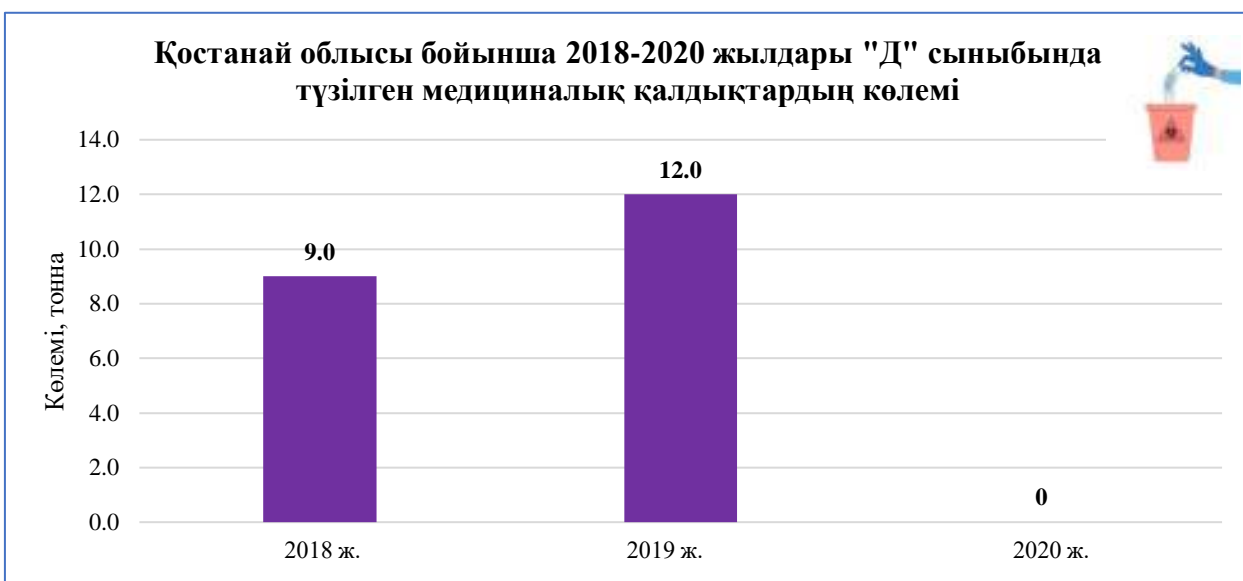

161-диаграмма

161-диаграммада «В» сыныбындағы медициналық қалдықтар көлемінің күрт өсуі көрсетілген. Сонымен, 2018-2019 жылдары көлемдер 20 мыңнан астам есеге өсті. 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда көлемдер 1000 еседен астамға күрт төмендеді.

162-диаграмма

Қостанай облысы бойынша 2018 жылдан бастап 2019 жылға дейін «Д» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі 1,3 есеге өсті, 2020 жылы қалдықтар түзілмеген (162-диаграмма).

15-картада Қостанай облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны бойынша ақпарат ұсынылған.

57-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға
арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Шандыколь» ЖШС	Қостанай облысы, Жетіқара ауданы, Милютин а.о., Милютин а.
«Агро-Торо» ЖШС	Қостанай облысы, Қарабалық ауданы, Станционный а.о., Станционный а.
«Приреченское» ЖШС	Қостанай облысы Денисов ауданы, Приречен а.о., Приреченка а.
«Ольшанское» ЖШС	Қостанай облысы, Денисов ауданы, Тельман а.о., Әлшан а.
«Колос - Фирма» ЖШС	Қостанай облысы Денисов ауданы, Свердлов а., Свердлов а.

57-кестедегі есептілік деректерді талдай отырып, үш жыл ішінде құрылыс қалдықтарының түзілу көлемінің шамалы өсуін көруге болады. Осыған байланысты 2018 жылмен салыстырғанда 2020 жылы 1,5 есе өскен «құрылыс қалдықтары» позициясына көбірек көңіл бөлу қажет.

58-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Қазақстан Алюминийі» АҚ Краснооктябрь боксит кен басқармасы (КБКБ) филиалы	Қостанай облысы, Қамысты ауданы
«Қазақстан Алюминийі» АҚ Торғай боксит кен басқармасы (ТБКБ) филиалы	Қостанай облысы, Арқалық қ.
«Бек+» ЖШС	Қостанай облысы, Федоров ауданы, Қоржынкөл а. о., Лесное а.
«Садчиковское» ЖШС	Қостанай облысы, Қостанай ауданы, Садчиков а. о., Садчиковка а.
«Жас-Канат 2006» ЖШС	Қостанай облысы, Рудный қ.

59-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	Қостанай облысы, Рудный қ.
«Шаруа» ЖШС	Қостанай облысы, Наурызым ауданы, Дәмді а.о.
«Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	Қостанай облысы, Рудный қ.

БАҚ «ЭКН - 2» -Троицкая ГРЭС
филиалы

Қостанай облысы, Қарабалық ауданы

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ

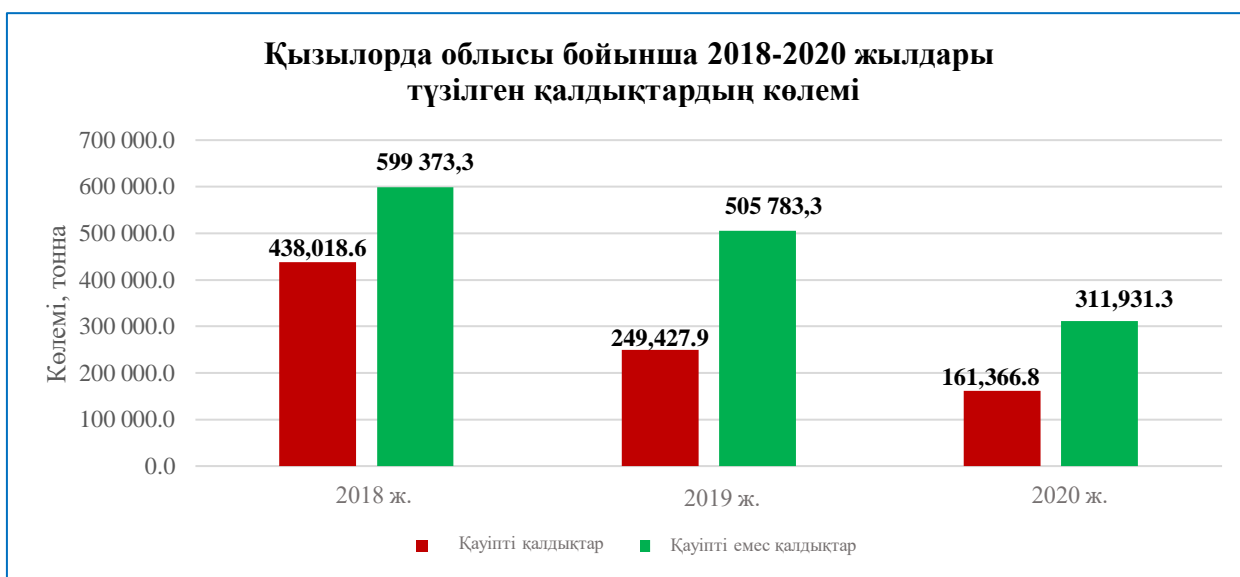
60-кесте

Қызылорда облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	64 395,3	870 255,3	76 478,9
Түзілгені	438 018,6	249 427,9	161 366,8
Басқа тұлғалардан түскені	37 535,9	33 056,4	33 502,2
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	23 421,6	114 067,9	54 719,5
Залалсыздандырылғаны	12 786,8	2 584,6	7 090,9
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	30 223,9	55 202,6	19 179,4
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	310 762,6	95 927,3	109 003,1
Жыл соңында болғаны	205 765,6	942 744,4	107 625,3
Барлығы	1 122 910,30	2 363 266,40	568 966,10

2020 жылы қауіпті қалдықтардың қозғалысы бойынша көрсеткіштердің - 2020 жылы 2018 жылмен салыстырғанда 2 есеге, 2019 жылмен салыстырғанда 8,7 есеге айтарлықтай қысқаруы байқалады (60-кесте).

163-диаграмма

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

2018-2019 жылдармен салыстырғанда 2020 жылы Қызылорда облысы бойынша түзілген қалдықтар көлемінің азаюы байқалады, 2018-2020 жылдар кезеңінде қауіпті және қауіпті емес қалдықтар көлемі шамамен екі есеге азайды (163-диаграмма).

164-диаграмма

164-диаграммада Қызылорда облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «яңтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі көрсетілген. 2018 жылмен салыстырғанда көлемі айтарлықтай төмендеді. 2018 жылы көрсеткіштер – 59 358,5 тоннаны, 2020 жылы – 44 442,1 тоннаны құрады.

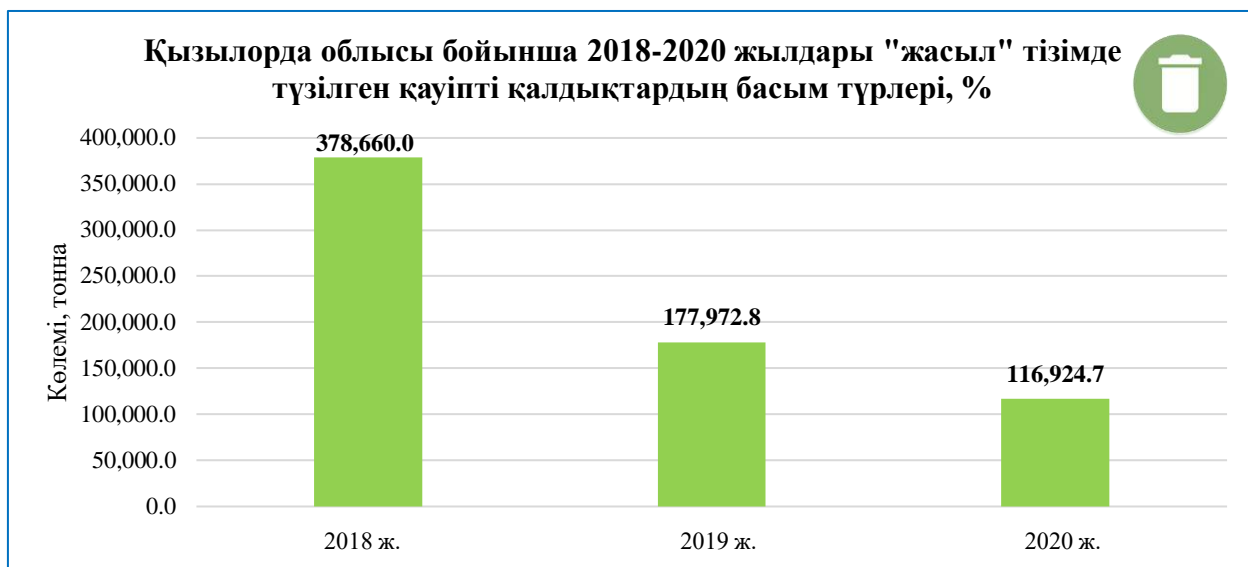
165-диаграмма

2020 жылға арналған «яңтарлы» тізімдегі қалдықтардың басым түрлеріне Қызылорда облысының аумағында бұрғылау шламы – 36%, мұнай шламы – 16% және мұнай, мазут, химикаттар сіңірілген топырақ – 4% ғана жатады (165-диаграмма).

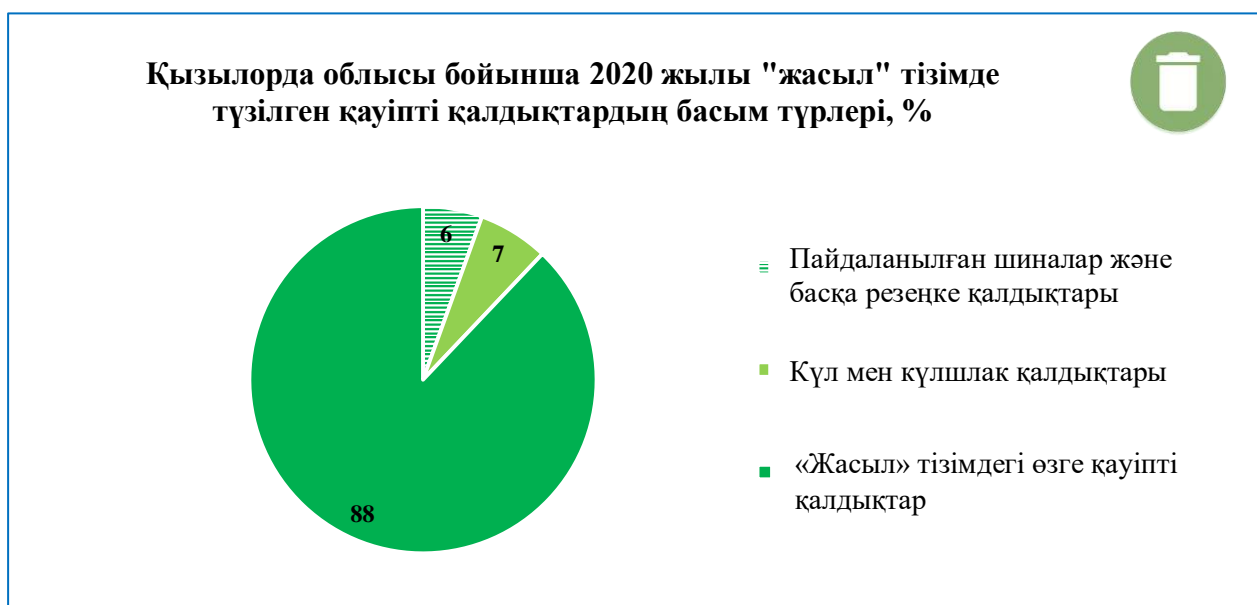

166-диаграмма

Сондай-ақ Қызылорда облысы бойынша 2018-2020 жылдары «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтар көлемінің төмендеуі байқалады, 2018 жылмен салыстырғанда «жасыл» тізімдегі қалдықтар көлемі 2020 жылы 3,2 есеге азайды, 2019 жылмен салыстырғанда 1,5 есеге азайды (166-диаграмма).

167-диаграмма

167-диаграммадан Ақмола облысының аумағында 2020 жылғы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне тиісінше 6 және 7%-ды құраған пайдаланылған шиналар, күл мен күлшлак қалдықтары жататыны көрінеді.

61-кесте

2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	675,8	1 194,9	724,2
Макулатура	580,3	4 531,7	1 206,3
Пластик қалдықтары	28,7	53,7	18,7
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	11,5	9,7	6,4
Ірі көлемді қалдықтар	7,2	1 873,3	3,4
Құрылыс қалдықтары	120 607,6	88 660,0	187 117,0
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	10	1	0
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	477 462,2	409 460,1	122 855,3
Барлығы	599 383,3	505 784,40	311 931,3

61-кесте Қызылорда облысы бойынша 2018-2020 жылдары барлық түзілген қалдықтардың жалпы көлемі айтарлықтай төмендегенін көрсетеді.

168-диаграмма

168-диаграммаға сәйкес көлемнің үлесі жылына қағаз және картон қаптамаларға тиесілі, одан әрі пластик және пластмасса қаптауыштар – 100,8 тонна, өзге де қаптауыштар материалдар – 26,9 тонна, шыны ыдыс – 7,1 тонна, ағаш қаптауыштар – 4,5 және металл қаптауыштар – 1,6 тонна.

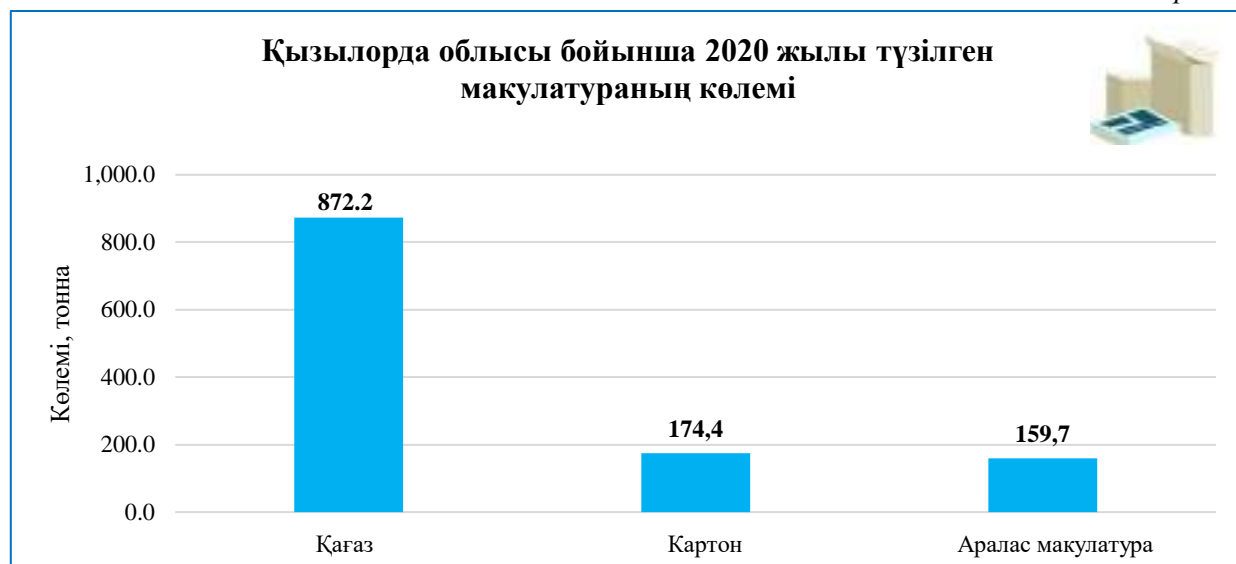

169-диаграмма

Қызылорда облысы бойынша 2020 жылы түзілген электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының көлемі бойынша диаграмма қалдықтардың негізгі көлемі 3,0 тонна шағын көлемді тұрмыстық техника болғанын көрсетеді, көлемі 0,2 тонна болатын электрлі және электрондық жабдықтар айтарлықтай төмен деңгейде қалып отыр (169-диаграмма).

170-диаграмма

170-диаграмма Қызылорда облысы бойынша 2020 жылы түзілген макулатура көлемін көрсетеді. Қалдықтардың негізгі үлесі жылына қағаз қалдықтарына тиесілі – 872,2 тонна, одан әрі картон – 174,4 тонна және аралас макулатура – 159,7 тонна.

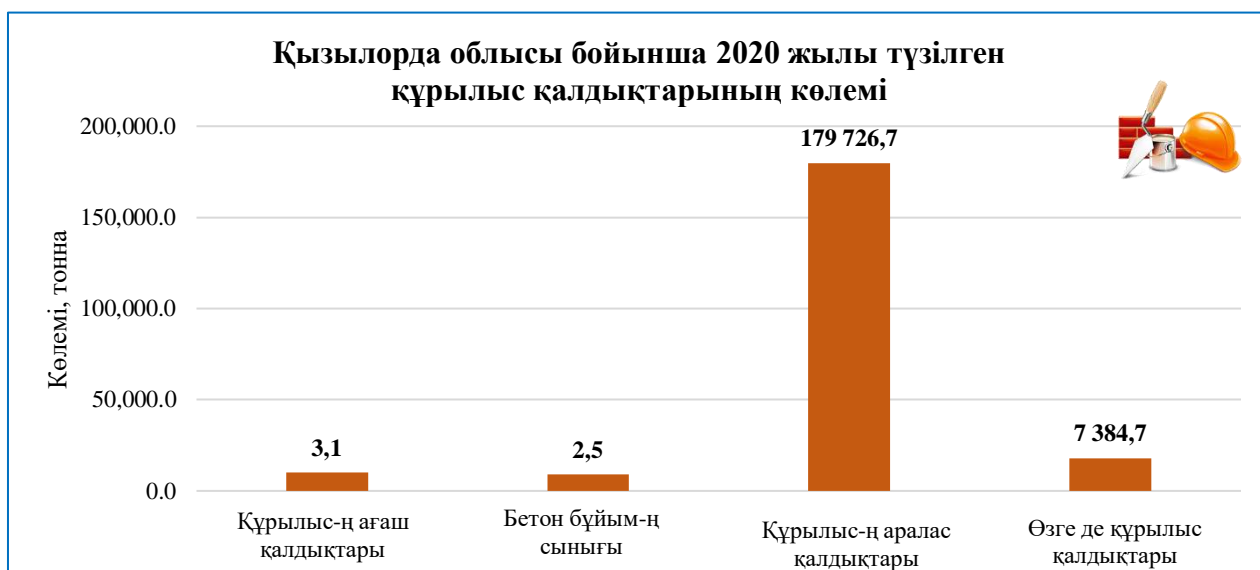

171-диаграмма

171-диаграммаға сәйкес қалдықтардың негізгі үлесі жылына жиһаз қалдықтарына тиесілі – 2,9 тонна, одан әрі керамика – 0,4 тонна және басқа да ірі көлемді қалдықтар – 0,1 тонна.

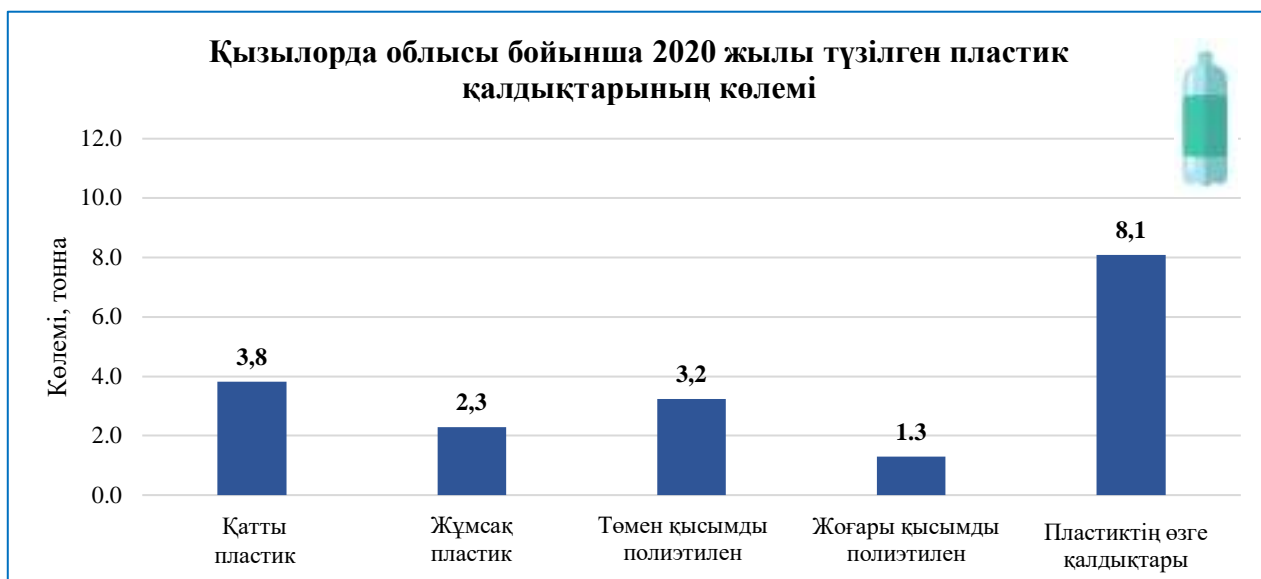
172-диаграмма

172-диаграмма Қызылорда облысы бойынша 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының көлемін көрсетеді. Қалдықтардың негізгі үлесі аралас құрылыс қалдықтарына тиесілі, одан әрі өзге де құрылыс қалдықтары – 7 384, 7 тонна, құрылыстың ағаш қалдықтары – 3,1 тонна және бетон бұйымдары – жылына 2,5 тонна.

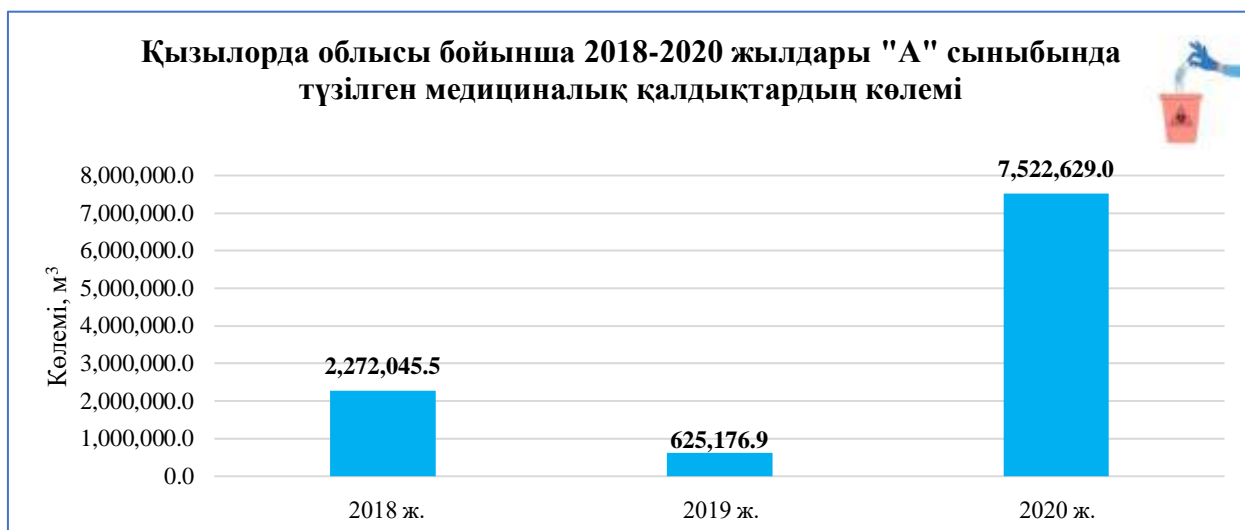

173-диаграмма

173-диаграмма Қызылорда облысы бойынша 2020 жылы түзілген пластик қалдықтарының көлемін көрсетеді. Қалдықтардың негізгі үлесі пластиктің өзге де қалдықтарына – 8,1 тонна, қатты пластик – 3,8 тонна, төмен қысымды полиэтилен – 3,2 тонна, жұмсақ пластик – 2,3 тонна және жоғары қысымды полиэтилен – жылына 1,3 тонна тиесілі.

174-диаграмма

Қызылорда облысы бойынша «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша диаграмма қалдықтар көлемінің өсуін көрсетеді. 2020 жылы көлемдер 2018-2019 жылдармен салыстырғанда тиісінше 3,3 және 12 есеге өсті (174-диаграмма).

175-диаграмма

Қызылорда облысы бойынша «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша диаграммада өзгерістер динамикасы көрсетілген. 2018 жылы түзілген медициналық қалдықтардың көлемі 2020 жылмен салыстырғанда 3,6 есеге азайды, ал 2019 жылмен салыстырғанда көлемі 22 есеге азайды. (175-диаграмма).

176-диаграмма

Қызылорда облысы бойынша «В» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша диаграмма көлемдердің біртіндеп өсуін көрсетеді. 2018 жылдан бастап 2020 жылға дейінгі кезеңде көлемдер 1,5 есеге ұлғайды (176-диаграмма).

165-картада Қызылорда облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны бойынша ақпарат ұсынылған.

62-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға
арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Арал қаласы әкімінің аппараты» КММ	Қызылорда облысы, Арал ауданы, Арал қ.
«Жосалы кенті әкімінің аппараты» КММ	Қызылорда облысы, Қармақшы ауданы, Жосалы а.о. Жосалы а.
«Қыркенсе ауылдық округі әкімінің аппараты» КММ	Қызылорда облысы, Жаңақорған ауданы, Қыркенсе а.о., Әбдіғаппар а.
«Жақсықылыш кенті әкімінің аппараты» КММ	Қызылорда облысы, Арал ауданы, Жақсықылыш а.о. Жақсықылыш а.
«Петроказахстан Кумколь Ресорсиз» АҚ	Қызылорда облысы, Қызылорда қ.

63-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Най-Мир» ЖШС	Қызылорда облысы, Қызылорда қ.
«Қазгермұнай» Бірлескен кәсіпорны» ЖШС	Қызылорда облысы, Сырдария ауданы
«Петроказахстан Кумколь Ресорсиз» АҚ	Қызылорда облысы, Сырдария ауданы
«Сибу-Қызылорда» инженерлік бұрғылау компаниясы» ЖШС	Қызылорда облысы, Сырдария ауданы
ҚР ЦДИАӨМ Аэроғарыш комитетінің «Инфракос» ШЖҚ РМК	Қызылорда облысы, Байқоңыр қ.

64-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Скз-и» ЖШС	Қызылорда облысы, Жаңақорған ауданы, Кейден а.о. Кейден а.
«Даулетазия-компаниясы» ЖШС	Қызылорда облысы, Сырдария ауданы
«Қызылордатранссервисстрой» ЖШС	Қызылорда облысы, Жалағаш ауданы
«Ақорда Капитал» ЖШС	Қызылорда облысы, Қызылорда қ.
«Байкен-У» ЖШС	Қызылорда облысы, Жаңақорған ауданы, Байкенже а.о., Байкенже а.

МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ

65-кесте

Маңғыстау облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы (т)

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	225 007,0	218 612,3	315 966,7
Түзілгені	320 891,0	368 027,2	405 763,8
Басқа тұлғалардан түскені	666 448,7	699 707,7	750 181,6
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	569 008,9	633 402,8	828 171,3
Залалсыздандырылғаны	110 936,2	105 389,1	137 109,5
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	88 238,2	55 304,5	20 432,6
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	427 397,5	449 100,9	415 545,5
Жыл соңында болғаны	215 940,3	203 843,5	228 195,3
Барлығы	2 623 867,80	2 733 388,00	3 101 366,30

Маңғыстау облысы бойынша қауіпті қалдықтардың қозғалысы операциялардың барлық түрлері бойынша 3 жыл ішінде көлемдердің өсуін көрсетеді (65-кесте).

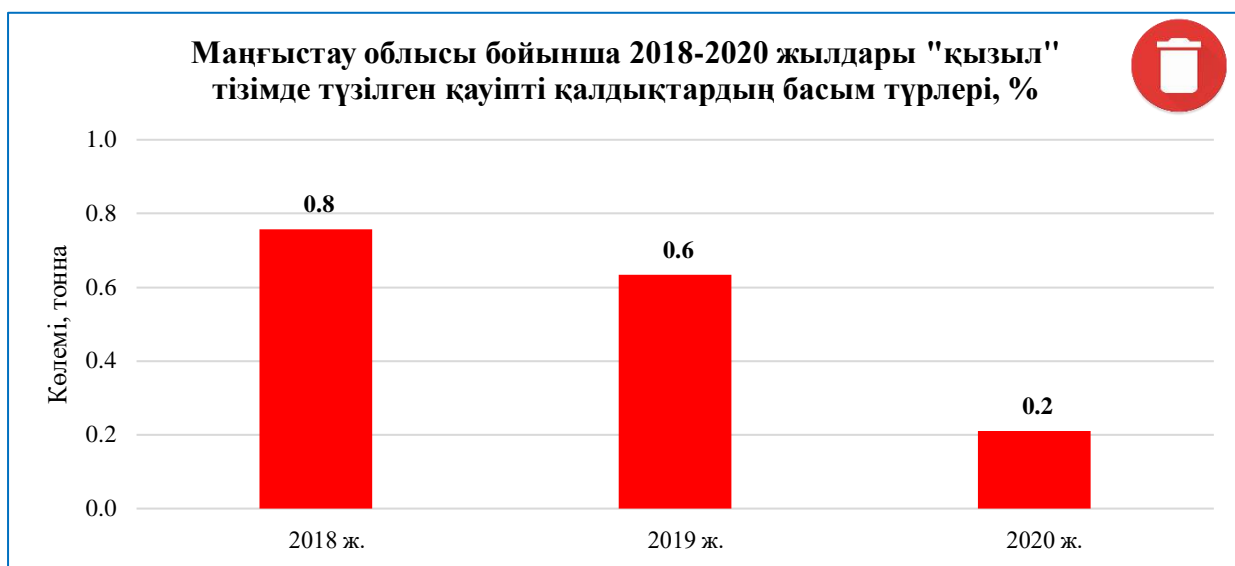
177-диаграмма

Маңғыстау облысы бойынша түзілген қалдықтар көлемінің салыстырмалы талдауы қауіпті және қауіпті емес қалдықтар бойынша өзгерістер динамикасын көрсетеді. 2018 жылдан бастап 2020 жылға дейін түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі орта есеппен 1,2 есеге ұлғайды. Қауіпті емес қалдықтардың көлемі осы кезеңде 8,6 есеге төмендеді (177-диаграмма).

178-диаграмма

Маңғыстау облысы бойынша «қызыл» тізімде түзілген қалдықтар көлемінің салыстырмалы талдауы өзгерістердің оң динамикасын көрсетеді. 2018 жылдан бастап 2020 жылға дейін қалдықтар көлемі 4 есеге төмендеді (178-диаграмма).

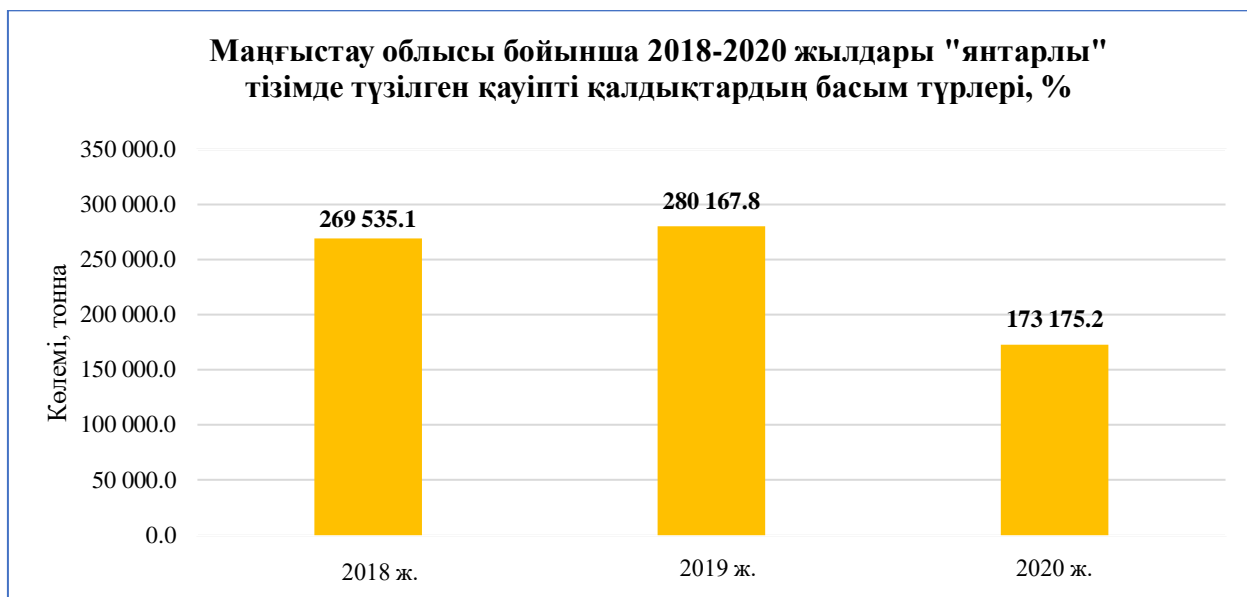
179-диаграмма

179-диаграммада Маңғыстау облысы бойынша 2020 жылғы «қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері көрсетілген. Қалдықтардың негізгі үлесі «қызыл» деңгейдегі өзге де қауіпті қалдықтарға 89%, қалғаны асбест қалдықтарына және 11% ұқсас сипаттамалары бар кез келген қалдықтарға тиесілі.

180-диаграмма

Маңғыстау облысының аумағында 2020 жылы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтар көлемінің динамикалық өсімі болды. 2018 жылмен салыстырғанда көлем 4,5 есеге, 2019 жылмен салыстырғанда 2,6 есеге өсті (180-диаграмма).

181-диаграмма

«Яңтарлы» тізімнің 181-диаграммасына сәйкес Маңғыстау облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтар бойынша барлық қалдықтардың жартысынан көбін пайдаланылған бұрғылау шламы алады – 54%, мұнай шламдарының үлесі түзілудің жалпы көлемінің 11%-ын құрады.

182-диаграмма

182-диаграмма «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтар көлемінің біртіндеп өсу динамикасы. 2018 жылы көрсеткіштер 51 355,2 тоннаны құрады, 2020 жылы бұл көрсеткіштер айтарлықтай артып, 232 588,3 тоннаға жетті.

183-диаграмма

183-диаграммадан Маңғыстау облысының аумағында 2020 жылғы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне 99,6% өзге де қауіпті қалдықтар, пайдаланылған шиналар, күл және күл-кож қалдықтары жатады, олар тиісінше 0,3 және 0,1%-ды құрады.

66-кесте

2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	267,4	12 613,2	370,4
Макулатура	248,6	520,0	86,4
Пластик қалдықтары	139,5	77,2	81,4
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	12,4	15,5	9,6
Ірі көлемді қалдықтар	2,8	4,3	1,3
Құрылыс қалдықтары	7 025,3	13 184,0	2 372,1
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	8	3	0
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	8717,355	53 695,092	2 653,538
Барлығы	16 421,355	80 112,29	5 574,738

Маңғыстау облысы бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемін салыстырмалы талдау айтарлықтай төмендегенін көрсетеді. Өзгерістерді «қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері» бойынша байқауға болады, олардың көлемі 2018 жылдан бастап орта есеппен 6,3 есеге төмендеді (66-кесте).

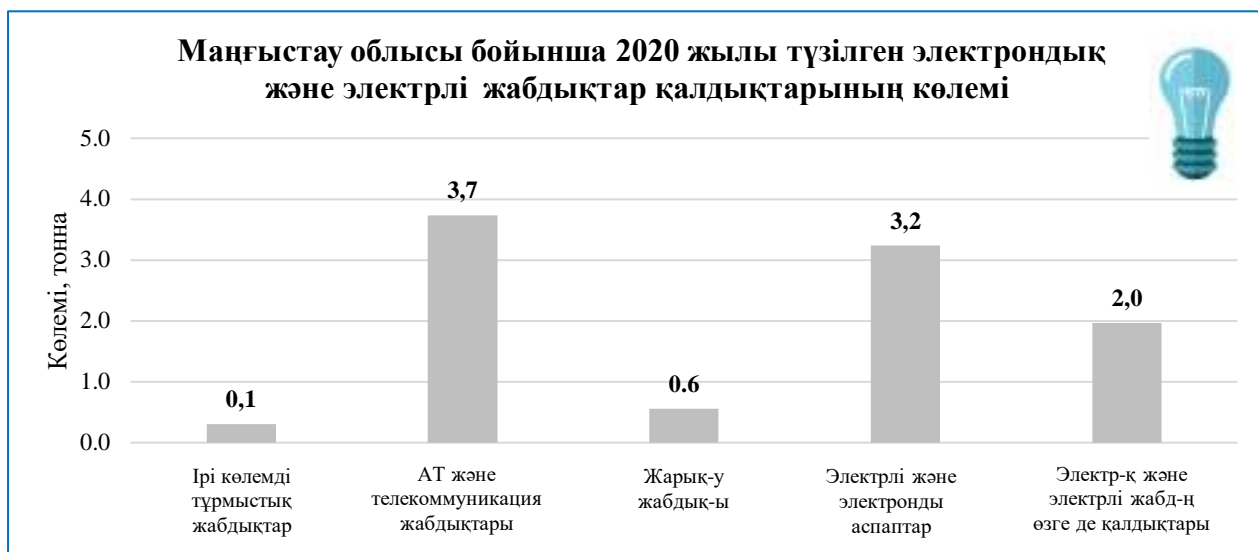
184-диаграмма

Қаптауыш материалдардан түзілген қалдықтардың негізгі үлесі жылына қағаз және картон қаптауыштарға – 159,9 тонна, ағаш қаптауыштарға – 92,3 тонна, пластикалық және пластмасса қаптауыштарға – 64,9 тонна, өзге де қаптауыш материалдарына – 44,0 тонна, шыны ыдыстарға – 6,7 тонна және металл қаптауыштарға 2,7 тонна келеді (184-диаграмма).

185-диаграмма

Маңғыстау облысы бойынша 2020 жылы түзілген электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының көлемі бойынша диаграммада қалдықтардың негізгі көлемі ақпараттық технологиялар және телекоммуникация жабдықтары – 3,7 тонна, одан кейін электрлі және электрондық жабдық көлемі – 3,2 тонна екені көрсетілген. Ірі көлемді тұрмыстық және тұтыну жабдықтарының көлемі айтарлықтай төмен деңгейде қалып отыр – 0,1 және 0,6 тонна (185-диаграмма).

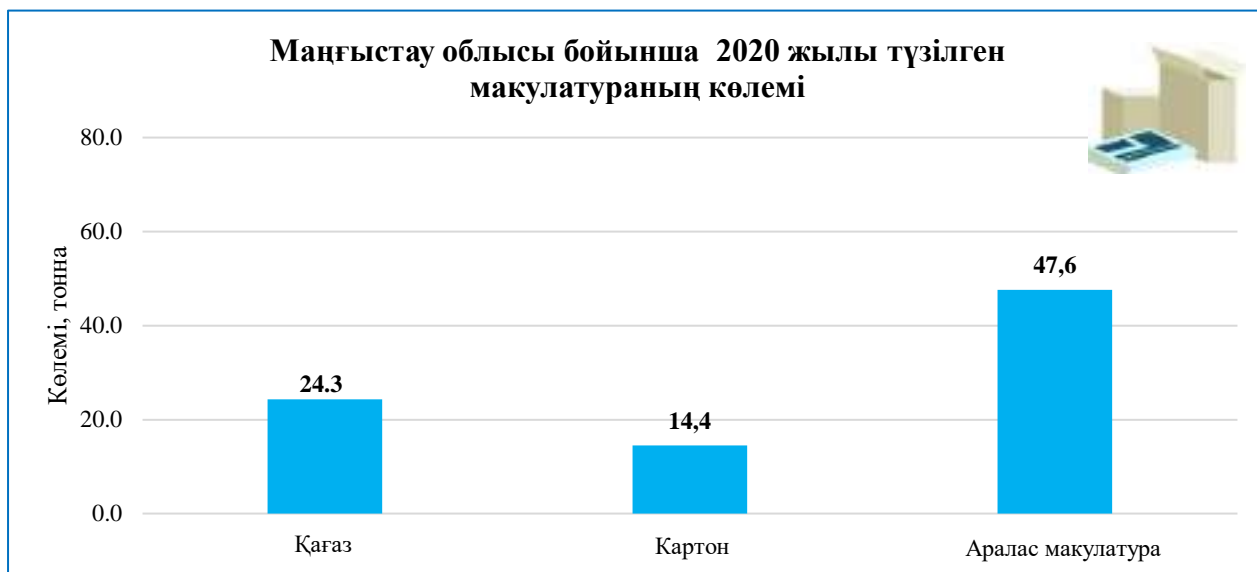
186-диаграмма

186-диаграммада Маңғыстау облысы бойынша 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының көлемі көрсетілген. Құрылыстың негізгі үлесі жылына басқа құрылыс қалдықтарына тиесілі – 802,6 тонна, одан әрі аралас құрылыс қалдықтары – 545,9 тонна, бетон бұйымдарының сынығы – 4 003 тонна, құрылыстың ағаш қалдықтары – 347,3 тонна, темірбетон бұйымдарының сынығы – 138,0 тонна, кірпіш сынығы – 138,0 тонна.

187-диаграмма

187-диаграмма Маңғыстау облысы бойынша 2020 жылы түзілген макулатура көлемін көрсетеді. Негізгі үлес аралас макулатура қалдықтарына тиесілі – 47,6 тонна, одан әрі қағаз қалдықтары – 24,3 тонна және картон қалдықтары – 14,4 тонна.

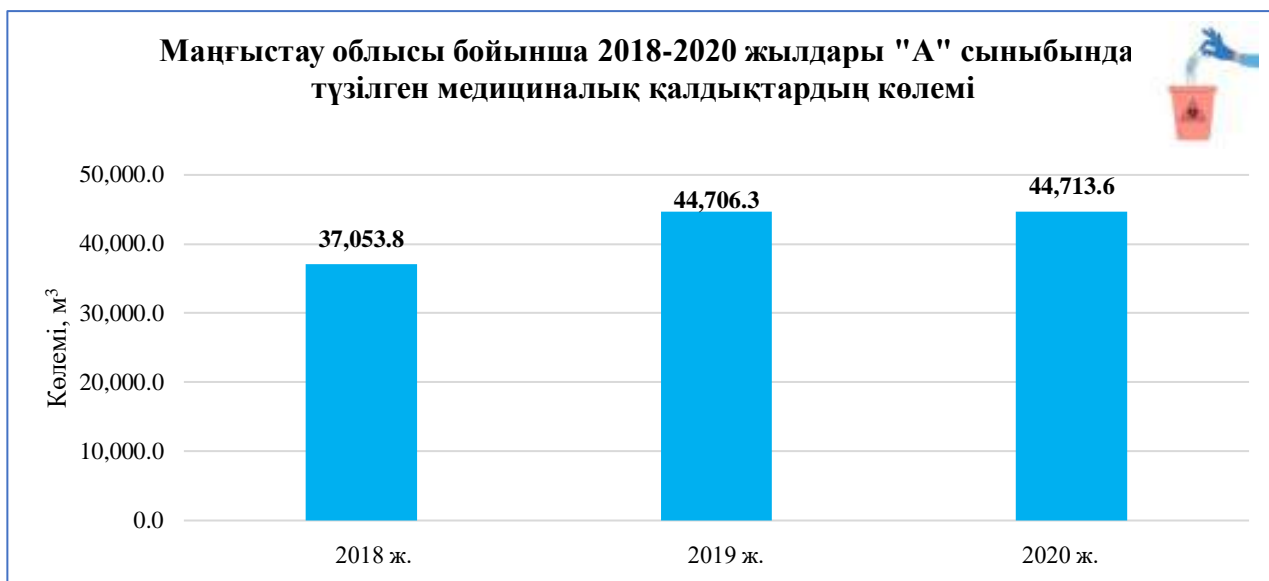
188-диаграмма

2020 жылы түзілген пластиктің көлемі Маңғыстау облысы бойынша қатты пластиктің – 1,8 тонна, жұмсақ пластиктің – 18,0 тонна және пластиктің өзге де қалдықтарының – 61,6 тонна ең аз мөлшерін алатындай етіп бөлінді.

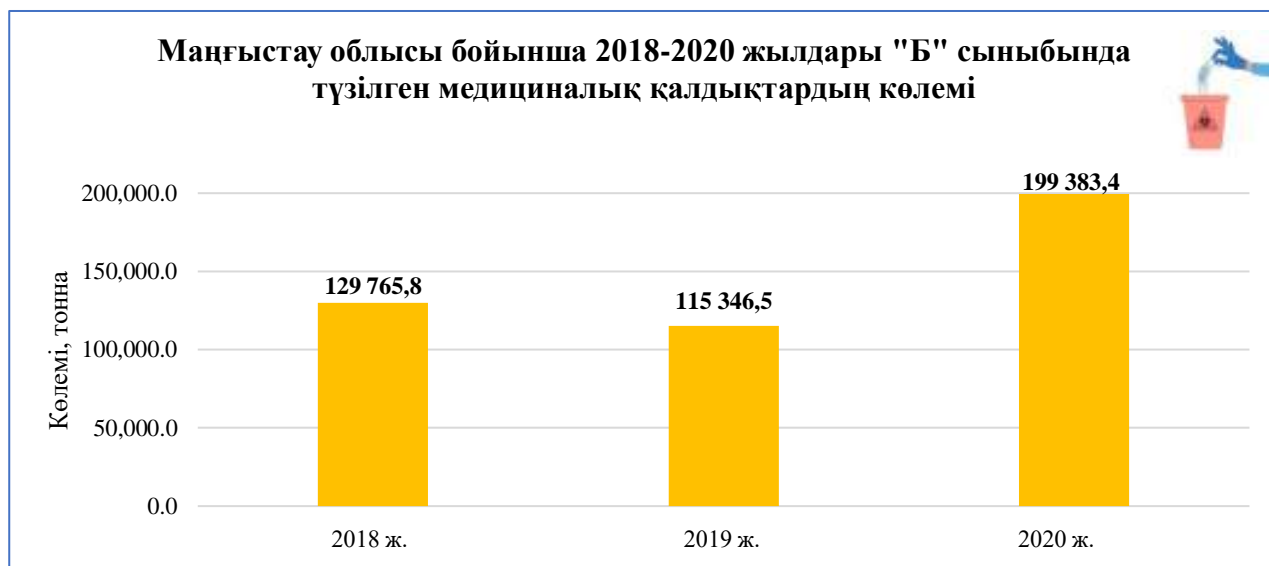

189-диаграмма

Ақпаратты талдау Маңғыстау облысы бойынша 2018-2020 жылдары «А» сыныпты медициналық қалдықтар қалдықтарының түзілуінің өсуін көрсетеді. Егер 2018 жылы көлем – 37 053,8 м³ болса, 2020 жылы – 44 713,6 м³.

190-диаграмма

190-диаграммаға сәйкес Маңғыстау облысының аумағында «А» сыныбындағы медициналық қалдықтар көлемінің ұлғаюы байқалады. 2018 жылы түзілген қалдықтардың көлемі 37 053,8 тоннаны құрады, 2019 жылы көрсеткіштер 44 706,3 тоннаға дейін ұлғайды, 2020 жылы көлем 44 713,6 тоннаны құрады. 2018 жылдан бастап 2020 жылға дейін түзілген қалдықтардың көлемі 1,5 есеге ұлғайды.

191-диаграмма

Маңғыстау облысының аумағында «В» сыныбындағы медициналық қалдықтар көлемінің төмендегені байқалады. 2019-2020 жылдары түзілген қалдықтардың көлемі 2018 жылмен салыстырғанда 7 есе азайды (191-диаграмма).

17-картада Маңғыстау облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны туралы ақпарат берілген.

67-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
Маңғыстау облысының Энергетика және ТКШ басқармасы «Көктем» ШЖҚ МКК	Маңғыстау облысы, Мұнайлы ауданы, Баянды а.о., Баянды а.
Маңғыстау облысының Энергетика және ТКШ басқармасы «Көктем» ШЖҚ МКК	Маңғыстау облысы, Мұнайлы ауданы, Баянды а.о., Баянды а.

68-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
Мұнайлы ауданы әкімдігінің «Маңғыстау Жылу» МКК	Маңғыстау облысы, Мұнайлы ауданы, Маңғыстау а.о., Маңғыстау а.
«Oil Services Company» ЖШС	Маңғыстау облысы, Қарақия ауданы, Жетібай к.ә., Жетібай к.
«Инженерлік бұрғылау компаниясы Си Бу» ЖШС	Маңғыстау облысы, Қарақия ауданы, Жетібай к.ә., Жетібай
«Oil Services Company» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	Маңғыстау облысы Маңғыстау ауданы
«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ	Қаламқас кен орны

69-кесте

**2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар**

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Өзенмұнайгаз» АҚ	Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қ.
«Қаражанбасмұнай» АҚ	Қаражанбас кен орны
«Кен-Сары» ЖШС	Маңғыстау облысы, Маңғыстау ауданы
«Meerbusch» ЖШС	Маңғыстау облысы, Маңғыстау ауданы Бейнеу ауданы
«Қазмұнайтеніз» теңіз мұнай компаниясы жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің Ақтау қаласындағы филиалы	Маңғыстау облысы, Ақтау қ.

ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ

70-кесте

**Павлодар облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)**

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	548 982 209,6	585 588 988,9	608 401 862,2
Түзілгені	40 830 163,5	32 724 228,8	29 102 791,6
Басқа тұлғалардан түскені	2 146 707,0	231 125,0	8 657 826,5
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	5 444 415,6	8 197 418,0	4 734 748,9
Залалсыздандырылғаны	83 701,0	25 768,9	0,0
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	31 090 105,1	18 980 848,2	21 148 333,7
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	884 251,2	1 776 020,6	8 664 920,9
Жыл соңында болғаны	585 589 780,7	608 570 903,9	632 762 810,5
Барлығы	1 215 051 333,70	1 256 095 302,30	1 313 473 294,30

Павлодар облысы бойынша қауіпті қалдықтардың қозғалысы бойынша 70-кесте 2020 жылы залалсыздандырылған қалдықтар көлемінің 0-ге дейін төмендегенін көрсетеді, дегенмен 2018 жылы бұл көрсеткіш 83 701,0 тоннаны, ал 2019 жылы – 25 768,9 тоннаны құрады. Сондай-ақ, 2019 жылмен салыстырғанда 2020 жылға «қайта өңделді, қайта пайдаланылды, жағылды» операциясы бойынша қалдықтар көлемі мәндерінің төмендеуін байқауға болады.

192-диаграмма

Ұсынылған ақпаратты талдау Қауіп емес қалдықтар бойынша көлемдердің өсуін және қауіпті қалдықтардың түзілуі бойынша төмендеуді көрсетеді. Егер 2018 жылы қауіпті қалдықтардың көлемі – 40 830 163,5 тоннаны құраса, 2020 жылы бұл көрсеткіштер – 29 102 791,6 тоннаға дейін төмендеді. Қауіпті емес қалдықтар бойынша жағдай 2018 жылы қалдықтардың көлемі – 79 294 683,7 тоннаны құрағанын, 2020 жылы көрсеткіштер – 115 287 951,8 тоннаға дейін ұлғайғанын көрсетеді (192-диаграмма).

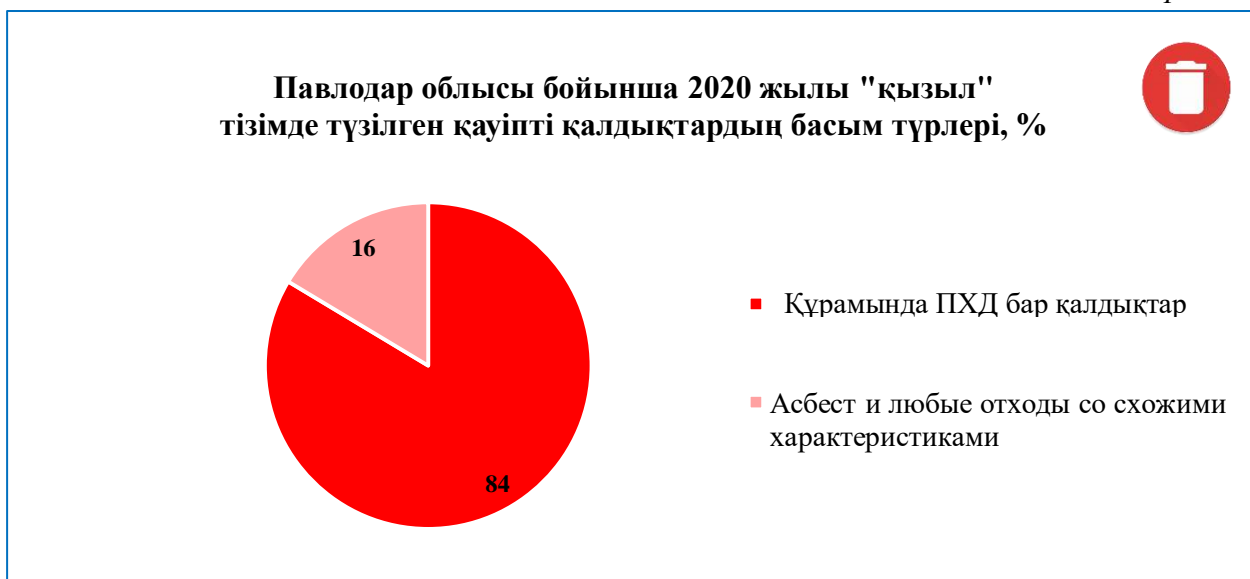
193-диаграмма

193-диаграмма Павлодар облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемін көрсетеді. Талдау қалдықтар көлемінің айтарлықтай төмендегенін көрсетеді. Осылайша, 2018 жылы көлем 137,2 тоннаны құрады, 2020 жылы бұл көрсеткіштер 77,4 тоннаға дейін төмендеді.

194-диаграмма

194-диаграмма Павлодар облысы бойынша 2020 жылғы «қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлерінің көлемін көрсетеді. Түзілімнің негізгі үлесі құрамында ПХД бар қалдықтарға 84% және асбестке және 16% ұқсас сипаттамалары бар кез келген қалдықтарға келеді.

195-диаграмма

195-диаграммада Павлодар облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «яңтарлы» тізімінде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі көрсетілген. Талдау қалдықтар көлемінің айтарлықтай төмендегенін көрсетеді. Осылайша, 2018 жылы көлем 1 713 850,5 тоннаны құрады, 2020 жылы бұл көрсеткіштер 1 651 170,4 тоннаға дейін төмендеді.

196-диаграмма

196-диаграммаға сәйкес Павлодар облысы бойынша 2020 жылы «яңтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтарының арасында пайдаланылған майлар мен мұнай шламдарының көлемі басым.

197-диаграмма

197-диаграмма Павлодар облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемін көрсетеді. Қалдықтар көлемінің айтарлықтай төмендеуі байқалды. 2018 жылы көлем 39 116 175,8 тоннаны құрады, 2020 жылы бұл көрсеткіштер 27 451 543,8 тоннаға дейін төмендеді.

198-диаграмма

198-диаграммаға сәйкес Павлодар облысының аумағында 2020 жылға «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері күл мен күлшлак қалдықтары (40,2%) және құс саңғырығы / көң (0,2%) болып табылады.

71-кесте

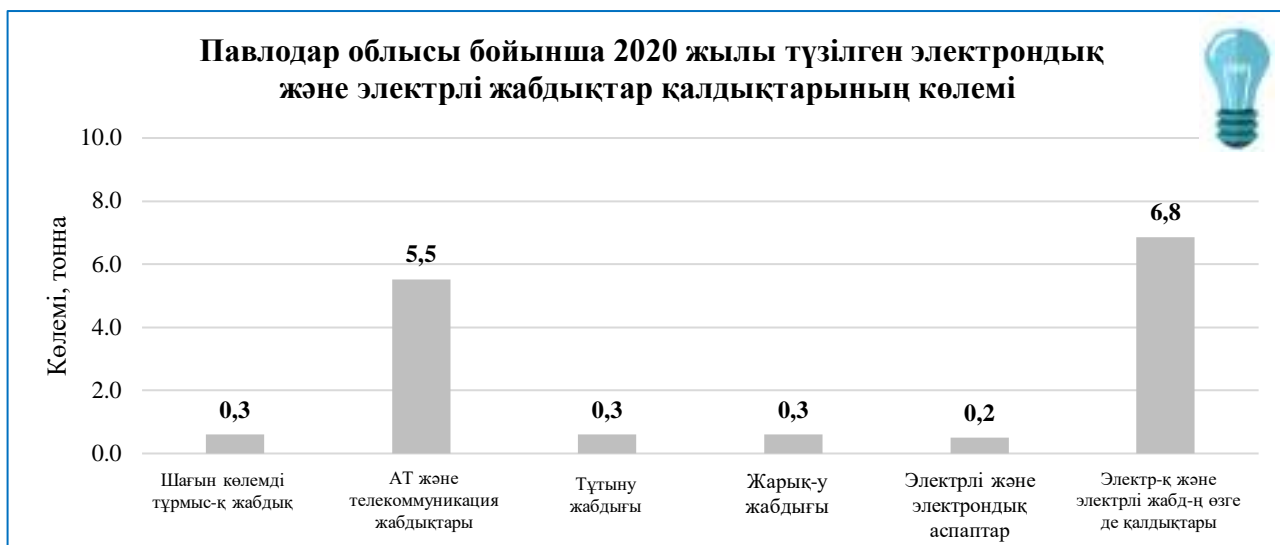
Павлодар облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	790,7	933,4	1 024,9
Макулатура	1 640,6	723,1	353,1
Пластик қалдықтары	40,1	74,8	47,2
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	6,5	8,7	13,5
Ірі көлемді қалдықтар	0,9	2,9	27,1
Құрылыс қалдықтары	7 128,3	8 531,5	14 402,0
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	6	0	0
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	79 285 076,7	101 472 134,2	115 272 084,1
Барлығы	79 294 689,8	101 482 408,6	115 287 951,90

Павлодар облысының аумағында 2018 жылмен салыстырғанда 2020 жылы құрылыс қалдықтарының түзілу көлемінің 2 есеге өсу үрдісі байқалады (71-кесте).

199-диаграмма

Павлодар облысы бойынша 2020 жылы түзілген электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының көлемі бойынша диаграмма қалдықтардың негізгі көлемі ақпараттық технологиялар және телекоммуникация жабдықтары – 5,5 тоннаны және электрондық және электрлі жабдықтың өзге де қалдықтары – 6,8 тоннаны құрағанын көрсетеді. Шағын көлемді тұрмыстық жабдықтар мен тұтыну жабдықтарының көлемі айтарлықтай төмен деңгейде 0,3 тоннадан қалып отыр. Түзілудің ең аз көлемі электрлі және электрондық аспаптар 0,2 тоннаға сәйкес келеді (199-диаграмма).

200-диаграмма

Деректерге сәйкес негізгі үлес аралас құрылыс қалдықтарына – 11 768,7 тонна, одан әрі өзге құрылыс қалдықтары – 2 156,0 тонна, бетон бұйымдарының сынығы – 393,0 тонна, құрылыстың ағаш қалдықтары – 44,2 тонна, кірпіштің сынығы – 28,5 тонна және темірбетон бұйымдарының сынығы – 11,5 тонна бөлінеді (200-диаграмма).

201-диаграмма

201-диаграмма Павлодар облысы бойынша 2020 жылы түзілген қаптауыш материалдарының көлемін көрсетеді. Түзілудің негізгі үлесі қағаз және картон қаптауыштарға – 659,4 тонна, пластик қаптауыштарға – 319,4 тонна, металл қаптауыштарға – 23,2 тонна, өзге де қаптауыш материалдарына – 13,9 тонна, шыны ыдыстарға – 7,7 тонна және ағаш қаптауыштарға – 1,3 тонна бөлінеді.

Диаграмма 202

202-диаграмма Павлодар облысы бойынша 2020 жылы түзілген макулатура көлемін көрсетеді. Негізгі үлес аралас макулатураға – 217,0 тонна, қағаз қалдықтарына – 102,9 тонна және көрсеткіші жылына 33,2 тонна картонға тиесілі.

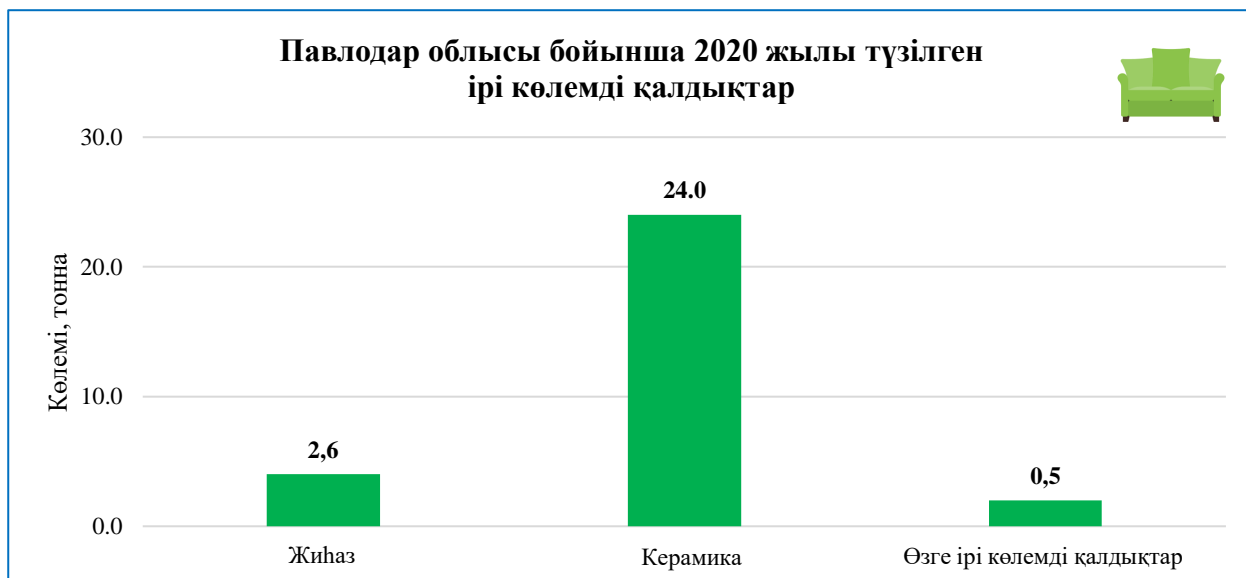

203-диаграмма

203-диаграмма Павлодар облысы бойынша 2020 жылы түзілген пластик қалдықтарының көлемін көрсетеді. Жылына негізгі үлес пластиктің өзге де қалдықтарына тиесілі – 38,8 тонна, одан әрі тізім бойынша қатты пластик – 3,8 тонна, төмен қысымды полиэтилен – 2,4, жұмсақ пластик – 1,8 тонна, жоғары қысымды полиэтилен – 0,3 тонна.

204-диаграмма

Түзілген қалдықтардың негізгі үлесі керамикалық қалдықтарға – 24,0 тонна, одан кейін жиһаз қалдықтары – 2,6 тонна және өзге де ірі көлемді қалдықтар – 0,5 тонна тиесілі (204-диаграмма).

205-диаграмма

Диаграмма медициналық қалдықтардың түзілу динамикасын көрсетеді. Егер 2018 жылы құрылған көлемдер – 211 199,9 м³ құраса, 2020 жылы бұл көрсеткіштер – 416 260,1 м³ дейін ұлғайтылды (205-диаграмма).

206-диаграмма

Диаграмма медициналық қалдықтардың түзілу динамикасын көрсетеді. Егер 2018 жылы құрылған көлемдер – 9 074,2 тоннаны құраса, 2020 жылы бұл көрсеткіштер жылына – 11 250 026,7 тоннаға дейін ұлғайтылды (206-диаграмма).

207-диаграмма

207-диаграмма Павлодар облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «В» сыныбындағы түзілген медициналық қалдықтардың көлемін көрсетеді. Диаграмма медициналық қалдықтардың пайда болу динамикасын көрсетеді. Егер 2018 жылы құрылған көлемдер – 224,8 тоннаны құраса, 2020 жылы бұл көрсеткіштер жылына – 4 440 563,5 тоннаға дейін өсті.

18-картада Павлодар облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны бойынша ақпарат ұсынылған.

72-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Қазақстаналюминий» АҚ	Павлодар облысы, Павлодар қ.
«Кастинг» ЖШС	Павлодар облысы, Павлодар қ.
«Шарбақты ауданы Галкино ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ	Павлодар облысы, Шарбақты ауданы, Галкин а. о., Галкино а.
«Кастинг» ЖШС	Павлодар облысы, Павлодар қаласы
«Шарбақты ауданы Галкино ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ	Павлодар облысы, Шарбақты ауданы, Галкин а. о., Арбигень а.

73-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Еуроазия энергетикалық корпорациясы» АҚ	Павлодар облысы, Ақсу қ.

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

«Алюминий Казахстана» АҚ филиалы «Керегетас» кенші (КІК)	Павлодар облысы Баянауыл ауданы, Майқайың к.э., Үшқұлын а.
«Пахарь» КХ ЖШС	Павлодар облысы Железин ауданы, Пятирыжск а.
«Геодезия И Картография – ПВ» ЖШС	Павлодар облысы Екібастұз ауданы, Железнодорожный а.о.
«Рубиком кәсіпорны» ЖШС	Павлодар облысы, Павлодар қ.

74-кесте

**2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар**

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
Ақсу ферроқорытпа зауыты - Қазхром Ұлтаралық Компаниясы филиалы	Павлодар облысы, Ақсу қ.
«Талдыкөл көмір» ЖШС	Павлодар облысы, Баянауыл ауданы, Бірлік а.о.
«Павлодар мұнай химия зауыты» ЖШС	Павлодар облысы, Павлодар қ.
«Павлодар-водоканал» ЖШС	Павлодар облысы, Павлодар қ.
«Каустик» АҚ	Павлодар облысы, Павлодар қ., Солтүстік өнеркәсіп ауданы

СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ

75-кесте

**Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті
қалдықтардың қозғалысы (т)**

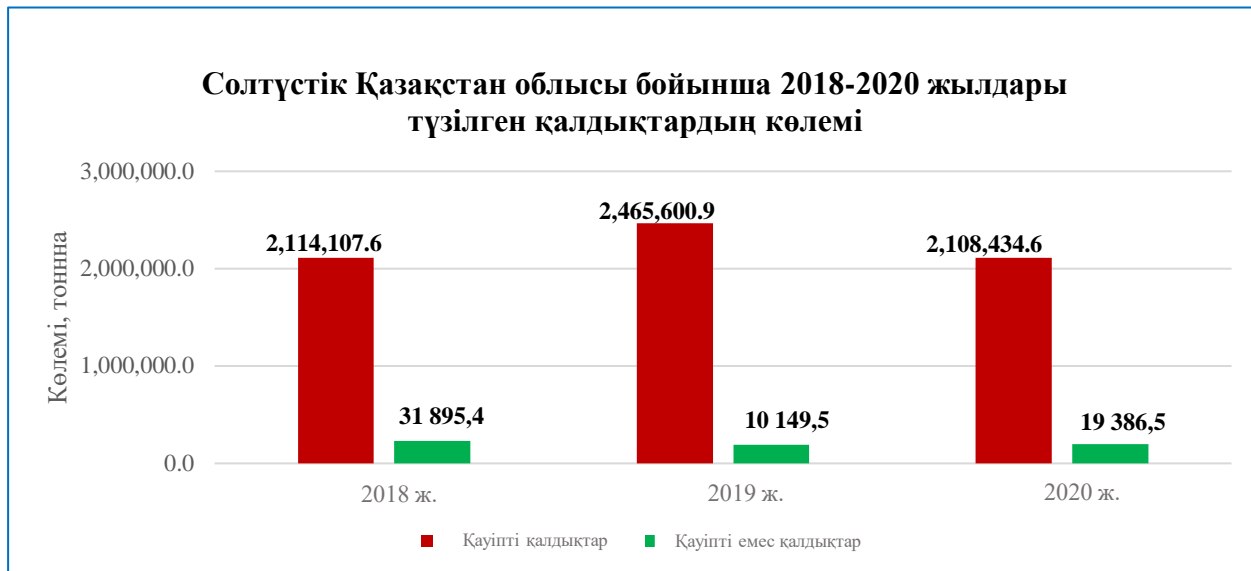
	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	35 799 916,4	36 995 570,9	38 317 913,4
Түзілгені	2 114 107,6	2 465 600,9	2 108 434,6
Басқа тұлғалардан түскені	20 848,1	9 042,0	14 813,4
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	541 196,0	751 498,8	516 874,8
Залалсыздандырылғаны	6,9	21,6	191,3
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	46 748,4	19 033,3	13 459,0
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	405 497,1	321 118,9	338 236,1
Жыл соңында болғаны	36 988 179,0	38 397 596,2	39 586 050,4
Барлығы	75 916 499,50	78 959 482,60	80 895 973,00

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

Солтүстік Қазақстан облысы бойынша қауіпті қалдықтардың қозғалысы үш жылдық кезеңде шағын өсімді көрсетіп отыр. Сонымен, 2018 жылдан бастап 2020 жылға дейін көлемдер 1,2 есеге ұлғайды (75-кесте).

208-диаграмма

207-диаграмма қауіпті және қауіпті емес қалдықтардың түзілу көлемі бойынша ақпаратты ұсынады. Егер біз 2018 және 2020 жылдарды салыстыратын болсақ, онда аз төмендеу динамикасын көруге болады. 2018 жылы қауіпті қалдықтардың көлемі – 2 114 107,6 тоннаны құрады, 2020 жылы көлемі – 2 108 434,6 тоннаға дейін төмендетілді. Қауіпті емес көлемнің салыстырмалы талдауы 2018 жылы қауіпті емес көлемнің көлемі – 31 895,4 тоннаны, 2020 жылы – 19 386,5 тоннаны құрағанын көрсетті.

209-диаграмма

209-диаграмма Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «яңтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемін көрсетеді. Салыстырмалы талдау

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

көрсеткендей, қалдықтардың көлемі 2018 жылмен салыстырғанда – 16 454,6 тоннаны, 2020 жылы – 132 949,7 тоннаны құрады. Егер 2019 жылмен салыстырғанда, көлемі 187 259,3 тоннаны құраса, қалдықтардың түзілуі бойынша жағдай жақсара бастады.

210-диаграмма

210-диаграммаға сәйкес 2020 жылға арналған «янтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне Солтүстік Қазақстан облысы бойынша шошқа садырасы (61%) және мұнай шламдары (1%) жатады (211-диаграмма).

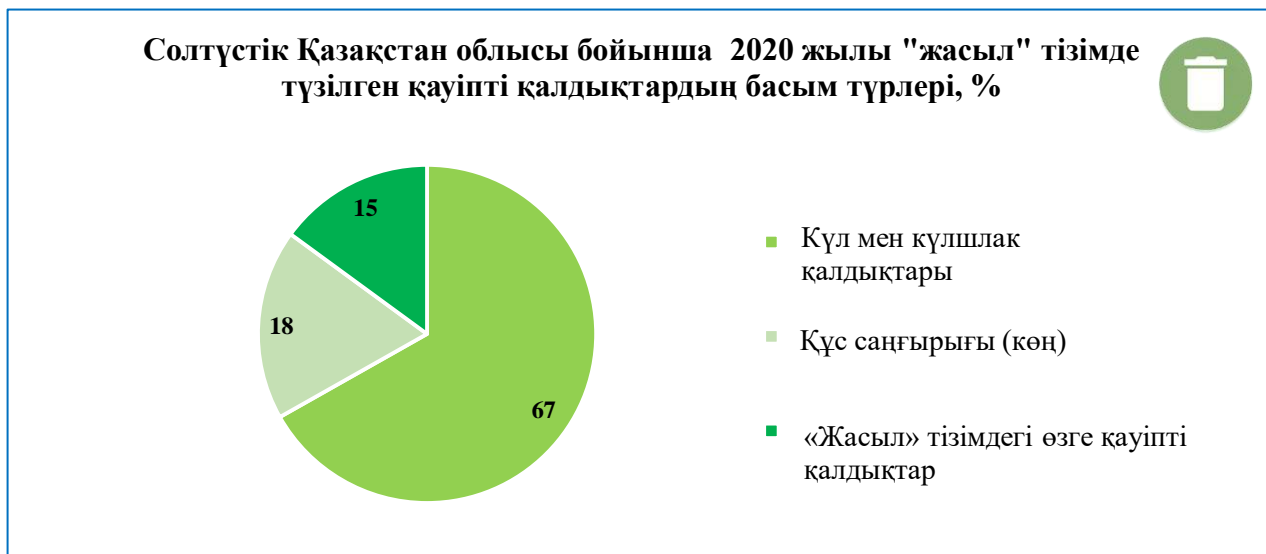
211-диаграмма

2020 жылы жасыл тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі 2018-2019 жылдармен салыстырғанда 1,2 есеге төмендеді (211-диаграмма).

212-диаграмма

212-диаграммада Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2020 жылға «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері көрсетілген. Қалдықтардың негізгі үлесі «жасыл» тізімдегі басқа да қауіпті қалдықтарға 67%-ға, құс саңғырығы 18%-ға және күл мен күлшлак қалдықтары 15%-ға тиесілі.

76-кесте

Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	794,7	695,1	400,0
Макулатура	438,5	584,5	600,7
Пластик қалдықтары	123,9	145,2	9 675,1
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	5,9	18,9	7,9
Ірі көлемді қалдықтар	4,3	4,7	5,8
Құрылыс қалдықтары	2 709,6	1 915,9	1 585,9
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	8	0	1
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	27 818,6	6 785,1	7 111,3
Барлығы	31 903,5	10 149,4	19 387,7

76-кестедегі есептілік деректерді талдай отырып, үш жылдағы көлемдердің айтарлықтай өсуін көруге болады. 2020 жылы 2018-2019 жылдармен салыстырғанда 60 еседен артық өскен «пластик қалдықтары» позициясына көбірек көңіл бөлу қажет.

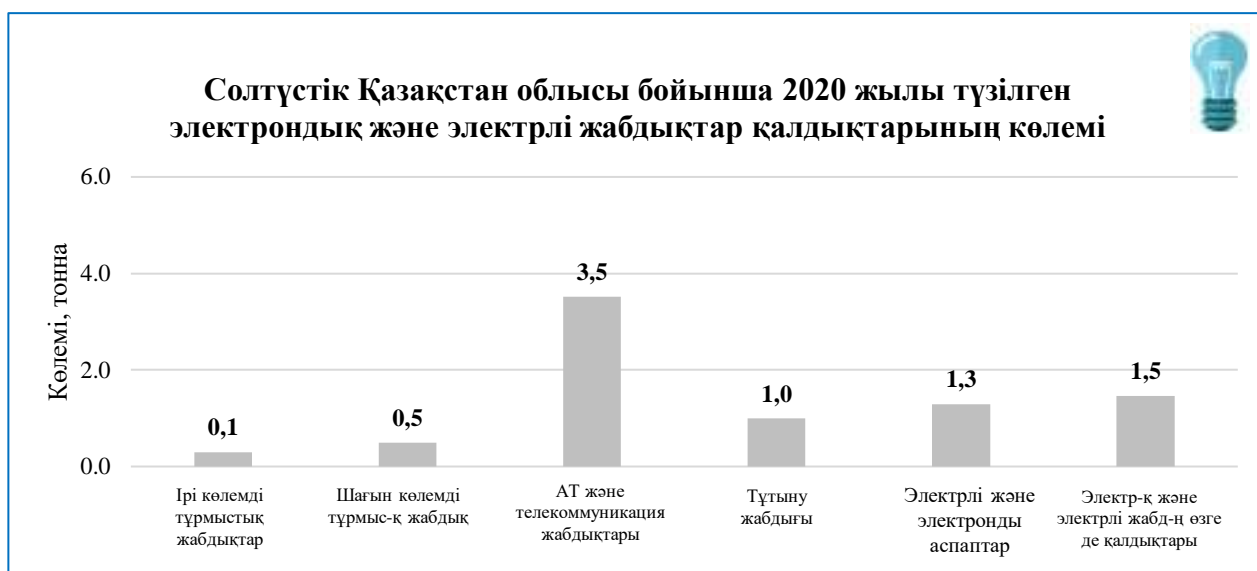

213-диаграмма

Ең көп көлемнің үлесі 150,6 тонна көрсеткіштерімен қағаз және картон қаптауыштарға тиесілі. Бұдан әрі шыны ыдыс – 92,4, өзге де қаптауыш материалдары – 67,8 тонна, металл қаптауыш – 46,1 тонна, пластик және пластмасса қаптауыш – 38,2 тонна және ағаш қаптауыш – 5,0 тонна (213-диаграмма).

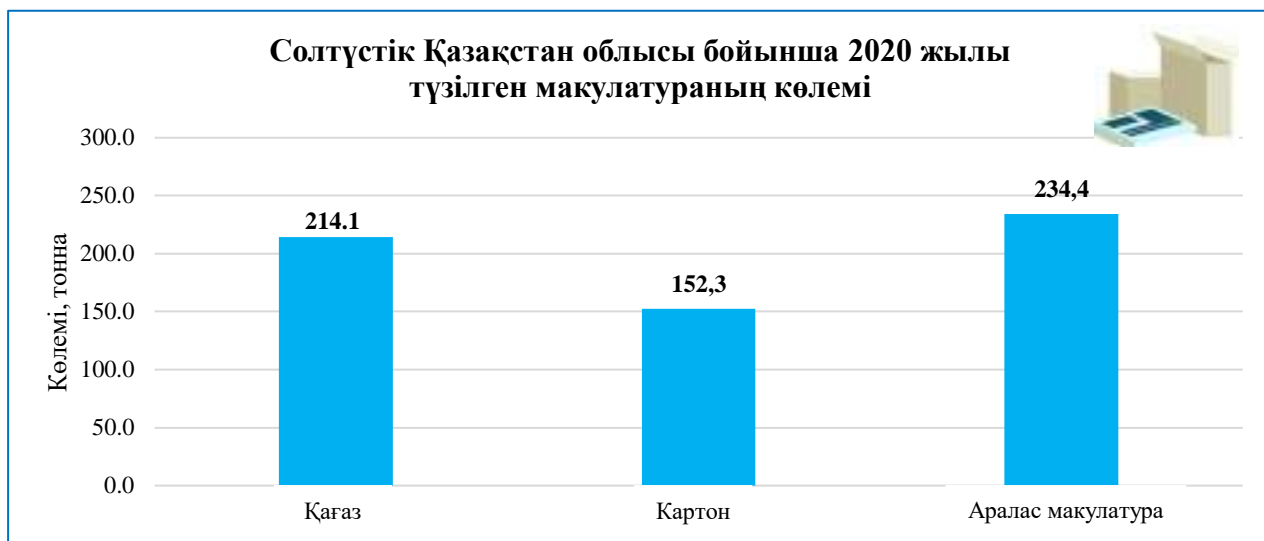
214-диаграмма

2020 жылы Солтүстік Қазақстан облысы бойынша түзілген электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының көлемі бойынша диаграмма қалдықтардың негізгі көлемін ақпараттық технологиялар мен телекоммуникация жабдығы жылына 3,5 тоннаны құрағанын көрсетеді, ірі көлемді тұрмыстық жабдықтың көлемі – 0,1 тоннамен айтарлықтай төмен деңгейде қалып отыр (214-диаграмма).

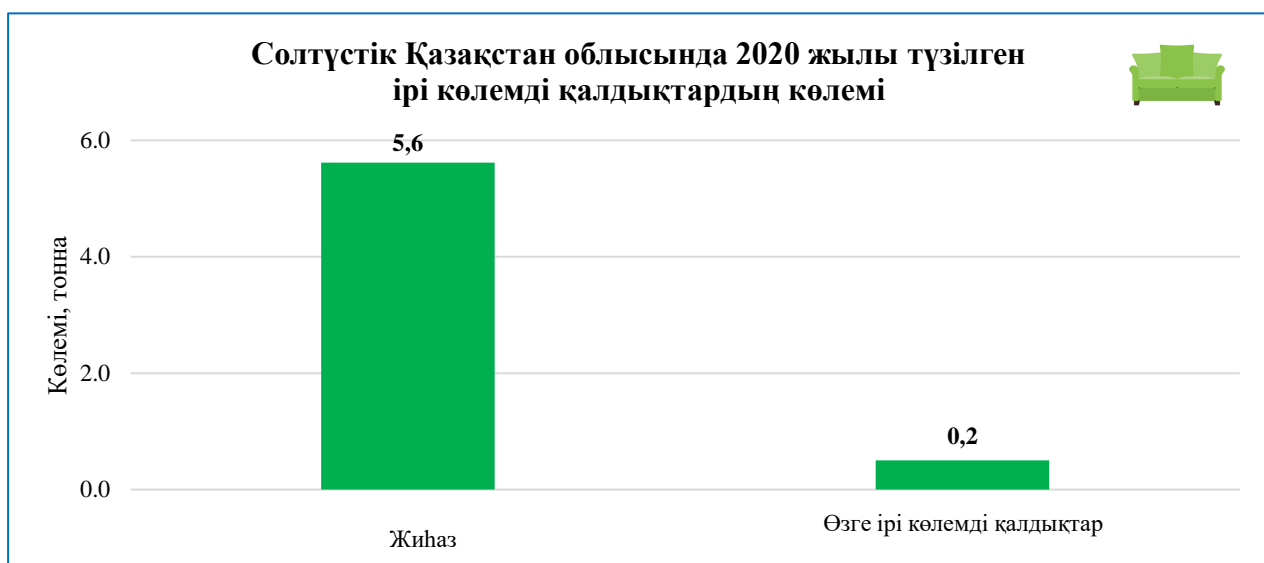

215-диаграмма

Түзілген макулатура көлемінің негізгі үлесі аралас макулатура – 234,4 тонна, одан әрі қағаз қалдықтары – 214,1 тонна және картон қалдықтары – 152,3 тонна (215-диаграмма).

216-диаграмма

216-диаграмма Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген ірі көлемді қалдықтардың көлемін көрсетеді. Көлемнің көп бөлігін жиһаз қалдықтары – 5,6 тонна және басқа да ірі көлемді қалдықтар – 0,2 тонна құрайды.

217-диаграмма

217-диаграмма Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының көлемін көрсетеді. Жылына қалдықтың негізгі көлемінің үлесін басқа құрылыс қалдықтары – 785,6 тонна, аралас құрылыс қалдықтары, темірбетон бұйымдарының сынығы – 176,0 тонна, бетон бұйымдарының сынығы – 115,0 тонна, құрылыстың ағаш қалдықтары – 86,8 тонна және кірпіштің сынығы – 5,0 тонна құрайды.

218-диаграмма

2020 жылы Солтүстік Қазақстан облысы бойынша түзілген пластиктің көлемі былайша бөлінді: ең аз көлемді жоғары қысымды полиэтилен 0,5 тоннаны құраса, ең көп көлемді қатты пластик 9 567,7 тоннаны құрайды (218-диаграмма).

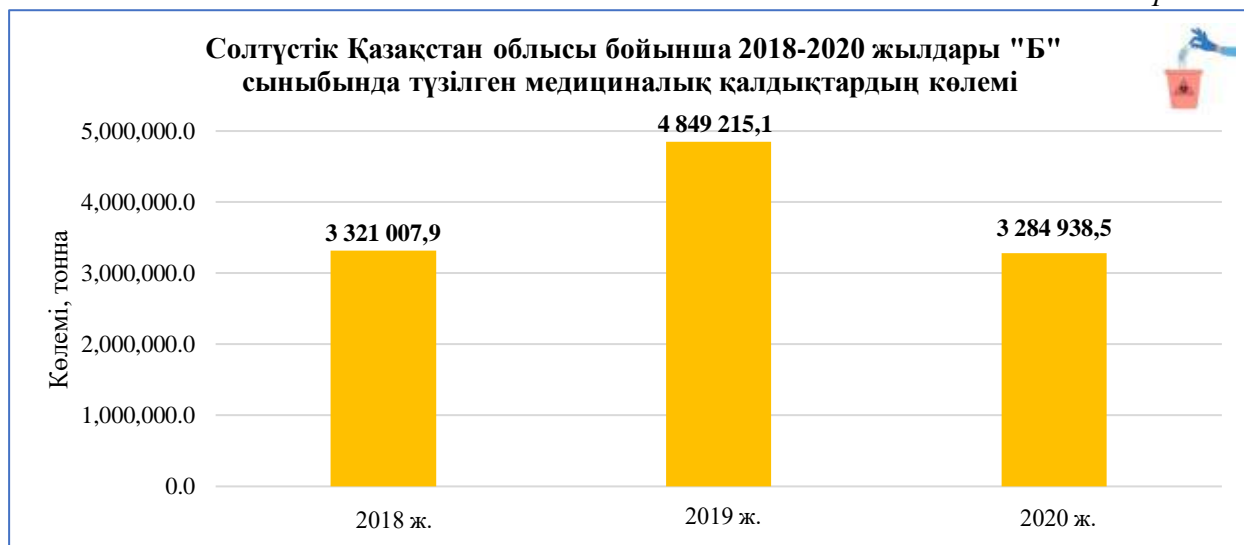

219-диаграмма

219-диаграмма Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «А» сыныбының түзілген медициналық қалдықтарының көлеміне салыстырмалы талдауды көрсетеді. Салыстырмалы талдау 2018 және 2019 жылдармен салыстырғанда көлемнің өсуін көрсетеді. Сонымен, 2018 жылы көлем 2 508 146 тоннаны, 2019 жылы 2 110 791,5 тоннаны құрады және 2020 жылы көрсеткіштер жылына 2 883 035,9 тонна деңгейіне жетті.

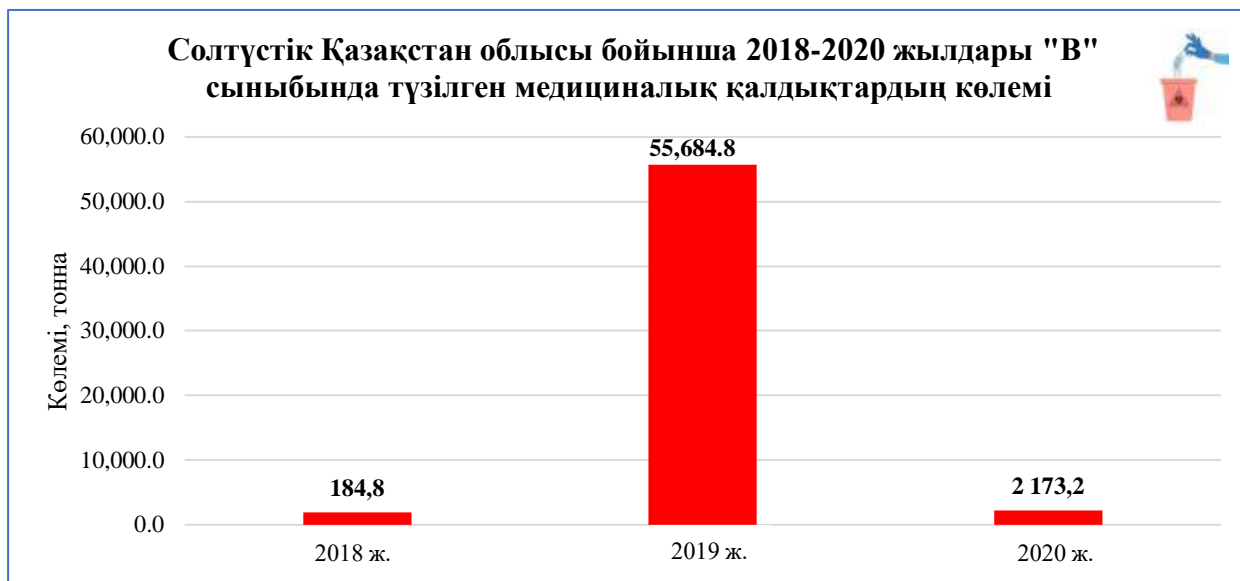
220-диаграмма

2018 және 2019 жылмен салыстырғанда 2020 жылы қалдық көлемінің төмендеуі байқалады. 2018 жылы көлем – 3 321 007,9 тоннаны, 2019 жылы – 4 849 215,1 тоннаны, 2020 жылы – 3 284 938,5 тоннаны құрады (220-диаграмма).

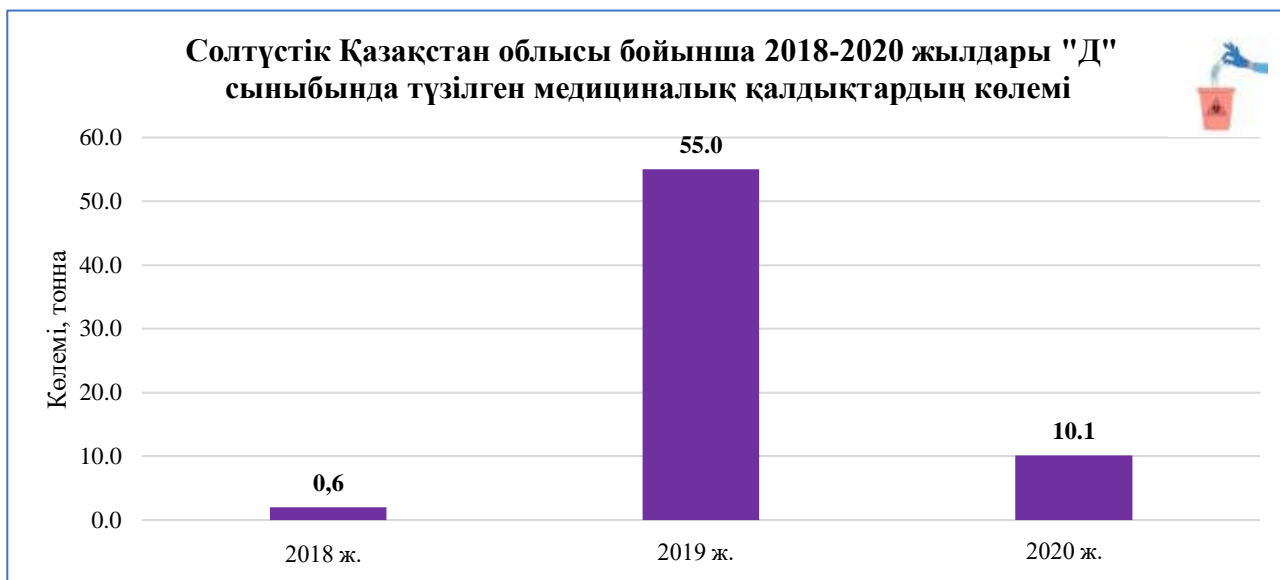

221-диаграмма

221-диаграмма Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдары «В» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлеміне салыстырмалы талдауды көрсетеді. Деректер 2019 жылмен салыстырғанда көлемнің төмендеуін көрсетеді, ол кезде көрсеткіштер 55 684,8 тоннаны құрады. 2020 жылы түзілген қалдықтардың көлемі 2 173,2 тоннаны құрады.

222-диаграмма

222-диаграмма Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «Д» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлеміне салыстырмалы талдауды көрсетеді. 2018 жылмен салыстырғанда көлемнің шамалы өсуі байқалады. 2018 жылы қалдықтар көлемі – 0,6 тоннаны, 2020 жылы қалдықтар көлемі жылына 10,1 тоннаны құрады.

19-картада Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны бойынша ақпарат ұсынылған.

77-кесте

**2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға
арналған полигондар**

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Қызылту су арнасы» ЖШС	Солтүстік Қазақстан облысы, Уәлиханов ауданы, Кішкенекөл а.о., Кішкенекөл а.
«Солтүстік Қазақстан облысы Қызылжар ауданы Новоникольск ауылдық округі әкімінің аппараты» КММ	Солтүстік Қазақстан облысы, Қызылжар ауданы, Новоникольск а.о., Новоникольское а.
Солтүстік Қазақстан облысы Мамлют ауданы Андреев ауылдық округі әкімінің аппараты» КМ	Солтүстік Қазақстан облысы, Мамлют ауданы, Андреев а. о., Андреевка а.
«Солтүстік Қазақстан облысы Жамбыл ауданы Кладбинка ауылдық округі әкімінің аппараты КММ	Солтүстік Қазақстан облысы, Жамбыл ауданы Кладбинка а.о., Кладбинка а.
«Жасыл-Есіл» ЖШС	Солтүстік Қазақстан облысы, Ғабит Мүсірепов атындағы аудан, Новоишим а.о., Новоишимское а.

78-кесте

**2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері**

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Севказэнерго» АҚ	Петропавл қ.
«Зенченко и компания» коммандиттік серіктестігі	Солтүстік Қазақстан облысы, Қызылжар ауданы, Новоникольский а.ә. Новоникольское а.
«EMC AGRO» ЖШС	Солтүстік Қазақстан облысы
«Диорит-LTD» ЖШС	Солтүстік Қазақстан облысы
«Алекри Фирмасы» ЖШС	Солтүстік Қазақстан облысы, Қызылжар ауданы, Якорь а.о., Якорь а.

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ

79-кесте

**Түркістан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)**

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	704 904,9	1 269 219,3	1 275 637,2
Түзілгені	233 966,3	124 345,6	127 378,3
Басқа тұлғалардан түскені	84 448,6	89 876,7	64 185,3
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	77 205,1	53 287,6	36 994,2
Залалсыздандырылғаны	11 342,8	4 668,4	4 676,1
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	34 667,1	599 098,1	613 722,3

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	162 158,8	88 869,3	89 595,0
Жыл соңында болғаны	783 955,8	1 341 284,6	1 340 611,7
Барлығы	2 092 649,40	3 570 649,60	3 552 800,10

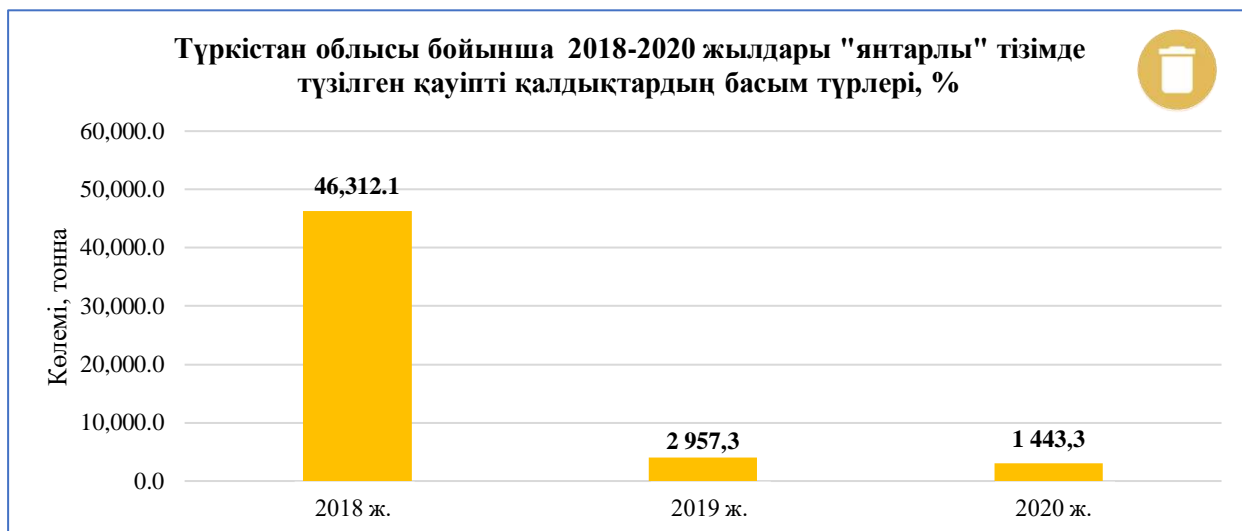
Түркістан облысы бойынша қауіпті қалдықтардың қозғалысы бойынша 2018-2020 жылдарға арналған 79-кесте 2020 жылы қайта өңделген, қайта пайдаланылған және өртенген қалдықтардың көлемінің төмендегенін көрсетеді. Қалдықтардың басқа түрлері бойынша көлемдердің шамалы өсуі байқалады.

223-диаграмма

223-диаграммада Түркістан облысы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қалдықтар көлеміне салыстырмалы талдау көрсетілген. Деректер қауіпті қалдықтардың көлемі – 233 966,3 тоннаны құрағанын, 2020 жылы жылына – 127 378,3 тоннаға дейін төмендегенін көрсетеді. Қауіпті емес қалдықтар 2018 жылы – 31 895,4 тоннаны құрады және 2020 жылы жылына – 192 038,8 тонна деңгейіне дейін төмендеді.

224-диаграмма

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

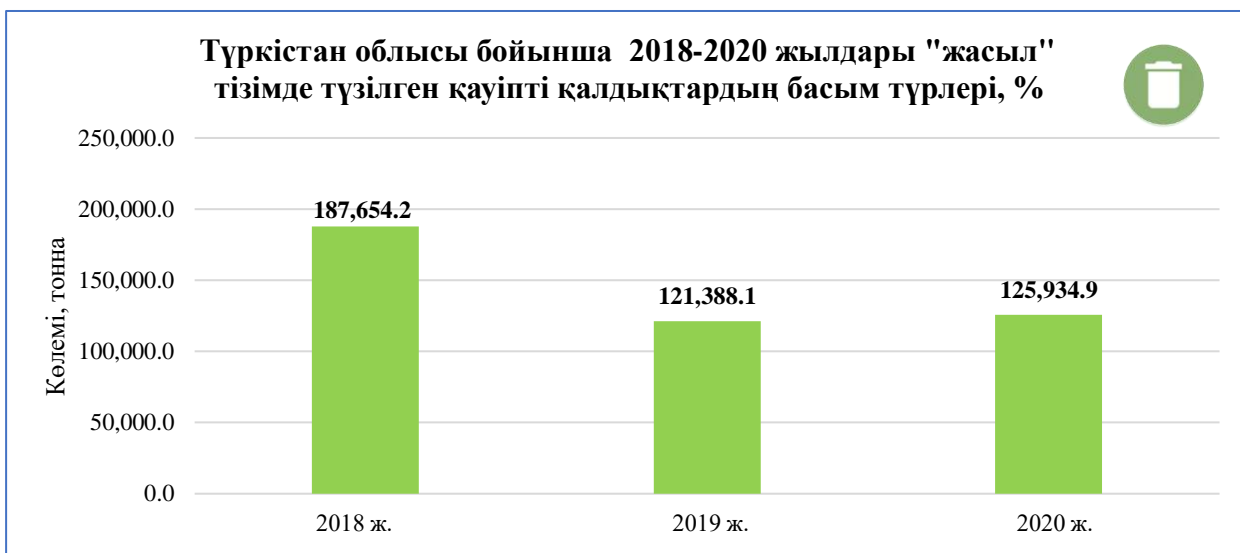
224-диаграмма Түркістан облысы бойынша 2018-2020 жылдарға арналған «янтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлеміне салыстырмалы талдауды көрсетеді. Сонымен, 2018 жылы түзілген қалдықтардың көлемі – 46 312,1 тоннаны құрады, 2020 жылдың өзінде көрсеткіштер жылына – 1 443,3 тоннаға дейін төмендеді.

225-диаграмма

225-диаграммаға сәйкес Түркістан облысы бойынша 2020 жылы «янтарлы» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне мұнай, мазут, химикаттар (11%) сіңірілген топырақ және пайдаланылған майлар (10%) жатады.

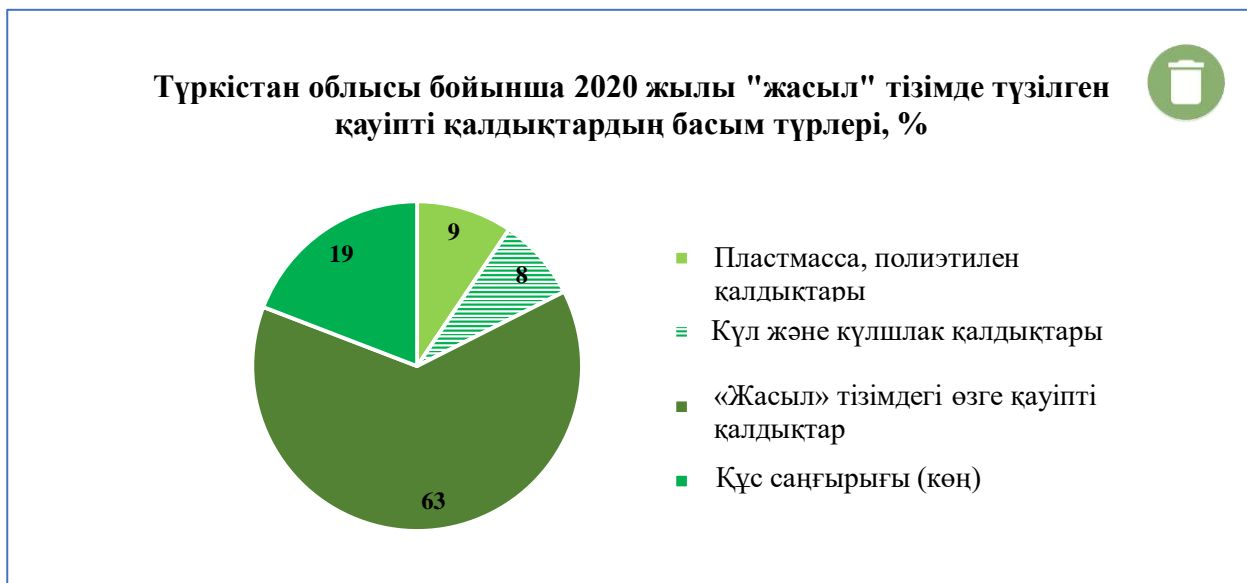
226-диаграмма

226-диаграммаға сәйкес 2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы жасыл тізімдегі қауіпті қалдықтар көлемінің төмендегені байқалады. Осылайша, 2018 жылы көлем 187 654,2 тоннаны құрады, ал 2020 жылы көрсеткіштер 125 934,9 тоннаға дейін төмендеді.

227-диаграмма

227-диаграммаға сәйкес Түркістан облысы аумағында 2020 жылғы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне құс саңғырығы / көң (19%), пластмасса, полиэтилен қалдықтары (9%) және күл мен күл шлак қалдықтары (8%) жатады.

80-кесте

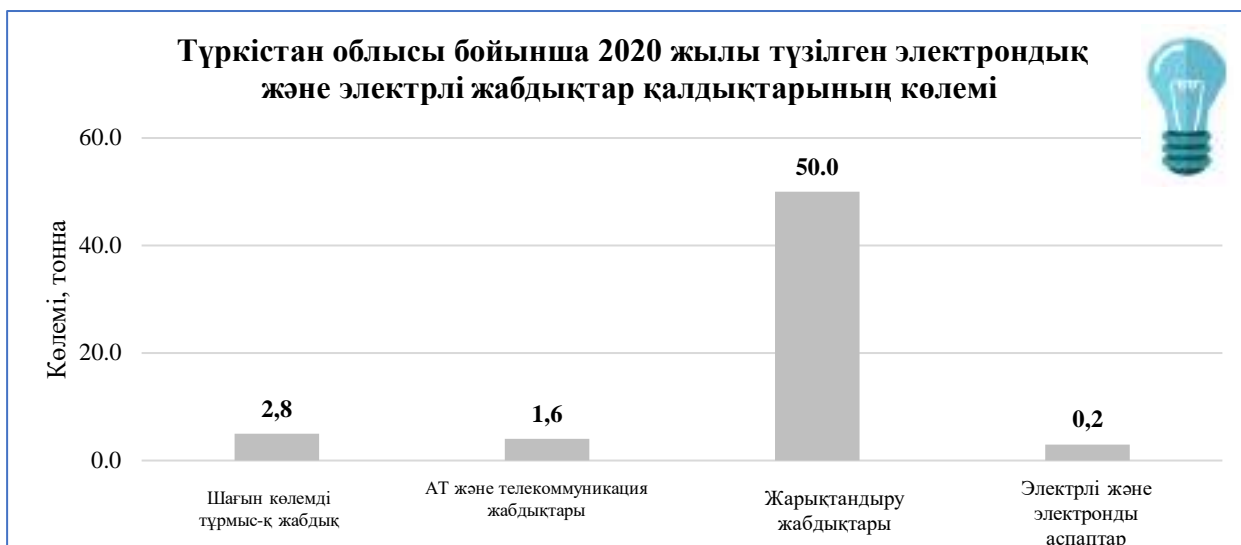
Түркістан облыс бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	405,9	221,8	152,6
Макулатура	317,6	504,9	200,8
Пластик қалдықтары	56,4	72,3	55,3
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	18,9	61,8	54,6
Ірі көлемді қалдықтар	2,0	8,1	0,1
Құрылыс қалдықтары	105,5	618,8	126,2
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	10 346 069,8	204 623,5	191 449,3
Барлығы	10 346 976,1	2 061 11,2	192 038,9

80-кестенің деректеріне сәйкес Түркістан облысы бойынша 2018-2020 жылдары барлық түрлер бойынша қауіпті емес қалдықтар көлемінің азаюы байқалады.

228-диаграмма

Түркістан облысы бойынша 2020 жылы түзілген электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының көлемі бойынша диаграммада қалдықтар көлемінің келесі бөлінуі көрсетілген: қалдықтардың негізгі көлемі – 50,0 тонна, ақпараттық технологиялар мен телекоммуникация жабдықтарының көлемі – 1,6 тонна, электрлі және электрондық аспаптар – 0,2 тонна айтарлықтай төмен деңгейде қалып отыр (228-диаграмма).

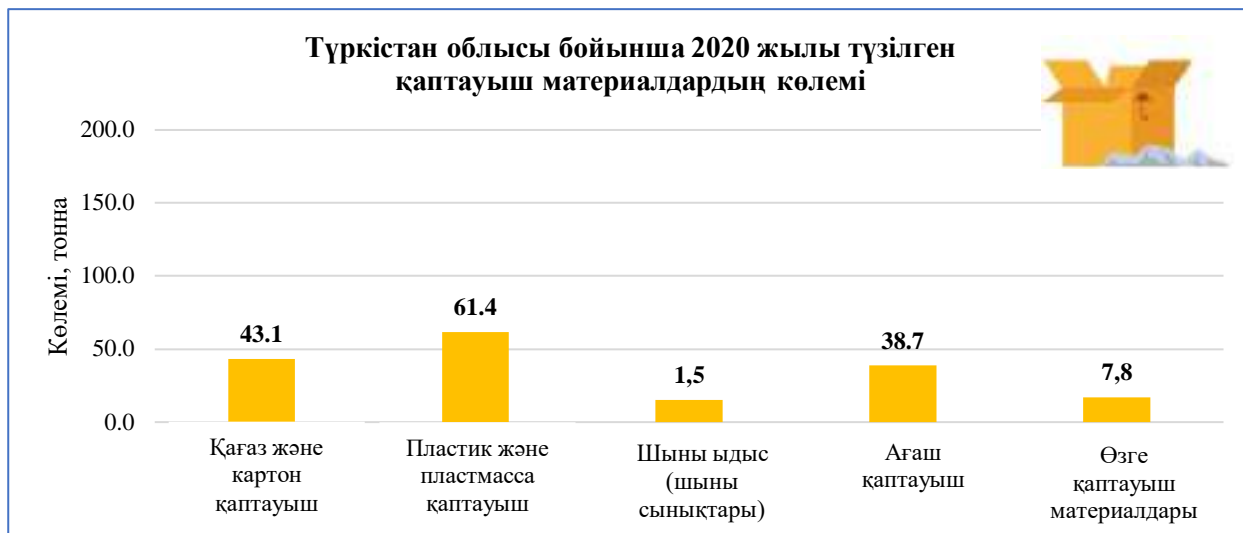
229-диаграмма

229-диаграмма Түркістан облысы бойынша 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының көлемін көрсетеді. Көлемнің негізгі үлесі жылына басқа құрылыс қалдықтары – 30,0 тонна, бетон бұйымдарының сынығы – 26,4 тонна, аралас құрылыс қалдықтары – 25,2 тонна, темірбетон бұйымдарының сынығы – 24,6 тонна, құрылыстың ағаш қалдықтары – 10,9 тонна және кірпіш сынықтары – 9,2 тонна тиесілі.

230-диаграмма

230-диаграмма Түркістан облысы бойынша 2020 жылы түзілген қаптауыш материалдарының көлемін көрсетеді. Деректерді талдау көрсеткендей, қалдықтың негізгі үлесі пластикалық және пластмасса қаптауыштарға – 61,4 тонна, одан әрі цифрлары бар қағаз картон қаптауыштар – 43,1 тонна, ағаш қаптауыштар – 38,7 тонна, өзге де қаптауыш материалдары – 7,8 тонна және шыны ыдыс – 1,5 тонна тиесілі.

231-диаграмма

231-диаграмма талдауы қалдықтардың негізгі үлесі жылына қағаз қалдықтары – 172,6 тонна, аралас макулатура – 27,2 тонна және картон қалдықтары – 0,9 тонна екендігін көрсетеді.

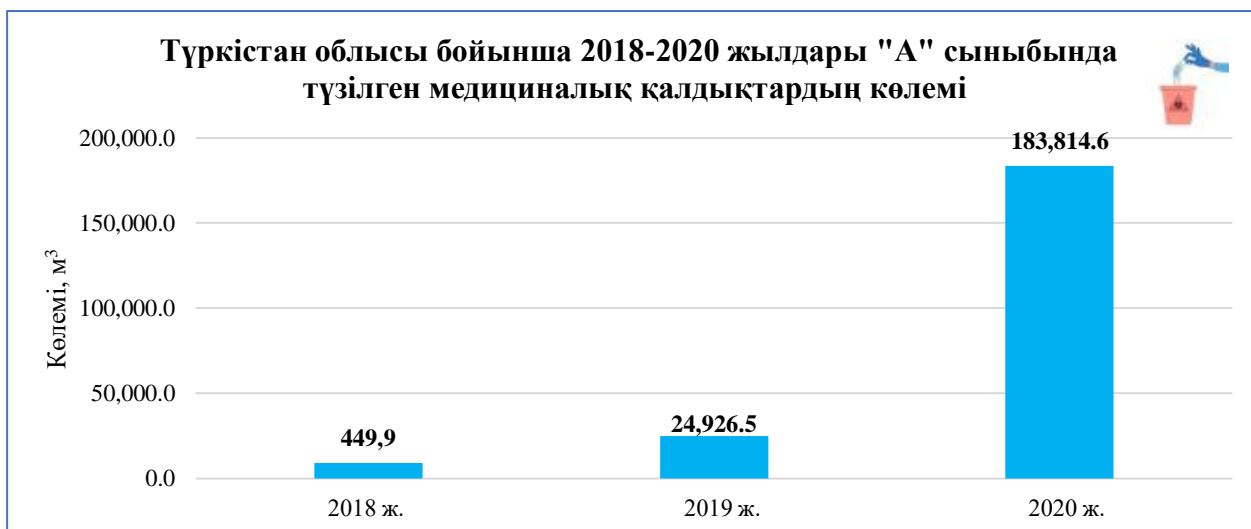

232-диаграмма

Түркістан облысы бойынша 2020 жылы түзілген пластиктің көлемі былайша бөлінді: ең үлкен көлемді төмен қысымды полиэтилен көлемі (54,3 тонна) алады, қатты пластик пен жұмсақ пластик 0,5 тоннадан түзілген (232-диаграмма).

233-диаграмма

233-диаграмма Түркістан облысы бойынша 2018-2020 жылдары «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша 2020 жылы өткен жылдармен салыстырғанда көлемнің айтарлықтай өскенін көрсетеді. 2018 жылы түзілген қалдықтардың көлемі – 449,9 м³, 2020 жылы – 183 814,6 тоннаны құрады.

234-диаграмма

Түркістан облысы бойынша 2018-2020 жылдары «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың деректерін салыстырмалы талдау 2019 жылы айтарлықтай 162 539,8 тоннаға өсу динамикасын көрсетті, бірақ бұл көрсеткіштер 2020 жылы – 10 593,2 тонна деңгейіне дейін төмендеді (234-диаграмма).

235-диаграмма

235-диаграмма Түркістан облысы бойынша 2018-2020 жылдардағы «В» сыныбындағы түзілген медициналық қалдықтардың көлемін көрсетеді. Деректерді салыстырмалы талдау 2019 жылы айтарлықтай өсу динамикасын – 13 257,0 көрсетті, ал 2020 жылы бұл көрсеткіштер – 11,0 тонна деңгейіне дейін төмендеді.

20-картада Түркістан облысы бойынша 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі және ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны туралы ақпарат берілген.

81-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға
арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Түлкібас ауданы әкімдігінің Майлықент ауылдық округі әкімінің аппараты» КММ	Түркістан облысы, Түлкібас ауданы, Майлықент а.о., Тұрар Рысқұлов атындағы а.
«Волковгеология» акционерлік қоғамының «Оңтүстік ВГ» филиалы	Түркістан облысы, Созақ ауданы, п. Қыземшек к.ә., Таңқоңыр а.
«Қызмет-Сервис-Арыс» ЖШС	Түркістан облысы, Арыс қ.
«Бәйдібек ауданы әкімдігінің «Боралдай ауылдық округі әкімі аппараты» ММ	Түркістан облысы, Бәйдібек ауданы, Боралдай а.ә.
«Бәйдібек ауданы әкімдігінің «Борлысай ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ	Түркістан облысы Бәйдібек ауданы, Борлысай а.ә., Қошқарата а.

82-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Оңтүстік тау-химиялық компаниясы» бірлескен кәсіпорын» ЖШС	Түркістан облысы, Созақ ауданы, п. Қыземшек к.
«Алтын-Дән» ЖШС	Түркістан облысы, Түлкібас ауданы, п. Көктерек а.
«Ордабасы Құс» ЖШС	Түркістан облысы, Ордабасы ауданы, Бадам а.
«Шымкент Құс» ЖШС	Түркістан облысы, Төле би ауданы, Киелі тас а.о.
Арыс қаласының «Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» ММ ШЖҚ «Арыс жылу» КМК	Түркістан облысы, Арыс қ.

83-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Инкай» ЖШС	Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қыземшек к.ә., Тайқоңыр а.
«Бес Қара» ЖШС	Түркістан облысы, Сарыағаш ауданы, Қапланбек а.о.
ТҚШ бөлімінің «Кентау Сервис» МКК	Түркістан облысы, Кентау қ.
«Казатомпром-Sauran» ЖШС «Рудник Таукент» Филиалы	Түркістан облысы, Созақ ауданы, Сызған а.о. Сызған а.
«Кас-Бетон» ЖШС	Түркістан облысы, Түлкібас ауданы, Келтемашат а.о. Келтемашат а.

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

«Аппак» ЖШС

Түркістан облысы, Созақ ауданы, Қарақұр
а.о., Қарақұр а.

ШЫМКЕНТ ҚАЛАСЫ

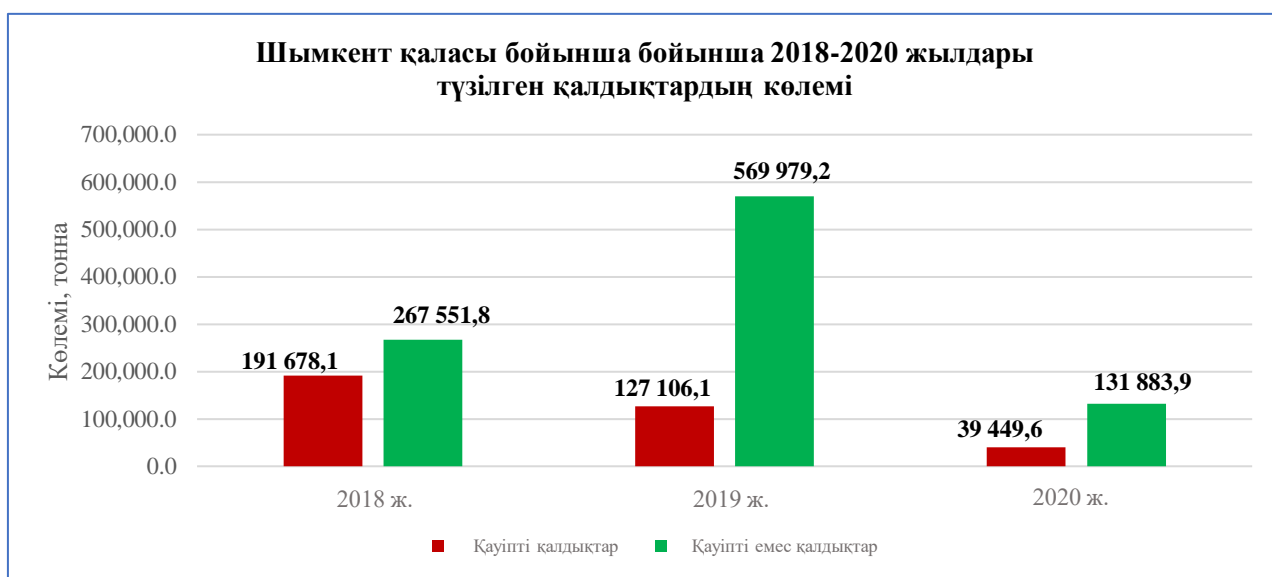
84-кесте

Шымкент қаласы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	450 819,6	448 713,4	495 306,1
Түзілгені	191 678,1	127 106,1	39 449,6
Басқа тұлғалардан түскені	192 418,9	176 597,9	408 107,2
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	191 129,9	178 030,2	248 828,0
Залалсыздандырылғаны	75,0	0,4	35,2
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	16 129,0	0,0	203 728,0
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	194 962,1	124 072,7	62 917,0
Жыл соңында болғаны	448 824,6	450 314,4	631 117,9
Барлығы	1 686 037,20	1 504 835,10	2 089 489,00

2018-2020 жылдар кезеңінде қауіпті қалдықтардың қозғалысы бойынша көрсеткіштердің айтарлықтай өсуі байқалады. Сонымен 2018 жылдан бастап 2020 жылға дейін қалдықтар көлемінің жыл сайын орта есеппен 1,4 есеге ұлғаюы байқалады (84-кесте).

236-диаграмма

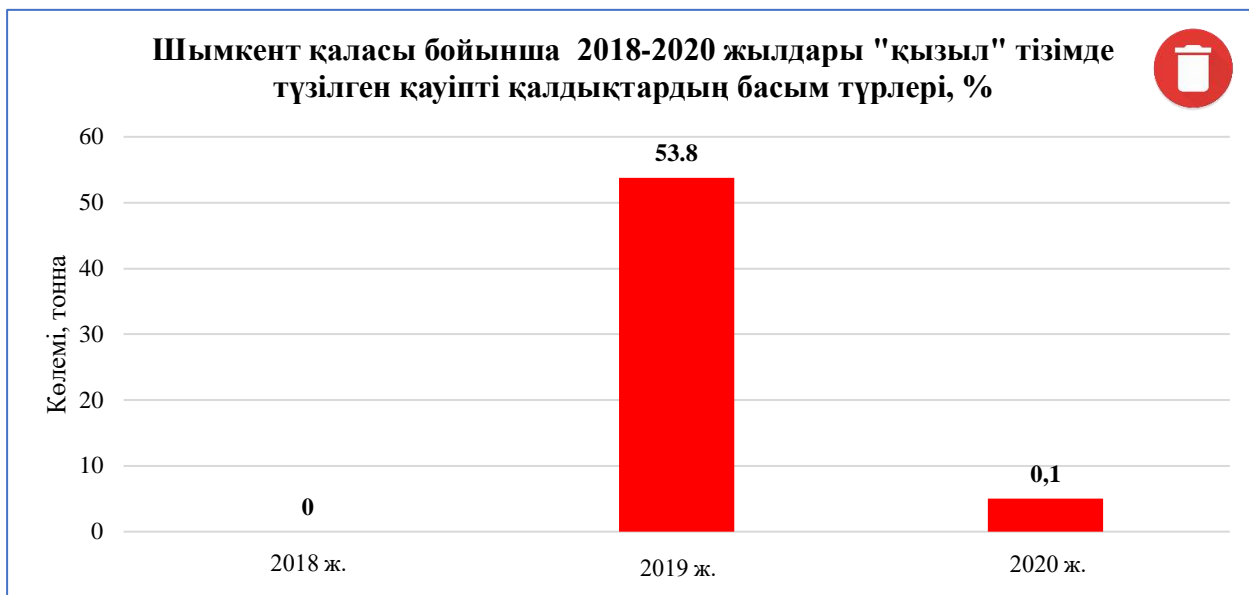
236-диаграмма Шымкент қаласы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қалдықтардың көлемін көрсетеді. Деректерді талдау 2018 жылмен салыстырғанда қалдықтардың түзілу деңгейінің төмендегенін көрсетеді. 2018 жылы қауіпті қалдықтар

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

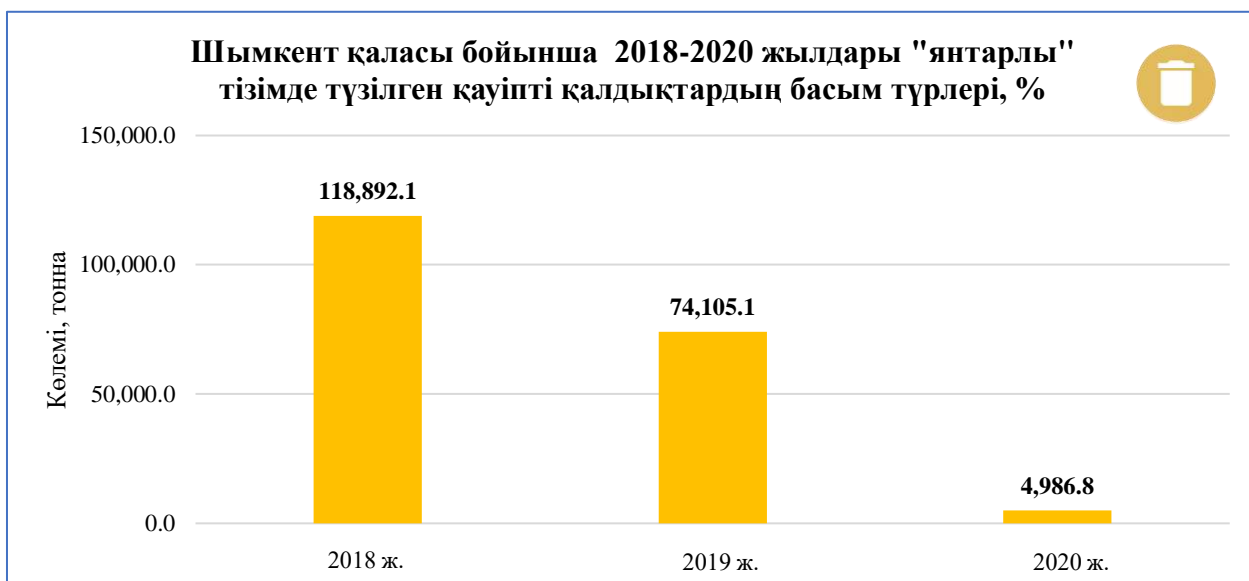
көлемі – 191 678,1 тоннаны, 2020 жылы – 39 449,6 тоннаны құрады. 2018 жылы қауіпті емес қалдықтардың көлемі – 267 551,8 тоннаны, ал 2020 жылы – жылына 131 883,9 тоннаны құрады.

237-диаграмма

237-диаграмма 2018 жылы «қызыл» тізімнің түзілген қауіпті қалдықтарының жоқтығын, 2019 жылы көлемнің – 53,8 тоннаға дейін айтарлықтай ұлғаюын және 2020 жылы – 0,1 тоннаға дейін теріс динамиканы көрсетеді.

238-диаграмма

238-диаграммаға сәйкес 2018-2020 жылдардағы «янтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 2018 жылғы 118 892,1 тоннадан 2020 жылы 4 986,8 тоннаға дейін айтарлықтай төмендеді.

240-диаграмма

Шымкент қаласы бойынша 2020 жылғы 239 – диаграммаға сәйкес «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне «құс саңғырығы» – 35% және күл мен күлшлак қалдықтары – 5% жатады.

«Янтарлы» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері 2020 жылғы 239-диаграммаға сәйкес Шымкент қаласы бойынша 46% көрсеткіші бар шошқа садырасы болып шықты, одан әрі өзге де қауіпті қалдықтар 28%-ды алады және 12% көрсеткіші бар мұнай шламдары ең аз мөлшерді алады.

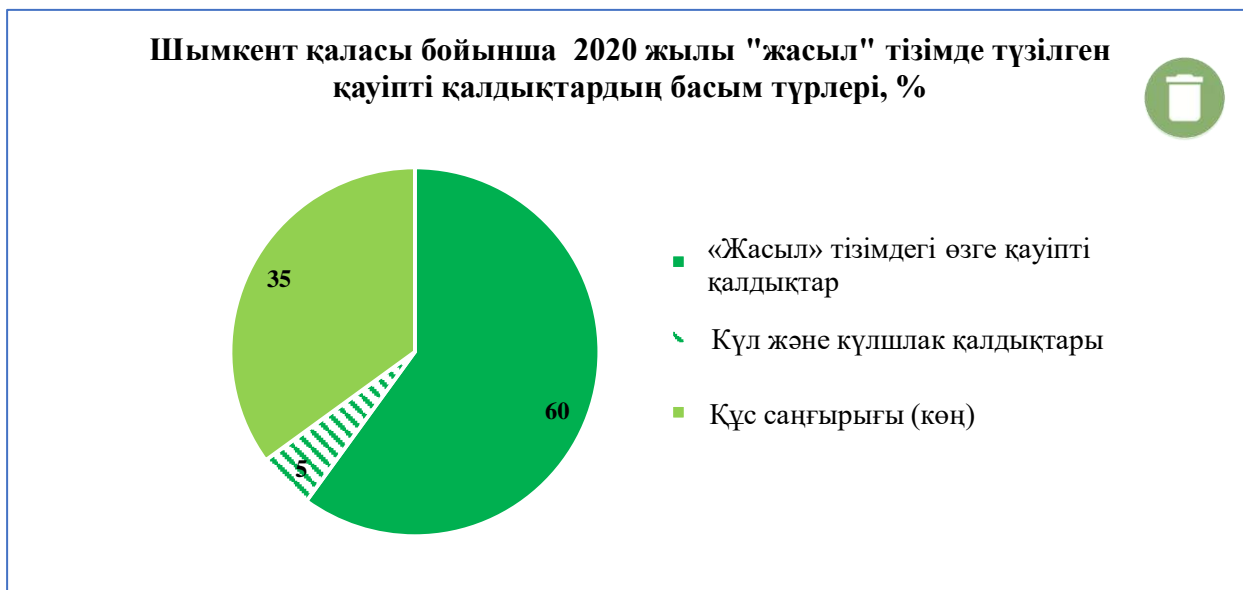
241-диаграмма

Шымкент қаласы бойынша «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша 241-диаграмма көлемдердің бірқалыпты төмендеуін көрсетеді. 2018 жылы 72 786,0 тоннадан 2020 жылы 34 462,7 тоннаға дейін.

242-диаграмма

2020 жылы Шымкент қаласы бойынша пайда болған «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері 60% көрсеткішімен өзге де қауіпті қалдықтар, 5% көрсеткішімен күл мен күлшлак қалдықтарының ең төмен көрсеткіші болып қала береді.

85-кесте

Шымкент қаласы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	2 417,3	1 911,8	23 450,1
Макулатура	183,3	504,9	1 454,7
Пластик қалдықтары	9 415,8	183,0	38,5
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	183,7	2,8	2,7
Ірі көлемді қалдықтар	1,0	1,0	1,0
Құрылыс қалдықтары	4 007,9	25,9	225,6
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	76	7 840	0
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	251 342,6	88 474,9	106 711,3
Барлығы	267 627,60	98 944,30	131 883,90

85-кестенің есептілік деректерін талдау 2018-2020 жылдары қаптауыш материалдар көлемінің орташа 11 есеге белсенді өскенін көрсетеді. Макулатура көлемінің жыл сайынғы ұлғаюы орта есеппен 5 есені құрады.

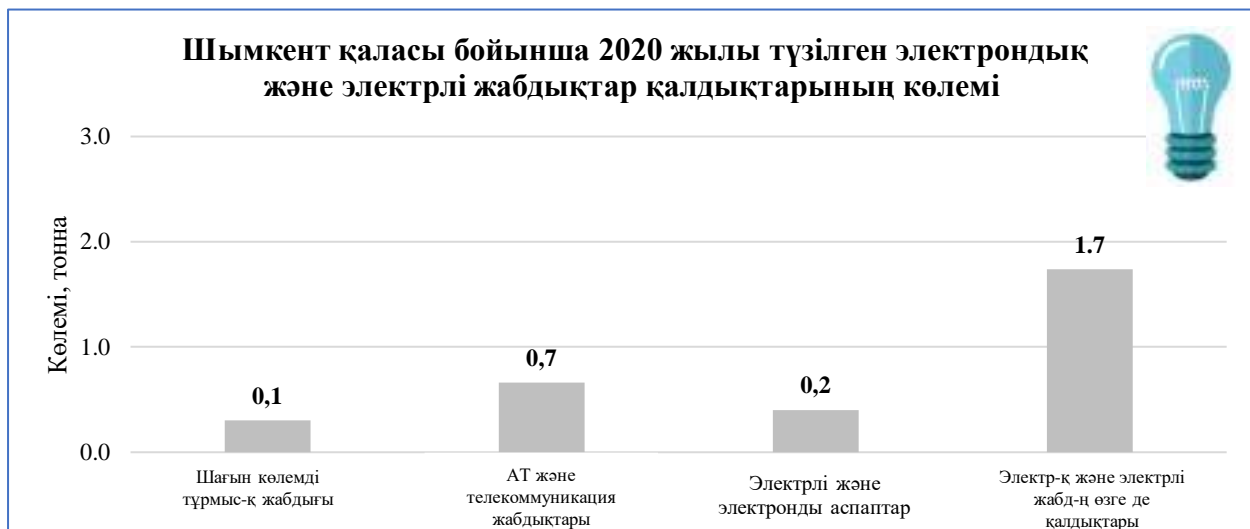

243-диаграмма

243-диаграмма Шымкент қаласы бойынша 2020 жылы түзілген қаптауыш материалдардың санын көрсетеді. Қалдықтың негізгі үлесі – 20 055,7 тонна көрсеткіштерімен басқа қаптауыш материалдарына, пластик және пластмасса қаптауыштар көлемі бойынша екінші орында – 1 987,3 тонна, одан кейін шыны ыдыс – 1 175,9 тонна, ал ең аз санын 9,6 тонна көрсеткішімен металл қаптауыш алады.

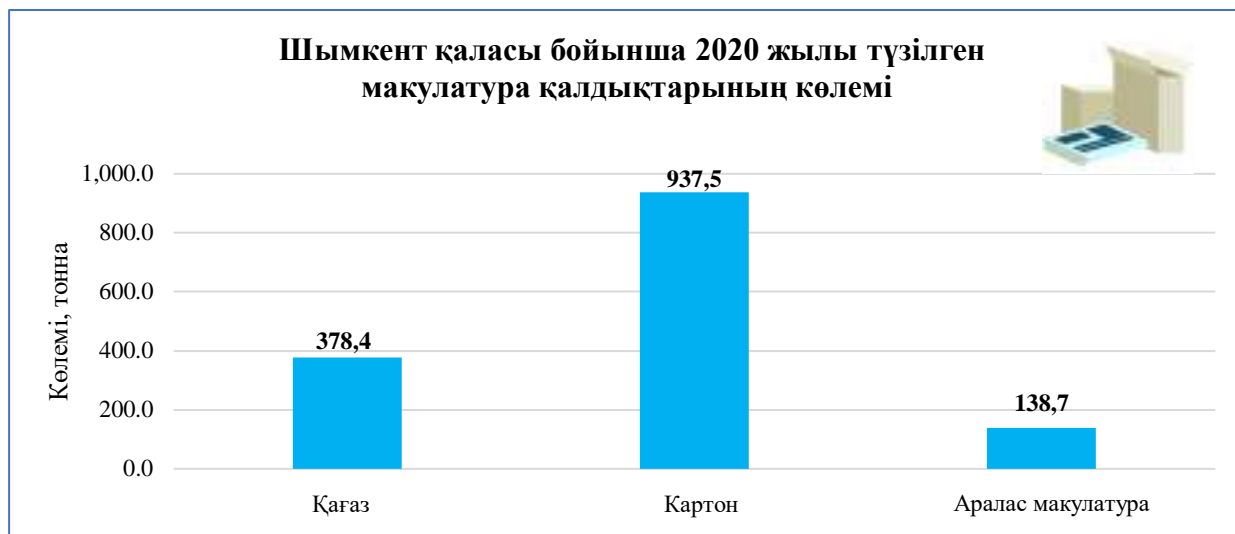
244-диаграмма

244-диаграмма талдауы Шымкент қаласы бойынша 2020 жылы электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының негізгі көлемін электрондық және электрлі жабдықтың өзге де қалдықтары – 1,7 тонна құрағанын көрсетті. Ең аз көлемі шағын көлемді тұрмыстық техника – 0,1 тонна.

245-диаграмма

2020 жылы түзілген макулатура көлемі картон – 937, 5 тонна көрсеткішімен жетекші позицияға ие болатындай үлестірілді, одан әрі қағаз – 378,4 тонна және аралас макулатура – 138,7 тонна.

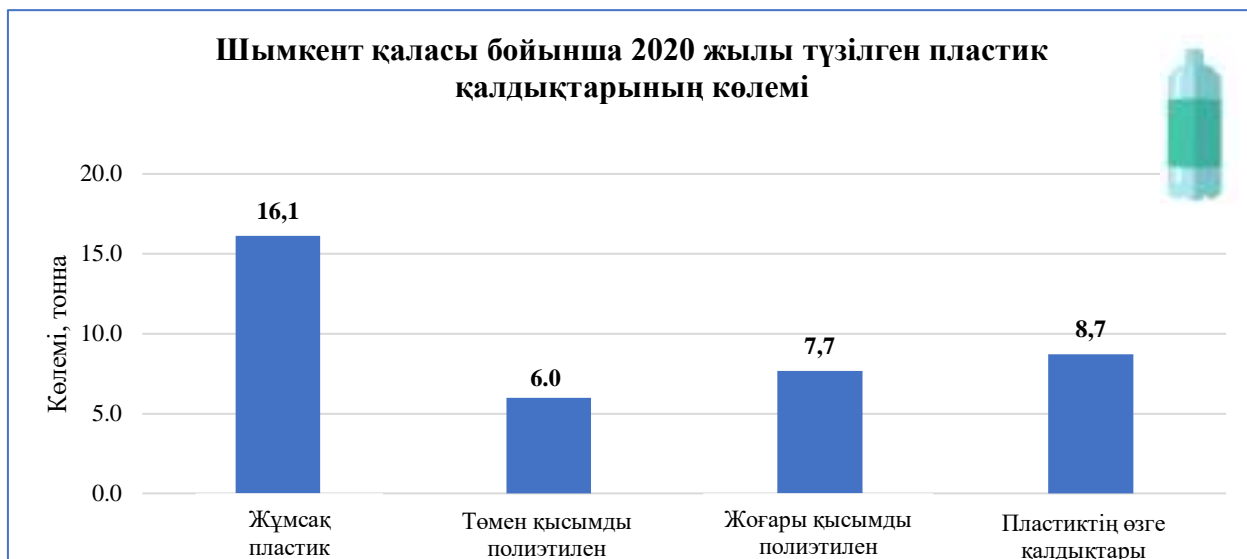
246-диаграмма

246-диаграмма Шымкент қаласы бойынша 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының көлемін көрсетеді. Көлемнің негізгі үлесі құрылыстың ағаш қалдықтарына – 74,3 тонна тиесілі, құрылыстың аралас қалдықтары келесі позицияны – 53,5 тонна, құрылыс қалдықтарының ең аз мөлшері – 9,7 тонна көрсеткішімен бетон бұйымдарының сынығы алады.

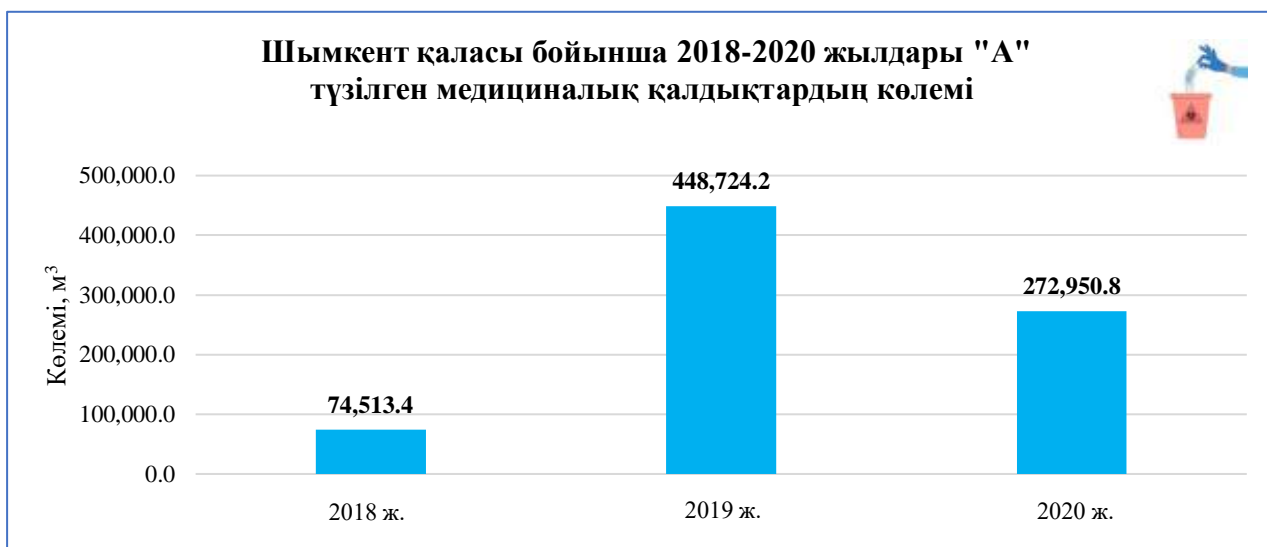

247-диаграмма

Шымкент қаласы бойынша 2020 жылы түзілген пластиктің көлемі былайша бөлінді: ең аз көлемді төмен қысымды полиэтилен – 6,0 тонна, ең үлкен – жұмсақ пластик – 16,1 тонна алады (247-диаграмма).

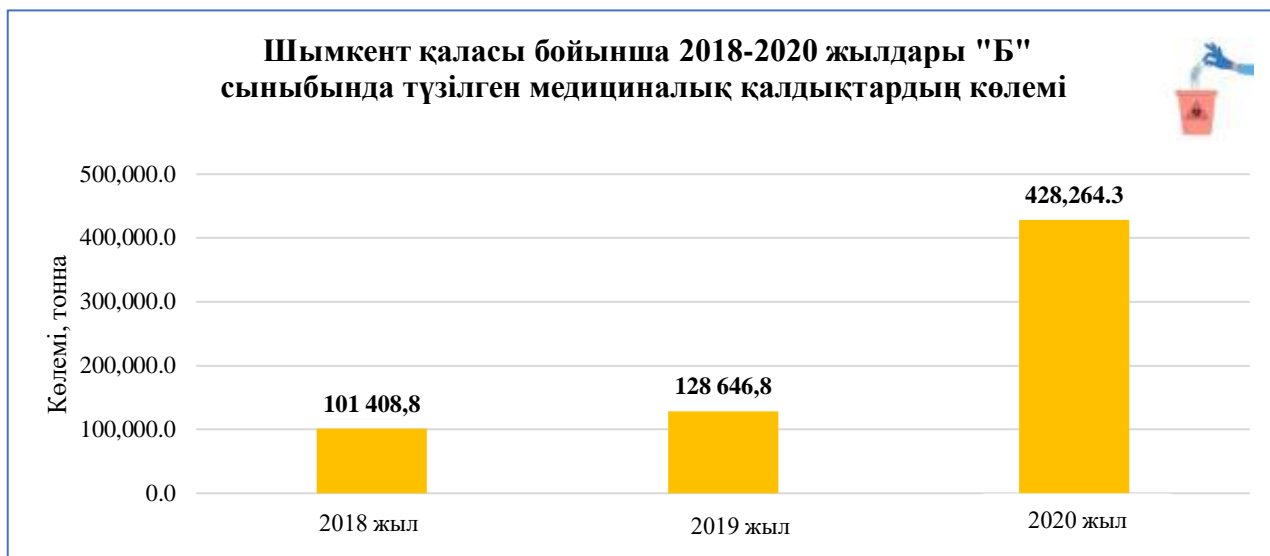
248-диаграмма

Шымкент қаласы бойынша «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша 248 – диаграмма 2019 жылы – 448 724,2 тонна өсу динамикасын көрсетеді, 2018 жылы – 74 513,4 тонна, 2020 жылы «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің көрсеткіші – 272 950,8 тонна.

249-диаграмма

249-диаграмма Шымкент қаласы бойынша «Б» сыныбының медициналық қалдықтары көлемінің аз өсу динамикасын көрсетеді, 2019 жылы – 128 646,8 тонна, 2018 жылы – 101 408,8 тонна, 2020 жылы – 428 264,3 тонна көлемінің айтарлықтай өсуі байқалды.

250-диаграмма

2020 жылы Шымкент қаласы бойынша «В» сыныбында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің елеулі өсу динамикасын 250-диаграмма көрсетеді. Көрсеткіштер келесідей: 2020 жылы 64 405,2 тонна, 2018 жылы 1 883,1 тонна және 2019 жылы 1 631,1 тонна.

251-диаграмма

251-диаграмма 2018 жылмен салыстырғанда 2019 жылы «Д» сыныбында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің аз өсу динамикасын және 2020 жылы төмендегенін көрсетеді.

86-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Су ресурстары-маркетинг» ЖШС	Шымкент қ., Абай ауданы

87-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Шымкент Құс» ЖШС	Шымкент қ., Абай ауданы
«Алтын-Дан» ЖШС	Шымкент қ.
«Петроказакстан ойл продактс» ЖШС	Шымкент қ., Еңбекші ауданы
«Kazprommet Al» ЖШС	Шымкент қ., Еңбекші ауданы
«Шымкентмай» АҚ	Шымкент қ., Әл-Фараби ауданы

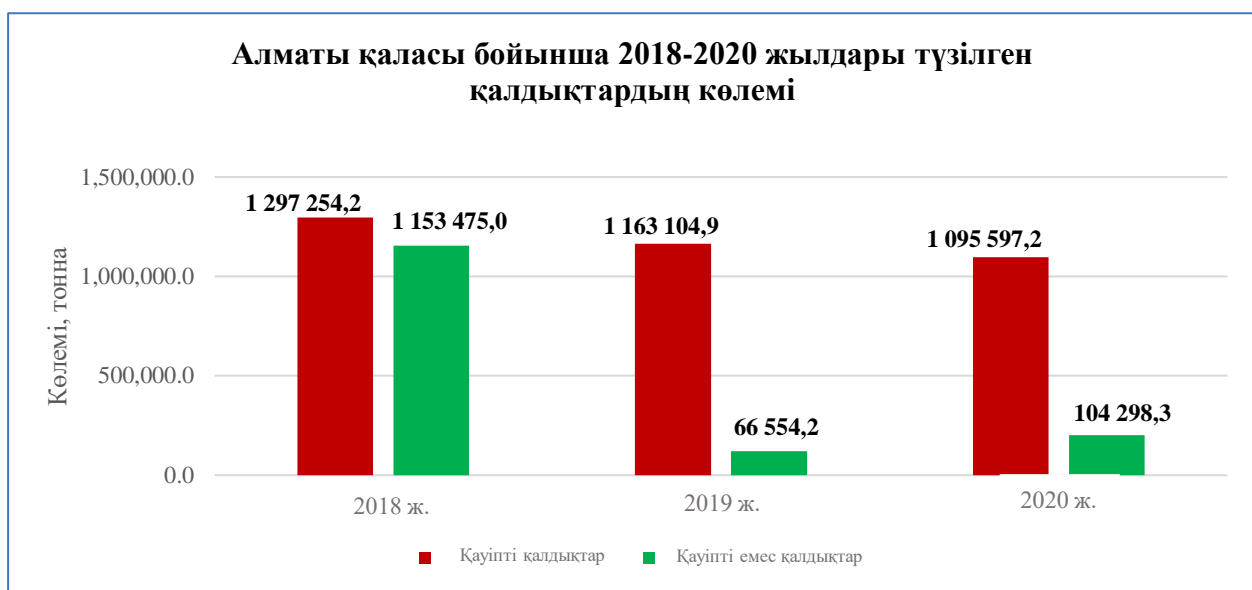
АЛМАТЫ ҚАЛАСЫ

88-кесте

Алматы қаласы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың
қозғалысы (т)

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	6 729 227,9	6 066 814,8	7 085 631,7
Түзілгені	1 297 254,2	1 163 104,9	1 095 597,2
Басқа тұлғалардан түскені	239 472,9	326 951,9	291 609,0
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	259 965,1	311 037,1	290 051,2
Залалсыздандырылғаны	77,4	69,5	62,4
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	991 773,1	6 836 510,9	7 795 114,2
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	1 923 408,1	159 788,1	125 286,8
Жыл соңында болғаны	6 082 581,8	7 086 046,5	8 057 499,9
Барлығы	17 523 760,50	21 950 323,70	24 740 852,40

252-диаграмма

252-диаграмма 2018 жылмен салыстырғанда 2020 жылы түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша тұрақты көріністі және қауіпті емес қалдықтардың 10 есе төмендеуін көрсетеді.

253-диаграмма

Алматы қаласы бойынша «янтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 2020 жылы тұрақты төмендеуді көрсетеді және 3 618,9 тонна көрсеткішке жетеді.

254-диаграмма

254-диаграммаға сәйкес Алматы бойынша 2020 жылы «янтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне 8% – пайдаланылған майлар, лактар мен бояулардың қалдықтары, 5%-ы мұнай сіңірілген топырақтар жатады.

255-диаграмма

«Жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі бойынша 255-диаграмма өткен 3 жылдағы салыстырмалы түрде тұрақты көріністі көрсетеді.

256-диаграмма

256-диаграммадан Алматы аумағында 2020 жылы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне күл және күлшлак қалдықтары – 88% жататынын көруге болады.

89-кесте

Алматы қаласы бойынша 2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	2 980,1	2 581,9	824,0
Макулатура	146 694,0	14 472,8	15 142,9
Пластик қалдықтары	277,7	344,9	601,1

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	1 327,1	91,7	71,0
Ірі көлемді қалдықтар	2 580,6	38,2	45,8
Құрылыс қалдықтары	13 938,5	9 456,0	10 501,3
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	5	1	2
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	985 677,1	39 568,6	77 112,3
Барлығы	1 153 480,10	66 555,10	104 300,4

89-кестеден 2018-2020 жылдар аралығында пластик қалдықтары мен құрылыс қалдықтары көлемінің өсуі байқалады. Қаптауыш материалдары көлемі бойынша 2018 жылдан бастап көлемнің 3 есеге төмендегені байқалады.

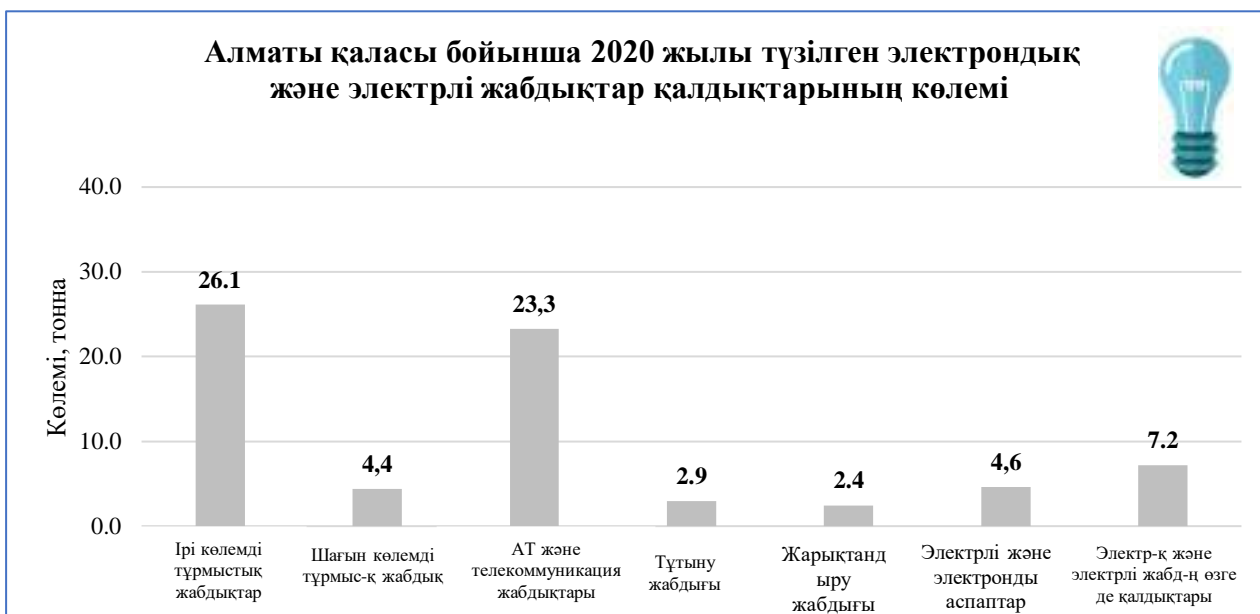
257-диаграмма

257-диаграмма Алматы қаласы бойынша 2020 жылы түзілген қаптауыш материалдардың санын көрсетеді. Қалдықтардың негізгі үлесі қағаз және картон қаптауышқа – 327,0 тонна, одан кейін шыны ыдыс – 205,4 тонна, ең аз көлемі пластик және пластмасса қаптауышқа – 23,5 тонна тиесілі.

258-диаграмма

Алматы қаласы бойынша 2020 жылы электрондық және электрлі жабдықтардың түзілген қалдықтарының көлемі бойынша диаграммада қалдықтардың негізгі көлемі ақпараттық технологиялар және телекоммуникация жабдықтары – 23,3 тонна және ірі көлемді тұрмыстық жабдықтар – 26,1 тонна болғанын көрсетеді. Ең аз түзілу көлемі жарықтандыру жабдығына сәйкес келеді – 2,4 тонна (258-диаграмма).

259-диаграмма

Алматы қаласы бойынша 2020 жылы түзілген макулатура көлемі аралас макулатура 9 780,9 тонна көрсеткішімен көшбасшылық позицияға ие болатындай етіп бөлінді, одан кейін – 4 872,9 тонна көрсеткішімен картон және қағаз – 489, 6 тонна цифрларымен ең аз көлемді құрайды (259-диаграмма).

260-диаграмма

2020 жылы түзілген ірі көлемді қалдықтардың көлемі – 38,5 тонна көрсеткіші бар жиһаз жетекші орынға ие болатындай, керамика – 0,9 тонна ең аз көлемге ие болатындай етіп бөлінді (260-диаграмма).

261-диаграмма

261-диаграмма Алматы қаласы бойынша 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының көлемін көрсетеді. Көлемнің негізгі үлесі аралас құрылыс қалдықтарына тиесілі, ең аз көлемі 4,1 тонна көрсеткішімен керамикалық құбырлардың сынығы алады.

262-диаграмма

Алматы бойынша 2020 жылы түзілген пластиктің көлемі былайша бөлінді: ең аз көлемді жұмсақ пластик – 1,2 тонна, ең үлкен көлемді төмен қысымды полиэтилен бойынша – 464,9 тонна алады (262-диаграмма).

263-диаграмма

263-диаграмма Алматы қаласы бойынша «А» сыныбындағы түзілген медициналық қалдықтар көлемінің 2018 жылмен салыстырғанда екі есеге жуық төмендегенін көрсетеді, 80 097,1 тоннаға қарағанда 42 863,3.

264-диаграмма

Алматы қаласы бойынша 2018-2020 жылдары «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі бойынша 2019 жылы – 3 298 724,7 тонна өсім, содан кейін 2020 жылы – 2 281 836,4 тонна төмендеу болды (264-диаграмма).

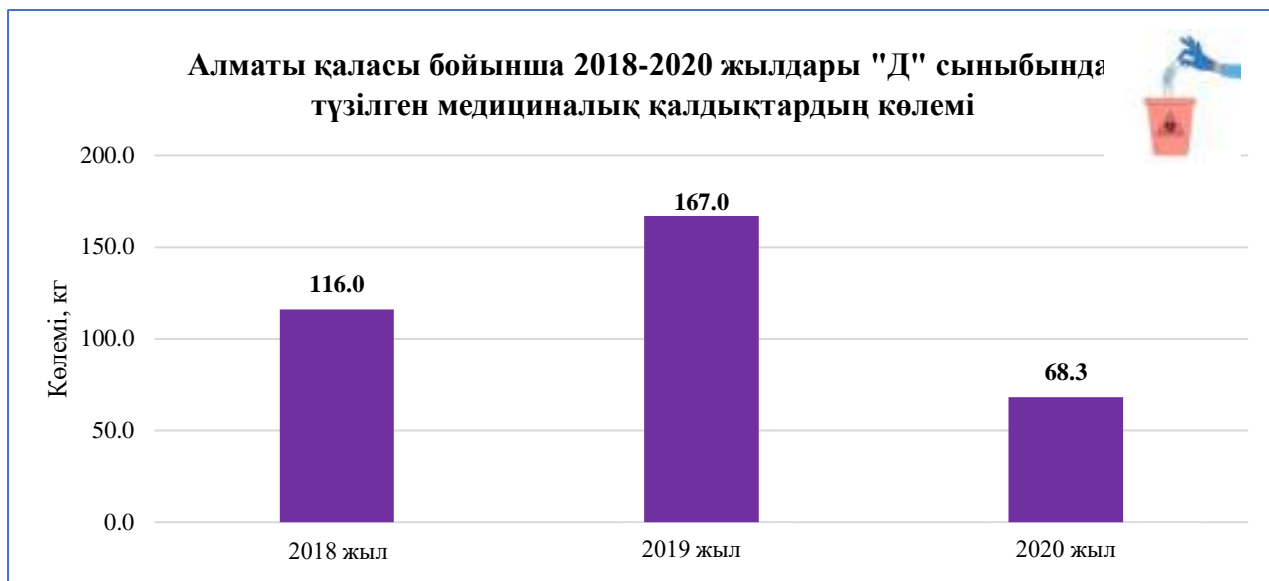
265-диаграмма

«В» сыныбындағы медициналық қалдықтар өткен үш жылда 2019 жылы 2018 жылдан бастап 10 есеге жуық өсті: 2018 жылғы 46 245,9 тоннаға қарағанда 401 088,8 тонна (265-диаграмма).

266-диаграмма

266-диаграмма Алматы қаласы бойынша 2018-2020 жылдардағы «Д» сыныбында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің динамикасын көрсетеді.

90-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Алматы электр станциялары» АҚ	Алматы қ., Алатау ауданы, Ақсай а.о.

91-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Казферросталь» ЖШС	Алматы қ., Түрксіб ауданы
«Gaumera-Stroy» ЖШС	Алматы қ., Алатау ауданы
«Novus Polymer» ЖШС	Алматы қ., Медеу ауданы
«Халықаралық Алматы аэропорты» АҚ	Алматы қ., Түрксіб ауданы

НҰР-СҰЛТАН ҚАЛАСЫ

92-кесте

Алматы қаласы бойынша 2018-2020 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы (т)

	2018 ж.	2019ж.	2020 ж.
Жылдың басында болғаны	25 932 071,0	27 503 631,4	29 079 580,9
Түзілгені	1 621 037,4	1 706 332,0	1 698 509,2
Басқа тұлғалардан түскені	2 879 022,8	203 771,7	828 306,0

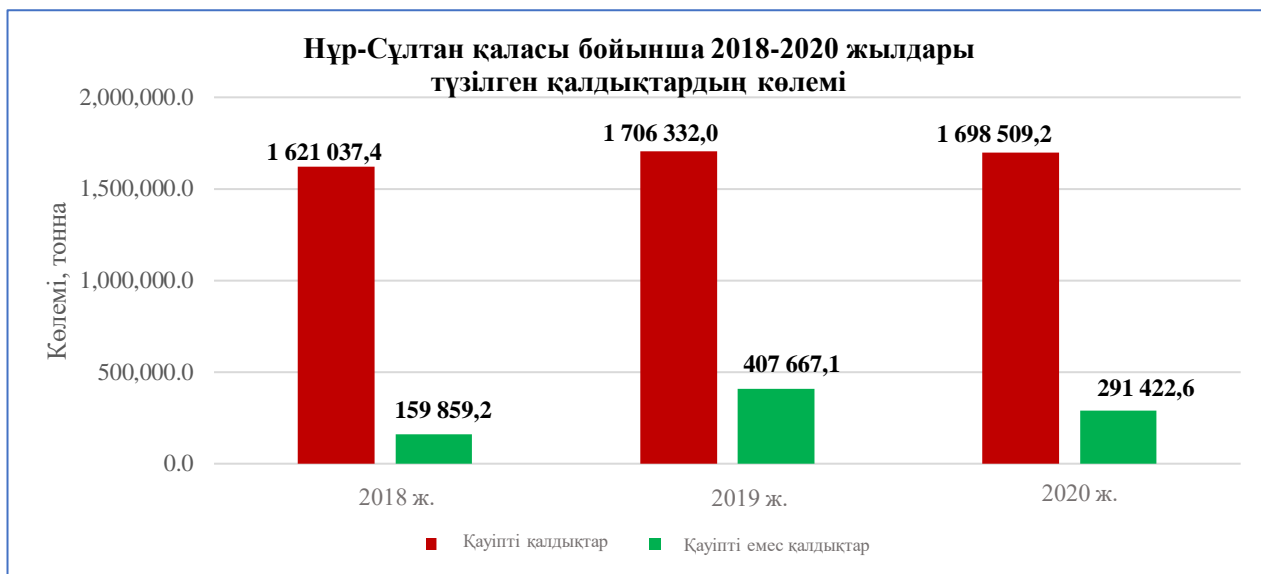

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	2 792 796,0	244 531,4	827 137,7
Залалсыздандырылғаны	32 198,3	3 028,0	0,0
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	1 558 565,9	187 983 748,1	1 641 270,9
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	136 090,6	77 034,2	59 377,9
Жыл соңында болғаны	27 503 244,7	29 092 169,5	30 719 880,4
Барлығы	62 455 026,70	246 814 246,30	64 854 063,00

Нұр-Сұлтан қаласы бойынша қауіпті қалдықтардың қозғалысы жыл соңында көлемнің біркелкі өсуін көрсетуде. Сонымен 2018 жылдан бастап 2020 жылға дейін көлемдер орта есеппен 1,2 есеге өсті (92-кесте).

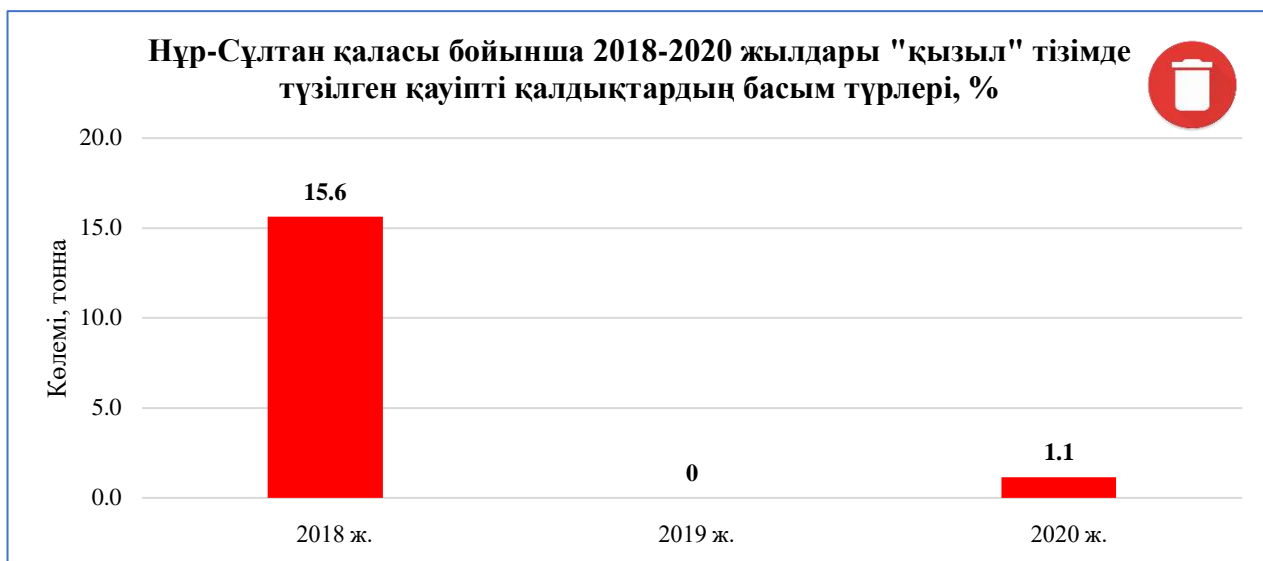
267-диаграмма

267-диаграммаға сәйкес 2018-2020 жылдар аралығында түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі шамамен бір деңгейде қалады, Қауіпті емес қалдықтар 2019 жылы өсіп, 2020 жылы айтарлықтай төмендеді.

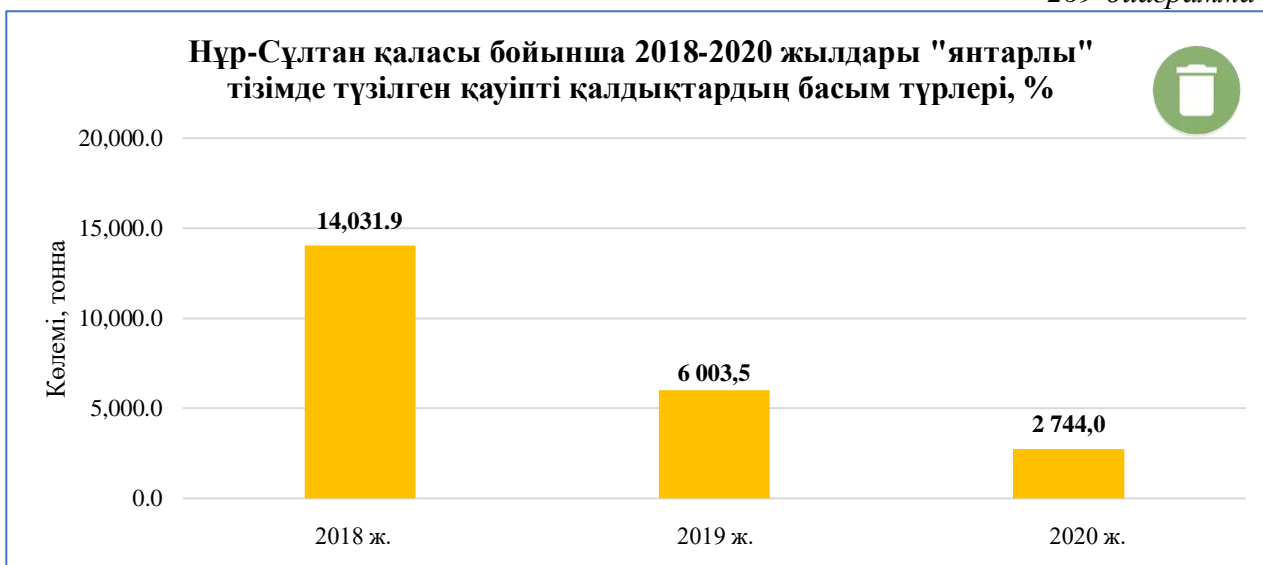

268-диаграмма

268-диаграмма 2019 жылы нөлдік мәндерді және 2020 жылы 1,1 тонна айтарлықтай теріс диамиканы көрсетеді.

269-диаграмма

Нұр-Сұлтан қаласы бойынша «яңтарлы» тізімдегі қауіпті қалдықтардан түзілген теріс динамика байқалады: 2018 жылы 14 031,9 тонна, 2019 жылы 6 003,5 тонна және 2020 жылы 2 744,0 тонна (269-диаграмма).

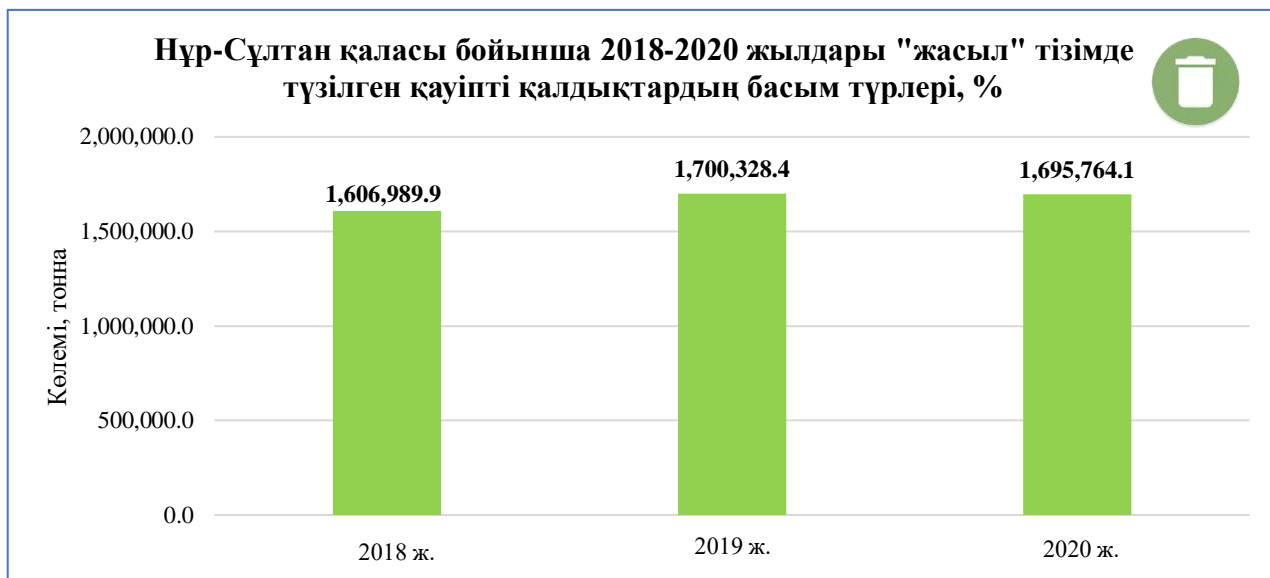

270-диаграмма

270-диаграммаға сәйкес 2020 жылы «яңтарлы» тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың басым түрлеріне пайдаланылған майлар – 44%, мұнай шламдары – 22%, пайдаланылған аккумуляторлар – 10% жатады.

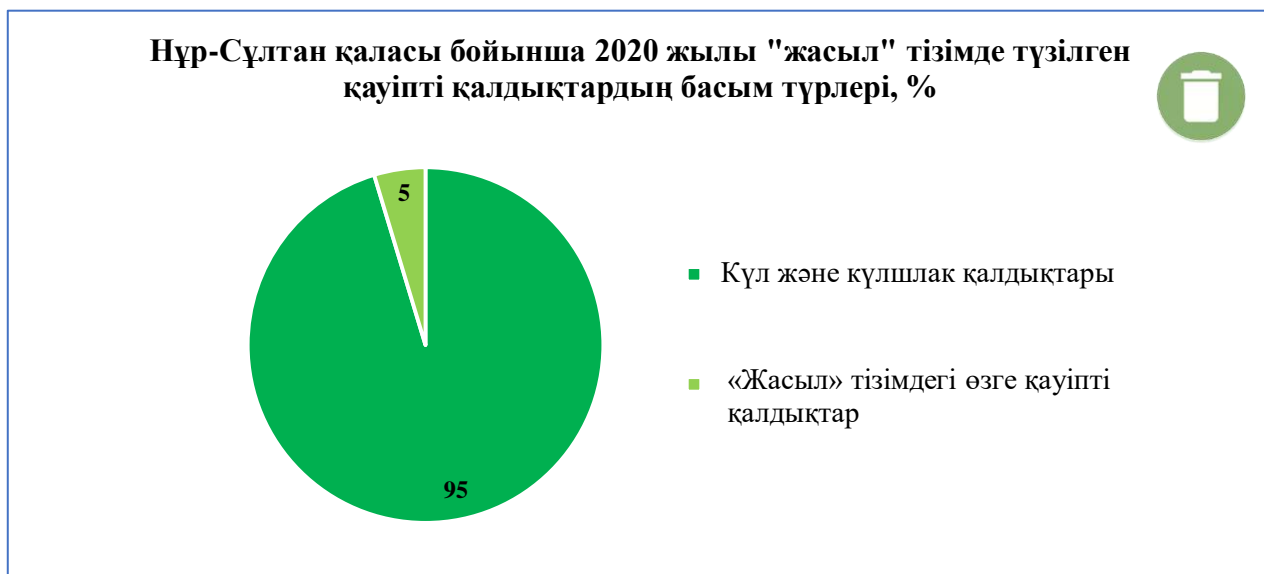
271-диаграмма

271-диаграмма 2018 жылмен салыстырғанда 2019 және 2020 жылдардағы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың аз өсуін көрсетеді.

272-диаграмма

Нұр-Сұлтан қаласы бойынша 2020 жылы «жасыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың басым түрлері күл мен күлшлак қалдықтары болып табылады-95% (272-диаграмма).

93-кесте

2018-2020 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2018 ж.	2019ж.	2020 ж.
Қаптауыш материалдар	3 675,6	3 136,2	1 611,5
Макулатура	10 644,7	183 285,3	59 496,7
Пластик қалдықтары	429,6	48 636,9	230,2
Электрондық және электрлі жабдық қалдықтары	110,7	240,8	94,2
Ірі көлемді қалдықтар	605,6	71 315,1	42,4
Құрылыс қалдықтары	125 160,1	95 706,9	28 600,8
Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	10	0	7
Қауіпті емес қалдықтардың басқа түрлері	19 233,0	5 345,9	201 346,7
Барлығы	159 869,30	407 667,10	291 429,50

93-кестедегі есептілік деректерді талдай отырып, 2018-2020 жылдары қауіпті емес қалдықтардың барлық түрлері бойынша төмендеу байқалады. Сонымен , макулатура көлемі бойынша жағдайдың жақсаруы байқалады, ол 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда 3 есеге төмендеген. 2018-2020 жылдар кезеңінде құрылыс қалдықтарының көлемі 4 еседен астамға азайды.

273-диаграмма

Нұр-Сұлтан қаласы бойынша түзілген қаптауыш материалдарының басым бөлігі өзге де қаптауыш материалдары болып табылады, одан кейін ағаш қаптауыш және пластик және пластмасса қаптауыш, көлемі 86,8 тонна мәндегі металл қаптауыш алады (273-диаграмма).

274-диаграмма

274-диаграммада Нұр-Сұлтан қаласы бойынша 2020 жылы түзілген құрылыс қалдықтарының басым түрлері болып өзге құрылыс қалдықтары қала береді, аз көлемін кірпіштің ең аз мөлшері алады.

275-диаграмма

275-диаграмма 2020 жылы Нұр-Сұлтан қаласы бойынша электрондық және электрлі жабдығының түзілген қалдықтарының көлемі бойынша диаграмма электрондық және электрлі жабдық қалдықтарының негізгі көлемі ақпараттық технологиялар мен телекоммуникация жабдығын (31,2 тонна) құрағанын көрсетеді.

276-диаграмма

2020 жылы макулатураның басым түрлері көрсеткіштері 33 619,6 тонна аралас макулатура болып қалуда, содан кейін картон – 25 764,3 тонна, ал ең аз саны – 112,9 тонна сандары бар қағаз алуда (276-диаграмма).

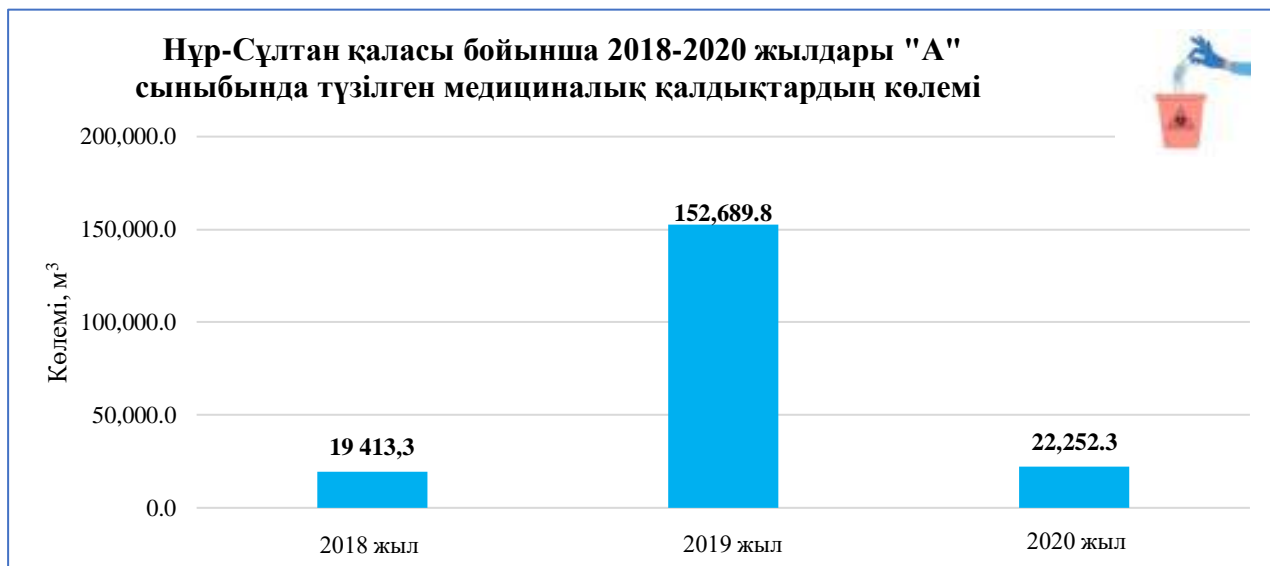

277-диаграмма

2020 жылы Нұр-Сұлтан қаласы бойынша түзілген пластиктің көлемі келесідей боып бөлінді: ең үлкен көлемді төмен қысымды полиэтилен – 108,8 тоннаны, ең төмен көлемді полиэтилен – 3,4 тоннаны алады (277-диаграмма).

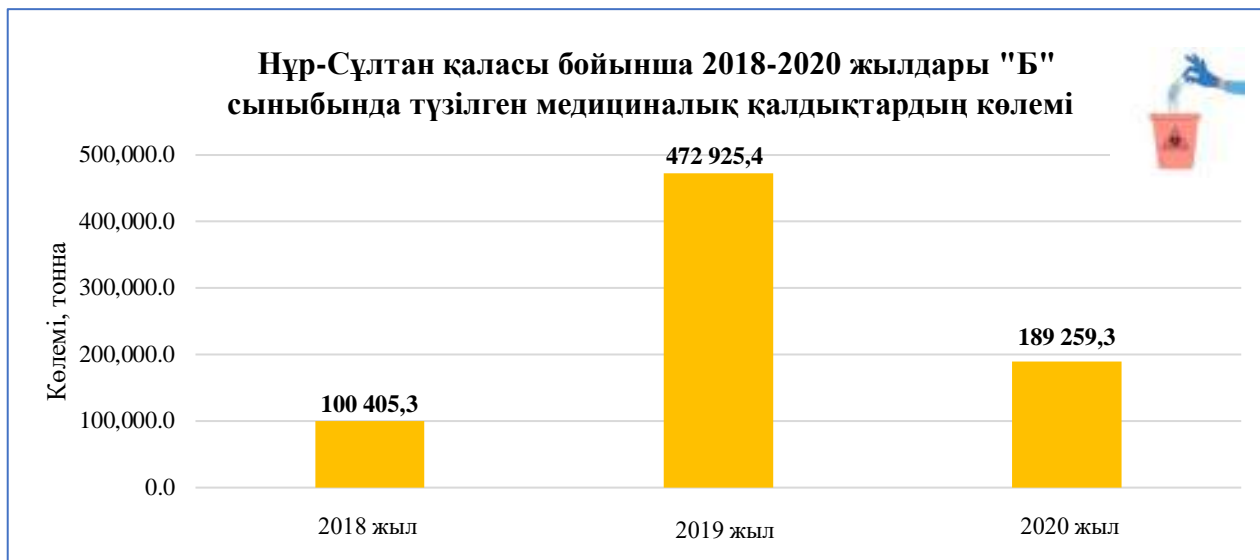
278-диаграмма

278-диаграмма 2019 жылы Нұр - Сұлтан қаласы бойынша «А» сыныбында түзілген медициналық қалдықтарының өсу динамикасын көрсетеді – 152 689,8 тонна және 2020 жылы – 22 252,3 тонна төмендеу.

279-диаграмма

279-диаграмма 2019 жылы Нұр - Сұлтан қаласы бойынша «Б» сыныбында түзілген медициналық қалдықтардың өсу динамикасын көрсетеді – 472 925,4 тонна және 2020 жылы – 189 259,3 тонна төмендеу.

280-диаграмма

280-диаграмма 2020 жылы түзілген «В» сыныбындағы медициналық қалдықтардың айтарлықтай өсуін көрсетеді – 40 372, 5 тонна.

94-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі ТҚҚ орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Эко Полигон Астаны» ЖШС	Нұр-Сұлтан қ., Алматы ауданы, Алаш шоссесі, 6 км

95-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі уақытша сақтау
объектілері

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
Нұр-Сұлтан қаласы әкімдігінің «Астана су арнасы» ЖШҚ РМК	Нұр-Сұлтан қ., Алматы ауданы
«Казахдорстрой» ЖШС	Нұр-Сұлтан қ., Есіл ауданы
«АБК-Автодор НС» ЖШС	Нұр-Сұлтан қ., Есіл ауданы
«Абат Сервис Ltd» ЖШС	Нұр-Сұлтан қ., Сарыарқа ауданы
«TS Inter Company» ЖШС	Нұр-Сұлтан қ., «Байқоңыр» ауданы

96-кесте

2020 жылы түзілген қалдықтардың ең көп көлеміндегі қауіпті қалдықтарды
орналастыруға арналған полигондар

Табиғат пайдаланушы	Объектінің орналасқан орны
«Астана-Энергия» АҚ	Нұр-Сұлтан қ., «Байқоңыр» ауданы

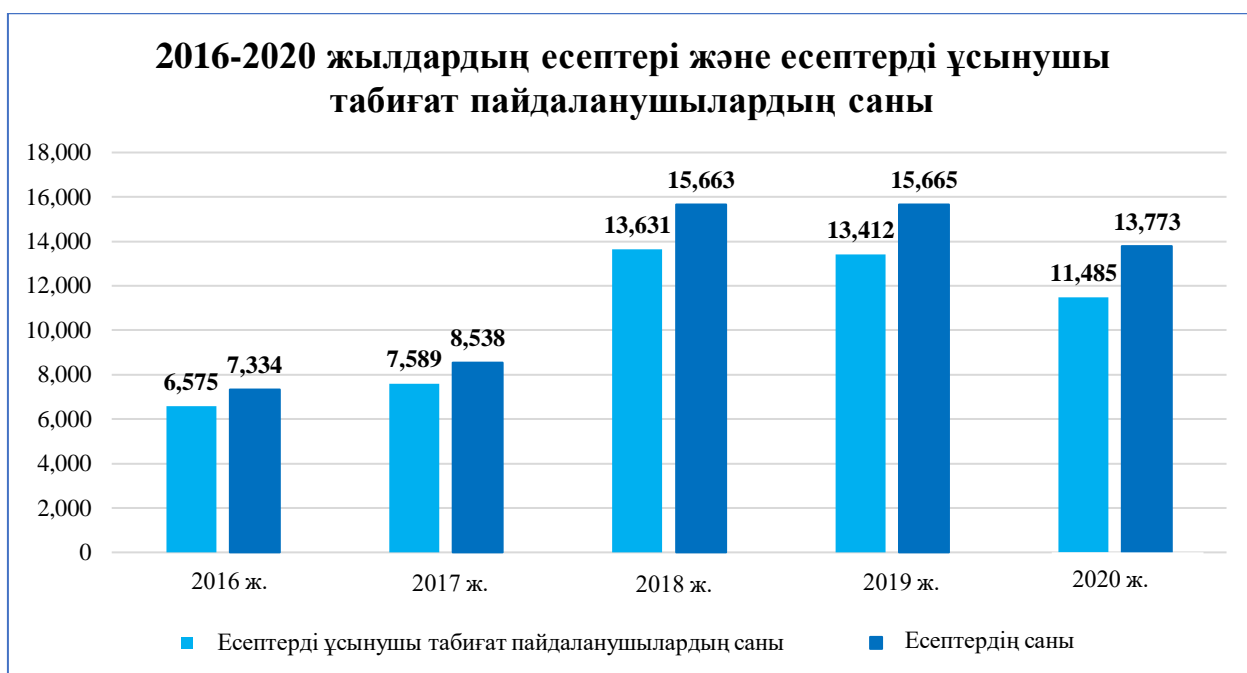
ТАБИҒАТ ПАЙДАЛАНУШЫЛАРДЫҢ САНЫН ТАЛДАУ

281-диаграмма

2017 жылдан бастап 2020 жылға дейін өткен 4 жылда 2017-2020 жылдары ҚОҚ БАЖ-да тіркелген табиғат пайдаланушылар санының өсуінің оң динамикасы орын алды. Егер 2017 жылы барлығы 6 830 бірлік болса, 2020 жылы 23 160 бірлік болды (281-диаграмма).

282-диаграмма

282-диаграмманың салыстырмалы талдауы есептерді ұсынған табиғат пайдаланушылар санының азаюын, сондай-ақ есептердің жалпы санын көрсетеді. 2020

жылы – есепті жылға ұсынылған есептердің саны 2019 жылдың санынан 2 000 бірлікке аз. Бұл 2020 жылы медициналық қалдықтар туралы есеп берудің жеке ішкі жүйесі жасалғанымен және денсаулық сақтау ұйымдары, сондай-ақ медициналық қалдықтармен жұмыс істейтін мамандандырылған ұйымдар есеп беруді бөлек ұсынғанымен түсіндіріледі. Бұрын олар қалдықтарды түгендеу бойынша есептерді ұсынған болатын.

21-картада 2020 жылға арналған қалдықтарды түгендеу бойынша есептерді ұсынған ҚР аймақтары бөлінісінде табиғат пайдаланушылардың саны бойынша ақпарат ұсынылған.

283-диаграмма

283-диаграмма аймақтар бөлінісінде 2020 жылға қалдықтарды түгендеу бойынша ұсынылған есептердің санын талдауды көрсетеді, есептердің ең көп саны Солтүстік Қазақстан (1 937 бірлік), Қостанай (1 598 бірлік), Ақмола облыстары (1 410 бірлік) бойынша ұсынылғанын көрсетеді. Ең аз саны Шымкент қаласы (275 бірлік) және Маңғыстау облысы (294 бірлік) бойынша ұсынылған.

ПОЛИГОНДАР МЕН ҚАЛДЫҚТАРДЫ ОРНАЛАСТЫРУ ОРЫНДАРЫН ТАЛДАУ

97-кесте

Облыстар бөлінісінде ҚОҚ БАЖ-дың қалдықтардың мемлекеттік кадастрының кіші жүйесінде қалдықтарды орналастыруға арналған полигондардың саны, бірл.

№ р/с	Аймақ	Полигондардың саны, бірл.		
		ТҚҚ орналастыруға арналған полигон	Қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигон	Қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигон
1	Нұр-Сұлтан қ.	-	5	1
2	Алматы қ.	-	4	-
3	Шымкент қ.	9	5	1
4	Ақмола облысы	13	35	91
5	Ақтөбе облысы	19	13	89
6	Алматы облысы	2	4	287
7	Атырау облысы	17	4	80
8	Шығыс Қазақстан облысы	7	30	138
9	Жамбыл облысы	7	28	216
10	Батыс Қазақстан облысы	5	2	167
11	Қарағанды облысы	8	54	132
12	Қостанай облысы	2	8	285
13	Қызылорда облысы	10	3	157
14	Маңғыстау облысы	29	10	14
15	Павлодар облысы	10	21	176
16	Солтүстік Қазақстан облысы	-	1	338
17	Түркістан облысы	5	32	198
	Жиыны	143	259	2 370

97-кесте облыстар бөлінісінде ҚОҚ БАЖ қалдықтарының мемлекеттік кадастрының кіші жүйесінде қалдықтарды орналастыруға арналған полигондардың жалпы санын көрсетеді. Деректерді талдау ТҚҚ орналастыруға арналған полигонның барлығы 143 бірл., қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 259 бірл., қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 2 370 бірл.

22-картада қалдықтарды орналастыру үшін ҚОҚ БАЖ-да тіркелген полигондардың саны бойынша ақпарат ұсынылған.

Облыстар бөлінісінде ҚОҚ БАЖ-дың қалдықтардың мемлекеттік кадастрының кіші жүйесінде қалдықтарды орналастыру объектілері бойынша кадастрлық істер саны, бірл.

№ р/с	Аймақ	Кадастрлық істер саны, бірл.			
		Барлығы	ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға	қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға	қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға
1	Нұр-Сұлтан қ.	3	1	-	2
2	Алматы қ.	3	-	-	3
3	Шымкент қ.	13	1	8	4
4	Ақмола облысы	66	36	13	17
5	Ақтөбе облысы	50	26	19	5
6	Алматы облысы	178	173	1	4
7	Атырау облысы	60	39	17	4
8	Шығыс Қазақстан облысы	62	31	7	24
9	Жамбыл облысы	219	188	3	28
10	Батыс Қазақстан облысы	101	97	4	-
11	Қарағанды облысы	114	67	7	40
12	Қостанай облысы	283	277	1	5
13	Қызылорда облысы	144	132	10	2
14	Маңғыстау облысы	37	8	26	3
15	Павлодар облысы	77	50	8	19
16	Солтүстік Қазақстан облысы	191	190	-	1

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

17	Түркістан облысы	223	193	3	27
	Жиыны	1 824	1 509	127	188

98-кесте облыстар бөлінісінде ҚОҚ БАЖ қалдықтарының мемлекеттік кадастрының кіші жүйесінде қалдықтарды орналастыру объектілері бойынша кадастрлық істердің жалпы санын көрсетеді. Деректерді талдау үшін барлығы 1 824 бірлік санымен, ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға 1509 бірл., қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 127 бірл., қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 188 бірл. бар екендігін көрсетеді.

99-кесте

**Облыстар бөлінісінде рұқсат беру құжаттары бар
қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар саны, бірл.**

№ р/с	Облыс/қала	Қалдықтарды қоймалауға және жоюға жер учаскесін беру туралы облыстың жергілікті атқарушы органының шешімі			
		Барлығы	ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға	қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға	қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға
1	Нұр-Сұлтан қ.	1	1	-	-
2	Алматы қ.	1	-	-	1
3	Шымкент қ.	10	1	5	4
4	Ақмола облысы	49	26	9	14
5	Ақтөбе облысы	41	24	17	-
6	Алматы облысы	131	126	1	4
7	Атырау облысы	55	36	15	4
8	Шығыс Қазақстан облысы	31	19	1	11
9	Жамбыл облысы	203	178	3	22
10	Батыс Қазақстан облысы	92	88	4	-
11	Қарағанды облысы	53	21	4	28

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

12	Қостанай облысы	254	250	-	4
13	Қызылорда облысы	117	113	2	2
14	Маңғыстау облысы	26	4	19	3
15	Павлодар облысы	46	23	6	17
16	Солтүстік Қазақстан облысы	22	21	-	1
17	Түркістан облысы	150	126	3	21
	Жиыны	1 282	1 057	89	136

99-кесте аймақтар бөлінісінде рұқсат беру құжаттары бар қалдықтарды орналастыруға арналған полигондардың жалпы санын көрсетеді. Деректерді талдау үшін барлығы 1 282 бірлік санымен, ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға 1 282 бірл., ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға-1057 бірл., қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 89 бірл., қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға-136 бірл. екендігін көрсетеді.

100-кесте

**Аймақтар бөлінісінде рұқсат беру құжаттары бар
қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар саны, бірл.**

№ р/с	Облыс/қала	Жер учаскесінің шекарасын белгілеу және жер учаскесіне құқық белгілейтін құжатты беру туралы анықтама			
		Барлығы	ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға	қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға	қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға
1	Нұр-Сұлтан қ.	3	1	-	2
2	Алматы қ.	3	-	-	3
3	Шымкент қ.	10	1	5	4
4	Ақмола облысы	45	23	9	13
5	Ақтөбе облысы	37	21	16	-

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

6	Алматы облысы	176	171	1	4
7	Атырау облысы	48	30	14	4
8	Шығыс Қазақстан облысы	30	20	2	8
9	Жамбыл облысы	150	124	3	23
10	Батыс Қазақстан облысы	97	93	4	-
11	Қарағанды облысы	77	41	6	30
12	Қостанай облысы	147	143	-	4
13	Қызылорда облысы	96	91	3	2
14	Маңғыстау облысы	26	4	19	3
15	Павлодар облысы	55	31	6	18
16	Солтүстік Қазақстан облысы	183	182	-	1
17	Түркістан облысы	158	133	3	22
	Жиыны	1 341	1 109	91	141

100-кестеде аймақтар бөлінісінде рұқсат беру құжаттары бар қалдықтарды орналастыруға арналған полигондардың жалпы саны көрсетілген. Деректерді талдау үшін барлығы 1 341 бірлік санымен, ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға 1 341 бірл., қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға – 91 бірл, қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 141 бірл. екендігін көрсетеді.

101-кесте

Аймақтар бөлінісінде рұқсат беру құжаттары бар
қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар саны, бірл

№ р/с	Облыс/қала	Қалдықтарды орналастыру объектілерін құрудың техникалық-экономикалық негіздемесі			
		Барлығы	ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға	қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға	қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға
1	Нұр-Сұлтан қ.	2	1	-	1

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

2	Алматы қ.	1	-	-	1
3	Шымкент қ.	7	1	5	1
4	Ақмола облысы	12	8	2	2
5	Ақтөбе облысы	2	2	-	-
6	Алматы облысы	6	2	1	3
7	Атырау облысы	7	2	5	-
8	Шығыс Қазақстан облысы	5	2	-	3
9	Жамбыл облысы	11	3	2	6
10	Батыс Қазақстан облысы	3	1	2	-
11	Қарағанды облысы	25	9	1	15
12	Қостанай облысы	37	37	-	-
13	Қызылорда облысы	29	28	1	-
14	Маңғыстау облысы	13	3	10	-
15	Павлодар облысы	8	2	2	4
16	Солтүстік Қазақстан облысы	1	-	-	1
17	Түркістан облысы	16	8	-	8
	Жиыны	185	109	31	45

101-кесте аймақтар бөлінісінде рұқсат беру құжаттарымен толтырылған қалдықтарды орналастыруға арналған полигондардың жалпы саны көрсетілген. Деректерді талдау үшін барлығы 185 бірлікпен, ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға 109 бірл., қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 31 бірл., қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 45 бірл. екендігін көрсетеді.

102-кесте

**Аймақтар бөлінісінде рұқсат беру құжаттары бар
қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар саны, бірл.**

№ р/с	Облыс/қала	Қалдықтарды орналастыру объектілерін құруға мемлекеттік сараптаманың оң қорытындысы
-------	------------	---

**2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ**

		Барлығы	ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға	қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға	қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға
1	Нұр-Сұлтан қ.	3	1	-	2
2	Алматы қ.	3	-	-	3
3	Шымкент қ.	13	1	8	4
4	Ақмола облысы	56	32	13	11
5	Ақтөбе облысы	41	17	19	5
6	Алматы облысы	21	16	1	4
7	Атырау облысы	43	22	17	4
8	Шығыс Қазақстан облысы	56	27	7	22
9	Жамбыл облысы	214	188	2	24
10	Батыс Қазақстан облысы	6	4	2	-
11	Қарағанды облысы	106	61	7	38
12	Қостанай облысы	281	276	1	4
13	Қызылорда облысы	103	91	10	2
14	Маңғыстау облысы	37	8	26	3
15	Павлодар облысы	61	35	8	18
16	Солтүстік Қазақстан облысы	39	38	-	1
17	Түркістан облысы	212	185	3	24
	Жиыны	1 295	1 002	124	169

102-кесте аймақтар бөлінісінде рұқсат беру құжаттарымен толтырылған қалдықтарды орналастыруға арналған полигондардың жалпы саны көрсетілген. Деректерді талдау үшін барлығы 185 бірлік санымен, ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға 109 бірл., қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 31 бірл., қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 45 бірл. екендігін көрсетеді.

Аймақтар бөлінісінде рұқсат беру құжаттары бар
қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар саны, бірл.

№ р/с	Облыс/қала	Қалдықтарды орналастыру объектілерін құруға санитариялық-эпидемиологиялық сараптаманың оң қорытындысы			
		Барлығы	ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға	Қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға	Қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға
1	Нұр-Сұлтан қ.	1	1	-	-
2	Алматы қ.	3	-	-	3
3	Шымкент қ.	10	1	5	4
4	Ақмола облысы	54	29	13	12
5	Ақтөбе облысы	31	15	11	5
6	Алматы облысы	18	13	1	4
7	Атырау облысы	38	21	16	1
8	Шығыс Қазақстан облысы	21	13	-	8
9	Жамбыл облысы	61	39	3	19
10	Батыс Қазақстан облысы	6	4	2	-
11	Қарағанды облысы	72	38	4	30
12	Қостанай облысы	150	146	-	4
13	Қызылорда облысы	28	23	3	2
14	Маңғыстау облысы	31	7	21	3
15	Павлодар облысы	43	19	8	16
16	Солтүстік Қазақстан облысы	7	6	-	1
17	Түркістан облысы	132	107	3	22

2020 ЖЫЛҒА АРНАЛҒАН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫН
ЖҮРГІЗУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ

	Жиыны	706	482	90	134
--	--------------	------------	------------	-----------	------------

103-кесте аймақтар бөлінісінде рұқсат беру құжаттары бар қалдықтарды орналастыруға арналған полигондардың жалпы саны көрсетілген. Деректерді талдау үшін барлығы 706 бірлік санымен, ТҚҚ орналастыруға арналған полигонға 482 бірл., қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 90 бірл., қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигонға 134 бірл. екендігін көрсетеді.

ДАМУ БОЛАШАҒЫ

Қалдықтардың мемлекеттік кадастрының жұмыстарын жетілдіру жөніндегі ұсынымдар

ҚОҚ БАЖ қалдықтарының мемлекеттік кадастрының кіші жүйесін жетілдіру үшін есеп беретін ұйымдардың деректерін (есептерін) жинаудың сыртқы порталы бар ақпараттық-талдау платформасын құру ұсынылады. Платформаны құрудың мақсаты экологиялық шешімдер қабылдауды, көрсеткіштерді мониторингілеу мен талдауды ақпараттық-талдамалық қолдау, ақпаратты ыңғайлы графикалық және картографиялық ұсыну және есепті деректерді жедел қалыптастыру болады.

Ақпараттық платформада жаңа бөлімдерді ұсыну ұсынылады:

- инфокарта – бұл қалдықтардың қозғалысы мен көлемі бөлігінде әрбір аймақтардағы жағдайды көрсететін ҚР басылатын картасы;
- жедел мониторинг (қауіпті және қауіпті емес қалдықтардың түрлері бойынша күнделікті мәлімет);
- негізгі көрсеткіштерді көру мүмкіндігімен, өзгеру динамикасымен және басқа аймақтармен салыстырғанда аймақтардың паспорттары.
- құрамында ЖҚОЛ бар қалдықтар мен пестицидтер бойынша жағдай.
- «жүгіртпе жол» – бұл ҚР ЭГТРМ, Аумақтық экология департаменттерінің қызметкерлеріне жедел режимде, төтенше жағдайларда және т. б. байқалатын оқиғалар, жаңалықтар мен көрсеткіштер туралы жедел хабарлау құралы.

Платформа базасында деректерді есепке алу, деректерді өңдеу және шаралар қабылдау үшін «Қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы ахуалды жақсарту бойынша тапсырмалар мен шаралардың орындалуын бақылау жүйесі» функционалын іске асыру.

Сонымен қатар, жүйеде мынадай жаңа құралдарды әзірлеу ұсынылады:

- кезеңдер бойынша есептілік көрсеткіштерді салыстыру функциясы;
- картадағы есептілік көрсеткіштерді (аймақтар, қалалар бөлінісінде) панорамалық түсірілім көмегімен виртуалды тур мүмкіндігімен салыстыру функциясы.

ҚОРЫТЫНДЫ

Аталған ақпараттық шолуда елдегі қалдықтар бойынша ағымдағы экологиялық жағдай көрсетілген. Құжатта сипатталған барлық мәселелер маңызды және ерекше назар аударуды қажет етеді.

Соңғы жылдары елдің қарқынды экономикалық дамуы Қазақстан Республикасының аумағында қауіпті және қауіпті емес қалдықтардың түзілуінің ұлғаюына ықпал етті. Бұл мәселені реттеу үшін мемлекет көптеген тетіктерді енгізуде, олардың бірі өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге санитариялық-эпидемиологиялық талаптар қою болып табылады.

Негізгі экологиялық қағидаларды елемей табиғи ортаның тозуына, қол жетімді табиғи ресурстардың азаюына алып келеді және адам денсаулығы мен өміріне қауіп төндіреді. Ең маңызды және жиі қолданылатын экологиялық қағидалардың бірі кез келген табиғи шикізатты барынша терең және кешенді қайта өңдеуді болжайды, бұл қоршаған ортаға келтірілген залалды барынша азайтуға және пайдаланылған шикізат бірлігінің қайтарымын барынша арттыруға мүмкіндік береді.

Қазіргі уақытта ресурстарды жоғалтудың негізгі себептерінің бірі дайын өнімдер мен жартылай фабрикаттардың қаптауыш материалдарын пайдаланудың ойластырылмаған саясаты болды. Соңғы бірнеше онжылдықта қаптауыш ыдыс шаруашылығы экономиканың маңызды буынына айналды, бірақ сонымен бірге ресурстарды бақылаусыз жоюдың қауіпті кең ағымына айналды. Қаптауыш шаруашылығының дамуы мен қоқыс полигондарының өсуінің өзара тәуелділігі бүгінде жалпыға бірдей танылған. Ғылыми-техникалық прогресс, сондай-ақ, өндіріс көлемінің кеңеюі дамыған елдердің қаптауыш шаруашылығын экономиканың жетекші салалары деңгейіне шығарды.

Халықаралық тәжірибе

Германия

Ел қалдықтармен күресудің ең сәтті еуропалық үлгілерінің бірі болып қала береді. Оның тұрғындары 1980 жылдардың аяғында қоқысты бөлек жинай бастады, ал қазір Германияда терең сұрыптау жүйесі қалыптасты.

Сонымен, үйге бекітілген жерде тамақ қалдықтары үшін кемінде пластмасса, пакеттер мен қаптамалар үшін, қағаз бен картон үшін үш контейнер болуы керек. Шыны бөтелкелер мен шарап, май немесе джем банкаларын көшедегі жеке қоғамдық ыдыстарға жатқызады.

Сусындардан босаған ыдыстарды барлық желілік дүкендерде орнатылған арнайы қабылдағыштарға – фандоматтарға тапсыруға болады. Бұл ретте пластик бөтелке немесе банка құнын дерлік әрбір сусынның бағасына қосады, ал контейнерді тапсыру арқылы бұл артық төлемді қайтаруға болады. Егер бөтелкелерді қайтарғысы келмесе, олар сусыннан артық төленген ақшаны қайтармайды. Осылайша, мемлекет халықты қоршаған ортаны зиянды пластикпен немесе қалайы банкаларымен ластамауға үйретті. Жиһаз түріндегі ірі көлемді қоқыс полигоннан өз орнын табады-оны өзіңіз немесе жүк тиегіштердің көмегімен апаруға болады. Киімді қайырымдылық ұйымдары, ал батареялар – бұл үшін арнайы қораптар орнатылған дүкендер қабылдайды.

Елде қоқыс шығару үшін әр үй шаруашылығы төлейді. Құны тұрғылықты жеріне, пәтерлер санына, кіреберістегі бактардың көлемі мен санына байланысты әр түрлі болуы мүмкін. Осы факторларды ескере отырып, басқарушы компаниялар тарифтерді белгілейді. Контейнерлер жеке орынжайларда-жертөле қабаттарында немесе аулаларда, бірақ кілтпен жабылатын арнайы қақпаның артында болады. Әр үйдің немесе кіреберістің өз бактары бар.

Жыл сайын еліміз шамамен 41 млн тонна қоқыс шығарады – бір адамға шамамен 500 килограмм. Түрлі деректер бойынша, бұл көлемнің 60% – дан 80% - ға дейін қайта өңдеуге немесе қоқыс жағатын зауыттарға-электр энергиясын алу үшін кетеді, ал қалғаны

полигондарға жіберіледі. Германия өнеркәсібі пайдаланатын барлық шикізаттың шамамен 15% - ы қайта өңдеу арқылы алынады. Сонымен қатар, қайта өңдеу тиімді бизнес болып табылады – 2017 жылы қоқыс өңдеу саласының айналымы шамамен 70 млрд еуроны құрады, ал бұл салада 250 мыңнан астам адам жұмыс істеді.

Бірақ кәдеге жаратудың жолға қойылған механизмiне қарамастан, елде қалдықтар саласында шешілмеген проблемалар қалып отыр. Олар негiзiнен рационалды емес тұтынудың заманауи мәдениетiмен байланысты. Экологтардың айтуынша, соңғы 25 жылда бiр рет қолданылатын ас құралдары, ыдыс-аяқ, майлықтар, қаптамалар сияқты қалдықтардың көлемi соншалықты тез өсiп, қоғам проблемаларды уақытында көрмедi. Табиғатты қорғау неміс одағының мәліметінше, тұтынушылар екі есе көп пластикалық шанышқыларды, қасықтар мен пышақтарды және алты есе көп бiр рет қолданылатын шыныаяқтарды лақтыра бастады. Мұндай «ысырапшылық» пен тамаққа қатысты – немістер бiр жыл iшiнде полигондарға орта есеппен 7 млн.тонна тамаққа жарамды тамақ жөнелтедi. Сарапшылар азаматтарға қажет емес нәрсенi сатып алмауды, оның орнына қайырымдылыққа ақша берудi ұсынатын әлеуметтік жарнамадан шешiм iздеудi ұсынады.

Statista.com. портал деректерi бойынша Германияның әрбiр тұрғыны жылына орта есеппен 450 килограмм қоқыс шығарады. Оның iшiнде 197 килограмм – бұл үй және iрi көлемдi қоқыс, 143 килограмм – қайта өңделетiн қалдықтар, мысалы, қағаз, қаптауыш, шыны, 107 килограмм – органикалық қалдықтар және 2 килограмм – қалған қоқыстар, мысалы, батареялар мен зиянды химикаттар. Әр үйде үш-сегіз түрлi-түстi қоқыс контейнерлерi бар. Қалдықтарды басқару жүйелерi жерге немесе қалаға байланысты сәл өзгеше болуы мүмкiн, бiрақ тұтастай алғанда, принцип бiр – қоқысты сұрыптау және қайта өңдеу керек.

Германияда қоқысты сұрыптау ережелерiн бұзғаны үшiн айыппұл қарастырылған. Қалдықтардың дұрыс бөлiнбеуi, контейнердiң салмағынан асып кетуi, тым көп жиналған қоқыс немесе жай ғана толып жатқан цистерналар – айыппұл мөлшерi, әдетте, федералды мемлекетке байланысты. Әдетте бiрiншi рет жасалған қате 10-20 Еуроға болады, бiрақ тұрақты бұзушылықтар үшiн 2,5 мың еуроға дейiн айыппұл салынуы мүмкiн. Германия үкiметi «жалтарушыларға» қарсы үнемі шаралар қолданады: коммуналар қалдықтарды жоюды бақылауға, сондай-ақ экологиялық нормалардың орындалуын бақылауға мiндеттi. Бұл әсiресе федералды Үкiметтiң жақында елдегi пластикалық қоқысты азайту туралы шешiмiне байланысты өте маңызды. Осылайша, ол Еуропалық Парламенттiң бiр реттiк пластиктi өндiруге және пайдалануға тыйым салу туралы директивасын қолдады. Сонымен қатар, Германияның қоршаған ортаны қорғау министрлiгi Қалдықтарды кәдеге жарату және пластиктi қайта пайдалану бойынша перспективалық бастамаларға қосымша инвестициялар жариялады. Экологиялық таза материалдармен және қайталама шикiзатпен жұмыс iстейтiн өндiрушiлерге қаржылық қолдау уәде етiлдi. Қоқысты қайта өңдеу мәселесiндегi дәйектi саясаттың арқасында 2015 жылға қарай полигондарда жиi кездесетiн «қалған қоқыс» (Restmüll) санатындағы қалдықтар 14 млн тоннаға дейiн азайды. Бұл көрсеткiш, қоршаған ортаны қорғау Федералды министрлiгiнiң пiкiрiнше, жыл сайын азайып келедi, бұл қалдықтарды мұқият сұрыптауға және қайта өңдеудiң жаңа әдiстерiне ықпал етедi. Сонымен қатар, қоқыстың басқа санаттарының саны, керiсiнше, артып келедi. Бұл, мысалы, биомусор мен электроникаға қатысты, олардың бөлiктерi де өңделмейдi және ең алдымен ел тұрғындарының әл-ауқатының артуымен байланысты.

АҚШ

Жыл сайын елде 250 млн тоннадан астам тұрмыстық қоқыс шығарылады. Мысалы, Нью-Йорктiң әр тұрғынына, қаланың санитарлық кеңсесiнiң статистикасына сәйкес, аптасына 11,33 кг қалдықтан келедi – тұрғылықты жерi бойынша 7,25 кг және жұмыста 4,08 кг.

Қоқысты қайта өңдеуге қойылатын талаптарды қалалар мен мемлекеттердің жергілікті билігі белгілейді. Айыппұлдар жүйесі халықты қоқысты макулатура, шыны, пластик және басқа да қалдықтарға арналған қатаң белгіленген контейнерлерге белгілі бір жерге шығаруға ынталандырады. Мысалы, Нью-Йорктің оңтүстігіндегі үлкен 100 пәтерлі тұрғын-үй кешенінде әр қабатта егжей-тегжейлі нұсқаулықтары бар қоқыс қабылдағыштар орнатылған – тіпті металл ілгіштер мен пайдаланылған батареялар үшін де өз контейнерлері бар. Кейбір штаттарда қайта өңделетін ыдыстардағы тауарларды сатып алу кезінде олардың құнына кепіл ретінде белгілі бір сома кіреді.

Гимараттан қоқыс шығаруға келетін болсақ, мұны апта сайын Нью-Йорк қаласының санитарлық басқармасының алты қызметкері жұмыс жасайды, мұнда қала тұрғындарының салықтары жұмыс істейді, өйткені барлық шығындарды муниципалитет көтереді. Сондай-ақ, жекелеген аудандарда қоқыс жинау келісімшартын жеке компаниялар ала алады.

Ең үлкен проблемалар – ескі шиналарды, жиһаздарды, тұрмыстық техниканы тазарту, оларды шығару және тасымалдау үшін кем дегенде екі адам қажет.

Американдық қалалардың нақты проблемасы-пластик қоқыс. АҚШ-тың қоршаған ортаны қорғау агенттігінің бағалауы бойынша, жалпы елімізде жылына 30 млн тоннадан астам пластик өндіріледі, оның басым бөлігі қайта өңделмейді. Нью-Йоркте олар «пластик мәселені» қайта өңдеуге тыйым салу және ынталандыру арқылы шешуге тырысуда. Мысалы, мөлшеріне байланысты кейбір дүкендер пайдаланылған пластик пакеттерді жинауға арналған контейнерлерді орнатуы керек, ал басқалары пластикті қайта өңдеудің жеке бағдарламаларын жасауы керек. 2019 жылдан бастап қалада бір рет қолданылатын полистирол контейнерлерде тамақ беруге болмайды.

Жалпы, әртүрлі штаттар мен қалалар пластикпен ластану мәселесін өздері шешеді. Федералды деңгейде үш R – reduce, reuse and recycle бағдарламасы бар (тұтынуды азайту, қайта пайдалану, қайта өңдеу). Оның мақсаты-қоқысты қайта өңдеуді арттыру және полигондардың санын азайту. Азаматтарға қалдықтарды тастауға, сұрыптауға және дұрыс шығаруға болмайтын нәрсені бірнеше рет қолдануға үйретіледі. Бағдарлама американдықтарды жалпы қалдықтарға арналған арнайы пакеттерді сатып алуға міндеттейді және оларға пайдалы шикізатты немесе органикалық заттарды арнайы орындарға шығару үшін салық жеңілдіктерін ұсынады.

АҚШ-тағы қайталама шикізатты 550-ден астам зауыт өңдейді, тағы 1000-ға жуық зауыт қайталама шикізат негізінде биоотын өндіруге мамандандырылған, сонымен қатар тұрмыстық қалдықтардан сұйытылған газ шығаратын зауыт бар. Бүгінгі таңда қалдықтарды өңдеуде 1,5 миллион адам жұмыс істейді, ал бұл саланың айналымы шамамен 250 миллиард долларды құрайды. Соңғы 30 жылда жалпы ел бойынша қалдықтарды қайта өңдеу деңгейі үш есеге өсіп, 34% - дан асты.

АҚШ-тағы қалдықтарды басқару саласына жеке және мемлекеттік компаниялар қатысады. Әр штатта қалдықтарды жою бағдарламасын қаржыландырудың бірнеше әдісі бар. Жалпы, олар келесі санаттарға жатады:

- Tipping fees-қоқыс тастау ақысы (жеке және заңды тұлғалар төлейді).
- Facility fees-полигон/компост қуаттары/ өңдеу қуаттары операторының/ иесінің төлемі.
- Tax-экологиялық салықтар мен алымдар және т. б.
- Scrap tire fees-шиналарды кәдеге жарату алымы (бағасына қойылады).
- E – waste program fees-электроника өндірушілері төлейтін жыл сайынғы төлем.
- Local fees-қатты қалдықтарды қайта өңдеу бойынша жергілікті реттеуші органның жұмыс істеуін қамтамасыз ететін алымдар.

Ел үш R – reduce, reuse, recycle – қалдықтарды азайту, қайта пайдалану және қайта өңдеу бойынша жоғарыда аталған бастаманы жүзеге асыратын мемлекеттер тобына

жатады. Жапония қалдықтарды бөлек жинауға ерте бастады - кейбір қалаларда олар оны 1970 -ші жылдардың бірінші жартысында сұрыптай бастады.

Талаптар елді мекенге байланысты өзгереді, бірақ негізгі қағидаттар барлық жерде бірдей. Ең алдымен, жағуға арналған қалдықтар жиналады – жанып жатқан ас үй қоқысы, қағаз, былғары және пластик. Тұрғындар қайта пайдалануға арналған ресурстарды арнайы контейнерлерге – шыны бөтелкелер, ПЭТ бөтелкелері, болат және алюминий банкалар– барлығын бөлек салады. Сондай-ақ, бос металл бүріккіштер, кастрюльдер, шәйнектер және басқа да кішкентай металл ыдыс-аяқтар бар. Бөлек газеттер мен журналдар, картон пакеттері бар. Кейбір аудандарда стандартты емес қалдықтар -батареялар, шамдар мен керамика жиналады.

Ірі көлемді тұрмыстық қоқыс – жиһаз, ескі матрастар, чемодандар – шығару төлемін алдын-ала төлеу арқылы ғана тастауға болады. Муниципалды қызмет мұндай заттарды кез келген дүкеннен сатып алуға болатын талонсыз жинамайды.

Қоқысты тек арнайы мөлдір қапшықтарға салуға болады: олар үшін төлем қалдықтарды шығару үшін төлем болады. Алайда, жапон стандарттары бойынша бұл өте аз – он дана үшін 3 доллар. Шығындардың негізгі бөлігі жапондар төлейтін жергілікті салықтар есебінен өтеледі. Олар әр түрлі елді мекендерде ерекшеленеді, бірақ жалпы ай сайынғы кірістің 10%-дан азын құрайды.

Жұмысшылар қоқыс таситын автокөліктерді жинау кезінде қаптардың ішіндегісі аптаның осы күні жиналғандарға сәйкес келетіндігін тексереді. «Дұрыс емес» қоқыс салынған пакет алынбайды.

Жапонияда қалдықтарды сұрыптау ережелерін бұзатындар да бар. Көп пәтерлі үйлерде оларға, әдетте, көршілер моральдық әсер етеді. Бірақ ережелерді қасақана бұзғаны үшін жазалауға мүмкіндік беретін заң бар: ол 10 миллион иенге дейін айыппұл салуды немесе тіпті бес жылға дейін бас бостандығынан айыруды қамтиды. Алайда, мұндай жазалар өте сирек - өрескел жағдайларда қолданылады

Жапонияда жыл сайын жиналатын 44 млн тоннаға жуық тұрмыстық қалдықтардың шамамен 21-46%-ы өңделеді. Бұл Еуроодақтың ең дамыған елдерімен салыстырғанда ең жоғары көрсеткіш емес, бірақ жапондар жағдайды жақсарту үшін белсенді жұмыс істеуде.

Бұл ретте ел өзі үшін ең маңызды санаттар бойынша рекордтық позицияға ие. Мысалы, ПЭТ бөтелкелерінің 85%-дан астамы қайта пайдаланылады. Алюминий банкілерін жинау және қайта өңдеу көрсеткіші 90%-ға жақындап келеді.

Сонымен қатар, тұрмыстық қалдықтардың бір бөлігі пешке барады. Егер 1990-шы жылдардың соңында ел қоқыс шығаратын зауыттарда зиянды диоксиндердің көп болуымен байланысты жанжалдармен шайқалса, онда бірқатар заңдар қабылданғаннан кейін мәселе шешіліп, атмосфераға шығарындылар 90% - ға азайды. Жаңа нормалар негізінде жапон өнеркәсібі қалдықтарды қайта өңдеу және жою бойынша әлемдегі ең үздік зауыттардың бірін әзірлеп, шығара бастады. Олардың бірі Гиндзадан 10-15 минуттық жерде – Токиодағы орталық сауда және ойын-сауық кварталында, элиталық тұрғын үйдің жанында орналасқан. Жапонияда қоқысты жағумен 1120 зауыт айналысады, оның ішінде 358-і электр энергиясын өндіреді.

Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу бойынша қорытындылар

2020 есептілік жылы қауіпті объектілер бойынша ақпарат және қауіпті емес қалдықтар бойынша есептер негізінде ҚОҚ БАЖ-да түзілген қалдықтарды түгендеу 13 773 қалдықтарды орналастыру объектісі, оның ішінде 13 161 объект уақытша сақтау объектісі, 431 – ТҚҚ орналастырға арналған полигондары, 75 – қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар, 106 – қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар болып табылады,

2016 жылдан бастап қалдықтардың мемлекеттік кадастрына енгізілді:

1) қауіпті қалдықтар паспорттары: 2015 ж. – 25 071 бірл., 2016 ж. – 15 852 бірл., 2017 бірл. – 13 979 бірл., 2018 ж. – 15 771 бірл.; 2019 ж. – 24 288 бірл.; 2020 ж. – 9 092 бірл.;

2) қалдықтарды түгендеу бойынша есептер: 2016 ж. - 7 334 бірлік, 2017 ж. – 8 538 бірл., 2018 ж. – 15 663 бірл.; 2019 ж. – 15 665 бірл., 2020 ж. – 13 773 бірл.

3) кадастрлық істер-1 958 бірл.;

4) қауіпті қалдықтар бойынша есептер (2015 ж.) - 3 050 бірл.

2017-2020 жылдары Өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастры жұмысын жетілдіру бойынша жұмыстар жүргізілуе:В

- есеп беру туралы ақпаратты тарату мақсатында қалдықтарды түгендеу бойынша табиғат пайдаланушыларға хабарлама-хаттар жіберілді; ҚР ЭГТРМ, ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК, ҚР облыстар және республикалық маңызы бар қалалар әкімдіктерінің, Аумақтық экология департаменттерінің интернет-ресурстарында және әлеуметтік желілерде; ҚОҚ БАЖ-да тиісті хабарландырулар орналастырылды; Экология департаменттерінде хабарландырулар стенділерде орналастырылды;

- халықты Өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастрын жүргізу туралы хабардар ету мақсатында «Қазақстан экологиясы» газетіне баспасөз ақпараты жарияланды;

- Орхус бойынша Қазақстан міндеттемелерін орындау шеңберінде экологтар, ҰЕҰ, БАҚ, сарапшылар үшін ҚОҚ БАЖ-ға өндіріс және тұтыну қалдықтары, медициналық қалдықтар және т. б. жөніндегі ақпаратқа қолжетімділік қамтамасыз етіледі (нақты табиғат пайдаланушының егжей-тегжейін қоспағанда);

- кері байланысты қамтамасыз ету механизмі іске асырылды, чат құрылды және байланыс телефондары мен модераторлармен басқа байланыс құралдарының тізімі кеңейтілді;

- картада объектілердің орналасқан жерін көрсету арқылы қайталама шикізатты қабылдау пункттері бойынша ақпарат өзектендіріледі;

- ҚОҚ БАЖ-ды өнеркәсіптік пайдалануға беру мақсатында 2018 жылы жүйенің ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігіне сынақтар және техникалық құжаттамаға сараптама жүргізілді. ҚР ӘМ «Занды тұлғалар» МДБ-мен, ҚР ӘМ «Жеке тұлғалар» МДБ-мен, ҚР ЦДИАӨМ «Е-Лицензиялау» МДБ-мен, ҚР АШМ мемлекеттік жер кадастры ААЖ-мен, ҚР СЖРА ҰСБ «Е-статистика» интеграциясын жүзеге асыру бойынша келісімдер бекітілді;

- ҚОҚ БАЖ деректер базасы ҚР ЦДИАӨМ «Е-Лицензиялау» МДБ деректеріне сәйкес қоршаған ортаға эмиссияға рұқсаты бар жеке және заңды тұлғалармен 23 160 табиғат пайдаланушыға дейін толықтырылды;

- 2018 жылғы шолуда ұсынылған Бельгия жүйесінің үлгісі бойынша қайта өңделетін қалдықтардың түрлерін көрсете отырып, қалдықтарды қайта өңдеумен айналысатын 566 нысан бойынша деректермен толықтырылды;

- жергілікті атқарушы органдарға қоқыс тастайтын жерлерді жою, заңдастыру және қалпына келтіру, рұқсат етілмеген қоқыс тастайтын жерлерді орналастыру орындарында жылжымалы және стационарлық экологиялық бекеттер желісін құру, қалалар мен ауылдық

елді мекендерде 50 км радиустағы жұмыс істеп тұрған полигондарды абаттандыру және біріктіру (ірілендіру) жөніндегі іс-шараларды өткізу бойынша жобаларды іске асыру үшін ҚОҚ БАЖ деректерін пайдалану ұсынылды (бұл 2018 жылғы шолуда көрсетілген);

- медициналық қалдықтармен жұмыс істеу саласында есептілікті қабылдау бойынша жаңа кіші жүйе әзірленді;

Жыл сайынғы есептілікте берілетін ақпараттың сапасын арттыру мақсатында, ҚР жаңа ЭК сәйкес қалдықтарды басқару бөлігінде қағидаттар мен талаптарды жетілдіру және қалдықтардың мемлекеттік кадастрын сүйемелдеу бойынша мәселелерді қамтитын практикалық семинарлар (2019 жылғы Шолуда көрсетілген ұсыныстарға сәйкес) өткізілді. 2020 жылға арналған Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу нәтижелері бойынша ақпараттық шолу Қазақстан Республикасының әрбір азаматының қоршаған ортаны қорғау саласында, сондай-ақ, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығын қамтамасыз ету үшін туындайтын салауатты қоғамдық қатынастарды қалыптастырудың экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын іске асыруды қамтамасыз етеді.